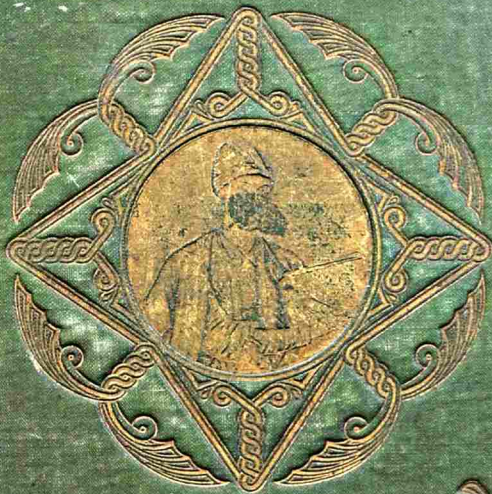

ვეფხისტყაოსანი

მუსთაველი

გამოკვეთილი გ. დ. ქართველიძის მიერ

ვეფხისტყაოსანი

შოთა რუსთაველისა

გამოცემული გ. დ. ქართველიშვილის მიერ

ტფილისი
სტამბა ი. მარტიოშვილისა
1888.

Дозволено цензурою. Тифлиси, 3 Августа, 1887 года.

ამ წიგნის მხატვრობის გადაღება აღკრბადულია

Типография И. А. Мартыросианца, Орбелиновская улица д. № 1—2

შოთა რუსთაველი

ვეფხისტყაოსანი

ომელბან შეჭქენა სამეარო ძალითა მით ძლიერითა,
სეგარდმო არსნი სულითა ჭყუნა, ზეცით მონაბერითა,
ჩვენ, კაცთა, მოგვცა ქვეუანა,—გვაქვს უთვალავი ფერითა—
მისგან არს უოვლი ხელმწიფე, სახითა მის მიერითა.

ჭე, ღმერთო ერთო, შენ შეჭქენ სახე უოვლისა ტანისა!
შენ დამიფარე, ძლევა მეც დათრგუნვად მე სატანისა,
მომეც მიჯნურთა სურვილი, სიკვდილმდე განსატანისა,
ცოდვათა შემსუბუქება, მუნ თანა წასატანისა.

ვის ჭმუნის ლომსა ხმარება შუბისა, ფარ-მიმეფრისა
მეფისა, შშის თამარისა, ღაწვ-ბადახშ თმა-გეფრისა,—
მას, არა ვიცი, შეკვადრო შესხმა სოტბისა ხმირისა!
მისთა მჭერეცელთა უანდისა მირთმა ჭხამს ბრთ მშიერისა!

თანხროს ვაქებდეთ, მეფეს, სისხლის ცრემლ-დათხეული,
ვოქვენი ქებანი ვისნივე, არ ავად გამოჩეული,
მელნად ვისმარე გიშრის ტბა და კალმად მინა რსეული;
ვინცა ისმინოს, დაესვას ლახვარი გულისა სეული.

მიბრძნეს მათდა საქებრად თქმა ლექსებისა ტბილისა,
ქება წარბთა და წამწამთა, თბთა და ბაგე-კბილისა,
ბროლ-ბადანსისა თლილისა, მით მიჯრით მიწუობილისა,—
ვასტესს ქვასცა მავარსა გრდემლი ტყეისა ღბილისა.

აწ ენა მინდა გამოთქმად, გული და სელოვანება;
ბალი მომეც და შეწეგან შენგნით მქეს—მივცე კონება;
მით შევეწივნეთ ტარეულს, ტურფადცა უნდა სხენება,—
მათ სამთა გმირთა მნათობთა სჭირთ ერთმანეთის მონება.

მო, დავსხდეთ ტარიელისთვის ცრემლი ვვდის შეუშობილი,
მისებრი მართ დაბადებით ვინცა ეოფილა შობილი;
დავჯე, რუსთველმან გავლექსე, მისთვის გულ-ლახვარ-სობილი,
აქამდის აშხად ნათქვამი, აწ მარგალიტი წუობილი.

მიჯნურსა თვალად სიტურფე ჰმართებს, მართ ვითა მსეობა,
სიბრძნე, სიძლიდრე, სიუსევე, სიემე და მოცალოება,
ენა, კონება, დათბობა, მძლეუთა შებრმოლთა მძლეობა,—
ვინცა ეს სრულად არა სჭირს, აკლია მიჯნურთა სნეობა.

მიჯნურობა არის ტურფა, სცოცხელად მხელი კვარი;
მიჯნურობა სხვა რამეა, არ სიძვისა დასადარი:
იგი სხვაა, სიძვა სხვაა, შუა უხის დიდი მსღვარი;
ნურჲინ გარჲეთ ერთმანერთსა, კესმასთ ზემი ნაუბარი.

ჭნამს მიჯნური ხანიერი, არ მეძაი, ბილწი-მრუძი,
რა მოჭმარდეს მოყვარესა, განძრავლოს სულ-თქმა, უძი,
გული ერთსა დაჯვროს, კუშტი მიჭხეღეს, თუნდა ქუში;—
მძულს უგულოდ სიყვარული, სვეენა, კოცნა, ძტლანძა-ძტლუმი.

ამა საქმესა მიჯნურნი ნუ უხმობთ მიჯნურობას:
დღეს ერთი უნდეს, სვალე სხვა, სთმობდეს გაურის თმობას,—
ესე ძღერასა ბედითსა ჭკავს, ვაჟთა ემწვილობას;
კარგი მიჯნური იკია, ვინ იქმს სოფლისა თმობას.

არს ზირველი მიჯნურობა არ დაწენა, ჭირთა ძლევა,
თავის წინა იკონებდეს, ნიადგმცა ჭქონდეს სლუვა,
შორით ბნედა, შორით კლამა, შორით დაკვა, შორით ალვა,
დასთმოს წურომა მეფეთაგან, მისი ჭქონდეს შიმი-კრძალვა;

ჭნამს, თავისსა სვამიანსა არვისთასა აძღვანებდეს,
არ ბედითად ჭვი ჭწმიდეს, მოყვარესა აუიუნებდეს,
არსით უწნდეს მიჯნურობა, არა სლდა იყურებდეს,
მისთვის ჭირი ღზინად უწნდეს, მისთვის ცუცხლსა მოიღებდეს.

მს უშმაგო ვით მიენდოს, ვინ მოყვარე კამძელენოს?
ამის მეტი რამცა ირგოს: მს აწნოს და თეთიანც იწნოს!
რადამცადა ასახელოს, რა სიტყვეთა მოაყიენოს,—
რა გავა, თუ მოყვარესა კაცმან გული არ ატკიენოს!

მე, რუსთველი, ხელობითა ვიქმ საქმესა ამა დარი,
ვის ჰმორხილობს ჯარი სწათა, მისთვის ესელობ, მისთვის მეკადარი;
დავუძღურდი, მიჯნურთათვის კვლავ წამალი არსით არი:
ანუ მომცეს განკურნება, ანუ მიწა მე სამარი.

ესე აშხაჟი სწარსული, ქართულად ნათარგმანები,
ვით მარგალიტი ობოლი, ხელის-ხელ საგოგმანები,
ვაბოვე და ლექსად გარდავუქვი, საქმე ვქმენ საჯოგმანები,
ჩემმან ხელ-მქმნელმან დამმართოს, ლაღმა და ლამაზმა ნები.

თვაღთა მისგან უნათლოთა ენატრამცა ახლად ჩენა;
აჭა, გული გამოჯანურდა, მიჭხდომია ვუღთა რბენა!
მიაჯეთ ვინ! სორცთა დაწვა კმარის, მისცეს სულთა ღებენა!!
სამთა ფერთა საქებელთა ჭლამის ლექსითა უნდა ლეგენა.

რაცა ვის რა ბედმან მისცეს, დანჯერდეს და მს უბნობდეს:
მუხა მიწუიჟ მუშაკობდეს, მემომარი გულოვნობდეს;
კვლავ მიჯანურსა მიჯანურობა უეგარდეს და გამოსცნობდეს,
არცა ვისგან დაიწუნოს, არცა სსვათა უწუნობდეს.

ძაბრობა ჰიბრეულადვე სიბრძნისა ერთი დარგი,
საღმრთო საღმრთოდ განსაგონი, მსმენელთათვის დიდი მარგი,
კვლავ აქაცა იამებოს, ვინცა ისმენს კაცი ვარგი,—
ერძელი სიტყვა მოკლედ ითქმის, ძაბრია ამაღ კარგი.

ვითა ცხენსა შარა კრძელი და გამოსცდის დიდი რბევა,
მობურთაღსა—მოედანნი, მართლად ცემა, მარჯვედ ქსევა,—
მართ აგრევე შელექსეთა ლექსითა კრძელთა თქმა და სევა,
რა მისჭირდეს საუბარი და დაუწეოს ლექსმან ლევა.

მაძინდა ჰნახეთ შელექსე და მისი მოძაბრობა:
რა ვეღარ მიჰხვდეს ქართულსა, დაუწეოს ლექსმან ძვირობა,
არ შეამოკლოს ქართული, არა ჰქმნას სიტყვა-ძვირობა,
სელ-მარჯვედ სცემდეს ჩოგანსა, იხმაროს დიდი გვირობა.

მოძაბრე არა ჰქვიან, თუ სადმე სთქვას ერთი, ორი;
თავი ეოლა ნუ ჰგონია შელექსეთა კარგთა სწორი;
განაღა სთქვას ერთი, ორი, უმზავსო და შორი-შორი,
მაგრა იტყვის: აჩემი სჯობსო, უცილობლობს, ვითა ჯორი.

მეორე: ლექსი, ცოტაი ნაწილი, მოძაბრეთა,
არ მალ-უმს სრულ-ქმნა სიტყვათა, გულისა განსაკმირეთა,—
ვამზავსე მშვილდი ბედითი ემწვილთა მონადირეთა:
დიდსა ვერ მოჰკეღენ, სელად აქეთ სოცა ნადირთა მცირეთა.

მესამე: ლექსი კარგი არს სანადიმოდ, სამღერეოდ,
სამიოკოდ, საღალღობოდ, ამხანაგთა სათრეველად;
ჩვენ მითიცა გვიამების, რაცა ოდენ სთქვან ნათელად;—
მომხირო არა ჰქვიან, ვერას იტყვის ვინცა კრძელად.

ჰსამს ძელექსე ნაჭირვებსა მისსა ცუდად არ აბრკეობდეს,
ერთი უნდეს სამიჯნურო, ერთსა ვინმე ამიკობდეს,
ყოვლსა მისთვის ჰხელოვნობდეს, მას აქებდეს, მას ამკობდეს,
მისგან კიდე ნურა უნდა, მისთვის ენა მუსიკობდეს.

ჩემი აწ სცანით ყოველმან, მას ვაქებ, ვინცა მიქია;
ესე მიჩნს დიდად სასხელად, არ თაგი გამიქიქია;
იგია ჩემი სიცოცხლე, უწეალო, ვითა ვიქია;
მისი სახელი შუფრქვევით ქვემოთე მითქვამს, მიქია.

ვთქვა მიჯნურობა ზირველი და ტომი გვართა შენათა,
მნელად სათქმელი, საჭირო გამოსატები ენათა;
იგია საქმე სასყო, მომცემი აღმზურენათა;
ვინცა ეცდების, თმობამცა ჰქონდეს მრავალთა წყენათა.

მას ერთსა მიჯნურობასა ჰკვიანნი ვერ მიჰხვდებიან,
ენა დამურების, მსმენლისა ეურნიცა დავადლებიან,—
ვთქვენ სელობანი ქვენანი, რომელნი სორცთა ჰხვდებიან;
მართ მასვე ჰბამვენ, თუ ოდეს არ სიმვენ, შორით ბნდებიან.

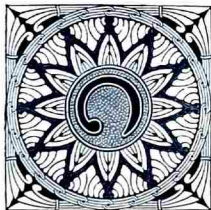
მიჯნური შმაგსა გვიქვიან არაბულითა ენითა,
მით რომე შმაგობს მისისა ვერ მისდომისა წუენითა:
ზოგთა აქვს საღმრთო სიანხლე, დაძვრების აღმაფრენითა,
კვლავ ზოგთა ქვე-უმს ბუნება კვლევითა ზედან ფრენითა.

მიკვირს, კაცი რად იფერებს სიყვარლისა სიყვარულს!
ვინცა უყვარს, რად ავიყნებს, მისთვის მკვდარსა, მისთვის წულულს!
თუ არ უყვარს, რად არა სძულს? რად ავიყნებს, რაცა სძულს? —
აგსა კაცსა ავი სიტყვა ურწენია სულსა, გულსა.

თუ მოუვარე მოყვრისათვის სტირს, ტირილსა ემრთლების,
სიარული, მარტობა ჰმეუნის, გაჭრად დათვლების,
იგონებდეს, მისგან კიდე ნურაოდეს მოეცლების,
არ დაჩნდეს მიჯნურობა, სჯობს, თუ კაცთა იახლების.

ამბავი ჰირველი როსტევან არაბთა მეუისა

უო არაბეთს როსტევან, მეფე ღვთისაგან სვიანი,
მაღალი, უხვი, მდაბალი, ლამქარ-მრავალი, უმიანი,
მოსამართლე და მოწულე, მორგმული, განგებინი,
თვით მეომარი უებრო, კვლავ მოუბარი წვლიანი.

სწვა მე არ ესვა მეფესა, მართ ოდენ მართა ასული,
სოფლისა მნათი მნათობი, მზისაცა დასთა დასული;
მან მისთა მჭერეთა წაუღის გული, გონება და სული;
ბრძენი ჭსამს მისად მკებრად და ენა ბევრად ასული.

მისი სახელი თინათინ;—არს ესე საცოდნარია—
რა გაიზარდა, გაივსო, მზე მისგან საწუნარია;
მეფემან იხმნა ვეზირნი, თვით ჭზის ლადი და წუნარია.
გვერდსა დაისხნა, დაუწყო მათ ამო საუბარია.

უბრძნა: «კეთილეთ სჯემს, ერთგან სასაუბროსა:
რა ვარდმან მისი ვეაილი განხმოს, დაამკნაროს,
იგი წაგა და სხვა მოვა ტურფასა საბაღნაროსა,—
მზე ჩაგვისყენდა, ბნელსა ვუპრეტო ღამეს ჩვენ, უბთვაროსა.

მე ვარდავსრულვარ, სიბერე მჭირს, ჭირთა უფრო მხელია,
დღეს—არა, ხვალე მოკვდები, სოფელი ასრე მქმელია;
რადღა იგი სინათლე, რასცა ახლავს ბნელია!
ჩემი მე დავსვათ სელმწიფედ, ვისგან მზე საწუნელია.»

ვეზირთა ჰვადრეს: «მეფეო, რად ჰბრძნეთ თქუენი ბერობა!
ფარდი თუ გაჭმეს, ეგრეცა გემართებს რაზომცა ვერობა,
მისივე ჰმეტობს ეოველს სული და ტურფა ვერობა,—
მთავრესა მცხრალს ვარსეკლამენ ვითამცა ჰვადრად მტერობა!...

მაგას ნუ ჰბრძნებ, მეფეო, ჯერ ვარდი არ დაგჭნობია,
თქუენი თათბირი ავიცა, სხვისა კარგისა მჯობია;
ჭხმდა განაღამცა სათქმელად, რაცა თქუენ კულს კლმობია!
ღსჯობს და მას მიეც მყობა, ვისგან მზე შესაფლობია.

თუცა ქალია სელმწიფედ, მართ ღუთისა დანაბადია;
არ გათნეოთ, იცის მეუობა, უთქუენოდ კეთილქამს კვლავ დია,
მუქთა მისთავებ სჯემცა მისი მხებრ განაცხადია,—
ლეგვი ღომისა სწორია, მე იეოს, თუნდა ხვადია.»

ავთანდილ იყო სწასვეტი, მე ამირ-სწასვლირისა,
სწროსა მჯობი, ნაწარდი, შხეგესი შხისა და მთავრისა,
ჯგურ უწვეურული, სდარო ბროლ-მინა სცხობარისა;
მას თინათინის შეეხება ჰელეკდის, წამწახთა ვარისა.

გულსა მისსა მიჯნურობა მისი ჰქონდა დამალულად,
რა მოჰმორდის, ვერ მჭერეულმან ვარდი მეჰქმნის ფერ-ნაკლულად,
ჰნახის, ცეცხლნი გაუახლდის, წელეული გაჰსდის უფრო წელეულად:
საბრალოა სიყვარული, კაცსა შეიქმს გულ-მოკლულად.

რა მეფედ დასმა მეფემან ჰბრძანა მისისა ქალისა,
ავთანდილს მიჰხვდა სიამე, ვსება სჭირს მის სოქალისა,
სთქვა: «ზედა ზედა მომხვდების ნახვა მის ბროლ-ფიქალისა,
ჩუ თუ მით ვპოვოა წამალი მე ჩემი ფერ-კამქრქალისა!»

არაბეთს გასცა ბრძანება დიდმან არაბთა მფლობელმან:
«თინათინ ჩემი ზელმწიფედ დაუსვი მე, მისმან მშობელმან;
«მან განანათლნეს უოველნი, ვით შხემან მანათობელმან!
«მოვლით და ჰნახეთ უოველმან შემსხმელმან, შემსკობელმან!»

მოვიდეს სრულნი არაბნი, ჯარი გამრავლდეს ხასისა,
ავთანდილ ჰირ-შხე, სწასვეტი ლაქირისა ბეგრ-ათასისა,
ვეზირი სოგრაქ, მოახლე მეფისა დასთა დასისა;
მათ რომე დასდეს სჯადობი, სთქვას,—უთქმელია ფასისა.

თინათინ მიჭუაუს ძამსა ზირითა მით ნათელთა,
დაჭსეა და თავსა გვირგვინი დადგა თავის ხელითა,
მისცა სეიანტრა და შეჭმოსა მეფეთა სამოსელითა;
ქალი შუებრ უჭერუტს უოველთა ცნობითა ზე-მხედველთა.

უეუსდგეს და თაუჯანი-სცეს მეფეთა და მისთა სზათა,
დაჭლოცეს და მეფედ დაჭსეეს, ქება უთხრეს სხვაგნით სხვათა,
ბუესა ჰკრეს და წინწილანი დატკობდეს ტუბილთა სზათა;
ქალი სტარს და ცრემლისა აფრქვეს, ჰხრის უარისსა ბოლო ფრთათა.

მამისა ტახტსა სავდომად თავი არ ეღირსებოდა,—
ამად სტორს, ბალი ვარდისა ცრემლითა აიუსებოდა;
მეფე სწოთნის:—მამა უოველი მისაგან ითავსებოდა—
«ამისად ქმანდის დაშველი ცეცხლი არ დამეესებოდა.»

უბრძანა: «ნუ სტორ, ასულო, ისმინე ჩემი თხრობილი:
«დღეს მენ სარ მეფე არაბუთს, ჩუენგან სელმწიფედ ხმობილი,
«აქათგან ესე საძეუო მართ შენია მონდობილი,
«ხარმცა ბრძნად მქმნელი საქმისა, იუჯე წუნარი და ცნობილი.

«ვარდთა და ნესეთა ვინადგან შუე სწორად მოეყინების,
«დღითა და წურითა წაალობა შენმცა ნუ მოკეწეინების;
«უხუი ახსნილსა დახანს, იგი თვით ების, ვინ ების:
«უხუად კაცყემდი, სლავათაცა შესდის და კაუდინების.»

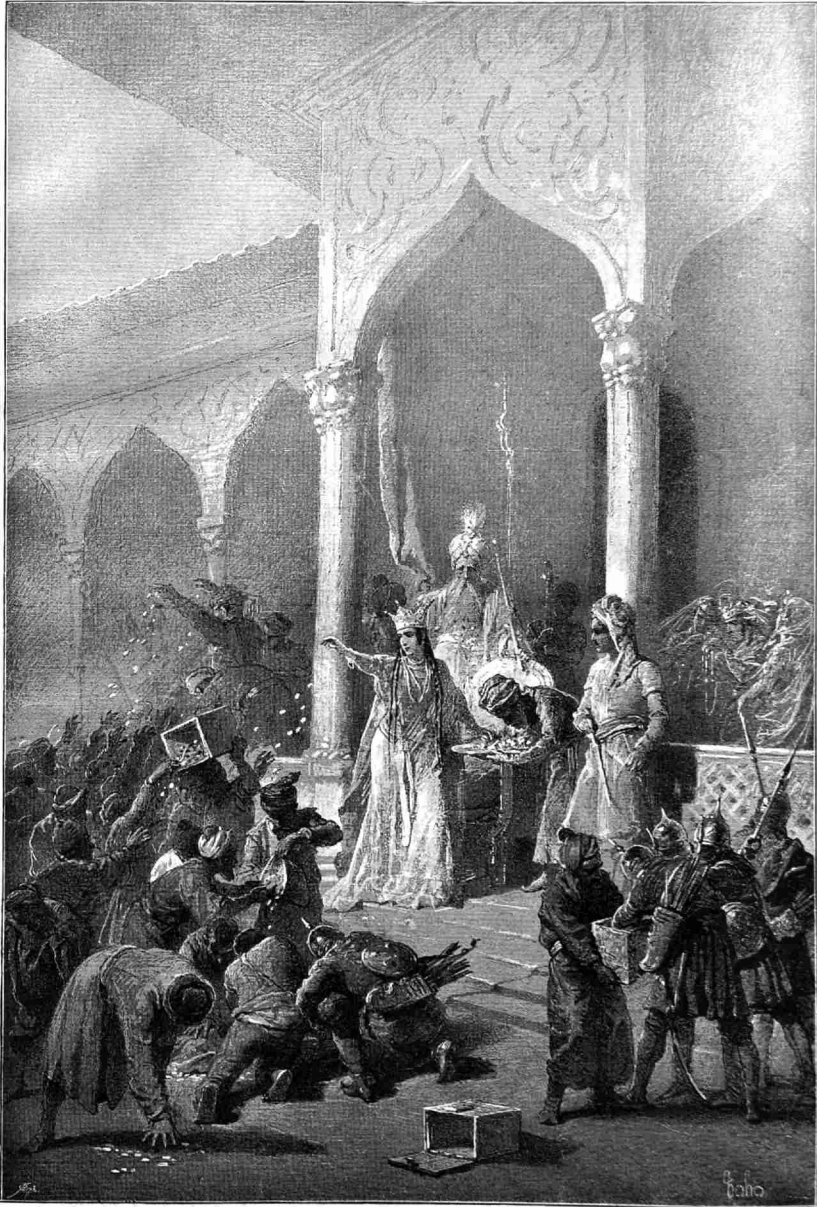
ძეფეთა მიკან სიუხვე, ვით ედემს ალფა რგულია:
ეუხესა ჭმორჩილობს ყოველი, იცისა, ვინ ორგულია;
ღმბა-ჭამა—დიდად შესარტი, დება რა სავარგულია?
«რასაცა გასცემ შენია, რაც არა—დაკარგულია!»

ამა მამისა სწავლასა ქალი ბრძნად მოისმინებდა,
ეურსა უბურობდა, ისმენდა, წვრთნასა არ მოიწეინებდა;
მეფე სმასა და მღერასა იქმს, მეტად მოილხინებდა;
თინათინ შხესა სწუნობდა, მაგრამ შხე თინათინებდა.

მოიხმო მისი გამზრდელი, კრთეული, ნურთეულევი,
უბრძანა: «ჩემი საჭურჭლე, შენგან დანაბეჭდულევი,
«მომართეთო ჩემი ყველი, ჩემი ნაუფლისწულევი»
მოართვეს; გასცა უსომო, უანგარიშო, ულევი.

მის დღეს გასცემს ვეღავასა სივაციისა მოკებულსა,
რომე სრულად ამოაგებს მცირესა და დიდებულსა;
მერმე ჭბრძანა: «ვიქმ საქმესა მამისაგან სწავლებულსა,
ჩემსა ნუ ვინ ნუ დაჭმალავს საჭურჭლესა დაღებულსა.»

უბრძანა: «წადით, გაჭხსენით, რაცა სად საჭურჭლენია!
«ამილახორო, მოასწო რემა, ჯოგი და ცხენია!»
მოიღეს; გასცა უსომო, სიუხვე არ მოსწეენია;
ლარსა ჭხეუტდიან ლამქარნი, მართ ვითა მყობრენია.

აღაფობდეს საჭურჭლეს ძისსა, ვითა ნათურქაღსა,
ძის ტაიჭსა არაბუღსა, ქვე-ნაბაშსა, ნასუქაღსა,
რომე ჰგავანდა სიუხუთა ბუქსა ზეცითა ნაბუქაღსა;
არ დაარჩენს ცარიელსა, არ ემხსა და არცა ქაღსა.

დღე ერთ გარდაჰსდა ჰერობა, სმა-ჰამა იყო, სილობა,
ნადიმაღ მჯადოთა ლაქართა მუნ დიდი შემოურელობა;
მეფემნ თაუი დაჰკიდა და ჰქონდა დაღრეჯილობა;
«ხეტარ რა უმძიმს, რა სჭირსო?» შეჰქმნეს აძისი ცილობა.

თაჟსა ჰზის ზირ-შხე აუთანდიღ, მჭერეუტაგან მოსანდომია,
სწათა სწანხეტი, ჩაუქი, ვითა ვეფხი და ლომია;
ვეზირი, ბერი სოგრატი, თვით მასთანავე მჯადომია;
სთქვენ თუ: «რა უმძიმს მეფესა, ანუ რად ფერი ჰგერთომია?»

სთქვენ თუ: «მეფე ცუღსა რანმე კონებასა ჩაჰვარდნიღა,
თავარე აქა სამძიმარი მათი ეოლე არა ჰქმნიღა.»
აუთანდიღ სთქვა: «სოგრატი, ვკითხოთ, ვკითხრას, რაცა მკაკეციღა,
ვეპაღროთ რამე სავლადობო, რასხთვისცა გაგვაწიღა!»

ადგეს სოგრატი და აუთანდიღ ტანითა მით კენართა,
თუითო აივსეს ჰქიები, მივლენ ქვევითა წუნართა,
წინა მიუსხდეს მუსლ-მოურით, ზირითა მოცინართა,
ვეზირი ჰლადობს ენითა, წელთანად მოუბნართა:

დაგიღრუჯია, მეფეო, აღარ გაცინის ზირით,
ძბრთალ-ხარ,—წაჭხდა საჭურჭლე თქვენი მძიმე და ძვირით,
ეგელას განსცემს ასული თქვენი, საბოძვარ-ხმირით,
ყოლამცა მეფედ ნუ დაჭხვი, თავსა რად უგდე ჭირითს

რა მეფეძნ მოისმინა, გაცინებით შემოჭხედნა,
გაუკვირდა: ვით მკადრაო, ან სიტყუანი ვით გაჭხედნა.
კარგა ჭქმენო,» დაუძაღლა, ბრძანებანი უიმედნა:
ქემი ძრახვა სიმუნწისა, სტყუის, ვინცა დაიუბედნა.

ეგე არ მიძძმს, ვეხრო, ესეა რომე ძწყენია:
ქსიბერე მხლავს, დავლიე სიეძწვილისა დღენია,
ეცაი არ არის, სიტვანცა საბრძანებელი ჩუენია,
რომე მას ჩემგან ესწავლეს სამაძცონი ზნენია.

ერთია, მიხის ასული, ნახარდი სათუთობითა,
ღმერთმან არ მოძცა ეძა-შეილი, ვარ საწუთროსა თობითა,
ანუძცა ძეკანდა მშვილდოსნად, ანუ კვლავ ბურთაობითა,
ეცოტასა შემწყეს ავთანდილ ჩემგანვე განახრდობითა.»

ეძა მეფისა ბრძანებას ღალი წენარად მოისმენდა,
თავ-ძოდრეკით გავიძმნა, გაცინება დაუშეენდა,
თეთრთა კბილთა გამომკრთალსა შექსა ველსა მოაფენდა;
ძეფე ჰკითხავს: «რას იცინი, ანუ ჩემგან რა შეგრცხვენდა?»

გვლავ უბრძანა: «თავს ჩემს, რას იცინი, რა დამეძეო?»
უმამს ჰკადრა: «მოგახსენებ და ფარმანი მიბოძეო,
რაცა კადრო, არ გეწეინოს, არ გაჭრისხდე, არ გასწერეო,
არ გამხადო კადნიერი, არ აძილო ამაზეო.»

უბრძანა: «რამცა ვიწეინე თქმა შენგან სწეინარისა!»
ჰვიცა შხე თინათინისა, მის შხისა მოწეინარისა;
ავთანდილ იტყვის: «დავიწეო კადრება სუბარისა,
ნუ მოჰვიცხ მძვილდოსნობასა, თქმა სჯობს სიტყვისა წეინარისა:

ძიწამცა თქვენი ავთანდილ თქვენს წინა მძვილდოსნია,
ინძლევი დაგვათ, მოვასხნეთ, მოწმად თქვენივე უმანია;
«მონაწარეხედ ვინ შევსო!»—ცუდიდა უკუთქმანია—
გარდამწევერელი მისიცა ბურთი და მოეღანია!»

მე არ შევარჩენ შენ ჩემს მაცისა დაცილებასა,
ეჭბრმანე, ვისროლოთ, ნუ იქმო შედრევილობა—კლებასა,
კარგთა კაცთასა ვიქმოდეო მოწმად ჩეინთან ხლებასა,
მერმე გამოჭნდეს მოეღანს, ვისმი უთხრობდეს ქებასა!»

ავთანდილცა დაჭმორჩილდა, სუბარი გარდასწევიტეს,
იცინოდეს, ჰუმსწევილობდეს, სუვარლად და კარგა ჰხმოდეს,
ნამღლევიცა გაახინეს, ამა ზირსა დასწეინიდეს:
ვიცა იუოს უარესი, თავ-შიშეული სამდე კლიდეს.»

კვლავ ჰბრძანა: «ძონა თორმეტი შეესხათ ჩვენთანა მარებლად;
თორმეტი ჩემად ისრისა მომრთმეულად, მოსაწმარებლად;
ერთია შენი სერმადინ, არს მთლად დასადარებლად,—
«ნასროლ-ნაჯრავსა სიყვალვიდენ უტყუერად, მოუძვდარებლად.»

მონადირეთა უბრძანა: «ძინდორი მოიარებით,
«დასცევით ჯოჯი მრავალი, თაფნი ამისთვის არებით.»
ლაშქარნი სამსოლ აწყვიტეს: «მოდით და მოიჯარებით.»
გაჭყარეს სმა და ნადიმი, მუნ ამოდ გაუხსარებით.

დილას ადრე მოვიდა იგი ნასარდი სოსანი,
მოწყულებთა მოსილი, ზირად ბროლ-ბადასხოსანი,
ზირს ოქროს რიდე ეხვია, ჰშეუნოდა ქარქამოსანი,
მეფეს კასვლად აწყვედა, მოდგა თეთრ-ტაიქოსანი.

შეგასმა, მეფე შესჯდა, ნადირობას გამოვიდეს,
მცგრეკლოე მინდორსა მოსდგომოდეს, ალეუდ გარე შემოჭკრვიდეს,
სეიმი და სარი იყო, სწანი კვლთა დაჭყარვიდეს,
ნამლევისა მთისათვის ისროდეს და ერთგან ჰსრვიდეს.

უბრძანა: «ძონა თორმეტი მოდით, ჩვენთანა ვლიდით,
«მშვილდსა ფიცხელსა მოკვცემდით, ისარსა მოკვართმიდით,
«ნაჯრავსა შეადარებდით, ნასროლსა დასთავაღვიდით.»
დაიწყო მოსვლა ნადირთა ეოვლთა მინდორთა კიდითა.

მოვიდა ჯოგი ნადირთა ანგარიშ-მოუწოდებელი,
ირემი, თხა და კანჯარი, ქურციკი მძლღა-მსტობელი;
მას ზატონ-უძანი გაუსდეს, ჭვრეტადცა სჯობდეს რომელი!
აჭა მშვილდი და ისარი და ძელაჲი დაუშრობელი!

ცხენთა მათთა ნატროვანნი შვესა შექთა წაუხმადეს,
მიწხოცდეს და მიისროდეს, მინდორს სისხლსა ძანსძიდეს,
რა ისარნი დაქლიყნის, მონანი ყუ მთართბიდეს;
მხეცნი, მათგან დაკოდინნი, წაღმა ბიჯსა კურ წასღებიდეს.

იგი ველი ვაირბინეს, ჯოგი წინა შემოისხეს,
დაწხოცეს და ამოსწევითეს, ცათა დმერთი შეარისხეს,
ველი წითლად შეკლეს, ნადირთაგან სისხლი ისხეს;
აგონადილის შემხედველთა—: «ჭვავსთა ალგას, ეღმის ხეს.»

იგი მინდორი დალივეს, მართ მათგან განარბენია,
მინდორსა იქით წვალი სდის და წველსა ზირსა კლდენია;
ნადირნი ტყესა შეესწრნეს, სადა ვერა ჭრბის ცხენია;
იგი მამურდანი ორნივე მოსწევეს, რასომცა მხენია.

ერთმანერთსა თუ: «მე კვობო,» სიცლით ეუბნებოდეს,
ამსანავობდეს, ღაღობდეს, იქით და აქით სდებოდეს;
მერძე მოვიდეს მონანი, რომელი უკან ჭკვებოდეს;
უბრძანა: «სთქვითო მართალი, ჩვენ თქვენგან არ კვთებოდეს.»

მონათს ჰკადრეს: «მართალსა კადრებთ და ნუ გეძვდარებთ:
მეფეო, ეოლა ვერ ვიტყვით შენსა მავისა დარებით,
ანწვევა დაგებოც, ვერა ჰგებუ, ვერად ვერ მოგენძარებით;
მისიგან ნაკრავი გვისანსაუნ მსყესი ვერ წაღმა წარებით.

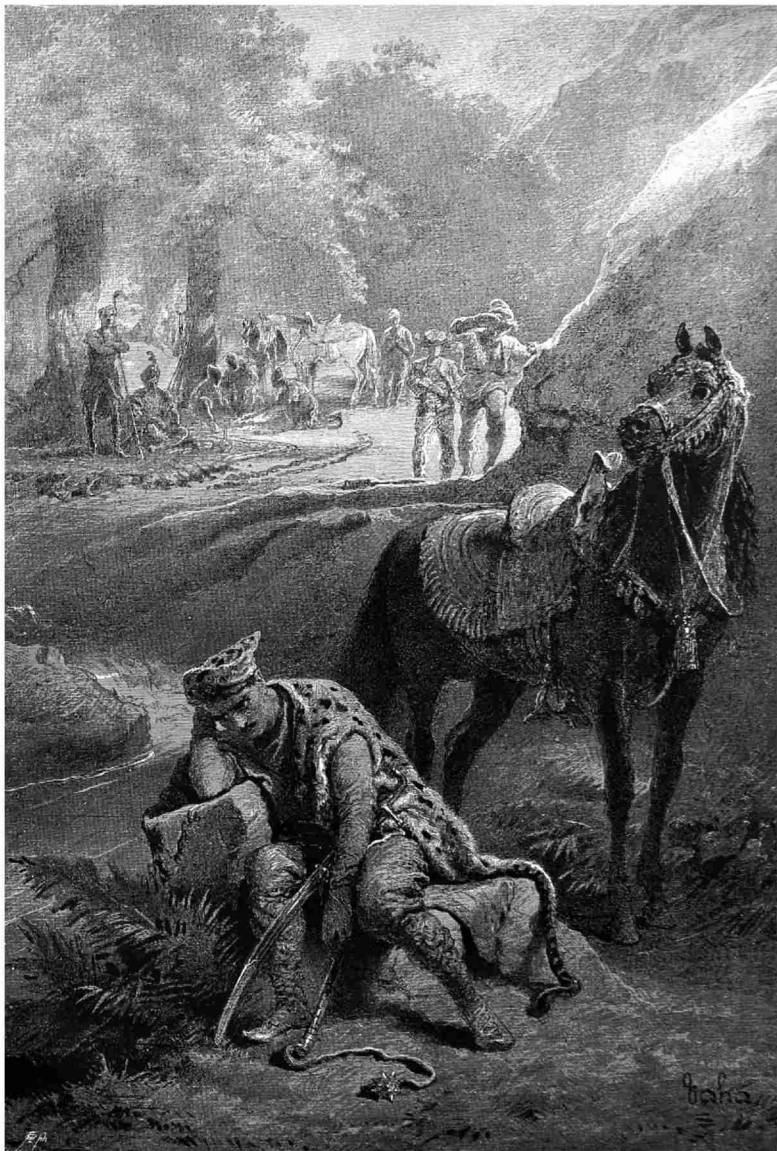
«ორთავე ერთგან მოკლეული ეველია ასჯერ ოცია,
მაგრა ავთანდილს ოცითა უფროსი დაუხოცია,
«არ დასვდომია ერთიცა, რაც ოდენ შეუტეოროცია,
თქვენი მრავალი მიწითა დასწრილი დაგვისოცია.»

მეფესა ესე ამბავი უჩინს, ვითა ძღერა ნარდისა,
უხარის ვერე სიკეთე მისისა განახარდისა,
აქეს მიჯანურობა მისი, ვითა ბუღბუღსა ვარდისა,
სიცლით ლაღობს, მიეცა გულთ ამოსულა დარდისა.

იგი ორნივე სავრილად გარდაჰხდეს მირთა ხეთასა;
ლამქართა შეჰქმნეს მოდენა, მოსდეს უფროსი ბსეთასა;
ახლოს უდეს მონა თორმეტი, უმხნესი სხვათა მხნეთასა;
თამაშობდეს და უკვრეტდეს წყალსა და ჰირსა ხვეთასა.

ნახვა არაბთა მეფისაგან მის ემისა
ვეფხისტყაოსნისა

ასეს უცხო მოუპე ვინმე, სჯდა მტირალი წელის ზირსა,
მპე ცხენი სდავითა ჰქვა ლომსა და ვითა გმირსა,
სმირად ესსა მარვალიტი ლაგამ-აბჯარ-უნაგირსა,
ცრემლს ვარდი დათრთვილს, გულს მღუღრად ანატირსა.

მს ტანსა კაბა ემოსა, ვარე თმა ვეფხისტყაოსნისა,
ვეფხისტყაოსნისა ქუდივე იყო სარქმელი თავისა,
სელთა ნაჭერი მათრახი ჰქონდა უმსხოსი მკლავისა;
ჰნასეს და ნახვა მოუნდათ უცხოთა სანახვისა.

წავიდა მონა საუბრად მის ემისა გულ-მღუღარისად,
თავ-ჩამოკლებით მტირლისა, არ ჰკურეტით მილიზღარისად;
მუნვე სწვიმს წვიბა ბროლისა, ჰგია გიმრისა დარისად;
ახლოს მივიდა, მოსვალდა სიტყვისა თქმად აღარისად.

ვერა ჰქადრა საუბარი, მონა მეტად შეუხარდა,
დიდ-ხანს უბჭრეტს გაკვირებით, თუცა გული უმაგარდა,
მონასენა: «გობრძანებნო,» ახლოს მისდგა, დაუწყნარდა;
იგი სტიონს და არა ესმის, მისგან გაუუძეცარდა.

მის მონისა არა ესმა სიტყვა, არცა ნაუბარი,
მათ ლაძქართა სახილვისა იყო ერთობ უგრძობბარი,
უცხოვრ რამე ამოსკვნობდა გული ცვეცხლობა ნადებარი;
ცრემლსა სისხლი ერეოდა, განდის, ვითა ნაგებბარი.

სხვაგან ჰქრის მისი კონება, მისმან თავისა წონამან!
ესე მეფისა ბრძანება ერთხელ კვლავ ჰქადრა მონამან;
არცა დაბგლო ტირილი, არცა რა გაიგონა მან,
არცა განხლიჩნა ბაგეთათ თავი ვარდისა კონამან.

რა ზასუხი არა განცა, მონა გარე შემობრუნდა,
როსტენს ჰქადრა: «შეძირეკია, იმას თქენი არა უნდა,
«თვალნი ძხეგებრ განძირეტდეს, გული მეტად შეძირწუნდა,
ვერ განძინე საუბარი, მით დაჟოვანე ხანი მუნდა.»

მეფე გაჰკვირდა, გაცასწურა, გული უსს მისთვის მწურომბარე;
გაჰკ საუნა მონა თორმეტე, მისი წინაშე მღვდომარე,
უბრძანა: «ხელთა აიღეთ აბჯარი თქვენ საომარე,
მდიდით და აქა მომგვარეთ, ვინ არის იქი მჯდომარე.»

მონანი მისდგეს, მივიღეს, გაჭნა აბჯრის წხარია;
მაძინლა შეჭერთა იგი ემა, სტორს მეტად გულ-მღუღარია,
თვალნი მოარნა ეოველეს, ჰნახა ლაშქართა ვარია,
ერთსელ ესე სთქვა: «ვა ძეო!» სხვად არას მოუბარია.

თვალთა ხელნი უკუ-ივლო, ცხელნი ცრემლნი მოიწურნა,
ხმალ-კანარქნი მოიძვრა, ძელანი აღიმაცურნა,
ცხენსა შესვდა, — მონათაძვა საუბარნი რად იეურნა! —
სხვასა მხარსა გაეძრთა, მთნი ჰირნი არ განჭეურნა.

მონათა ხელი გაჭმართეს მის ემისა შესაბურთებლად;
მან გლას ივინი დაჭნადა მტერთადა საწელთებლად,
ჭერა ერთმხერთსა, დაჭნოცნა, თავის ხელ-აღუჭერთებლად,
ხოცსა გარდაჭერის მთრახი მკერდამდის განსაბურთებლად.

მეფე განწყრა, გაგულისდა, მონანიცა შეუსახნა;
მან მღვართა მიწეანამდის არ უჭერთნა, არცა ჰნახნა;
რასომნიცა მიეწივნეს, ეოვლნი მკვდართა დასახნა;
კაცი კაცსა შემოსტეორცა, — როსტენ აზად ივალახნა.

შესნდენ მეფე და ზეთანდილ მის ემისა მისაწველად;
იგი ლლი და უკადრი მივა ტანისა მრხველად;
ტაიჭი მიუგს მერანსა, მიეფინების მზე ვლად;
შეიგნა მისვლა მეფისა მისად უკანა მღველად.

რა სცნა, მეფე მოვიდაო, ჰერს მთრახი მისსა ცხენსა,
მისეუ წამსა დაიკარგა,—არ უნახავს თვალსა ჩეენსა—
ჰერსანდა ქვესენელს ჩამომიღოსა, ანუ სეცად ანაფრენსა;
ემბედეს და ვერ ჰპოვებდეს კვალსა მისეგან წანარბენსა.

კვლი სმებენს და უკვირდით ვერ ჰოგნა ნაკვალევინსა,
აერე კვალ-წმინდად წარსდომს კაცისა, ვითა დევისა;
ლამქარნი მკვდართა სტიროდეს, სწრაფა აქეთ წელულთა ხვევისა;
მეფემან ჰბრძანა: «ენასეო მიხეცი ღონისთა ღლევისა.»

ჰბრძანა: «ღმერთსა მოეწეინა აქნამდის ჩემი შვება,
ამბედ მიეო სიამისა სიმწართა დანაღვლება,
«სიკვდილამდის დამსწელულა, ვერგის ძალ-უმს განკურნება,—
მასეუ ძღლი, ესე იეო წადილი და მისი ნება.»

ესე სთქვა და შემობრუნდა, დაღრეჯილი წამოვიდა,
არცადა ჰერს ანხარესსა, ვაძი ვაძსა მოურთვიდა,
ვევლაკაი ბოიძვლა, სადაცა ვინ მხეცთა ჰსრვიდა;
ზოგთა სთქვეს თუ: «მართალია,» ზოგი «ღმერთო!» უსრხვიდა.

მეფე საწოლს შემოვიდა სევდიანი, დაღრეჯილი;
მისეგან კიდე არეინ შეჰვეა, ავთანდილ უნსა, ვითა შვილი;
ვევლაკაი გაიფრა, ვალბი სჩანს არ დაჯრელი,
გაბედითდა სისარული, ჩაღანს და ჩანგი ტყბილი.

თინათინს ესმე მამის ეკეთი დაღრუჯილობა,
აღვა და კარსა მივიდა, ჰქონდა მხისაცა ცილობა,
მოღარე იხმო, უბრძანა: «მიღია, თუ დავიცილობ?»
მან მოახსენა: «დაღრუჯით ჰქონს, სჭირსო ფერ-შეცვლილობა»;

ფრთიდა ახლავეს ავთანდილი, წინაშე უხის სკამითა,
«უცხო ეძე ვინმე უნახავს, ასრე დაღრუჯით აძითა.»
თინათინ ჰბრძანა: «აწ წაგულ, შესვლა არ ჩემგან ეძითა;
ძიკითხოს, ჰქვადრე, იყო-თქო აქა ერთისა წამითა.»

ხანი ეძიჰხდა, იკითხა: «სურჯარ რასა იქმს ქალითა,
ჩემი ღვინი და ვაჟარი, ჩემი სოფლისა წყალით?»
მოღარე ჰქვადრეს: «მოვიდა აწლად ფერ-ნამკრთელითა,
«დაღრუჯით გყან და მიბრუნდა წინაშე მოძველითა.»

უბრძანა თუ: «წადი, უხმე, უძისობა ვით გავძლეო!
ძმობასევე, რად დაბრუნდი, მენ, მამის სიცოცხლეო?
ძმობი, კმუნა კამიქარე, გულსა წველულსა მუწამლეო,
გეთხრა ჩემი სამიზესო, მე თუ ღვინითა რად დავლეო.»

თინათინ აღვა, მოვიდა, მიჰგვა მამის ნებასა;
უგავს ზირის სინათლე მთვარისა მოვანებასა;
მამამან გვერდსა დარსვა, ავოცა ნება ნებასა,
უბრძანა: «მხლოვ რად არა, ძელი მე მოვეანებას?»

ქაღმან ჰკადრო: «ხელოწიფო, დაღრუჯილს ვინცა გცნობდეს,
ვინმცა ენახს კადნიერად, რაზომ ვინდა ამაუობდეს!
«თქვენი აგრე დაღრუჯანი მნათობთაცა დაამხობდეს,—
«ვაცმან საქმე მოიჯაროს, ვეპე, ჳმუნუასა ესე სჯობდეს.»

უბრძანს: «ძვილო, რაზომცა შკირს საქმე სავაგლახია,
«შენი ჳერეტა და სიცოცხლე ლხინადვე დამისახია,
«მომაქარუები სეუდისა მართ ვითა მუჟარახია;
«ვეპე, რა სცნა, შესცა მამართლო, ჩემი სულთქმა და ახია.

«უცხოას და სავკირეულს ემას რასმე კარდვეკიდე,
«მისმან შუქმან განახათლა საქარო და ხმელთა კიდე;
«რა უმძიმდა, არ ვიცოდი, ან სტოროდა ვისთვის კიდე;
«ხემად ნახვად არ მოვიდა, კავკულისდი, წავეკიდე.

«მე რა მნახს, ცხენსა შესჯდა, თვალთა ცრემლნი მოიხოცნა;
«შესაჳეობოდად შეუესახენ, სწანი სრულად დამიხოცნა,
«ვითა ემმა დაძეარკა, არ კაცურად ვარდამყოცნა;
«ჯერდცა ესე არა ვიცი, ცხადი იყო, თუ ძეოცნა.

«ტკბილნი მისნი წეალობანი ბოლოდ ასრე გამემწარნეს,
«დაძვიწედა, რაცა დღენი მხიარულსა წამეარნეს,
«ყოვლმან ჳირმან ვავლახს მიუოს, ვედარამან მინეტარნეს,
«სადადისცა დღენი მესხნეს, ვედარამან გამახარნეს!»

ქალბან ჰკადრა: «მოგასსენებ მე სიტყვასა დანაუბედსა:
«ჭე, მეფეო, რად ეძღურვი, ანუ ღმერთსა, ანუ ბედსა,
«რად დასწამებ სიმწარესა ეოველთათვის ტკბილად მხედს?»
«ბოროტიმცა რად შექმნა კუთილისა შემოქმედსა!»

«თუ ეოფელა იგი მოჰმე სორციელი, სძელთა ძელეღად,
«მის ჰნახვიდა სხვადა ვინმე, კამონსდების მასწავლეღად,
«თვარემ ვძმა გზენებია, ლხინთა მესთა შეცამდეღად;
«სიკვლისაგან მოიცალე, რად შექმნილხარ მოუღუნელად!...»

«მე აძას ვარჩე, მეფე ხარ, მეფეთა ზედან ძელობელი,
«მორს არის თქვენი სამსღვარი ბრძანება-მიუთსრობელი,
«გაჭე ზაუნე კაცი ეოველგან მისთა აძმაგთა მცნობელი,
«ღღრე სცნობთ, არის იგი ვმა შობილი, თუ უშობელი.»

«მოსსნეს კაცი, გაჭე ზაუნეს ოთხთავე ცისა კიდეთა;
«უბრძანეს: «წადით, ჰატყთა თავიძა რად ღარღეთა!
«მოჰნახეთ, სძებნეთ იგი ვმა, სხვად ნუ რად მოიცლიდეთ,
«მისწერეთ წიგნი, სხვადა ვერ მისწვდეთ, ვერ მიხვიდეთ.»

«კაცი წავიდეს, იარეს მათ ერთი წელიწადია,
«მოჰნახეს, სძებნეს იგი ვმა, იკითხეს კვლავ და კვლადია,
«ვერცა თუ ჰნახეს მნახველი, ღვთისაგან დანაბადია,
«ცუღად მაშურაღნი მოვიდეს, მათსავე გულსა ზადია.»

მონათა ჰკადრეს: «შევეო, ჩვენ სძულნი მოვიარენით,
მაგრე ვერ გზოვეთ იგი ეძა, მით ვერა გაგისზრუნით,
მისსა მნახველსა სულდგმულსა კაცსა ვერ შევეყვარენით,
ჩვენ ვერა გარკეთ, საქმენი სხვანი რამ მოიკვარენით.»

ბეფე ჰბრძანებს: «მართალ-იყო ასული და ჩემი ძეო,
ფინახე რამე ემძაკის სიცუდე და სიბილწეო,
ჩემდა მტერად წამოსული, კარდმოჭრილი ზეცით ზეო,
გუბიძგია შეჭირვება, არა მგაძა ყოლა ძეო.»

ესე სთქვა და სიხარულით თამაშობა აღიდა,
მეოსანი და მუძითი უხმეს, ჰზოვეს, რაცა სდა,
ღია გასცა საბოძარი, ეველა დარმა'სს შემოჰხდა,—
მისი შხვაგისი სიუხვითა ღმერთმა სხვამცა რა დაჰბადა!

ავთანდილ სჯდა მარტო საწოლის, ეცვა ოდენ მართ ჰერანგი,
იმღერდა და იხარებდა, წინა ედგა ერთი ჩანგი;
შემოვიდა მას წინაშე თინათინის მონა ზანგი,
მოახსენა: «გიბრძანებსო ტანი ალუა, ზირი მანგი.»

ავთანდილს მიჰხვდა მოსმენა საქმისა სანატრელისა,
ადგა და კაბა ჩაიცვა, მჯობი ყოელისა ჰრელისა,
უხარის შეერა ვარდისა, არ ერთგან შეუერელისა,—
აძლია ჰერეტი ტუროვისა, სიახლე საყვარელისა!

ავთანდილ ლილი, უკადრი, მივა, არვისკან ჰრცხეწოდ, მს ჰნასავს, ვისთა ვამთავან ცრემლი მრავალჯერ სღწოდ, იგი უებრო ქუმდ სჯად, ელეისა მწეგანად ჰმეწოდ, მთვარესა მისთა მუქთავან უკუნი კარდაჰმეწოდ.

გამრცვილს ტანსა ემოსნეს ეარუეში უსაზირონი, ებურნეს მოშლით რიღენი, ფანის თქმდ გასაჭირონი, ჰმეწოდეს შენი წამწანი, კულისა გასაგძირონი, მს თეთრსა ეელსა ეხეიენეს კრძლად თმანი არ უხშირონი.

დაღრუჯით იყო მჯდომარე მოწეულთა რიღითა, ავთანდილს უთხრა დაჯდომა წუნარად, ცნობითა მშვიდითა; მონამან სულნი დაუღენა, დასჯდა კრძლავით და რიღითა, ზირის-ზირ ზირსა უჭერუტდა, სავსე ღოსინითა ღიღითა.

ემამან ჰკადრა: ესასროსა ჩემსან თქმა-ღა ვით იქმნებინ? მწესა მთვარე შეეგროს, დაილევის, დაცასწენების, ესრად არად ზღარა მცაღს, თავი ჩემი მკეონების, თქვეწეუ ჰბრძანეთ, რაცა კიბიძი, ანუ რაძეა კეკურნების.

ქალმან უთხრა სკუბარი, კეკლეუც-სიტყვა, არ ღუნკირად; იტყვის: თუძეა აქანამდის ჩემსან შორს ხარ დანამკირად, მიკვირს, მიგსვდა წამის-ყოფად სქემე შენგან სავსევი რად, მხერგა კითხრობ ზირველ ხვადმე სენი მე მკირს რაცა ჰირად.

გახსოვს, ოდეს შენ და როსტანის მინდორს მსუქი დაგეხოცა,
უძა გენახა უცხო ვინმე, რომე ცრემლი მოეხოცა,
ამსუქანით გონებამან მისმან ასრე დამამხოცა, —
შენ გენუკვი მონახვასა, კიდით კიდე მოლახოცა.

აქხანდის საუბარსა თუცა ვერან ვერ გეტყვია,
მაგრან შორით სიუვარული შენგან ჩემი შემიტყვია,
ვიცი, რომე გაუნწყვეტლად თვალთა დაწვი გინეტყვია,
შეუწერინხარ სიუვარულსა, გული შენი დაუტყვია.

ასრე გითხრა, სამსახური ჩემი გმართებს ახად ორად:
ღირველ ემა ხარ, ხორციელი არვინა გეაფს შენად სწორად,
მერმე ჩემი მიჯანური ხარ, დასტურია, არ ნაჭირად; —
წადი, იგი მოემე სძებნე, ახლოს იყოს, თუნდა შორად.

შენგან ჩემი სიუვარული ამით უფრო განმეარე,
რომე დამხსნა შეჭირება, ემას ბილწი ასანეარე,
გულსა აგრე საიძელო ია მოჭრე, ვარდი ჰეარე,
მერმე მოდი, ლამია, მხესა შეგყრები, შემეარე.

ასამს სძებნე წელიწადსა იგი შენი საძებარი;
«ჭბოეო, მოდი გამარჯვებით, მხიარული მოუბარი;
ვერა ჰეარე, დავიჯერებ, — იყო თურმე უჩინარი;
ყოფობი და დაუფრტყნელი ვარდი დაგხედე დაუმტყნარი.

«ფიცით გითხრობ: შენგან კიდე თუ შევირთო რაცა ქმარი,
შესეცა მომხუდეს ხორციელი, ჩემთვის კაცად შენაქმარი,
«სრულად მოუწუდე სამოთხესა, ქვესკნელს ვიყო დასანთქმარი;
მეინ ძელეგდეს სიყვარული, გულსა დანა ასაქმარი.»

მთასსენა ეპძან: «მყო, ვინ გიშერი აწამწამე,
«სხვა ზასუხი რამცა კადრე, ანუ რამცა შევიწამე,
«მე სიკვდილისა მოველოდი, შენ სიცოცხლე გამიწამე,
«ვითა მონა სამსასურად გადახადცა წავეწამე.»

კვლავცა ჰკადრა: «აჰა, მყო, რადგან ღმერთმან მხედ დაგბადა,
«მით გმორჩილობს, სეციური მნათობია რაცა სდა,
«მე რომ თქვესგან მოვისმინე, წუალობანი შედიდა,
«ვარდი ჩემი არ დასჰენების, შექი შენი იფადა ა.»

კვლავ შეჰვიცეს ერთმანერთსა, დააზირეს ესე ზირი,
«გასლდეს და გააზრავდეს საუბარი სიტყვა-სმირი;
«გადვილდა, აქანამდის კარდესდა რაცა ჭირი;
«თერთა კბილთა გამოჰკრთების თერთი ელვა, ვითა ჰკირი.»

ერთგან დასხდეს, ილაღობეს, საუბარი ასადაცეს;
«ბროლა-ბადახში შესვეული და გიშერი ასად აცეს;
«უმე ეტყვის თუ: «შენთა მტერეთთა თავი სელი ა, სად აცეს,
«ვეცხლითა, მანდით მოდებულთა, გული ჩემი ასადაცეს.»

უმ ზაჲიდა, სიძორეს თუცა მისსა ვერა სძლებდა,
უკუღმაჲე იხედვიდა, თუღლთა რუტად აუოლებდა,
ბროლის სეტყეს და ვარდსა აზრობს, ტანსა მუგერსა ათრთოლებდა,
გული ჰქონდა გულისათვის, სიყვარულსა ავალუბდა.

სთჳა: «ძხეო, ვარდსა სიძორე შენი დამხნდეს ეს ადრე,
«ბროლი და ღაღი გავსრულვარ ქარვისა უგუითლესადრე,
«დამინ რაღა ვქმნა, ვერ-ჰგერუტა რა მოძმედეს კვლავ უგრძესადრე?»
«ჴხამს მოყვრისათვის სიკვდილი, ესე მე დამის წესადრე.»

საწოლს დაწვა, სტირს, მტირღლსა ცრემლი მხელად ეხოცების,
ვითა ვერხვი ქარისაგან, ირხვეის და იკუცების;
რა მიღულისის, სიანსლოჲე საყვარლისა ეოცების,
შეჴერთის, დიდი დანიხანის, მით ზატყი ეოცების.

მოძორება საყვარლისა მის შეჴქმნოდა მისად დახოდა;
ცრემლსა, ვითა მარგალიტსა, ჴერის ვარდისა დასანახოდ;
რა გათინდა, შეჴანსა მისთა მუგერუტთა საღამახოდ,
ცხენსა შესჯდა, გაუძროთ, დარბაზს მივა სადარბახოდ.

დარბაზს ეჯიბი შეჴგ საყანა, მართ მისგან შენრონიან;
შესთვალა: «გადრებ, ძეჲეო, მე ესე გამიკონიან:
ეუოჲელი ზირი მიწისა თჳენ ხმლითა დგომინიან,
აწ თუ სჯობს, ესე აძმაჲი სცნან, რაცა გარემინიან.

მე წავიდე, მოვიარო, ვილაშქრო და ვინაზირო,
თინათინის ხელმოწეობა მტერთა თქვენთა გულის ვკძირო,
მძორჩილ-ქმნილნი გავსაზრო, უნჩი ვეგლა ავტურო,
მღვებნი კადრსე ზედა-ზედა, არ სილხდი დავაძუირო.)

მეფეს ეთქვა ამისი დიადი მადრეულობა;
ებრძანა: «ლომო, არა გუკირს შენ ომთა გამდრეკელობა,
აწ მავა შენსა თათბირსა ჰგავსო შენივე ქველობა,
წინა, მავრა მოძხვდეს, რაღა ვქმნა, თუ სიმორისა გრძელობა!»

უმბ შვიდა, თაქვანი-სცა, მდელი რაძე მოასსენა:
«ხელმოწეო, მიკვირს, ქება რად იკადრეთ ზემო თქვენა,
აწ ნუთუ კვლავ სიმორისა დმერთმან ბნელი გამოთენა,
ღირი თქვენი მხიარული მხიარულსა კვლავ მიხუენა.»

მეფე ეგლსა მოკვიდა, გარდაჰკოცნა, ვითა შვილი, —
სხვა მათური არ ეოფილა, არ გამხრდელი, არ გასრდილი; —
უმბ ადგა და წამოვიდა, მას დღე მთი უნს გაურილი,
როსტანს მისთვის აატირა კონიერი, კული ლბილი.

გამოემართა ავთანდილ, მოუძე მსნე, ლაღად მაჯალი,
ოც დღე იარა, ღამესა დღე ზედა წაჭრთო მრავალი;
იგია ლხინი სოფლისა, იგია ნიუთი და ვალი,
არ მისცილდებთ თინათინ მისი მას, ვისკან სწავეს ალი.

რბ მოვიდა, სიხარული მიგან გაჭხდა სამეფოსა,
მოეცინეს დიდებულნი, ძღვენსა სძღვნიდეს იეფოსა.
იგი ზირ-მსუ არ მოსცდების სიარულსა სასწრაფოსა;
მიჭხედეს მეოფი მას წინაშე სიხარულსა სადაფოსა.

ქალაქი ჭქონდა ძაგარი სასწაროდ სანაპიროსა,
გარე კლდე იყო, გიაშობი, ზღუდესა უქვიტიკიროსა;
უმამან მუნ დაჭყო სამი დღე ამოსა სანადიროსა,
გაზრდილი მისი შერძადინ დაისვა სავაწიროსა.

ესეა მონა შერძადინ შემოდცა სახელ-ღებული,
თანა-შესრდილი, ერთგული და მისთვის თაუ-დადებული;
მან არ იცოდა აქამდის მის უძისა ცუცხელი ღებული;
აწ გაუცხდა სიტყვები მის მხისა იმედებული.

უბრძანა: ააჭა, შერძადინ, ამაღ მე შენგან მრცხენიან,
ჩემნი საქმენი ეოფელნი კცოდნიან, გაცეკულენიან,
მაგრა არ იცა აქამდის, რანიცა ცრემლნი ძღენიან!
ძე ვისგან ძქონდეს ზატყენი, აწ მასვე მოუღესიან.

«მოფუკლავარ თინათინის სურვილსა და სიუფარულსა,
«ცხელნი ცრემლნი ასველებდეს ნარკიზთაგან ვარდსა ზრულსა,
«ფერ ვაჩენდი აქანამდის ჭირსა ჩემგან დაფარულსა,
აწ მიბრძანა საიმედო, ამაღ მსუდაუ მხიარულსა.

ძობრძანა: „მიცან აძბავი მის უმისა დაკარგულისა,
„მოხვიდე, სრულ-უქნა მამინდა შენი წადილი გულისა;
„ქმარი არ მინდა უშენო, მომხვდების ხისა რეგულისა!“
ძომცა წაძლი გულისა, აქამდის დაკარგულისა.

ზირველ უმა ვარ, წასვლა მინდა ზატრონისა სამსასურად,
ქვამს მეფეთა ერთგულობა, უოფა გემართების უმასა ეძურად,
ძმერმე ცუცხლი დაუესია, აღარა მწვავს გულსა ძურად, —
ქვამს თუ, კაცი არ შეუდრკეს, ჳირს მიუხდეს მამაცურად.

ფართ უმოფერესი მე და შენ ეოველთა ზატრონ-ემათასა,
ამისთვის გრუვაუ სძენასა შენ ამა ჩემთა ხმათასა;
ჩემ-წილ დაგადებ ზატრონად, თავადდ სხვათა სწათასა,
ამა საქმესა ვერა ვიქმ მე განდობასა სხვათასა.

ლამქართა და დიდებულთა აღაძქრებდი, ჳატრონობდი,
დარბასს კაცსა ვაჭკუზავნიდი და ამავსა მათსა სცნობდი,
წიგნსა სწერდი ჩემბაგეორ, უფასოსა ძღვენსა სძღვრობდი,
აქა სადმე არ ეოფასა ჩემსა მითმცა რად აგრძნობდი!

ლამქრობა და ნადირობა შენი ჩემსა დაასხე,
აქათ სამ-წელ მომიცადე, სვაძიანი შემინახე,
ძე ნუთუძცა შემოებრუნდი, აღვა ჩემი არ დასწენა ხე,
არ მოებრუნდე, მომიგლოკე, მიტორე და მივაგლახე.

«მძინღა ჰქადრე შეუესა არ საქმე სასურვალისა,
«ცნობე ჩემი სიკვდილი, იუჲ მართ ვითა მოგზავლია;
«მიჭხვდა-თქო საქმე, რომელი ყოვლთათვის გარდუყვალისა,
«გლანსკთა მიეც საჭურჭლე, ოქრო, ვერცხლი და რუჲლია.»

«მძინ უფრო მომესმარე ამისგანცა უფრო მხნედრე,
«ნუთუ ადრე დამივიწყო, მხსენებდე ზედა-სედრე!
«მეტად კარგად დამიურე, სული ჩემი შეიყვდრე,
«სრდანი ჩემნი მოიგონე, გული შენი მოიმდგდრე.»

რა მონამან მოისმინა, გაუკვირდა, შეეხარა,
თვალთათ, ვითა მარგალიტი, ცხელი ცრემლი გარდმოჰყარა;
მოასსენა: «უშინომან გუჲმან რამცა კაიხარა!
ფიცო, რომე არ დადგები, მაგას გომლი ამაღ არა.»

«ჩემდა ნაცვლად დაგვადებო,“—ეჲ სიტყვა რად მიბრძანე?
«რაგვარ ვქნა ზატრონობა, რამც გიოყრე, რამც გიკვანე!
«შენ მარტოსა გიკონებდე, შემცა მიწა ვიაკვანე!
«სჯობს, ორნივე გავიპარნეთ, წამოკვები, წამიტანე.»

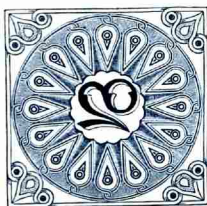
ემან უთხრა: «მომისმინე, მართლად გითხრობ, არა ჰრეულად,—
«რა მიჯნური ველთა ჰბოღეს, მარტო უნდა განსაჰრეულად;
«მარგალიტი არვის მიჭხვდეს უსსეიდლო-უგაჰრეულად,—
«ფაცი ცრუ და მოღალატე ჰხამს ღახსერთა დასაჰრეულად.»

ფისმცა ვუთხრა სვაშიადი, ჰენგან კიდე არვინ ვარგა,
ლუშენოსა ზატრონობა ვის მივანდო, ვინ იქმს კარგა?
ღანანაირო გაანძვრე, მტერმან ახლოს ვერ იბარგა;
ველა ნუთუძცა შემოვიტყე, ღმერთმან სრულად არ დაძვარგა.

«ფათერაჟი სწორად მოჰკლავს, ერთი იუოს, თუნდა ასი;
მძარტობა ვერას მიჰამს, მცაეს თუ ცისა ძალთა დასი;
აქათ სამ-წელ არ მოვიდე, მამინ გმართებს გლოვა, ფლასი,
წიენსა მოცემ, გმორჩილობდენ, ვინცა იუოს ჩემი ხასი.»

აქა წიგნი ავთანდილისა უმათა მიძარტ

ასწერა თუ: ძეგნო უმანო, გამწრდელნო და სოგნო სრდილნო,
ერთგულნო და მისანდონო, ამასეგან გამოცდილნო,
თქვენ ჩემის სწადის მიდგომილნო, ვითა ჩრდილნო,
წიგნი ჩემი მოისმინეთ უოგლნო, ერთგან შესოვრილნო.

ძიწაძე თქვენი ავთანდილ, ისმინეთ, გიწერ მე რასა,
«თვით ვიქმ ხელითა ჩემითა ამა წიგნისა წერასა,
«ცოტასა ხანსა ვირჩივენ გაჭრა სმასა და ძღერასა,
«ზურად და საჭმლად მივეხდევ ჩემსა მშვილსა და ცერასა.

«საქმე რაზე მიძს თავისა სე, საზე გარდსახვეწელი,
«დაჯგო პარტო და დარბად ესე წლეუელი მე წელი,
«გემუდარები ამისთვის, ვარ თქვენი შემომხვეწელი,
«მე დამახვედროთ სამეფო მტერთაგან დაუღვეწელი.

მე შერმაღინ დაბიგდია, ჩემად კერმად ჳანტორინობდეს,
ღიკედლილსა და სიცოცხლესა სადამდისცა ჩემსა სცნობდეს,
ყოფლთა მხეებრ მოგეფინოს, ვარდსა ჳეზირიდეს, არ აჳკნობდეს,
მემცოდესსა ეველასასა, ვითა ცვილსა, დადნობდეს.

თქვენცა იცით, გამიზრდია, ვითა მძა და ვითა შვილი;
ღმას ასრე ჳმორჩილებდით, არის ვითამც აუთანდილი;
ბუკსა ივრას, აქმეფინეთ ვოვლი საქმე, ჩემკან ქმნილი;
მე თუ დრომდის არ მოვიდე, გლოვა გამართებთ, არ სიცილი..ა

ესე წიგნი დაასრულა წელიანმან და სიტყვა-ნაზმა,
წელთა ოქრო შემოირტყა, საღარბოდ მოკავსმა,
ჳბრძანა: «მინდორს შევუდებთო,» ლაშქარიცა დაურაზმა;
მასვე წაშას წამოვიდა, შინა ხანი არა დაჳსმა.

ჳბრძანა: «წადით ეველავაი, აქა მომხრედ არეინ მინა,»
მონებცა მოიშორა, თავი გაითავისწინა,
მართო გარე შემობრუნდა, მამბი შიკა გაიბინა,
მიწევე მისად საეონებლად მისი მკვლეული თინათინ ა.

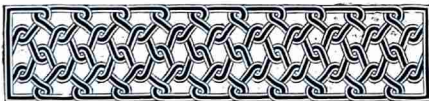
იგი კელი გაიბინა, ლაშქართავან გაკვიდა,—
ვინმცა ჳნასა სუელიერძან, ანუ ვინმცა გაკვიდა!
ვის მახვილი ვერას აუნებეს, მისი მელავი გაკვიდა,
მისკან ტვირთი კაემნისა ტვირთად ვარვად აკვიდა.

რა ლაშქართა ინადირეს და ზატრონი მოითვალეს,
იგი ზირ-მზე ვედარ ჰქოვეს, ზირი მათი იფერ-მერთალეს,
მათსა დიდსა სინარულსა სამძიბარი ანაცვალეს,
ყოველან ჰქობოდეს სამებარად, ვინცა იყო უცხენმადეს.

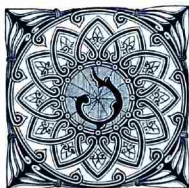
ღმერთი, ღობო, შენდა ნაცვლად სხვასა ვისმცა დაჰნერგვიდეს!
დაჰზობოდეს და სხვაენით სხვათა მოამბეთა მოასხმიდეს,
ვედარა სცნეს მისი საქმე, გაიარა აქათ კიდეს,
მისნი სწანი გულ-მოკლულნი ცრემლსა ცხელსა გარდმო ჰქერიდეს.

შერძადინ ერთგან შეჰვარა ხასი და დიდებულები,
უზენა იგი უსტარი, ამბავი მისი თქმულები;
რა მოისმინეს ეველი, დარზა გულ-დანაწეულულები,
თავსა იცემდეს, არ იყო გული უცრემლო, ულები.

ყოვლითა ჰკადრეს: «თუცა ეოფა ჩვენ უძისოდ გვერძისცა,
ეშენოსა საჯდომი და ტასტი მისი ვისმცა მისცა!
ეკალანამცა გამოჩინობდეთ, თუ გვიბრძანო რაცა ვისცა»
იგი მონა აზატრონეს, ეველაკამან თავუანი-სცა.

წასვლა ავთანდილისა ძებნად ტარიელისა

მ საქმეს შემოწმების დიონოსი ბრძენი, ესროს:
საბრალთა, ოდეს ვარდი დაეთრთვილოს, დაცაქსროს;
ვის ბადახში არა ჰკვანდეს და ლერწამი ტანად ესროს,—
იგი სადმე გაღარიბდეს, სამოყოფიან იაბესროს.

ავთანდილ იგი მინდარი ოთხ-ანძით ვარდიანა,
დააგლო მწღვარი არაბთა, სხვათ მწღვართა არე იარა,
მაგრა მის შხისა გუერამხ სიცოცხლე გაუსიარა;
სთქვა: თუ მე მხმცა ვიახელ, აწ ცხელსა ცრემლსა ვღერი არა.»

ახლმან ფიქმან დასიოვა, ვარდი დასთრთვილა, დაჰნასა,
მოუნდის გულსა დაცემა, სოკვერ მიჰმართის დანასა;
სთქვის: ჭკირი ჩემი სიოველმან ოთხმოცდაათი ან ასა,
ემოგმორდი ღზინსა ეველასა, ჩანგსა, ბარბითსა და ნასსა!

ვარდი მის მხისა გავრდილი უფრო და უფრო სკანებოდა,
გულისა უთხრის თუ: «დასთქეო,» ამაღ არ დია ბნდებოდა,
უცხო უცხოთა ადგილთა საძებრად იარებოდა,
მეზავრთა ჰკითხვიდის აშბავთა, მათ თანა ემოყვრებოდა.

მუნ ეძებს, ცრემლი მტირალსა სდის ზღვათა შესართავისად,
უჩნდის ქვეყანა ტახტად და ძვლავი სადებლად თავისად;
სთქვის: «საეგარელო, მოკმორდი, გული მუნ დაგრჩა, ვთქვა ვისად!
«მენტვის სიკვდილი მეოთვის ღზინად ჩემისა თავისად.»

ყოვლი ზირი ქვეყანისა მოელო, სრულად მოიარა,
ანრე რომე ცასა ქვეშე არ დაურჩა, არ იარა,
მაგრა იგი მის აშბისა მსმენელსაცა ვერ მიჰმხედარა;
აშბიგან წელიწადი სამი სამს თვედ მიიყარა.

მიჰხვდა რასმე ქვეყანასა უცემურსა, მეტად მქისსა,
თვე ერთ კაცსა ვერა ჰნახავს, ვერას შეიღისა ადამისსა;
იგი ჭირი არ უნახავს არ რამინს და არცა ვისსა;
დღე და ღამე იკონებდა საეგარელსა მასვე მისსა.

მას მიჰხვდა წვერი სადგურად მღლისა მთისა დიდისა;
გამოჩნდა მუნით მინდორი, სავალი ღლისა შეიღისა,
მის მთისა ძირსა წვალი სდის, არად სანდომი ზიდისა,
ორგნითვე ტყესა შეკვრა ნაზირი წვლისა კიდისა.

ზედ წაადგა, შეექცევინ, დროთა, დღეთა ანგარიშობს;
თვენი ესხნეს ორნილანა, ამაღ სულ-თქვამს, ამაღ იშობს;
ჟა თუ საქმე გაძიმებინდეს! — კვლავ ამისთვის გულ-მოძიძობს; —
აგსა კარგად ვერვინ შესცვლის, თავსა ახლად ვერვინ იშობს.

საგონებელი შეეჩინა, დადგა საქმისა შრეგვლად;
სთქვა: «თუ დაგებრუნდე, ესოძი ხანი რად დაგვაგ ძე ველად?
ჩემსა რა კვადრო მხათობსა, ვიუავ რად დღეთა მღვეველად,
მისი ვერა ვცნა ჭირნიცა, ვარ ვისთა გზათა მკვლეველად?»

«თუ არ დაგებრუნდე, სამებრად დავეჩე სხვანიცა ხანანი,
როძელსა ვეძებ, ვერა ვცნე ამბავნი ძე მისთანანი,
დრო გარდაუწუდეს შერმადინს, შეჭრჩეს ღაწვისა ბანანი,
მევიდეს, ჰკადროს მეფესა საქმენი დასაცანანი;

უამბოს ჩემი სიკვდილი, თვით ჩემგან დავედრებული;
«მათ შეჭმნან გლოვა-ტირილი, ჰქმნან საქმე გამწარებული;
მერმე მივიდე ცოცხალი, სხვაგან მე სადმე რებული!»; —
აბას იგონებს ტირილით გონება-შეიწრებული.

იტყვის: «დემართო, სამართალნი შენნი ჩემთვის რად ამრუდენ,
ძე ესოძი სიარული კიდე რად გლახ გამიცუდენ!
«გულით ჩემით სიხარულნი აღფსურენ, ჭირნი დაბუდენ,
დღეთა ჩემთა ცრუმლნი ჩემნი ვერათ ოდეს დაგიუდენ.»

კვლავცა იტყვის: «ღათობა სჯობს,» და თავსავე ეუბნების:
«ღლეთა ადრე ნუ მოჭკვდები, გული ჩემი ნუ დადნების,
«უღმრთოდ ვერას ვერ მოგაწევე, ცრემლი ცუდად შედინების,
«განგებანა ვერვინ შესცვლის, არ საქმნელი არ იქმნების.

«უკვლნი არსნი ცაოქვემთხი ერთობ სრულად მოძივილიან,
«მაგრს საქმე იმ კაცისა ვერა სდა შემიციან;
«უღონიოდ მართალ-იუენეს, რომელთაცა ქაჯად სთქვიან;
«აწ ტირილი არას მარტებს, ცუდად ცრემლი რასა მდიანს!

მობრუნება დააწირა, სულ-თქმნა, მერმე ივაგლანა,
მას მინდორსა დაეძროთა, გ'სა თვალითა კამოჭანსა;
თვესა ერთსა სულიერო კაცი არსად არ ენახსა;
მხეცნი იუენეს სამინელნი, მაგრს არა შეუსახსა.

თუცა მხეცქმნილი ავთანდილ კულამისკენით და კენესით ა,
კერეცა ჭამა მოუხდის აღდმის ტომთა წესითა,
ისრითა მოჭკლის ნადირი, როსტომის მელაე-უერმესითა,
მამბისა ზირსა გარდაჭხდა, ცეცხლი დააგ'სო კეესითა.

ცხენსა მისცა სამოვარი, ვირემ შწვადი შეიწოდეს;
ექვსნი რამე ცხენოსანნი ჭნახსა, მისკენ მივიდოდეს;
სთქვა თუ: «ჭებანან მკობრეთა, თვარე კარგი რამც იცოდეს!
«აქა კაცი ხორციელი კვლავ უოფილა არა ოდეს.»

სელით ჰქონდა ისარ-შვილი, მათეუნ მივა მხიარული;
ორთა კაცთა წვეროსანთა უმა მოჰქვანდა უწვერული;
თავსა იყო დაკოდილი, ძეგბინდა სისხლსა გული;
სტიროდეს და იჭირვოდეს, ცოტა ედგა მას გლახს სული.

უვივლა თუ: მძინო, ვინ ხართ, ძეკობრეთა დავაშხავსე;
მათ მიუტყეს: დატვიწუნარდი, გვიძველე და ციცხლი ავსე;
ფერა გვარგო, მოგვიმატენ, ჰირი ჰირით მოგვიანავსე,
«სტიროლნი მოკვიტირენ, ღაწენი შენცა დაიმხავსე.»

ავთანდილ მიღვა, ეუბნა მათ კაცთა გულ-მღუღარეთა;
მათ უთხრეს მათი ამბავი, ტირილით მოუბარეთა:
«ჩვენ ვართო მძინი სამნივე, მით ვიდვით ცრემლთა მწარეთა,
ღდა გვაქვს ცინე-ქალაქი სეტაეთს არე-მარეთა.

კვარე გვესმა სანადირო, ნადრობას წამოვედით,
გვეყვებს ლაქარნი უთვალავნი, წელისა ზირსა კარდავხედით,
«სანადირო მოგვეწონა, თვესა ერთსა არ წავედით,
ფხოცეთ მხეცი უსასიძო მინდორით და მთით და ქედით.

ჩვენ სამთა მძათა ჩვენთანა მესროლნი დავაწბილენით,
მით ერთმანერთსა სამნივე ჩვენ კიდე დავეცილენით:
«მე უკეთ მოველაგე, მე გვობო,“ სიტყვანი ვაჯაქილენით;
ვერ გავაჩინეთ მართალი, ვისარჩლეთ, ვითავილენით.

«დღეს ავეარენით ლაშქარნი, სავსენი ირმის ტვაებითა,
ვითქვით: „გაჯანით მართალი, ვინ ვჯობთ თავისა მკლავითა,
„,თავსა ვიანღნეთ მარტონი, დავდგეთ თავისა თავითა,
„,თვით დანახულსა მოაკლვიდეთ, ნუ ვესწრით დამსახავითა.“

ჩვენ ვიანღნით სამთავე სამნივე შებჯურენია,
«ლაშქართა წასვლა ვუბრძანეთ,—მით არას მოასრენია—
«მოვიანდირეთ მინდორი, ისი ტყენი და ღრენია;
«დავსოცეთ მსყცი, მფრინველი არცა სუ კარდაგუფრენია.

«ანახლად მოეძე გამოჩნდა კუშტი, ჰირ-გაქუშავია,
«ზედა სჯდა მავსა ტაიჭსა, მერანი რაძე მავია,
«თავსა და ტანსა ემოსა გარე თმა ვუფხის ტუავია,—
«ჯერ მისი მზგავსი შეენება კაცთაგან უნახავია.

«ვუჭვრიტეთ მისთა ელვათა, მუქნი ძლივ კავიცადენით;
«ვითქვით თუ: „მხეაო ქვეუხლად, ნუ ვეუწიებით ცად ენით!“
«მისი მოკვინდა შეწრობა, ვკადრეთ და შევეცადენით,
«ასრე სულ-თქმით და ვაებით მით ვართ, ცრემლიცა და ღენით.

«მე უხუცესმან უმცროსსა კაცი დავთხოვე ქე ნებით;
«ჩემმან შემდეგმან ტაიჭი მისი მით აქო სსენებით;
«ამან მართ ოდენ მორევენ გვთხოვა, ვუვალეთ ჩვენ ნებით;
«მივმართეთ, იგი ავრევე წუნარად მივა და შეენებით.

ებროლძან, ლაღის გარეუღძან, ვარდნი თხელნი ანატიფან,
იგი ტკბილნი კონებანი ზენთიის მეტად განძიფან,
არ აკვისსნა, არცა დაგვხსნა, უოლე არად ამოკვრიფან,
მისნი ძკვანედ მოუბარნი მათრახითა შეკვამფიფან!

ეუმცროსსა მძასა ძივეციით, უფროსსა დავეციდენით;
ხელი მოჭკიდა, დადეკოა ესეცა ჰკადრა კიდ ენით;
მან სმადლსა ხელი არ მიჭყო, სვეს ამათ დავერიდენით,
თავსა გარდაჭვრა მათრახი, ვნახეთ სისხლისა კი დენით.

მით ერთითა მათრახითა თავი ასრე გარდაჭვრიწა,
ვითა ძკვადრი უსულაო ჰქმნა, ვითა მიწა დაამიწა,
მისი რასმე ძკადრებელი მოამდებლა, მოამიწა,
თვალთა წინა წაგვივიდა ლაღი, კუმტი, ამაეიწა.

აღარ დაბრუნდა, წავიდა წუნარად და აუჩქარებლად;
აგურა მივა, ნახეო, იგი მხეკებ და მთვარებლად;
შორს უჩქენებდეს ავთანდილს მტირალნი გაუნარებლად;
ოდენ ჩნდა შვი ტაიჭი მისი მის შხისა მარებლად.

აჭა მიჭვანდა ავთანდილსა დაწვით ცრუმელით არ დათოვან,
რადგან ცუდად არ წაუხდა მას ესომი გარედ უოვან;
კაცსა მიჭვანდეს სწაღელი, რას ემებდეს, უნდა ზოვან,—
მანინ მისგან აღარა ჰხამს გარდასრულითა ჭირთა სსოვან.

უთხრა თუ: ამანო, ვარ ვინმე დარიბი უადგილოს,
მე იმა უმისა საქებრად მოვძორდი სავაზრდილოს,
აწ თქვენგან მივხვდი საქმეს, ეოლა არ სავადვილოს,
დემოთიმცა ნურას ნულარ იქმს თქვენსა დასადრეჯილოს!

ვითა მე მივხვდი წადილს, ჩემის გულისა ნებას,
ავრემცა დემოთი ნურას იქმს მძისა თქვენისა ვნებას!>
უწყუნა მისი სადგომი: დიდითა ნება ნებას,
წრდილსა გარდაჰსვით, მამურაღნი მიეცით მოსვენებას.>

ესე უთხრა და წავიდა, ცხენი გაჰქუსლა დესითა,
ვითა გავაზი გაფრინდა, არ გამეებული სესითა,
ან მთვარე, შხისა შექერელი, შხე სინათლითა ზესითა,
დაივსო ცეცხლი შემწველი მისითა მან მიხესითა.

მიეწურა, ივონებდა, ახლოს შეერა ვითა ავოს:
ესაუბრმან უმეცარმან შმაგი უფრო განამზავოს!
ეჭნაშს, თუ კაცმან კანიერმან მსელი საქმე გამოავოს,
არ-სიწუნარე კანებისა მოიძულოს, მოიძავოს.

«რადგან ისი არის სადმე უცნობო და ისე რეტად,
რომე კაცსა არ მიუშვებს საუბრად და მისად ჰერეტად,—
მივეწვევი, შევიფრებით ერთმანერთის ცემა-უღუტად;
ანუ მოძლავს, ანუ მოკვლავ, დაიძლავის პეტის-მეტად.»

ავთანდილ იტყვის: ესოძი ჭირნიძცა რად ვაცუღენი,
რაცადა არის, არა არს, თუცა არა ედგენეს ბუღენი;
ქსადაცა მივა, მივიდეს, რამცა მოვლიდეს ზღუღენი,
ძმუნითგან ვიქმნე ღონენი ჩემნი, არ დასაძრუღენი.»

წინა-უკანა იარეს ორნი დღენი და ღამენი,
დღისით და ღამით მამურაღნი, არ შეჰმადლა მჭამენი;
არსადა ხანი არ დაჰჰუეს, ერთი თვალისა წამენი;
მათ თვალთა ცრემლნი სდიოდა, მინდორთა მოსაღამენი.

დღისით ვლეს და საღამო-უკანს გამოუწნდეს დიდნი კლდენი,
კლდეთა შიგან ქვანნი იუენეს, ზირსა წყალი ჩანადენი,
წყლისა ზირსა არ ითქმოდა, შამბი იყო თუ რაგდენი,
ხე დიდრონი, თვალ-უწლოძი, ძაღლა კლდეძდის ანაურდენი.

მან უძამან ქვასა მიჰმართა, გავლნა წყალნი და კლდენი;
ავთანდილ ცხენსა გარდაჰხდა, მოჰხანსა დიდნი ხენია,
მას ზედა ჰურეუტად გავიდა, მიოსა დაბა ცხენია,
მუნით უჰურეუტდა; იგი უმა მივა ცრემლ-მინადენია.

რა ტყენი გავლნა მან უძამან, მოსიღმან ვეუვისა ტყავითა,
ქვანისა კარსა გამოდგა ქალი ჯუბითა შავითა,
ატირდა ძაღლა ცრემლითა, ზღვათაცა შესართავითა;
იგი უმა ცხენსა გარდაჰხდა, უელსა მოეჭლა მკლავითა.

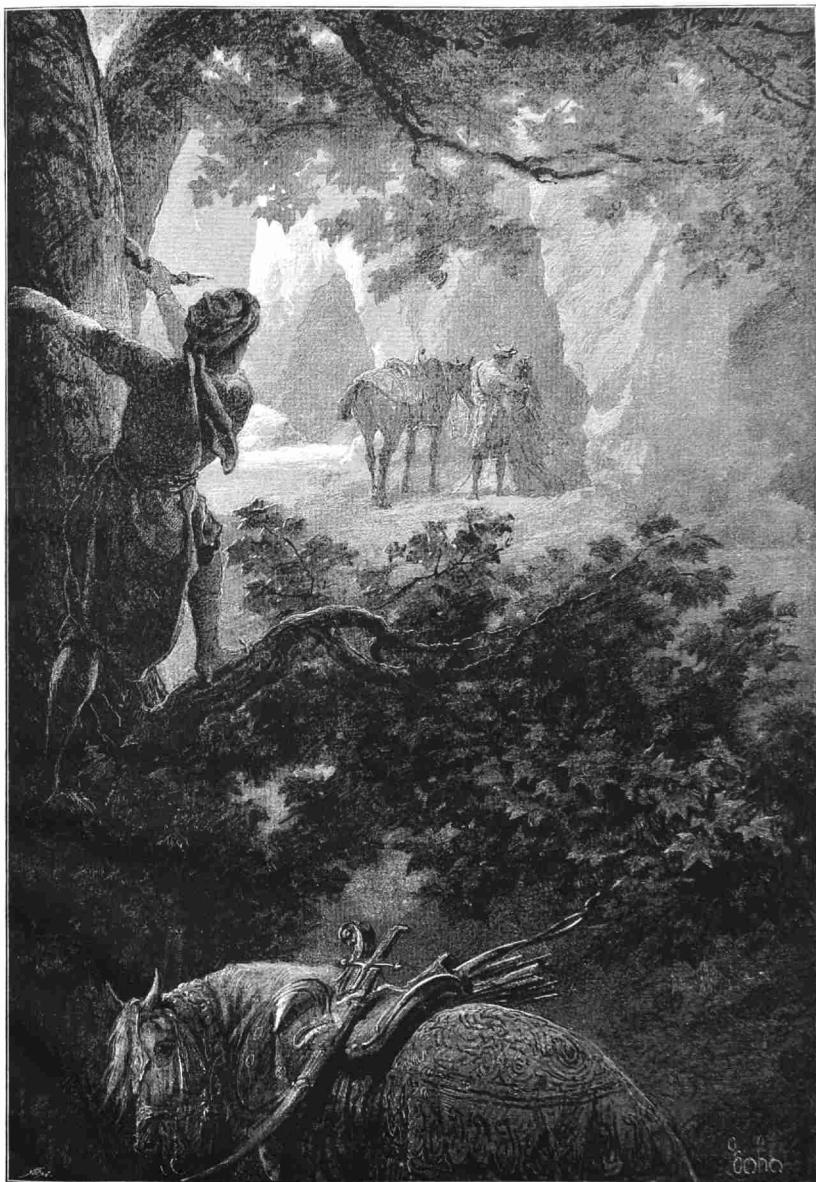
იგი ტყვერი გაესპირა დანაცლევას მათს თმას;
ერთმანერთსა ვხვევოდეს, უმა ქალსა და ქალი ემას,
იზახდიან, მოსთქმიდიან, მოსცემდიან კლდენი ხმას;
ავთანდილ სჭერეტს ეკვირვებით მათსა ვერე ქცევა-ზმასა.

სული დაიღო მან ქალმან, დანთმო გულისა წელულობა,
ქეახს შეიუვანს ტაიჭი, მოჭსდა აკანშულობა,
მას უმასა შეჭსნა, შეიღო აზურისა წელ-მორტეულობა;
შინა შევიდეს, მას დღესა გარდაჭსდა გამოსრულობა.

ავთანდილს უკვირს,—ამბავი ისი თუ ვცნაო მე რითა?
გათენდა, ქალი გამოდგა, მოსილი მითვე ფერითა;
შავსა აუღვა ლაგამი, სწემნდა რიდისა წვერითა,
შეჭკაზმა, მოაქეს აზვარი წუნარად, არ რამე ჩხერითა.

მის მოუძისა წესი იყო, მეტსა თურე არას ეჯდა;
ქალი სტირს და მკერდსა იცემს, თმისა ტყვერსა გაიგლეჯდა;
ერთმანერთსა მოეხვივნეს, აკოცა და ცხენსა შესჯდა;
ანმათ, ავრე დაღრეჯილი, კვლავ უფრორე დაიღრეჯდა.

ავთანდილ ახლოს კვლავ ჭნასა სასე მისივე კაცისა,
ულეამ-ამლილი, წვერ-კამო, ანუთუ მხეაო, სთქვა, «ცისა?»
ეწოსს სუნი ალვისა, ქართავან მონატაცისა,
ანრე უწნს მოკლვა ღომისა, მართ ვითა ღომსა ვაცისა.

მასვე გზას წამოვიდა, რომე გუშინ შეიარა,
შამი გავლო, გაუშორა, თავი მინდორს გადავარა;
ავთანდილ სჭვრეტს გაკვირვებით, ძაღვით ხესა მოეფარა;
სოქვა თუ: აღმერთმან ესე საქმე ძეტად კარგად მოძიგვარა.

აწ ამას ჩემთვის დეთისაგან სხვა საქმე რა ვამჯობინო?
ქალი შევიპურა, მის ემისა ამავეი ვამბობინო;
ძემიცა ვუთხრა ვუელი, ძართალი გავაბჭობინო,
ამას ემასა ხმალი არა ვკრა, არცა მას დავასობინო.ა

ჩამოვიდა, ცხენი ასსნა, მისგან ხესა გამობძული,
ზედა შესვდა, გაემართა; ქვაბი იუო კარ-განხმული;
მუნით ქალი გამოიჭრა გულ-მღულარე, ცრემლ-დანხმული,
ეგონა თუ, დაბრუნდოა ზირი-ვარდი, ბროლ-ბაკმული.

ვერ იცნა სახე, არ ჰგვანდა მისი მის ემისა სახესა;
ფიცსლა გაიქცა, მიჭმართა სახილით კლდესა და ხესა;
ემა გარდაიჭრა, დაბა, ვითა კაკაბი მახესა;
ხმას სცემდეს კლდენი ქალისა სახილსა, მუნ ერთ-სახესა.

მას ემასა თავი არ მისცა, ჰვრეტადცა ებილწებოდა,
ვითა კაკაბი არწივსა ქვეშე, მიდამო ჰვრთებოდა,
ტარიელს ვისმე უმანდა მწედ, თუცა არ ემწებოდა;
ავთანდილ მუხლთა უერდა, თითითა ესვეწებოდა.

ერთოდა: ღვსულე, რამც გოუგუ, გაცი ვარ ადამიანი,
უფურო ქმნილი მინახვან ვარდნი და ისი იანი;
მისი რამ შიასვარ, ვინ არის ტან-სარო, ღირ-ბაკმიანი?
ღსვად არას გიჯამ, ნუგემის, ნუ ჰეივი აგრე სმიანი.▶

ქალი ერთოდა ტირილით:—სარჩელი უგავს ბჭობასა—
თუ არ შმაგი ხარ, დამესხენ; შმაგი ხარ, მოდი ცნობას;
აწ შეტად მხელსა საქმესა მხუაგე ადვილად თსრობასა;
ცუდად ნუ სცდები, ნუ ელი მავა ამბისა შობასა.▶

კვლავ ერთევის: ეუმაო, რა გინდა, ანუ მენუკვი მე რასა?
მავა საქმესა ვერა იქმს ვერცა კალამი წერასა;
შენ ერთხელ იტევი: „მითხარო,“ შე ასჯერ გითხრობ „ვერასა,“
ეგითა სიცილი ტირილსა, მიჯობს ვაგლახი მღერასა.▶

ქალო არ იცი, სით მოვალ, რა ჭირი მომითმენია!
ოდიდგან ვეძებ ამბავთა, ესე არ ვისკან მსმენია;
შენ მიზოვნიხარ, სიტყვანი ჩემი რაზომცა გწყენია,
ვერ დავგესნები, მიაბე, ჩემგან ნულარა გრცხვენია.▶

ქალმან უთხრა: არას შეგესწარ, მე ვინ ვარო, ანუ შენო!
მზე არ მახლავს, შეგეტყუების, თრთვილო, ასრე მით მწყენო;
გრძელი სიტყვა საწყინოა, ასრე მოკლედ მოგახსენო:
ვერასათვის ვერ გააბობ, რადა გინდა, იგი ჰქმენო.▶

კვლავცა ჰკითხა სენარობით, მიუყარსა მუხლნი წინს,
მაგრა ვერა ვერ დაჰჰარა, მუღარობა მოეწეინა,
ზირსა შედან გავუღინდა, თვალთა სისხლი მოედინა,
აღვა, თმითა წამოჰხინდნა, კელსა დანა დაბაჰინა.

ეგრე უთხრა: ძე ესოძი ჯაფრი ვითა შეკარზინო?
როგორა თუ ამატირო, ცრემლი ცუდად დაძადინო!
გეიჯობს, მითხრა, ამის მეტი ძართ აღარა არ გაწეინო,
თვარა ღმერთმან შტერი ჩემი მოჰკლას, ვითა მოგაკვდინო!!

ქალმან უთხრა: ეგე ღონე მოიგონე მეტად ავი:
თუ არ მომკლავ, არ მოვკვდები, მრთელი ვარ და მოუკლავი;
რად რა გითხრა, სადამდისცა ვიუო ჰერთა უნახავი;
ეგლავ თუ მომკლავ, სასაუბროდ აღარ შეღვას შედან თავი.

კვლავ ეტყვის: ეუმაო, რად ძოგე, ვინ მეუბნები მე ვინო?
ეგე ამბავი ცოცხალსა ენითა ვერ მათქმევიო!
ძე თავი ჩემი ნებითა ჩემითა მოგაკვლევიო,
გვითა უსტარი ბედითი, ადვილად დაგასევიო.

ძემი სიკვდილი შენ ჩემად ჰატეად ნურად გვონია,
ძით რომე დამსხნი ტირილსა, შემშრების ცრემლთა ფონია;
ჩხლად მხანს ეოვლი სოფელი, მისთვისვე შემწონია!
ვერ გიცნობ, ვინ ხარ, ვის გითხრა სიტყვანი მისანდონია.

უმამან სიქვა თუ: აზრ ეგების აწ იმისი ასრე თქმევა,
სხვასა რასმე მოვიგონებ, სჯობს სჯამისა გამოჩნევა;
გაუშვა და ცალკე დასჯდა, სტირს, დაუწყო ცრემლითა ურქევეა;
ქალსა უთხრა: «გაგარისსე, აწ აზრ ვიცი ვით დავრჩევა.»

ქალი დაუჯდა კუძტ-გვარად, ქუშობს, ჯერდ აზრ დამტებარია;
აეთანდელ ქვე ჭის ტირილად, აღარას მოუბარია;
ვარდისა ბაღსა მოკუბდა ცრემლისა საკუბარია;
კვლავ იქით ქალი ატირდა, მისთვის გულ-ნაღმობარია.

ემა მტირალი შეებრალა, ამაღ ცხელნი ცრემლნი ჰღვარსა,
მაგრად უჯდა უცხოს უცხო, აზრ ენანი აუბარსა;
უმამან სცნო თუ, გონებანი ჩქარნი ჩემთვის დააწეარსა,
ცრემლ-დენილი შეესვეწა, ადგა, მუხლნი მოუყარსა.

უთხრა: «ვიცი, აღარ ვარგხარ შენ აწ ჩემად დასანდობლად;
«გაგარისსე, დაგრწომივარ ღარიბად და ამაღ ობლად;
აწ ეგრეცა თავი ჩემი დამძის შეთვის დასანდობლად,
«ამად რომე შეცოდება შეიდ-გვის თქმულა შესანდობლად.

«თავი ჩემი სამსასურად თუცა ავად მოგაწონე,
«მიჯნურისა შებრალება ჰსამს, ესეცა გაიგონე;
«სხვაგნით უოვლგნით უღონო ვარ, არვის არის ჩემი ღონე,
«სულთა მოგცემ გულისთვის, სხვა მტრემცა რა გაქონეს»

რა ქალს მიჰსჯდა უძისაგან მიჯნურობის სძინება,
გულ-ამოხვინით დაიწყო ას-კეცთა ცრემლთა დინება,
კვლავ გააძღლა წასილით ტირილი, არ გაცინება;
ავთანდილს ღმერთბან წადილი მისცა, გულისა ღვინება.

ოტყვის თუ: ამა სიტყვითა მას ივრი შეეცვალაღების,
ვესთვისმე ხელი უცილოდ, მას ცრემლი ეძღაღების;
კვლავ უთხრა: დღაო, მიჯნური მტერთაცა შეებრალაღების,
ეხეცა იცი, სიკვდილსა თვით ემებს, არ ეკრძალაღების.

ფარ მიჯნური, ხელი ვინმე, გაუძლეობად სულთა დგმისად;
ჩემბან შხემან გამოძეგზავნა სამებრად ამა უძისად;
დღრუბელიცა ვერ მიჰსჯდების, მე მიგსულვარ სდაბი სად;
გეული შენი მიზოფინა, მისი შენდა, შენი მისად.

მისი სახე გულსა ჩემსა ხატად ასე გამოფხატე,
მისთვის სელმან, გამოჭრილმან, ღვინი ჩემი ვაალქატე;
«ორისაგან ერთი მიუფ: ტყვე მქმენ, ანუ მასხატე,
ან მაცოცხლე, ანუ მოძალ, ჭირი ჭირსა მომიძატე.»

ქალბან უთხრა ემას სიტყვა, ჰირველის უაფსი:
«გემ სიტყვა მოიგონე დია რამე უკეთესი,
წელან საქმე მტურობისა გულსა ჩემსა შთამოსთვისი,
აწ მოყვარე გიზოფინავარ, დისაგანცა უფრო დესი.»

აწ რაცა გითხრა, თუ ამა საქმესა დამოწილადები,
რასაცა ეძებ, მიჰხვდები, უცილოდ არ ასცილდები;
თუ არ მომისმენ, ვერ ჰპოვებ, რასომცა ცრემლსა ჰმილდები,
ბოგხვდების მღურვა სოფლისა, მოჰყვდები, გაცასწბილდები.»

ეძიან უთხრა: ეგე საქმე ამის ჰკავსო, არა სხვასა:
ორნი კაცნი მოდიოდეს, სადაური სადმე კვასა;
ეუკანამან წინა ჰვნახა ჩავარდნილი შიგან ჰვასა,
ღმედ მიადგა, ჩაჰუიოდა, სტირს, იძახის ვაგლახ-ვასა;

ეგრე უთხრა: „ამხსნავო, იუვე მანდა, მომიცდრიდე,
„წაუვალ თოკთა მოსახმელად, მწადსო თუცა ამოგზიდე;“
ემას ქვეშეთსა გაცინა, გაუკვირდა მეტად კიდე,
შემოჰვიოლა: „არ გულოდე, სად გაგექცე, სად წავიდე!“

აწ, დაო, შენსა ხელსა ჩემი საბელი უელისა,
ღსხვად უღონთა უშენოდ ჩემგან აღბურობა ხელისა;
რასაცა მიხამ, შენ იცი, შენ ხარ წამალი ხელისა,
თეარ ვისმცა ექმნა გორლითა შეკვრა თავისა მრთელისა!»

ქალმან უთხრა: დომეწონა, ეძაო, შენი ნაუბარი;
ზნარ უცილოდ კარგი ვინმე, მოუქე, ბრმენთა საქებარი;
ზნარ ვინადგან აქანამდის მბეა ჰირთა დამთობარი,
რაცა გითხრა, მომისმინე, გიპოვინა საქებარი.

გეითხრა, თუ ცოცხა გწადიან ჩვენი სენ სსხელისა:
ტარიელ არის სსხელი იმა მოემის სელისა;
ძე ასმათ შევიან, რომელსა წვა მუქეს ცეცხლის ცსელისა,
სულ-თქმა სულ-თქმისა ბეგრისა, მამა თუ არ ერთხელისა.

ამის მეტს ვერას გეითხრობ მე სიტყვას ამისთანა:
იგი მინდორს არონინებს ტანსა შვეწონსა, მუძაჯანსა;
ეჭამ გლას მარტო ნადირისა მისეან სორცსა მონატანსა;
ანვე მოვა, არა ვიცი, თუ დაჭეოვინს დიდსა ხანსა.

ამას გვედრებ, მოიცადო, თავი სსეგან არსად არო;
რა მოვიდეს, შევესვეწო, ნუთუ, ვით რა მოვაგვარო;
ერთმანერთსა შევამეცნე, თავი შენი შევაუვარო;
თავით გაიშობს საქმე მისი, სეუვარელსა განახრო.

ქალსა ეძამს მოუსმინა, დაჭმორილდა, დაჭრთო ნება;
ამას სედა მოიხედეს, სეგით ესმათ სსანუება;
მთვარე წეაღსა გადოსული ჭნახეს, შექთა მოფინება,
უგურიდეს, აღარა ჭქმნეს მუნ ხანისა დაუოვნება.

ქალმან უთხრა: ეძაო, ღმერთმან მოცეა ჯამად, რაცა ცინა,
მაგრან თავი უჩინო ჭქმენ, დამალული იეავ შინა;
იმა ემისა მეუნებლე სორციელი არა ვინ ა;
ნუთუ, ვით რა მოვაგვარო, შენი ნახვა არ ეწეინა.

ავთანდილ ქვასს დაჭმალა ქალმან ძაღვითა ძალითა;
იგი უძა ცხენსა გარდაჭნდა, ჰმეფოდა კანარჱ-ხმადლითა;
ატირდეს მალლა ცრემლითა, ზღვათაცა შესამალითა;
ავთანდილ სარკმლით უჭვრეტდა ჰვრეტითა იდუმალითა.

ამარტის ფერად შესცვალა ბროლი ცრემლისა ბანამან,
დიდ-ხან იტირეს უმამან და მან ქალმან შოსანამან;
შეჭხნა, შეიღო აბჯარი, ცხენიცა შეიფანა მან;
დადუძეს, ცრემლნი მოჭკვეთნა შავმან გიშრისა დანამან.

ავთანდილ სარკმლით უჭვრეტდა, ტეფე, საენით ნანსატები;
მან ქალმან ქეჟე დაუგო ვეფხის ტეფისა ნატები;
მას ზედა დასჯდა იგი უძა, სულ-თქამს ჰირ-მონამატები,—
სისხლისა ცრემლსა გაეწნა შუა გიშრისა სატები.

მან ქალმან სელ-ჰყო კვესითა გზება ცეცხლისა ნელისა,
ეგონა ჰამა სორცისა შემწურისა, შეუწნელისა,
მიუბურა; ერთი ახლია, —ქინაა საქმისა მნელისა—
ძალი არ ჰქინდა, დაუწყო გამოურა უცონსელისა.

ცოტად მიწვა, მიიძინა, თუცა ეოლა ვერა მერტი,
შეჭკორთა, დიდი დანახნა, წამოვარდა, ვითა რეტი,
იხანდის და წამწამ იგრის გულსა ლოდი, თავსა კეტი;
ცალკემ ჰხის და ჰირსა იხოკს ქალი მისი შენამჭვრეტი.

როდღა დაბრუნდია, მოასსენა, მითხარ, რაცა წაგკვიდა:
მან უბრძანა: მოხადირე შევე ვინმე გარდმევიდა,
«ჭეუეს ლაშქარნი უთვალაფნი, ბარგი მძიმედ ავიდა,
იგი მინდორს ნადირობდა, დაუფანსუა მარევიდა.»

სვედად მეცა კაცთა ნასუა, ცეცხლი უფრო გავილაფ;
«არ მივეო ასლოს შეურად, თავი ჩემი შევიწვალე,
მბოტან მკრთალი შემოვბრუნდი, ტყესა შიგან დავიძალე,
ფოქვი: „ნუთუმცა უკუძრინდა, რა გათენდეს, წაგალ ხვალე.“»

ქალსა ცრემლი გარდმოსცვიფდეს ას-ნაკეცი ბეურის-ბეურად;
მოასსენა: «მსუცთა თანა იარები მარტო ტყურად,
«არას კაცსა არ იახლებ საუბრად და შემაქცევრად,
«მას მგითა ვგრან არეგბ, დღეთა შენთა ცუდად ჰლეფ რად?»

ყოვლი ზირი ქვეუნიას ერთობ სრულად მოკვილია,
ერთი კაცი შემაქცევრად შენად ვითა დატელია?
«გიახლოს და არ გამშაგდე, თუცა ჭირი არ გაკელია;
შენ მოჭედე და იგი წახდეს, ესე შენთვის რა მადლია!»

უბრძანა: «დაო, ეგაა შგავანი შენისა გულისა,
«მაგრა არ არის ქვეუნიად წამლი ამა წულულისა;
«ფის მღლაქეს ზოგან კაცისა, თვით სოფლად არ მოსრულისა?
«ჩემი ლსინია სიკვდილი, გაურა ხორცთა და სულისა.»

ღმერთმან სხვაძეა ეტლს ჩემს სადმეცა კაცი რად დაჭბადა,
ღსიახლე და საუბარი თუცა მისი მე შეწადა!
ფინმცა განმღონ ჭირნი ჩემნი, ანუ ვინმცა შეეცადა!
შენგან კიდე ზორციელი, დო, მივის არა სადა.»

ქალმან ჰკადრა: «არ გამიწერე, ვიძიში და ვიჯდია;
რადგან ღმერთსა ვეზირობა შენი ჩემზე მოუგლია,
ვერ დავმაღავ უკეთესსა, რაცა საქმე გამიცდია;
არა ვარგა უსაზომო, თავი ზომსა გარდგინდია.»

ემამან უთხრა: «რას მერუკვე, არა ვიცი, გამიცხადე;
«კაცი ჩემად სამსახურად უღმერთად მემცა ვით დაბადე?
«ღმერთსა ჩემი უბედობა უნდა, მემცა რას ვეცადე!
«გაღანამცა გაუნადირდი, თავი ასრე გავინადე.»

ქალმან კვლავ ჰკადრა: «ვაგსაჯე მეტითა შეგონებითა,
«მაგრა თუ კაცი მოგვარო, მოგვეყვს თავისა ნებითა,
«იგი გიანხლოს, ილსენდე მისითა შემეცნებითა,—
«ჭფიცე, არ მოჭკლა, არ იყო არ საესებლისა ვნებითა.»

მან უბრძანა: «თუ მახვენი, ვნახავ, დიდად გავინარებ,
«სიყვარულმან მისმან, ვისთვის ხელი მინდორს თავსა ვარებ!
«არას ვუზამ უკეთურსა, არად ოდეს გავამწარებ;
«რაცა ჩემგან იამების, ვაამებ და შევიყვარებ.»

ქალი ადგა და წავიდა მის უძის მოსუვანებლად;
არ ეწეინაო, უამბობს, არს მისად მგუღვანებლად;
სელი მოჭკიდა, მოჭკეანდა, ვით მთვარე მოსვანებლად;
იგი რა ჰნახა ტარიელ, სიქვა შისინ დასავანებლად.

გამოეგება ტარიელ, ჰმართებთ ორთავე მზე დარად,
ანუ ცით მთვარე უდრებლოდ შექთა მოჭკეანდეს ქვე ბარად,
რომე მათიანა ალეისა სეცა ვარციკოს სედ არად,—
ჭკეანდეს შედითავე მნათობთა, სხვადმცა რისა ვთქვი შე დარად!

მათ ავოცეს ერთმანერთსა, უცხოობით არ დაჭრიდეს;
ვარდისა ჰსლექდეს, ბაკეთაგან კბილნი თეთრნი კამოსჭვირდეს;
უელი ეელსა კარდააჭედეს, ერთმანერთსა აუტირდეს;
ქარვად შეჭქმეს იაკუნდი მათნი, თუცა ღალად ღირდეს.

მაბრუნდა, ეძამან აუთანდილს სელი შეუწურა სელითა;
ერთგან დასხედეს და იტირეს დიდ-ხან ცრემლითა ცსელითა;
ანმთი სულსა უღებდა სიტყვითა საკვირველითა:
თნავთა ნუ დაჭსოვთ, ნუ ბნელ-იქმი მსესა თქვენისა ბნელითა.~

ტარიელის ვარდი იყო დათრთვილელი, არ დასრული;
უმასა უთხრა: ძესწრაფების, მითხარ შენი დაუარული,
ფინ ხარ, ანუ სით მოსულხარ, სდაური, სით მოსრული?
შე სიკვიდისა აღარ ვახსოვ, ვარ მისვანცა გაწირული.~

აუთანდილ კასცა ჰასუხი, სიტყვები ლამაზებია:
ჲლომო და კძირო ტარიელ, ვის თავი გინაზებია,
მე ვარ არაბი, არაბეთს არს ჩემი დარბაზებია;
მიჯნურობითა დამწვარვარ, ცეცხლი უმრეტი მტებია;

მე ჰატრონის ჩემისა ასული შექუარებია;
ეთვით მეფედ მათად მის ჰხედვენ მონები მკლავ-მარტებია;
ეთუცა არ მიცნობ, გინაზავ, თავი ვით გინაზებია:
განსსოვცა, ოღეს დაჰსოცე მონები მკლავ-მარტებია?

მენ მიხდორს განათო გაჭრილი, ჩვენ სედა გარდგევიდენით;
ჲატრონი ჩემი გაგიწურა, ჩვენ საფად წაგევიდენით;
გიხმეთ, არ მოხველ, ლაქარნი უკანა გამოგვიდენით;
მენ ველნი წითლად შეჰღებენ სრულად სისხლისა კი დენით.

ეველაკასა მათრახითა თავი უხმლოდ გარდაჰკვეთეთ;
მეფე შესჯდა, დაგვეკარგე, კვალი შენი ვერ მოგვეკვეთეთ;
ვითა ქაჯი დაიძალე, მონებიცა დავაფეთეთ;
ამან უფრო დაგვაძმაგა, თავი სრულად გავაშეთეთ.

გემუნა შეექმნა, თქვენც იცით ხელმწიფე ნებიერთა;
ემოგნასეს, გემენეს ვოველგან, მათ რუკა დაუწერთა;
ვერ ჰნასეს შენი მნასეელი, ვერცა ემა, ვერცა ბერთა;
ანუ გამოგზავნა, რომელსა ვერ მზე ჰკავს, ვერ ეთერთა.

მობრძანა: „მიცან ამბავი მის მზისა წარსდომილისა,
„ამაძინ ვარ შენელი საქმისა, მის შენგან მონდომილისა;“
ესამწლადდინ მითხრა დადენა უმისოდ ცრემლთა მილისა;
აზ გიკვირს, გაუძლე ვერ-ჭვრეტა მისისა შე ღიმილისა?

აქანამდის მნახავიცა კაცი შენი არ მენახს;
ჩურღნი ვნახე, რომე თქვეითვის სიტყვა რამე გაემკვასს;
მათრასითა ჩამოკეცლო, ერთი მკვდართა დაგესხას;
მათ მასწავლეს, მძა რომელთა სულ-მობრძავი სამე გლას ა..

ტარიელსაც გაესენა ომი მათი მამინდელი,
იტყვის: მახსოვს ვეე საქმე, თუცა არის აღრინდელი;
ერთგან ვნახე ნადირობას შენ და შენი მე გამწრდელი;
მათ ვტროდი, მომეკონა შე გლას ჩემი წაშწმედელი.

რას მაქევიდით, რა გინდობათ, ერთმანერთსა რითა ვგვანდით?
თქვენ მორჭმულნი თამაშობდით, ჩვენ მტირალნი დაწესა ვბანდით;
რა მონანი მომწიენით, შესაწურობლად გაგულვანდით,
აწ ვებვ, რომე ჩემად ნაცვლად თანა მკვდართა მიიტანდით.

მოვიხედე, მომეწია რა ჰატრონი შენი, ვნახე,
ესელმწიფობით შემებრალნეს, ახად ხელი არ შევასხე,
თვალთა წინა გამოვექცე, მეტი არა შევეზრასხე;
ჩემი ცხენი უჩინოს ჰგავს და სხვასამცა რად ვასახე!

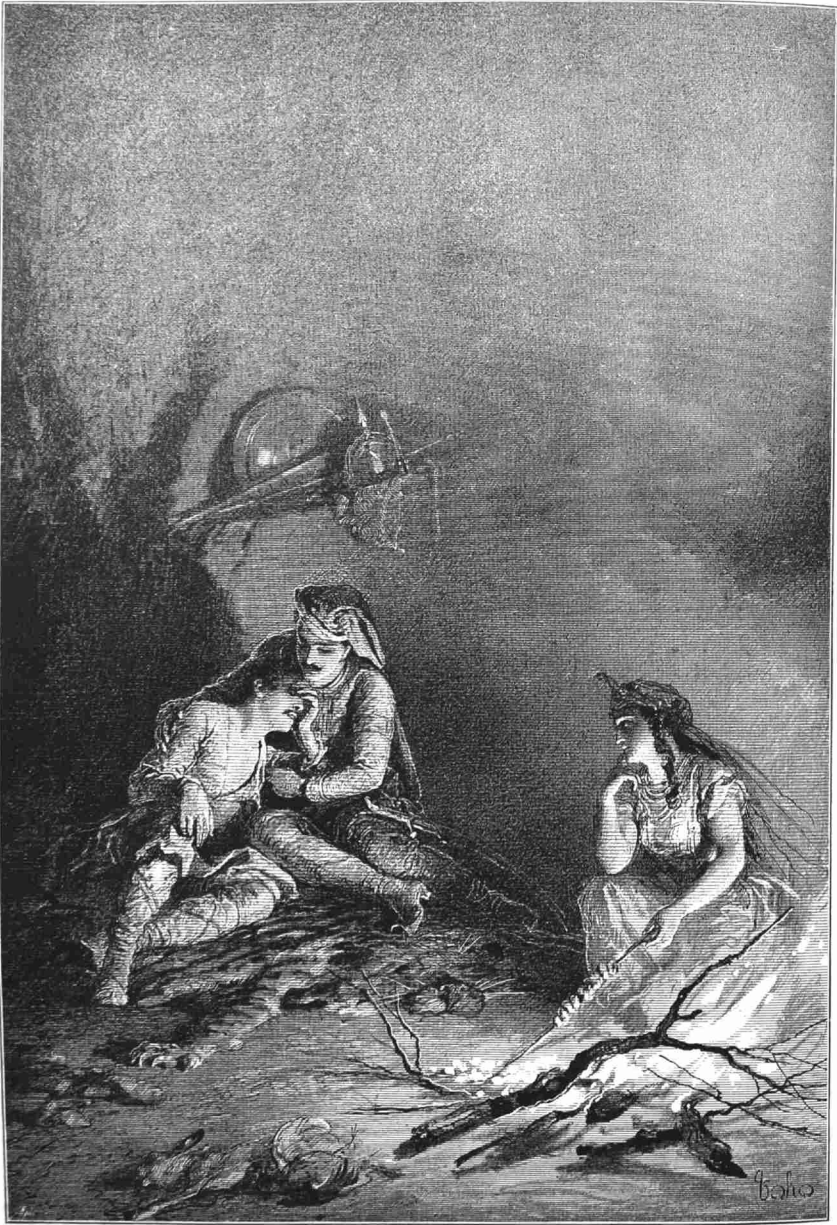
ეკაცბნ ვერ ასწრას თვალისა დაფახვა, დანაშაუბებ,
მას გავექცევი, ვისგანცა ჩემი არა ვცნა ამება;
მბთ თურქთა მიღმა გაძეცო მე არას არ შეწამება;
აგად ჰმეწროდა ბორეენა და ჩემი დათამაშება.

აწ ვამდ მოხველ, მიამა ნახვა შენისა ზირისა,
ეტანდ სარო და ზირად მზე, მამცად მზეგასი კბირისა,
მაგრამ გარჯილხარ, არა ხარ გარდაუხდელი ჭირისა,—
მხელთა ზოგნა კაცისა, დვთივ სეცით განაწირისა.

აუთანდილ უთხრა: ვით მამებ საქებ ბრძენთა ენისა?
მაკისად ნაცვლად რამც ვიუჟ ღირსი ქებისა თქვენისა!
ესაჟ ხარ მშისა ერთისა, სეცით მნათისა სენისა,
რადგან ვერ შეგცვლის ზატყი ვეხოძთა ცრემლთა დენისა.

ამა დღემბ დამავიწუა, გული ჩემი ვინ დაჭბინდა;
დამიგდია სამსახური, იგი თქმნას, რაცა ვინდა:
იაგუნდი ეგრეცა სჯობს, ათასჯერცა მინა მინდა,—
შენ გიანლო სიკვდილამდის, ამის მეტი არა მინდა.

ტარიელ უთხრა: მე შენი გული აწ შემსურვალეობს;
მიკვირს, თუ ნაცვლად მაკისად შენ ჩემი რა ეკვლეობს!
მაგრან წესია, მიჯანური მიჯანურსა შეებრალეობს;
შენ საუვარელსა გატეარო, ესე რად ეკნაცვალეობს!

წამოსულხარ ჩემდ მებნად, ზატრინისა სმსასურად;
ღმერთმან ჰქმნა და გაიპყნივარ, შენცა ცდილხარ მამცურად;
მეგრე ჩემი რა გაიმბო, გამოგჭრილგარ ასრე თუ რად!
მე თუ ვიტყვი, დამწყავს ცეცხლი ცხელი, შემიქმს აღიად, მურად.»

ამს დაეშენდა ტარიელ დამწვარი, დააღებული;
ანმათს უბრძანა: „მის აქეთ შენ ხარ ჩემთანა ხლებული;
რად არა იცი, უწამლო არს ლები ესე ლებული!
ეკლავ ესე ემა მწვავს მტირალი, ცრემლითა დაეღებული.»

ემსა უთხრა: „ვიცა კაცმან მძა, ანუ თუ დაცა იღოს,
ეჭამსო მისთვის სიკვდილსა და ჭირსა თავი არ დაჭრიდოს!
ღმერთმან ერთი რად აცხოვნოს, თუ მეორე არ წაწყვიდოს!
შენ იხმენდი, მე გაიმბობ, რაღა კინდა წაძვიდოს.»

ანმათს უთხრა: «მოდი, მოვე, თანა წელი მოიტანე,
დაბნედილსა მანკურებდი, გული მითა კარდამბანე;
მკვლარი მნახო, დამტირე, სულ-თქმა გაათანისთანე,
მე სამარე გადითხარე, აქა მიწა მიაგვანე.»

ლილ-ჩახსნილი საამბობლად დასჯდა, მხარნი ამოჭყარსა;
ვითა მზე სჯდა მოღრუბლებით, დიდ-სან მუქი არ დაჭყარსა;
ვერ გაახუნა სასაუბროდ, მან ბავანი გაამყარსა;
მერძე სულ-ჰოქმან, დანიზხნა, ცხელნი ცრემლნი კარდმოჭყარსა.

მოსთქვამს: «ჭაი, საგვარელო, ჩემო, ჩემთვის დაკარგულო,
იძეღო და სიცოცხლეო, კონებაო, სულო, გულო;
ფინ მოგკვეთა, არა ვიცი, ხეო, ედემს დანერგულო!
«ცეცხლმან ცხელმან ვით ვერ დატყვა, გულო, ასჯერ დადაგულო!»

ტარიელისაგან თავის ამბის მბობა
ოდეს ავთანდილს უამბო ზირკელი

სმენდი, მიუც კონება ჩემთა ამავეთა სმენასა,
ღსაუბართა და საქმეთა, ვითა ძლივ ვატიქევე ენასა;
იგი, ვინ სელ-მქმნა, მოველი მისკან აროდეს ღსენასა,
ფისკან შვეუსავ სვედათა, სისწლის ღვართა დენასა.

ინდოეთს შვიდათა მეფეთა ეოვლი კაცი სართ მცნობელი:
ეექსი სამეფო ფარსადანს ჰქონდა, თვით იყო მწურობელი,
ღუსვი, მდიდარი, უკადრი, მეფეთა სედა მფლობელი,
ღტანად ღომი და ზირად შსე, ომად მძლე, რასმთა მწურობელი.

ამაბ ჩემი სედა მეძვიდე, მეფე, მებრძოლთა შსწარავი,
ღსარიდან ერქვა სხელი, მტერთა სრვად დაუფარავი;
ფერუინ ჰკადრებდა წყენასა, ვერ ცხადი, ვურცა მწარავი;
ღნადირობდის და იყებდის, საწუთრო-გაუმწარავი.

«ხალვა მოსძულდა, შექქნა გულს კაეძნთა ჯარები,
«ხოქვა: „წამილია მტერთაგან ძლეუით ნაწირთა არები,
«ყოველნით გაძისძან, მორჭმით ვზი, მძქვს ზეიმი და ზარები;“
«ჭბრძან: „წაუღ და შეფესა ფარსადანს შექქუნარები.“

«ფარსადანს წინა დასკვნა ვაგზავნა მოციქულისა;
«მესთვალა: „შენ გაქვს შეფობა ინდოეთისა სრულისა,
«აწ მე მწადს, თქვენს წინამე მეცა ვცნა ძალი გულისა;
«სახელი დარჩეს ჩემისა ერთგულად სამსახურისა.“

«ფარსადან შექქნა ზეიმი, ამა აძმისა მცნობელძანს,
«მესთვალა: „დებრთისა ძადლობა შევწირე სძელთა ძელობელძანს,
«რადგან ვკე ქქმენ შეფემან, ჩემებრ ინდოეთის ძულობელძანს;
«აწ მოდი, ასრე ზტოგუცე, ვითა მძამან და მძობელძანს.“

«ერთი სამეფო, სკარგეყო, უბობა ამირბარობა—
«თვით ამირბარსა ინდოეთს აქვს ამირ-სანსაზარობა;—
«მეფე რა დასჯდა, არა სჭირს სელისა მიუძცდარობა,
«სხვად ზტორინია, მართ ოდენ არა აქვს კეისარობა.

«თვით მეფემან მძა-ჩემი დაიჭირა სწორად თავსა;
«ხოქვა: „ჩემებრი ამირბარი, ნაძლევი ვარ, ვისცა ჭეპავს!“
«ლამქრობდის და ნადირობდის, აძლევიდან მტერნი ზავსა;
«ძის არა ვკავ ასრე, ვითა მე სხვა კაცი არა ძეავსა.

მე არ ესვა მეუფეს და დედოფალს მხისა დარსა,
ჭმუნვა ჰქონდათ, ჯამი იყო, მით აუხუნეს სწანი ზარსა;
ფაი კრული დღეძცა იგი, მე მივეცი ამირბარსა!
მეფემან სთქვა: „ძეულად გაუსრდი, თვით ჩემივე გვარი არსა.“

მეფემან და დედოფალმან მიმიუგანეს ძეულად მათად,
სნაპტრონოდ მწრდიდეს სრულთა ლაშქართა და ქვეყანათად,
ბრძენთა მიძცეს სასწავლებლად ხელმწიფეთა ქცევა-ქმნათად;
ძოვიწიფე, დავუძვავსე მშესა თვალად, ლომსა ნაკვთად.

ასმათ, მითხრობდი, რაცა სცნა ჩემან ამობა ცილისა:
ხუთისა წლისა შევიქმენ, მზგავსი ვარდისა შლილისა,
ჭირად არ მიხდის ლომისა მოკვლა, მართ ვითა სირისა;
არა ჰგაოდის ფარსადანს მისი არა სმა შვილისა.

ასმათ, შენცა სარ მოწამე ჩემისა ფერ-მისდილისა,—
მშესა მე ვჯობდი შენებით, ვით ბინდსა ჯამი დილისა;
იტყოდეს ჩემი მნახანი: „მზგავსია ედემს სრდილისა,“
აწ მბინდლისა ჩემისა სახე ვარ ოდეს ჩრდილისა.

მე ხუთისა წლისა ვიევე, დაორსულდა დედოფალი,—
ესე რა სთქვა, უბამან სულ-ჰოქმსა, ცრემლით ჰბრძანა: «ჰმობა ქალი,»
დაბნედას მიეწურა, ასმათ ასსა გულსა წეული;
სთქვა: მამინვე მშესა ჰგვანდა, აწ შედების ვისგან ზლი!

ქება არ ითქმის ერთა, აწ ჩემგან ნაუბართა;
ფარსადან დასჯდა ხარებად 'სვიმითა და 'სართითა;
ყოველენით მოვიდეს მეფენი, ნიჭითა ძრავალ-კვართითა;
ესაჭურჭლე განცეს; აივსნეს ლაშქარნი სანთაპართითა.

ღმობელი გაიფარა, 'სრდა დაკვიწეს მე და ქალსა;
ძართ ძამინეუ ჰკვანდა იგი შინსა შექთა ნასამდლსა;
ფუფეზრდით და სწორად ვუხნდით მეფესა და დელოფაზლსა;
აწ ვახსენებ, ვისგან ჩემი დაუდაგავს გული აღლსა!

უმ დაბნდა, რა სახელისა სსენებასა მიეწურა;
ავთანდილსცა აეტირა, მისმან ცეცხლმან გულსა ჰმურა;
ქალმან სულად მოაქცია, მკერდსა წუელი მოაპკურა;
სოქვა: ისმენდი, ძაგრა ჩემი სიკვდილისა დღე დასტურ ა.

მას ქალსა ნესტან-დარეჯან იყო სახელად სმობილი;
მეილისა წლისა შეიქმნა ქალი წყნარი და ცნობილი,
მთვარისა შსეავსი, შინსაცან შეენებით არ შეფრობილი;
მისსა ვით განსმლებს გაურსა გული აღმსი წდობილი!

იგი ასრე მოიწიუა, მე შემქმლო შესვლა ომსა;
მეფე ქალსა ვით ჰხედვიდა მეფობისა ქმნისა მწდომსა!
მამსავე ხელთა მიმცეს, რა შევიქმენ ამა სომსა;
ფებურთობდი და ვთამაშობდი, ვით კატასა, ესოცვი ლომსა.

მეოვემან სახლი ააგო, შიგან სამეოფი ქაღისა;
ქვად ფაზარი სსდა დათლილი იატუნდისა, ლაღისა,
აზირსა ბაღსა და საბანლად სარაჯი ვარდის წყაღისა;
იგი მუნ იყვის, მეღების ვისვან სახმილი აღისა!

დღე და ღამე მუჯაბრითა ეკეოდის ალვა თლილი;
ესოკჯურ კომეს სჯადის, სოკჯურ ბაღსა სამოვიდის, რა დგის ჩრდილი;
დავარ იყო და მეფისა, ქვრივი, ქაჯეთს კათხოვილი,—
მას სიბრძნისა სასწავლებლად თვით მეოვემან მისცა შვილი.

ასრა ეღვა მოფარდაკული ოქსინითა და შადითა;
ფერფინ ვსედევდით, შეიქმნა ზირითა მინა ვარდითა;
ასმათ და ორნი მონანი ჰქუიან, იძღურდის ნარდითა;
ამუნ იბრღებოდის ტანითა, კაბაონს კანასარდითა.

ათხოთმეტის წლისა ვიეა, მეფე შხრდიდა, ვითა შვილსა:
დღისით ვიუვი მის წინაშე, კამიშეუბდის არცა ძილსა;
მაღლად ლომსა, თვალად მხესა, ტანად ვკვანდი ეღემს ზრდილსა;
ასროლასა და ასწარესსა აქებდიან, ჩეძვან ქმნილსა.

ამოჭირის მხეცნი და ნადირნი ისარმან ჩემან სრეულმან;
ამერძე ვიბურთი მოედანს, მინდორით შემოქცეულმან,
მევიდი, მევექნი ნადიმი, ნიადვ ღვინითა ჩვეულმან;
აწ საწუთროსა გამეარ ზირმან ბროლ-ბაღსსეულმან!

«მაძა მომიკვდა, მოვიდა დღე სიკვდილისა მისისა;
ქმნა გაუცუდდა ფარსადანს ნიშტისა და ნიშისა;
მით გაეხარნეს, ვის ზარი დაჭლევედის მტრისა შიშისა;
ერთგულთა შეჭქმნეს ვაება, მტერთა სსენება იშისა.

«მე წელიწადმდის ბნელსა ვსჯე, საწუთრო-გაცულებული,
დღისით და ღამით ვვაბდი, ვერვისგან სულ-დაღებული;
გაეკანაღ ხასნი მოვიდეს, მითხრეს მეფისა მცნებული:
ებრძანა: „შვილო ტარიელ, ნუ ხარ შავითა ღებული.

«„ჩვენ უფრო გვტყვივის იგი, ვინ დაგვაკლდა სწორად თავისა;“
ასი ებრძანა საჭურჭლე, ებრძანა ახდა შავისა;
ებრძანა მისეულისა სრულისა საკარგავისა,—
«„შენ კოხნდეს ამირბარობა, ქმნა მისეე საურავისა.“

«ავენთი, დამწვეს მამისა სსხმილთა დაუშრეტელთა;
უკუნის გამომიყვანეს ხასითა მით წინამდგომელთა;
«გამოსულისათვისა ზეიმი შეჭქმნეს ინდოეთს მულობელთა;
შორს მომეკენეს, მაკაცეს ზატოვით, ვითა მშობელთა.

«მთა საჯდომთა ახლოს დამსვენეს, ზატოვს-მცემდეს მისა ღარად,
«მით ხელისა საურავი მით ორთავე მითხრეს წუნარად;
«ურ-ვექმენ და მისეულთა წესთა ქვევა მიხნდა ზარად;
«არ მომეშენეს, დაუმორჩილდი, თავუანი-ვეც ამირბარად.»

ამბავი ტარიელის გამიჯნურებისა
ხირველ რომ გაუმიჯნურდა

ვლავ დაიწყო თქმა ამისა მან, რა ხანნი მოიტირა:
დღესა ერთსა მე და მეფე მოვიდოდით, კკენადირა;
მებრძანა თუ: „ქალი ვნახათ,“ ხელი ხელსა დამიჭირა;
მის ჟამისა მსხენებელი მე სულ-დგებული არ გიკვირა?!

ბაღსა ვნახე უტურუკისი უოვლისავე საღისინოსა;
მფრინველთაგან ხმა ისმოდა, უაძესი სირინოსა;
მრავლად იყო სარაჯები ვარდის წულისა აბანოსა;
კარსა ზედა მოჭყარვიდა ფარდაგები ოქსინოსა.

მეფემან ასმა დურაჯთა, მითსრა მიტანად ქალისა;
გამოვუსვენ და წავედით ზემად სადებლად ალისა;
მაშინ დავიწექე კარდახდა მე საწუთროსა ვალისა,—
აღმასისა ჭხამს ლახვარი ლახვრად გულისა საღისა!

ფიცოდი, სწაღდა არვისცან ნსყა მის შხისა დარისა,—
მე გარედ ვდებ და შეფეშნ შეჭვლო ფარდაგი კარისა;
ფერას ვსედვიდი, ოდენ ხმა მესმოდა საუბარისა;
ანმათს უბრძანა კამოსმა დურაჯთა ამირბარისა.

ანმათ ფარდაგსა აზიდნა, გარედ ვდებ მოფარდაგულსა;
ქელსა შეესედე, ლახვარი მეცა ცნობასა და გულსა;
მოვიდა, მივცენ დურაჯნი, მთხოვა ცეცხლითა დაგულსა,—
ფაშე, მის აქეთ სანძილსა დაფუწვაუ ნიდაგულსა!»

აწ წახდეს იგი ნათელი, შხისცა მოწუნარენი,—
მისი ვერ განძლო ხსენება, დაბნდა და სულ-ჰოქმნა მწარენი;
უმა და ანმათი სტოროდეს,—ხმას სცემდეს იგი არენი—
ტუხუთით სოქვეს: «მკლავნი ცუდ-ქმნილან, ვაი, გპირთ მეტუქარენი!»

ანმათმან წვალი დასსა, ცნობად მოვიდა ტარია,
დიდხან ვერა სოქვა,—სეკლამან გული შეუკრა, დარია—
დასჯდა და მწარედ სულ-ითქმნა, ცრემლი მიწასა გარია,
სოქვა: «ხემგან მისი ხსენება, ვაშე, რა დიდი ზარია!

მომდონი სწუთროსანი მისთა ნიეთთაცან რწებინა,
ეშეებენ, მაგრამ უმუხთლოდ ბოლოდ ვერ მოურწებიან;
ვაქებ ჭკუასა ბრმენთასა, რომელნი ეურწებიან;
ინმენდი ჩემთა აძაგთა, თუ სულნი შელამრებიან:

დღურაჯნი მისოჯნეს; გავიდე სხვა ვერა გზელა თავისა,
დავეცი, დაეხდი, წამიხდა ძალი მხართა და შელაჯისა;
ერა სულად მოვე, შემესმა ხმა ტირილისა და ვისა;
გარე მომრტემოდეს ჯალაზნი, ვითა ჩამსდომი ნაჯისა.

ძეგან ვწევ დიღთა დარბაზთა ტურფითა სანგებელითა,
ესედ დამტიროდეს მეფენი ცრემლითა უშრობელითა,
ზირსა ისოკდეს ხელითა, დაწვისა განზობელითა,
მურენი მოასხეს, სენითა მოქვეს განაბელსებელითა.

ძე რა მანა თვალ-ახშული, მეფე ეელსა მოძეხვია,
ცრემლით მითხრა: „შვილო, შვილო, ცოცხალა ხარ, სიტყვა სთქვია!“
ძე ჰასუნი ვერა გავეცა, ვითა შმაგი, შევერთი დია;
გვლავ დავეცი დანუდლი, გულსა სისხლი გარდმეთხია.

სრულნი მურენი და მულიზნი მე გარემეო მცვიდიან;
მათ ხელთა ჰქონდათ მუსაფი, უოველნი იკითხვიდიან;
მტერ-დაცემული ვეკონე, არ ვიცი, რას ჰმასხვიდიან;
სამ-დღემდინ ვიეუ უსულო, ცაცხლნი უშრეტნი შწვიდიან.

აქიმნიცა ივეირვებდეს: „ეკე სენი რა გვარია:
„სამკურნალო არა სწირს-რა, სევა რაძე შეძოჭური;“
სოკავრ შმაგად წამოვიჭრი, სიტყვა მცდარი წამერი;
დედოფალი ზღვასა შეიქმს, მას რომ ცრემლი დაუღვრი.

ღამსა დღესა დარბაზს ვიუჯ, არ ცოცხალი, არცა მკვდარი;
მერძე ცნობა მომივიდა, მივხვდი რასმე მიუხვდარი;
ვთქვი თუ: „ჯი, რამიუან ვარ, მე, სიცოცხლე-გარდამსდარი!“
თმობა ვთხოვე შემამქედსა, კვადრე სიტყვა სამუდარი:

ვთქვი თუ: „ღმერთო ნუ გამწირავ, აჯა ჩემი შეისმინე,
„მოამც ძალი დათმობისა, ცოტად ვითმე აღმაღვინე,
„აქა უოფნა გამამქედანებს, სხლსა ჩემსა მიმსწვინე!“
მანვე ჭქმსა და მორევჯობდი, გული წელული გავზრკინე.

მე წამოვჯე... მეფისაგან კაცი დია მოვიდოდა,
ახარებდეს: „წამოვადო;“ დელოფალი გამოჭრობდა;
მეფე მოჭობის თაჲ-მიძველი, არ იცოდა, რას იქმოდა;
იგი ღმერთსა აღიდებდა, სხვა ეველანი უწომოდა.

იქით და აქათ მომისხდეს, მხვრიტეს სხვრეტელია;
მე მოვასხინე: „ნატრონო, გული აწ უფრო მრთელია;
„ცხენსა შეჯდობა მომინდა, ვნახე წელი და ველია;“
„ცხენი მომკვარეს, შეცავსჯე, მეფე ჩემთანა მსველელია.

გამოვედით, მოვიარეთ მოედანს და წელისა ზირსა;
ჩემსა მივე, დეაბრუნვე, მეფე მომევა სხლთა ძირსა;
მინა მივე, უარ გავხე, სხვა დამერთო ჭირი ჭირსა;
ვთქვი თუ: „მოკვდე, ბედი ჩემი ამის მეტს რაღა ღირსა!“

«ზაფრანის ფერად შესცვალა ბროლი ცრემლის ბანამს,
ეგული უფრორე დამიჭრა ათი ათასმან დანამს;
«საწოლს ძეკარე შემოდგა, მოღარე გაიყვანა მან;
ფოქვი თუ: „რა იცის ამბავი, სეტარ ან იმან, ან ამან?»

«,მონალო ასმთისა,“ „რა იცისო,“ ვარქვი, „ჭვითხე;“
შემოვიდა, საბიკო წიგნი მომცა, წაუციოთხე;
გადიკვირდა, სხვად ვითამცა ექმენ გულისა მწველთა სითხე!
მისიგან ეჭვი არა ქიონდა, სევდად მაწვა გულსა მით სე.

მე გამიკვირდა, სით ვუფვარ, ანუ ვით მგადრებს თსრობასა?
მიუყოლობა არ ვარჯა, დამწამებს უზრანობასა,
ჩემიგან იმედსა ვარდასწვევტს, შერძე დამიწვეებს კობასა;
დღევწერე, რაცა ზასუსად ჰმართვიდა ამიკობასა.

დღესი გამოსდეს და გული უფრორე დამწვეს მე ალთა,
ვვლარ ვუჭერეტდი ლამქართა, მინდორს თამამად მავალთა;
დღარბას ვერ მიველ, —მეურნაღთა დამიწვეს მოსვლა მრავალთა—
«მაშინ დავიწვეე გარდაზღა სოფლისა ლხინთა და ვალთა.

მით ვერა მარტეს, მე გულსა ბინდი დამეცა ბნელისა,
სსხვამან ვერაგინ შემატეო დება ცუცსლისა ცხელისა;
«სისხლი დამწამეს, მეფემან ჰბრძანა გასსწევა სელისა;
«გავიხსენ ფარვად ზატეთა, არვისგან სეჭველისა.

„ხელ-გახსნილი, სევდიანი, საწოლს ვიფე თავის წინა;
ჩემი მინა შემოვიდა, შევხედენ თუ, სიქვას,—რა მინა:
„მონააო ანძათისი,“ შემოყვანა, ვუთხარ, შინა;
გულის მინა დაუესრახე, რა შოვაო, ანუ ვინა!

ძონამან წიგნი მოპართვა, მე წავიკითხე ნებასა;
წიგნსა შევატყვე, ჰლამოდა მოსვლისა მოსწრაფებასა;
ანსუხად ვწერდი: „კამია, მართალ-ხარ გაგვირეკებასა:
„მოსვალ, თუ მისმობ, მე ნუ მეტე მოსვლისა დახარებასა.“

გულის ვარქვი თუ: „ლახვარნი ეკე ვით დავლონებენ?
„ამირბარი ვარ, ხელმწიფე, სრულად ინდანი მძონებენ;
„ახრად შეიქმენ, საქმეს ათასჯერ შეაწონებენ;
„თუ შეიგებენ, მე მათთა არუთა არ მარონებენ.“

ეგადი მოვიდა მეფისა,—სწადსო აძბისა სმინება;
ძოუვანა ვუთხარ, ებრძანა ქმნადა სისხლისა დინება;
მე ვვადრე: „ხელი გავისხენ, დამიწყო მოჯობინება;
„წინამე მოვალ, ამისთვის კვლავ უფრო მმართვეს ღსინება.“

ღარბასს მივე, მეფე ჰბრძანებს: „ამის მეტსა ნუ იქმ აბა!“
ცხენსა შემსვა უკანარტო, წელთა არა არ შემაბა;
შესჯდა, ქორნი მოუტევენა, დურავები დინაბა,
მშვილდოსნები გასაგანნა, იტეოდინა: „მაბა, მება!“

მინა დავსხედით ნადიმად მას დღესა მინდორს რებუღნი;
მომღერალნი და მუტრიბნი არ იყვნეს სულ-დაღებუღნი;
მეუეუმან გასცა მრავალი თვალი, ღარობად ქებუღნი:
აუესებუღნი არ დარჩნენ მას დღესა მათნი სღებუღნი.

გეცდებოდი, არა მცალდა სეკდისაგან თავის კრძალვად,
ფიკონებდი, ცეცხლი უფრო მედებოდა გულსა ალვად;
ჩემნი სწორნი წავიტანენ, ჩემსა დავჯე, მოქვიან ალად;
მეექემენ სმა და ნადიმობა ზატყთა და ჭირთა ძღვად.

მოღარემან შინაურმან ეურსა მითხრა ნაუბარი:

„ქალი ვინმე იკითხავსო,—ინახვისცა ამირბარი?“

„ზეწართა მოუბურავს ზირი, ბრძენთა საქმბარი;“

ფარქვი: „საწოლს წაიუვანე, ჩემგან არის ნახმბარი.“

ავღვე, მსხდომნი ნადიმობით აუშხდნეს ასაურელად;

„მაღი,—ვუთხარ—ნუ აღცებით, მოვალ ხანსა დაუსმელად;“

„გამოვე და საწოლს შეველ, მონა დღდა კარსა მცველად;

„გული მივეც თმობა ქმნათა აუგისა საკრძალველად.

„გარსა შეღვე, ქალი წინა მომეცება, თავვანი-მცა,

მითხრა: „მოხვლა თქვენს წინამე კურთხეულ ა, რამან ღირსმცა!“

„გამიკვირდა, მიჯნურისა თავვანება ექმნა ვისმცა!

„ვთქვი: „არ იცის ამიკობა; თუმც იცოდა, წენარად ჭისმცა.

«მითხრა: „ღღე ეგე სირცხვილად შედების გულს ალობა:
„,კგონია, ჩემგან წინაშე მგვისთვის მომავლობა;
„,მაგრამ აწ მიდებს იმედსა შენგან ცდისა-ღა მალობა;
„,ამას თუ ვღირსვარ, ვერ ვიტყვი,—მაკლია ღვთისა წყალობა.“

ადგა, მითხრა: „თქვენსა მკრძალსა ჩემგან ცნობა უბნევია;
„,ნუ შეჭვ, რაცა ჰატრონისა ბრძანებასა უთქმევია;
„,ესომ დიდი შემართება გულსა მისსა უთნევია;
„,ამან წიგნმან გაგატონოს, ჩემთვის ვისცა უთქმევია.“»

წიგნი ნესტან დარეჯანისა საეკარელისადმი
მიწერილი ზირველი

იგნი ვნახე, მისი იყო, ვისი მდაგავს ცეცხლი კულსა;
„მოეწერა მზისა შუქსა: „ნუ დაიწვევ, ღოძო, წულულსა;
„„მე შენი ვარ, ნუ მოჭკვლები, მაგრა ბნედა ცუდი მხულსა;
„„აწ ანძათი მოგასხენებს ეველასასა, ჩემთან თქმულსა.

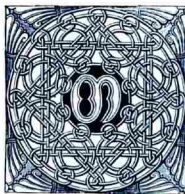
„ბედითი ბნედა, სიკვდილი, რა მიჯნურობა კკონია?
„„სჯობს, საეკარელსა უჩვენე საქმენი სეგძირონია:
„„ხატათს მუოთნი ეველანი ჩვენნი სხსრაჯონია,
„„აწ მათი ვაფონი ჩვენსედა ჩვენგან არ დანსიომნია.

„„შენგან ჩემისა ქმრობისა წინასაც ვიუე მდომია,
„„მაგრამ აქამდი საუბრად კვლა ჟამი არ მომხდომია;
„„მუღან ხელ-ქმნილსა გიჭვრეტდი კუბოსა შიგან მჯდომია,
„„მანდა ეველი მასმია, რაცა შენ კარდავხდომია.

„მართლა გითხრობ, მომისმინე, ესე, რაც მოგასხსენე:
„წა, შეები სატაველთა, თავი კარგად გამაჩვენე;
„გიჯობს, ცუდად ნუღარა სტირ, ვარდი კვლამცა რად დასტენე!
„მსემან შეტი რაღა გიუოს, აჭა, ბნელი გაგითენე.“

წიგნი ტარიელისა საეკარელთანა
ხირველად მიწერილი

ვალთა დავიდეგ უსტარი მე, მისჯან მონაწერია,
ნასუსად ვწერიდი: „მოვარეო, შენცა მსე ვით მოკერიო?
„მე ღმერთმა იგი ნუ მომცეს, რაც არა შენი ფერი!
„სიხმრად შეონია, დარხომა ჩემი ვერ დამიჯერიო.“

ანძბის ვუთხარ: „მე ზასუსა ამის მეტსა ვერ მივსუდები;
„ესე ჰკადრე, — მზეო, რადგან ჩემთვის ნათლად აღმოსდები,
„აჰა მკვლარი გამაცოცხლე, ამას იქით აღარ ვბნდები;
„რაცაღა, სამსახურსა, ვტეუი, თულა ვერიდები.“

ანძბით მითხრა: „მე მიბრძანა, ესე ვქმნათო, ესე სჯობდეს, —
„ვინცა ენახოს, ჩემგან მისსა საუბარსა ვერა სცნობდეს;
„ჩემად ნახვად მოვიდოდეს, შენ ვითამცა გამკობდეს;
„დამცაყდრა, ამირბარსა უთხარ, ასრე ნამუსობდეს.“

მეკეთა ესე თათბირი, სიბრძნე გულისა მისისა,
მისი, შხესაცა რიღება ჭქონდის ნახვისა ვისისა;
მისგან მომეცა მოსმენა არ საუბრისა მქისისა,
ვეისთა შექთაგან უკუნსა ჭკვანდის სინათლე დღისისა.

ასმათს მივართვი რჩეული თვალი ოქროსა ჯამითა;
მან მითხრა: „არა, არ მინდა, ვარ გამამღარი ამითა;“
ერთი აიღო ბუკედი, მართ აწონილი დრამითა,—
„ესე ემა ნიშნად, საესე ვარ სხვას ხელის შესაბამითა.“

ქალი ადგა, წამოვიდა; მე ლახვართა გულსა მრიდეს;
ლხინმან ბნელი განმინათლა; დაძრტეს, რომე ცეცხლი მწვიდეს;
მეველ, დაგვი ნადიმადვე, ხეში სწორნი სადა ჭსმიდეს;
მხიარულმან სამომკარი გავეც, ზამი გაადიდეს.»

წიგნი ტარიელისა ხატაველთა თანა ძინაწერი
და კაცის გავსავანა

გავსავანე კაცი ხატავეთს და წიგნი ჩემბაგერი,
ძიეწერე: „მეფე ინდოთა არსმცა ღვთისაგან ძლიერი;
„მათი ერთგული კადების ეოველი სული მძიერი;
„ვინცა ურ-ექმნას, იქმნების თავისა არ მდღიერი.

„ჩვენი ძმაო და ჰატრონო, თქვენგან არ გავიძწარებით;
„ესე რა ჭნახოთ ბრძანება, აქამცა მოიარებით;
„თქვენ თუ არ მოხვალთ, ჩვენ მოვალთ, ზედა არ მოგვარებით;
„სჯობს, რომე გვანხე, თავისა სისხლთა ნუ ეხიარებით.“

გაცი გავსავანე, მე გულსა მომეცა უფრო ღვინები;
ღარბასს ვიშეებდი, დავესო ცეცხლი, წვად მოუთმინები;
მამინ სოფელმან, საწუთრომ, მიუხეის, რაცა ვინები;
დაწ ხელ-მქმნა, რომე სახსლოდ მხეცთაცა მოვეწეინები.

«ხატავეთს მყოფნი მოვიდეს,—მათგან მოსვლისა დრონია—
«სიტყვანი შემოეთვალნეს ღაღი და უკადრონია:
«„არცა რა ჩვენ ვართ ჯაბანნი, არც ცისე უპაგრონია;
«„ვინ არის თქვენი ხელმწიფე, ჩემსედა რა პატრონია!“»

წიგნი ხატაველთა ძეგვისა ტარიელს წინაჲჲ
ძოწერილი ზასუსად

ოეწერა: „რამაჲ ძეგუ წიგნსა გიწერ ტარიელსა;
„კადიკვირდა, რა ეწერა წიგნსა, შეგან მონაწერსა:
„რა გვარა თუ მანდა გეხმე, ვინ ვაჭრონობ ბევრსა ერსა!
„ამის მეტსა ნულარ ვნახუ კვლავლა წიგნსა შენ ძიერსა!“

ფუბრძნე წვევა ღაძქართა, გავსაუნე მრსაზანია;
„იგი ვარსკვლავთა ურიცხვი მოკრბეს ინდოთა სზანია,
„შორით და ასლოს ეველანი მართ ჩემენ მონასზანია;
„ერთობ ღაძქრითა ავისო მინდორი, კლდე, კაზანია.

„ფიცულა მოვიდეს, არ ექნათ მათ შინა სანდაზმულობა;
„აღლუძი ვნახე, შეკეთა ღაძქართა მოკაზმულობა,
„ღინაუქქ და სიკეთე, კველუცად დარაზმულობა,
„ტაიჭთა მითთა სიძალე, აბჯრისა სვარაზმულობა.

აუძართუ დროჲს მეუისა, აღმითა წითელ-მავითა,
დღილას ვბრძანე გამართვა ლაქრითა უთვალავითა,
თავსა ვტიროდი, ვიტყოდი ბედითა მეტად ზვითა:
„მე თუ არ ვნახო, არ ვიცი, ვიარო ვითა და ვითა!“

მინა მიველ, დაღრეჯილსა გულისა სევდა მიეფება,
თვალთა, ვითა საგუბარი, ცხელი ცრემლი გარდმოძქეფდა,—
„ბედი ჩემი უბედური,— ვთქვი— ვერთაცა ვერ გამეფდა!
„სელმან ვარდი რად ისელთა, რადგან ასრე ვერ მოჰკრეფდა!“

მონა შემოდგა,— მივეცი საქმესა გაკვირვებულსა—
ანძათის წიგნი მოძართვა მე, მეტად შეჭირვებულსა;
ეწერა: „გინძობს შენი მსე შენ, მისთვის მოსურვებულსა,
„მოდი, სჯობს მანდა ტირილსა, საქმესა ბედით ვებულსა.“

ვითა მძართებდა, ეგ სომი რამც ვითა გავისარეო!
შელაძდა, წაველ, ბაღისა მე კარი შევიარეო;
ღსად ანძათ ზირველ შენასა, მუნვე ჩნდა მდგომიარეო,
ღსიცილით მითხრა: „წამოვლე, მოკელის ღომსა მივარეო.“

შემბვლო სახლი, ნაცები კეკლესად ბანის-ბანითა;
გამოანდა მივარე ნათლითა, გარე შექმანავანითა;
ფარდაგსა მიგან მჯდომარე შესამოსლითა მწვანითა,
ღსაკრძალავი და ღარბი, უცხო ზირით და ტანითა.

შევე, წავდეგ ნოსთა ზირსა, მე დამიწყო ცეცხლმან შრეტად,
გულისა ბნელი განმინათლა, ზედან ლხინი ადგა სვეტად;
მან ბალიში შემოეგდო, — შინა შუქსა სჯობდა მერად —
ტიკებან ზირსა იფარვიდა, აიხედის წამის ჭერეტად.

უბრძანა თუ: „მოახსენე, ანძათ, დავადეს, ამირბარსა!“
მან ბალიში დამართებით დადგა მას შხედ-საქებარსა;
დავუჯე, მივცენ გულსა ლხინი, საწუთროსა დამკობარსა, —
მძიკვირს, სულნი რაღდა მიღებან, ვიტყვი მისგან ნაუბარსა!

მბრძანა: „მუდან გაწუნა გავსაუნა უუბარისა,
„შხემან გაურითა დავაჩქენე, ვითა ვვავილი ბარისა,
„დაგსჯიდა ღებნა ცრემლისა, ნარგისთათ ნაგუბარისა;
„მაგრბ ჰსამს ჩემგან სირცხვილი და რიდი ამირბარისა.

„თუცა ჰმართებს დედა-კაცსა მამა-კაცის დიდი კრძალვა,
„მაგრბ მერე უარება არა თქმა და ჰირთა მალვა, —
„მე თუ ზეწირ მიცინია, ქვე-ქვე მითქვამს იღუმბლ ვა;
„მუდან ქალი გამოგესაუნე, ვქმენ მართლისა შემოთვალვა.

„ერთმანერთისა მას აქეთ რაცა ორთავე ვიცითა,
„აწცა მიცოდი საშენოდ მითვე ზირითა მტკიცითა;
„ამან შევჯურდი დიდიბა ზენართა და ფიცითა!
„გეტერუგო, ღმერთმან მიწა მქმნას, ნუშცა ცხრითავე ვუი ცითა!

„წა, შეები ხატაველთა, ილაძქრე და ინაზირე;
„ღმერთმან ჰქმნას და გავიმარჯვდეს მორჭმულიმცა ჩემ კერძ ირე,
„მაგრე რა კქმნას, კვლამცა ნახვა მომხვდობოდეს შენი ვირო?
„გული მომცე გაუერულად, ჩემი შენთვის დაიჭირე.“

„აწ რასაცა მე მღირსებ, სორციელი არა ღირსა;
„მოწყალება იქითია, ღვთისა ამაღ არა მკვირსა;
„შენნი შუენი შემომადგეს ბნელსა გულსა, სედან მჭვირსა;
„შენი ვიეო, სდადმინცა დამიეოფდეს მიწა ზირსა!“

„ხედან წიენსა საფიცარსა შევფიცე და შემომფიცა,
„მისგან ჩემი სიუვარული ამით უფრო დამტკიცა;
„უშენოსა მოწონება ვისიცაო გულსა მიცა,
„ღმერთი მომკლავს, ამას იქით თავსა კეტევი, ამას ვწკრთიცა!“

„დავუავ ხანი მას წინაშე, სიტყვანიცა ტბილნი ვთქვენით,
„ვკბამეთ ამო ხილი რამე, ერთმანერთსა ვუუბენით;
„მერმე ავდეკ წამოსავლად ტირილით და ცრემლთა ღენით;
„მისთა შუქთა შეენებანი ნათლად მადგეს გულსა ფენით.

„მეშნელებოდა სიმორე მისი ბროლ-ბადასშ-მინისა,
„მე გამიხლდა სოფელი, შეონდა სიმრავლე ღზინისა,
„ჩემად ჩნდა იგი სინათლე, ეთერთ შხედ ნაჩინისა;
„აწ მიკვირს მისი გაშერელი გული მიმს კვლისა ტინისა!

დღილასა შევვე, ვუბრძანე: „ჭკარით ბუკსა და ნობასა;“
ღსრულითა სწათასა ვერ კითხრობ არ შესასწოდოდ ჰსობასა;
„ლომძნ მივძართე სარტაოს, ვერვინ მიხრახავს მსდლობასა;
ეუცხოდა ვლიდეს ლაქარნი, არ კავილიდეს კსობასა.

დავატდე შწღვარი ინდოთა, შევლო ზამტაი სანია;
რამსის კაცი შემოსვია, სარტაოსგდა სანია;
ძმნ მითხრა მოციქულობა, გულისა მოსაყსნია:
„ჩვენთა ტველთადა დასკამენ თქვენნი ინდოთა თხანია.“

ძე შემომძენეს რამსისგან ძღენად საჭურჭლე სამხელი;
ძითხრეს: „კადრებს,—ნუ ამოგვეშვეტ, არის შენგან არ საქმელი,
„სენარი გამოგვიდე, მით ვაბია ეელსა წწელი,
„მოურბევილად მოკასხენით თაზნი, შეილნი, საქონელი.

„რაცა შეცოდეთ, შეკვირდე, თვით ჩვენვე შეკვირნია;
„თუ ღვითთა შეგვიწულებდეთ, აქა ნუ მოვლენ სწანია;
„ქვეყანა ჩვენი არ ასწუდეს, რისხვით არ დაგვტუდეს ცანია;
„შენ მოგვეთ ცინე-ქალაქი, მოგვეუნ ცოტანი ემნია.“

გვერდსა დავისსენ ვესირნი, ვიუბნეთ, კავისრახენით;
ძითხრეს თუ: „სარო ემაწვილი, ბრძენი მით კადრებთ კლას ენით,—
„არინ მუტად მუსთაღნი, ჩვენ ერთხელ კვლავცა ვნახენით,
„არამცა მოგკლან ღალატად, არამცა ვივაგლახენით!

„ჩვენ ამას ვარჩევთ, წავიღეთ კარგითა ბრთ მამცითა,
„ლაშქარნი ახლოს გუკვიდენ, სცნობდენ აზნაყსა კაცითა;
„გულ-ბართლად იუენენ, მიენდე, აფიცე ღვთითა და ცითა;
„არ დაგმორჩილდენ, შეჭრისხდი რისხეთა კვლავ და კვლაცითა.“

ძეგვთა ესე თათბირი, ვეხირთა ნავსირები,
შეუთვალე: „რამაჲ შეეუო, ვცან შენი დანაირები,
„სიკვდილსა გიჯობის სიცოცხლე, დაგვიდგამს ვერ ქვითვირები,
„ლაშქართა დავერი, ცოტათი წამოვალ, შენ კერძ ვირები.“

«მათ ლაშქართაგან სამსი კარგნი მოჰქენი ქველანი
თანს წამოჰქეეს, წაწაველ, დავეარენ სზანი ვეღანი;
დავედრე: „სადა შე შევლოს, ვლენით იგივე ვეღანი,
„ახლოს მომდევდით, მიშველეთ, გინძობ, თუ მინდეს შევლანი.“

«სამ-დღე ვიარე, შემთხევა სხვა კაცი მისეუ ხანისა,
«ვვლავ ეძღვნა უცხო მრავალი შესამოსელი ტანისა,
ეზრძანა: „შადასო სიხლე შენ ლაღისა და ჯანისა,
„რა შეგვეარო, მაშინ სცანა შენ ძღნობა ამისთანისა.“

«ველავცა ეთქვა: „მართალია ესომ ჩემი მონასხენი,
„შე თვით წინა მოგვეგებე, მესწრაფების ნახვა შენი;“
«მოასხენე: „ღია, ღმერთო, ბრძანება ვქმნა მეცა თქვენი,
„ტკბილად ვნახეთ ერთმანერთი, ვიუენეთ, ვითა მამა-ძენი.“

ემუნით წასული ჩამოვყე ტვერისა რასმე კიდესა;
ეკვლავ მოციქულნი მოვიდეს, საღამად არ დამრიდესა,
წინა ტურფათა ტაიჭთა ძღვნად ჩემთვის მოჰზიდვიდესა:
«შენსა ნახვასა შეფენი,—სთქვენს—მართლად ინატრიდესა.»

ემითხრეს: „მეფე მოგახსენებს, მეცა შენ კერძ ვიარები,
«სახლით ჩემით წამოსული სვალე აღრე შეგეუბრები;“
ემოციქულნი დაგაყენენ, სარგა დაგდგი, არ მშირობი,
მეტად ამოდ ვუაღურსე; ერთგან დაწვენეს, ვით ძეურები.

ეკარგი საქმე კაცსა სედა ახომ თურმე არ წარსდების:
ერთი კაცი უკმროუსწედა, მოდგა, მღვთით შეუბნების:
«დიდი მამსო თქვენი ვალი, ჩემგან მხელად გარდისდების,
«გაწირვა და დავიწყება ჩემგან შენი არ იქნების.

«მე მამისა თქვენიანგან ვარ ცოტათი განასარდი,
«თქვენი მესმა სღალატო, სცნობელად გამოვვარდი;
«მკვდარი მიმდის სანახავად ტანი მჭეფრი, ზირი ვარდი,
«უკვლასავე მოგახსენებ, გამიგონე, დამიწუნარდი.

«რომე ცუდად არ მოლორდე, ისი კაცნი გღალატობენ,
«ერთგან შენთვის დამალულნი სწანი ასვერ ათასობენ,
«ეკვლავ სხვან კიდე სამი ბეფრი, ასე ფიცხად მით გინმობენ;
«ასევე თავსა არ ეწევი, ფათურაკსა შეგასწრობენ.

„მეფე ცოტად მოგვიგებინს, ვის მჭერტნი ვურ გელევიან,
„მალვით ჩიცქენ აზვარსა, მიენდო, ვით გვთხვიან,
„კუძლსა შეიქმენ ლაქარნი, ეოველენით მოგესვიან,
„რა ერთსა გცემენ ათასნი, ეგრეცა მოგერევიან.“

მას კაცსა ამოდ ვუებენ და მადლსა გარღვიხდიდა:
„რომე არ მოკვდე, შემოგსლო, შენ ამას ინატრიდა;
„აწ ამხანაგთა არ გიგრძნან, წადი, მათთანა მიდი;
„თუ დაგივიწყო, უთუოდ შემცა ვარ განაკიდა.“

არვის გავინდევე სულ-დემულსა, დემდე, ვითა ჭორია,—
რცა იქმების, იქმების, ეოვლი თათბირი სწორია;
მებრ სწაიკენ გავსაწენ კაცნი, ესა თუცა შორია,
შეუთვალე: „იციცხლად წამოდით, მოჭერანგეთ მთა და გორია.“

მე დილასა მოციქულთა სიტყვა ტბილი შეუთვალე;
რამასს ჰკადრეთ: „მოვიგებვი, მოდი, მოვალ მეცა მლე!“
ენსეგვარ-დლე სსვა ვიარე, ჭირსა თავი არ ვაკრმალე,
განგება, დღესცა მომკლავს, ქვემცა სდა დავიმალე!

ქელსა რასმე გარდავადე, მინდორს მტვერი დავინახე,
ვოქვი თუ: „მოვ რამას მეფე, ჩემთვის უდამს თუცა მსე,
„ჩემი გაჭკვეთს სორცსა მათსა სმელი ბასრი, შუბია სე!“
მამინ ვუთხარ სწათა ჩემთა, სსხე დიდი დავუსსხე;

ეთქვი თუ: „მანო, იგი კაცნი ჩვენ დაღატოს გვიდგებიან,
„ძლავთა თქვენთა სიმაგრენი ამისთვისმცა რად დაღბიან;
„ვინმცა მოჰკვდეს შეფეთათვის, სულნი მთნი ზეცას ჰბრძინ!
„აწ შევბნეთ ხატაველთა, ხმალი ცუდად რად კვამიან!“

ევბრძნე ჩაცმა აზარისა, ლაღმან სიტყვეთა ხაფითა;
დავუკანსენით სიამრად ვაჰვავამანითა, ქაფითა;
რანში დავწვევ, მიუძრთე, წაველ დიდითა სწრაფითა;
მას დღესა ჩემი მებრძოლი ჩემძნევე ხმაღმან დაფითა.

მივასლენით, შეგატყვეს მთ ტანთა აზვარცმულობა;
კაცი მოვიდა, მოძრთვა შეფისა მოციქულობა;
ეთქვა თუ: „კამად კვანია ჩვენ თქვენი არ ორგულობა,
„აზვართა გხედვით, შეგქმნია, აწ ამაღ გულ-ნაკლულობა.“

შეუთვალე თუ: „მეცა ვიცი, რაცა ჩემთვის კავივია,
„თქვენ რასაცა თათბირობდით, არ იქნების არ ივია;
„ჰბრძანეთ, მოღით, შეძებნით, ვითა წესი და რიცია,
„მეცა თქვენად დასასოცად ხელი ხმაღსა დამივია.“

რან მივიდა მოციქული, კვლავცა რაღდა გამოჰვავანეს!
კვამლი შეჰქმნეს ლამქართათვის, დამალული განძელავანეს,
ქსამღავით გამოვიდეს, თანნი ორგნით აქარავანეს,
შეჰქმნეს რანში მრავალკეცი, თუცა, ღმერთო, ვერა მავანეს.

ძუბი ვთხოვე, სელი ჩავევ პუნარდის დანარქელად,
ღსომარად ატეხილი ვიუჲ მთდა გამტეხელად,
ერთსა წავეწვი უტეხანსა, წავეგრძელი და წაველ გრძელად;
მათ ურცხვი რაზმი ეწეოთ, წუნარად დგეს და აუშლელად.

ახლოს მიველ, შემომხედეს, შმაგაო, ესე სთქევს;
მუნ მიუძრთე ძვლავ-მაგარმან, სად უფროსი ჯარი დგესა,
ვაცს შუბი ვარ, ცხენი დავეც, მართ ორნივე მიჰსდეს მსესა,
ძუბი გატედა, სელი ჩავევ, ვაქებ, ხმალო, ვინცა გლეს!

შემან ასრე გავერევე ცნოლის ჯოგსა, ვითა ქორი,
ვაცი კაცსა შემოვეტორცე, ცხენ-კაცისა დაუდვი გორი;
ვაცი, ჩემგან განატეორცი, ბრუნავს, ვითა ტახან-ჯორი;
ერთობ სრულად ამოვეწვიტე წინა კერძი რაზმი ორი.

ერთობილი მომეხეივნეს, მრგელივ შეიქმნა ომი დიდი:
ვერი რასაცა, ვერ დამიდგის, სისხლსა მქეფერსა აღმოვღვრიდი;
ცხენსა კაცი გავეითილი მანდიკურად გარდავეკიდი,
ღსითაც ვივეი, გამეცქიან, მათ შეჰქმნიან სემი რიდი.

ღსლანმოქამს დანასა ქედით მათმან დარაჯამან:
«სრულარა დგათ, წავედითო, კვლავ მოგვხედნა რისხვით ცამან;
«მოგა მტვერი სომინელი, შეგეშინა ამაღ ამან,
«სრუთუ სრულად ამოვეწვიტინეს უთვალავმან, ბევრმან სწამან!»

ჩემნი ლაშქარნი, როძელნი წამოძეტანნეს მე არა,
რო ვცნათ, წამოსულიუენეს, დამე წამორთვით ვარა;
ვეგრ დაიტყვება მინდორი და არე მთათა ვარა;
ეკამონდეს, სცემდეს ტაბლასა, ბუკან სმა გასყვარა.

იგი ჰნასეს, გასაქცევლად გაემართნეს, შვეკიულენით,
ვეგლნი, ჩვენგან ნაძარნი, ოძითავე კარდავულენით,
რომაჲს მუფე ჩამოვაგდე, ერთმანერთსა გავესმდენით,
მდინი სნანი უკელანივე დავიპერენით, არ მოკვლენით.

უკანანიცა ლაშქარნი მოესწრნეს მთ გაქცეულთა,
დაუწყეს ზეობა, ჩამოერა შემინებულთა, ძლეულთა;
მძლიისა მიჰსვდა ნაცვალთა ძიღ-ძერთაღთა, დამე-თეულთა,
ტყვეთა მრთელთაცა არ აკლდა კენესა მთ, ვითა სნეულთა.

მას აღვილსა ნაძარსა კარდავხედით მოსვენებად,
ხელსა სძლითა დავეკოდე, წულულად მანდა, არ ნაღებად;
ჩემნი სნანი მოვიდიან საჭკურტულად და ჩემად ქებად,
ვეგრ იტყვიან, ვერ მიმხვდარან ქებასაცა მოსვენებად.

ერთსა კაცსა ეოფოდეს, დიდებანი რომე მჭირდეს;
ხოკეთა შორით დაძლოცინა, სოკნი კოცნად გამიძირდეს;
როძელთაცა გავესარდე, დიდებულნი ამიტორდეს,
ჩემგან სძლითა განაკვეთი ჰნასეს, მეტად გაუკვირდეს.

«გაუგზავნე ეოვლეგან ლაშქარნი, ალაფი ავალებინე,
ერთობ სავსენი მოვიდეს, თავი ვააღლალებინე,
სისხლს მძებნელთა ჩემთას მინდორი შევადლებინე,
არ ვბრძოლე კარი ქალაქთა, უომრად ავალებინე.»

რამაზს ვარქვი: „შემიგინა საქმე შენი სამუხთაღე,
„აწ გერეცა შეჭურობილმან თავი გამოიძრთაღე,
„სიმბერეთა ნუ ამბგრებ, ეველა ხელთა მომათვაღე,
„თვარე შენი შეცოდება მემცა სედა რად წავთვაღე!“

რამაზ მითხრა: „აღარ არის ამის მეტი ჩემი ღონე,
„ერთი ჩემი დიდებული მოძეც, სედა მანატრონე,
„ცისოვანთა გაუგზავნო, საუბარი გამბეონე,—
„ხელთა მოცეცე ეველაგასა, გალანამცა შენ გაქონე.“

„ძივეც ერთი დიდებული, თანა ემანი წავატანე,
„ცისოვანნი ერთობილნი ჩემს წინაშე მოვიყვანე;
„ხელთა მოძეცე სიმბერენი, ომი ასრე შევანანე;
„საჭურჭლენი სიმრავლითა რასამცა ვით დავაგვანენ!

„ამინლა შეველ სატაეთს მოვლად და მოსათვალავად;
„კლიტენი საჭურჭლეოთანი მოძრთენეს დაუმალავად;
„ქვეყანა ჩავსნი, ვუბრძანე: „იუვენით თქვენ უკრძალავად,
„შემან არ დაგწვენ, იცოდით, დავეარენ გაუგვალავად.“

«საჭურჭლენი გარდაუნახენ თავის-თავის, კიდის-კიდე,
ეუცხო ფერთა საჭურჭლეთა, დაუმურები, თუ მოგსთვალავიდე;
ერთგან ვნახენ სავეირველი ვაბაჩა და ერთი რიდე,
თოუცა ჰნახენ, სახელისა ცნობასაცა ინატრიდე.»

ვევრბა შევიგენ, რა იეო, ანუ ნაქმარი რაუღად,
ფისცა ვუჭვენე, უკვირდის, ღვთისა სთქვის მან სასწაულად:
არცა ღარულად ჰგებოდა მას ქსელი, არც ორსოულად,
ღნიშკვიცე ჰგებანდის ნაშედსა, ვთქვი, ცეცხლსა შენართულად.

იგი სამღვინოდ მისად დავსხენ, ვისი შუქი მანათობდა,
მეფისათვის დავარჩიე საარმადნოდ, რაცა სვობდა;
ჯვორაქლემი ათავურ ასი,—ვეელაკი წვიე-მებრობდა—
«დატვირთული გავუგზავნე, ამბავსაცა კარგსა სცნობდა.»

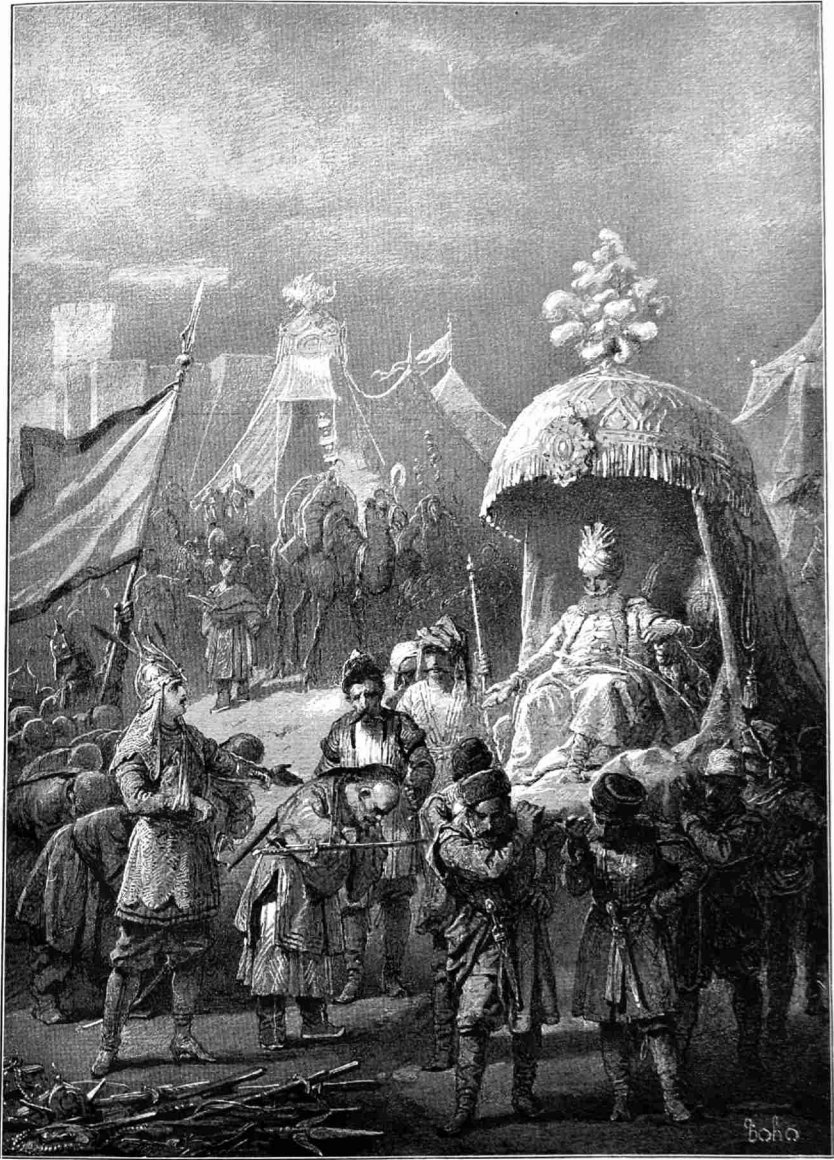
წიგნი ტარიელისა ინდოთ მეფისადმი ოდეს
კაიმარჯვა სატაველთა ზედა

იგნი დაწერე: „მეფეო, სვეძვას თქვენი სვიანად!
„მე სატაველთა მიმუხთლეს, თუცა მათ ეცა ზიანად,
„ჩემი ამბავი დასტური, ამით გაცნობე კვიანად;
„მეფე შევიწყარ, მოგივალ მე ალაფიან-ტვეიანად.“

რა ვეკლი დავიურვე, სატაეთით გავუძესავრე,
წამოვიხვეს საჭურჭლენი, სახელმწიფო დავიავრე,
ეგრ მოვეყუე აქლემითა, ახვარები ვასავრე,
ძოვირჭმენ და მოვივლინე, რაცა მწადდა, ავრე ვეპურე.

სატაეთისა ხელმწიფე მომეცანდა შეპურობილია,
ინდოეთს მიველ, მეკება ჩემი გამსრდელი ტებილია;
რა ქება მითხრა, არ ითქმის, ჩემგან სათქმელად წბილია;
ხელი გამიხსნა, შემაგრა მან სახვეველი ღბილია.

დევანს ტურფანი კარავნი მოედანს ჩამოდგომილს,
«საუბრისა და ჭერუტისა ჩემისა მს მონდომილსა
მას დღეს ვედა ნადიმი, მას შიგან კარდსდომილსა,
მძილურსებდა, მიჭერეტდა წინაშე ასლოს ჯდომილსა.

«მას ღამით ვსწედით ნადიმაღ, მუნ ამოდ გავისწრებით,
დღილასა ქალაქს შევედით, მოედნით ავიურებით;
მეფემან ჰბრძანა: „ლაქარნი უხმენით, შემოჰჯარენით,
„აღღეს ხატაველნი მიხეენით, ტყუენიცა შემოძგვარენით.“

«რამაზ მეფე მას წინაშე შეწურობილი მოვიუვანე;
«ტკბილად ჰნასა ხელმწიფემან, ვითა შვილი სააკვანე;
«ორგული და მოღალატე ნამსახურსა დაზგვანე,—
«ესე არის მამაციანა მეტის-მეტი სიძგულვანე.

«მას მეფეს ხატაველსა უმსწინმოლა, უაღერსა,
«ჟამიერად უბრძანებდის საუბარსა მათსა ფერსა,
«ცისკრად მისძეს, მბრძანებდეს მე სიტყვასა ღმობიერსა:
«„შეუნდობო ხატაველსა, მას აქამდის შენამტერსა?“

«მევეკადრე: „ღმერთი ვინაღვან შეუნდობს შეცოდებულსა,
«„თქვენცა უეავით წუალობა მას ღონე-გაცუდებულსა;“
«რამაზს უბრძანებს: „იცოდი, გავტზავნი შეწუალებულსა,
«„მაგრა ნუ განსავით კვლამცადა ჩვენს წინა გაწილუბულსა.“

ხარჯად დასდევს, შეჭკვეთეს დრავანი ასჯერ ასია,
ეგვლავ ხატურნი ათასი, სხვა სტავრა, სხვა ატლასია,
ძერძე ეგვლი დანჭმოს იგი და მისი ხასია,
შეწვალებული გაჭკვანა, უყო რისხვისა ფასია.

ხატაველმან დაუბღლა, დადრკა, მდაბლად ეთაყვანა,
ძოასხენა: „ორკულობა თქვენი ღმერთმან შემანანა,
„თუღა ოღეს შეღაცვადო, მაძინ მოძკალ მეძცა განა!“
წვაფიღა და ეგვლაკაი მისი თანა წაატანა.

მოვიდა კაცი მეფისა, —ცისკრობს, არ დანაღამია —
ებრძანა: „შენცან გაურიღვარ, მას აქეთ თვეო სამია,
„მინდორს მოკლეული ისრითა ნადირი არ მიჭამია;
„არ დამაშვრალხარ, წამოდი, თუცა დაშრომის კამია.“

შევეკასმე, დარბასს მიველ, დამხვდა ჯარი ავასისა,
შავარდნითა სავსე იყო სრულად არე დარბასისა;
მეფე ქვე სჯდა შეკასმული, შეწუნებითა შხვასისა,
გაეხარნეს მისვლა ჩემი ტურფისა და ლამასისა.

იდუმალ ცოლისა ეუბნა, მართ ჩემგან უცოდნელია:
„ომით მოსული ტარიელ საჭერეტლად სასურველია,
„მან განანათლოს მჭერეტელთა გული, რასომცა ბნელია,
„რაცა დაგვეღრო საქმელად, ჰქმენ, არა სასოცდნელია.

„აწ მითქვამს საქმე უშენოდ, შენცა სცან ესე მცნებული:
„რადგან ქალია სამეფო, ჩვენგანვე სახელ-დებული,
„ვინცაღა ჰნახავს, აწ ჰნახოს, აჰა დღე, ედემს სლუბული,
„გვერდსა დაისვი, ორნივე სრას დამხედით, მოვალე შეებული.“

ძოვინადირეთ მინდორი, ძირი მთისა და გორისა,
იეო სიმრავლე ძაღლისა, შავარდნისა და ქორისა;
ადრე დაებრუნდით, ვიარეთ არ ეჯი გზისა შორისა,
აღარ იბურთეს, დაძლა ჰქმნეს თამაშობისა ორისა.

ჩემთა მჭკრეტელთა მოეცვა ქალაქი, შუკა და ბანი,
თამ-გარდახდილსა მშვენირდეს მე ენიანი კაბანი,
ფერ-მისხილ-გვარად ვშვენირდი ვარდი, ცრემლითა ნაბანი,
ფინცა მიჭერეტდის, ბნებობდის, მართლად არს, არ კატაბანი.

ორიღენი რომე მემოვნეს ქალაქსა ხატაველთასა,
იგი მესვიფნეს, მშვენირდეს, ვახელებ გულსა ხელთასა;
ემეფე გარდაჰხდა, დარბაზთა შევედით ჩემთა მზრდელთასა,
შევედენ, დავკრთი ელვასა დაწვთა, მშვეებ ნათელთასა.

ემს მხესა ტანსა ეძოსნეს ნარინჯის ფერნი ვუბანი,
„ხურგით უთქს ვარი ხადუმთა, დან-დანად, უბან-უბანი,
„სრულად ნათლითა ავესო სახლი, შუკა და უბანი,
„მუნ ვარდსა შუა ჰმეწეოდეს მოწ-მარგალიტნი ტყუბანი.

ზნაობარსა, დაკოდისს სელი ველსა ჩამოებე,
დღელოფალი საჯდომთაგან ადგა, წინა მომეკება,
ფითა შეილი გარდაძეოცნა, ღაწვი ვარდი დამილეება,
ძითსრა: „ნუ ეჭვ აძას იქით, თუღა მტერი შეღავება.“

ახლოს დამისვეს ადგილსა, მუნ სდა მიაბებოდა,
ზირის-პირ მიჯდა იგი მზე, გული ვისთვისცა ჰკვდებოდა,
მალვით ვუჭვრეტდი, მიჭვრეტდა, სხვად არად მეუბნებოდა,
თვალნი მოვწვევითნი, სიცოცხლე ამითა შეარბებოდა.

მეიქმნა სძა და ჰურობა, მსჯავსი მათისა ძალისა,—
ქსევა განარება ასეთი არს უნასავი თვალისა—
ჯუბი და ჭიქა ეოველი ფირუხისა და ლაღისა,
არ ვისი ჰბრძანა მეუემან არცა გაშება მოვრზლისა.

მე მუნა მეოფი მივეცი შეებასა მეტის-მეტასა:
რა შემომხედნის, შევხედნი, ცეცხლმან დამიწვის შრეტასა;
ევაცთა კრძალვასა ვაწვევდი გულსა შმაგსა და რეტასა,—
რა უამეა პირის-პირ სავანრელისა ჰვრეტასა!

დედაგღეს ძღერა მურბითა, „ჰსულეო!“ თავი ჰხარინა;
ძებრძანეს: „შვილო ტარიელ, ვით ვითსრათ, ვით გვიხარინა,
„ნეტარმი გვაქესო, მებრძოლნი მით ჩვენნი ვაგლას არიან;
„მართალ არს შენნი მჭვრეტელნი, არ ცუდად იმკვესარიან!

„აწ თუცა გეგბართებს შემოსა, ვის მორგებით მოგიგულენიან,
„არ შეემოსთ, მაცა კაბათა არ ავხდით, ტუროფდ კუყენიან;
„აწ კქონდეს ასი საჭურჭლე, ვის შუქი მოგიოყენიან;
„თვით შეიკერე, რაცა გწადს, ჩვენგან ნულარა გრცხვენინ.“

ეკლავცა დასჯდა შინარული, მოიძტა სმა და მღერა;
ეკლავ გავრძელდა ნადიმობა, ბარბითი და ჩანეთა ჟღერა;
დედლოფაღნი წამოვიდეს, შეყვარა შწუნსა დღე რა;
ძილ-პირამდის სისარულსა სისარული ჰტვანდა ვერა.

ღვიურენით, მიგუჭირდა სმა დოსტაქისა მეტისა;
საწოლს შემოავლა, შემექმნა ცნობა მართ ვითა რეტისა,
ძალი არ მქონდა ტყვექმნილსა მე ამც ცუცხლთა შრეტისა,
მეგონებოდა, მალსენდის გონება მისგან ჰგურეტისა.

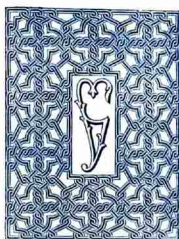
მონა მოვიდა, მიამბო ამბავი მე მართალიო:
„თქვენსა ამბავსა იკითხავს აჯილოსნი ქალიო;“
მამინვე ვიცან, ავიჭერ ჩქარ-ჩქარად, გულ-გამყრთალიო;
„მოვიდა, ვნახე ასმითი, ჩემთანა მომავალიო.

მე ვისთვის ვკვდები, მიამა ასმითის ნახვა მე მისად,
აღარ მიუშვი, ვაკოცე, ქმნად-და თაყვანის-ცემისად,
ხელი მოვიკიდე, დავისვი ახლო ტახტისა ჩემისად,
ვკითხე თუ: „ნეტარ მისულა მორწი ალვისა სე მისად?

«„მიაშბე მისი აშხაჲ, სხვად ნურად მეუბნებია!“
ეძითხრა თუ: „აგადრებ მართალსა, აწ ჩემგან არ სთნებია,—
„„დღეს ერთმანერთი კინახაუთ და ტურუად მოგწონებია,
„„აწ კვლავცა ცნობა აშხისა მას ჩემგან უბრძანებია.“

წიგნი ნესტან დარეჯანისა საეკარელსა
თანა მოწერილი

იგნი მოძბრთვა, ჩავსედეხ, ზირისა თუთა მთენისა,
ეწერა: „კვანსე სიტურთე წელ-ჯავარისა შენისა,
„ომ-გარდასდილი შენოდი, შენატეკები ცხენისა,—
„არ ზვი მიხანს მიხეხი ჩემისა ცრემლთა დენისა.

„დმერთმან თუ მცა ენა ჩემი, ქებად შენდა უშენოსა,
„შენთვის მკვდარი, აღარ ვიტევი, მამა მომკლავ უშენოსა;
„მხემან ლომსა ვარდ-გიშერი ბაღისა ბაღად უშენოსა,—
„შენმან მხემან, თავი ჩემი არვის ჳმართებს უშენოსა!

„თუცა მიგდის ღვარი ცრემლთა, მაგრა ცუდად არ იღენო;
„ამას იქით ნულარ სტირი, ჳირსა თავი არიდენო;
„შენნი მჳერეტნი შენთა მჳერეტთა აცინებენ, არ იღენო;
„რომე წელან მოკესევიენს, იგი ჩემთვის არიდენო.

„იგი მე მომეც რიდენი, რომელნი წელან გმენოდეს,
„რა მნახო, შენცა კიამოს, შენუელთა მშენოდეს;
„ესე სამელაჲე შეიბი, თუ ჩემი კალატელნიოდეს,—
„ერთი ასეთი ცოცხალსა სწვა ღამე არ კავთენოდეს.“»

აქ მსეც-ქმნილი ტარიელ სტირს, ჭირი ეათასების;
სთქვა: *„ძე მაქეს სამხრე, რომელი კვლავ წინას მელაუსა მას ების!>*
იგი შეისსნა, მოიღო, თვალვით არ დაიფასების,
ზირსა დაიდვა, დაცაზნდა, ქვე მკვდართა დაესახების.

ასრე წვა, რომე არ ჰკვანდა მკვლარი სამარის კარისა,
ორგნით ჩანს ლები მჯილისა, მართ გულსა გარდნაკარისა;
ასმათს სდის ღვარი სისხლისა, დაწვთავან ნასოკარისა,
კვლავ წვალსა ასხამს, უშველის, ხმა ისმის მუნ წყანწკარისა.

ავთანდილცა სულ-ჰტქმნა მწარედ, დაბნედილსა შემოსჭვრიტნა;
ასმათ ვაზი გადმრავლანა, ცრემლმან მისმან ქვანი ჰხვრიტნა;
მერმე სულად მოაქცია, ცეცხლნი წულითა დაუშრიტნა;
სთქვა: *„ცოცხალვარ, საწუთრომან აწცა ჩემნი სისხლნი ჰხვრიტნა.>*

ზე წამოსჯდა ფერ-მისდილი, ავოლებდა თვალთა რეტად,—
ვარდი სრულად ქექმნილ-იყო ზაფრანად და ვითა სპეტად—
დიდ-ხან მათდა არა სცალიდა ხაუბრად და არცა ჰვრეტად,
დარზობა და არ-სიკვდილი მას უმძიმდა მეტის-მეტად.

ავთანდილს უთხრა: «ისმენდი, ცნობა მიმს თუცა ხელისა,
ვითხრა აბბაჳი ჩემი და ჩემისა დამმარხველისა;
«ლხინად მიჩნს შეურა მოუკრისა მის, შენგან შეუკრელისა,
«მე მიკვირს ჩემი სიცოცხლე, ასრე დარჩობა პროელისა!»—

«ასმათის ნახვა მიამა, ჩემგან დად საესავისა;
«წიგნი რა ვნახე, მომართვა ესე საბაძი მკლავისა,
«მკლავსა შევიბი ბმინვე, მოვიხსენ რიდე თავისა,
«იგი უცხო და ღარიბი მტკიცისა რანმე შავისა.»

წიგნი ტარელისა საეკარელსა თანა
მინაწერი ზასუხად

იუწერე: „მხო, მუქი შენი, შენგან მონაფენი,
„გულსა ძეცა, კამიცუდღეს სინაუქე, სიღოფენი,
„სელმან შენი განვიცადენ სინატიფე, სიტურფენი,
„სულთა ნაცვლად სამსახური რამცა ვითა გიმუქეენი?“

„მამინ ოღეს დამარჩინე, სულთა სრულად არ გამუარე,
„აწცა ჩემთვის ესე ჭამი მასვე ჭამსა დაფადარე;
„სამხრე შენო მომივიდა, შემოვიბი ძელაფსა გარე,
„რომე მმართებს სინარული, ეგოზომიცა რა ვინარე?“

„გაღანამცა კიწინაშე, აჭა რიდე, რომე მისოვე,
„უბანაცა ასეთივე, ამისებრივე ვერა ჳოვე;
„დაბნედილსა ნუ დამბადებ, მიშეფლე რა, მარტე, მოვე,
„სოფელის-ძეოფსა უშენოსა კაცსა ვინმცა შევეწოვე!“

ქალი ადგა, გამეურა, დაეწევე, ამოდ დაძეძინა,
ძაგრა შეკურთი, სუვარელი ჩემი ვინსე ძილსა მინა;
ეპძელვიძა, აღარა ძევა, სულ-დგეულობა მომეწეინა,
ღაძე ასრე გავათეურე, მისი ხმაცა არ მესმინა.

«დიღასა აღრე სრას მისძეს, დღე რა ჰქმნა შუხრძან ჯამითა;
აფდეკ, ვცან მათი ამბავი, წასვლა ვქმენ მითვე წამითა;
ფუნსე ორნივე ერთგან სხდეს სახითა ოდენ სამითა;
რა მიველ, მითხრეს დავაღობა, წინაშე დაეჯე სეამითა.

ეკობრძხეს თუ: „ღმერთმან ასრე დავკაბერნა, დაცაველია,
„ეუმი გვასვლავს სიბერისა, სიუმაწვილე გარდგევილია;
„ეუმა არ მოგვცა, ქალი გვივის, ვისგან შუქი არ გვაკელია,
„ემისა არ სმა არად გვაგვა, ამაღ ზედან წავეითელია.

„აწ ქალისა ჩვენისათვის ქმარი გვინდა, სად მოვანხოთ,
„რომე მივცეთ ტახტი ჩვენი, სახედ ჩვენად გამოვანხოთ,
„სამეფოსა ვანატორინოთ, სახელმწიფო შევანხოთ,
„არ ამოვწედეთ, მტერთა ჩვენთა სმალი ჩვენთვის არ ვამხნოთ?“

ეთქვი: „თქვენის მისა არა სმა გულსა ვით მიეფარების,
„მაგრა კმა ჩვენად იმედად, ვინ შსესა დაედარების;
„ვისცა სთხოვთ შეიღოს სასიოდ, მას დიდად გავხარების,—
„სსეაძცა რა კადრო, თვით იცით, მაგას რა მოეგვარების.“

«დავიწყეთ რჩევა საქმის, გული უმს, თუცა მელია;
ეთქვი: „ჩემგან დაშლა ამისი არ ითქმის, არ საქმელია!“
«მეფემან ჰბრძანა: „ხვარაზმმა, ხელმწიფე ხვარაზმელია,
„,თუ მოკვცემს შვილსა საჩვენოდ, მისებრიუ არ რომელია.“

რომე ზირველეე დაესკენათ, მათ ესე შეეტუობოდა,
ერთმანერთსაცა უწერეტდეს, სიტყვაცა აგრე სწებოდა;
ჩემგან დაშლისა კადრება მართ ამბად არ ეცებოდა,
«ოდენ დაემიწდი, დაუნაცრდი, გული მიდამო ჰკრთებოდა.

«ღვლოფაღმან სთქვა: „ხვარაზმმა მეფეა, მორჭით ძვლომელი,
„,მათსამცა შვილსა სასიძოდ ჩვენთვის სხვა სჯობდეს რომელი!“
«შეცილებამცა ვით ვადრე, რადგან თვით იყო ძლომელი!
«მოწმობა დავრთე, დაესკვნა დღე ჩემი სულთა-მძლომელი.

«გაჭკაზუნეს კაცნი ხვარაზმის წინა, შვილისა მისოველი;
«შესთვალეს: „გახდა უძვედროდ სამეფო ჩვენი ეოველი;
„,არს ერთი ქალი სამეო, არ კიდე განათხოველი,
„,თუ მოკვცემ შვილსა საძისოდ, სხვასა ნულარას მოელი.“

«გაცი მოვიდა, აქესო ჯუბაჩითა და რიდითა,
«გაჭხარებოდა ხვარაზმის სისხრულითა დიდითა;
«ფრძანა: „მოკვხუდა დეთისაგან, ჩვენ რომე ვინაცრდილთა;
„,თვით ძაციებრსა შვილსამცა ჩვენ ხელსა რასა ესდილთა!“

«ველზე გატაცდნენ სხენი კაცნი სასიძოს მოყვანებდ,
«დაუდრეს: „ნუ აუთენებთ, მოდიო ჩუენად ნაბრძანებდ;“
მე მამურალი, ნაბურთალი საწოლს შველ მოსვენებდ,
«გულს სვედ შექეარა, ვიწუე ჭირთა ძობოგებდ.

«მეტან სველან მიწურა გულს დაცემდ დანისდ;
ანძთის ძონა შემოდვა, შევუე ლალი და ჯანისდ;
წივნი მომართვა, ეწურა: „ვინ სწან ალვისა ტანისდ,
«ადრე მოდიო, გიბრძანებს, დაუოგებულდ ხანისდ.“

«შევეე, წაველ, ბაღის ძიველ, ვითა სცნობდე, ლსინთა ზომით,
«ბაღს შეველე, ვოში დამეგდა, ანძთ ვნახე ძირსა დგომით,
«ვნახე, ვჭერტედი ნტირებდ, ცრემლი ანდა დავუთა წდომით,
«დამიძიძდა, არა ვკითხე, ჩემი სჭირდა მისვლა ნდომით.

«იგი ვნახე დღრეჯილი, ესე მეტად დამიძიძდა,
«ვითა წინას შემოძინის, არდა ვგრე ვამიძიძდა,
«უოლე სიტევა არ მოძიგო, ოდენ ცრემლითა გარდმოსწვიძდა,
«ბით უფრო დამაწულელა, არა წულელთა მიქიძდა;

«მეში ერთი გონებანი მეტად შორად ვამიძიძდა,
«ძინა კოშად შემეევანა, ფარდასცა ამიწიძდა;
«მეველ, ვნახე იგი მთვარე, ჭირძან ეველამ უკუ-ბრიძდა,
«გულსა შუქი შემოძადვა, მავრა გული არ დამიძდა.

იყო არ ნათლად ნათელი, ფარდებსა შემოდგომელი;
ეებურა მოძლით ზირ-ოქრო, მე მივეც რიღე რომელი,
მითვე მწვანითა უებრო მიწოლით ტახტს მჯდომელი;
ცრომლისა დვარსა მოეცვა ზირი, ელეათა მერთომელი.

ქვე წვა, ვით კლდისა ნაწირსა ვეფხი ზირ-გამეხებული,
არცა მზე ჰგვანდა, არც მთვარე, სე ალვა, ეღმს სებული;
ახმათმან დამსვა შორს-გვარად გულსა მე ღახვარ-სებული;
ებრმე წამოსჯდა წარბ-შერჭმით, გამწურალი, განრისხებული.

მბრძანა: „მიკვირს, რად მოხველ მძლეული ზირისა მტკიცისა,
„გამწირავი და მუნთალი, შენ, გამტყეული ფიცისა,
„მაგრა ნაცვალსა ზანუსსა მოცემსო სენა მის ცისა!“
გვადრე: „რა კვადრო ზანუსი მის ჩემან მართ უციცისა?“

ფთქვი: „ზანუსსა ვერას კვადრებ, თუ არა ვცნობ მე მართალსა:
„რა შეცვოდე, რა მიქმნია უცნობოსა, ფერ-ნამკრთალსა.“
კვლავცა მითხრა: „რას გეუბნო მტკუანსა და შენ მუნთალსა!
„დიაცურად რად მოვლორდი, მე დავუწვაჳ აძით აღოსა.

„შენ არ იცი სვარა-სმასნი საქმოდ ჩემად მოუვანება?!
„შენ ჯდომილხარ სავაზიროდ, შენი რთულა აძს ნება,
„შენ განტყესე ფიცი ჩემი, სიმტკიცე და იგი მცნება,—
„დმერთმან ჰქმნას და დაგანნიო ცუდად შენი ხელოვნება!

„განსოვს, ოდეს ჰბად, ჰბად, ჰხმდი, ცრემლნი შენნი ველთა ჰბანდეს,
„მკურნალნი და დასტაქარნი წაძლეს-ეუ მოკოტანდეს!
„მაძაცისა სიცრუევისა ნეტარ სხვანი რაძცა ჰტავანდეს!
„რადგან ღამთჲ, ძეცა დავთობ, ვინძი უფრო დაზიანდეს!

„ამის ვბრძნებ: ვინცა კინდა ეპატრონოს ინდოეთსა,—
„ეგრეც ძე ძაქეს ჰატრონობა, უცხოდ ვლიდენ, თუნდა გუეთსა!
„ეკე აგრე არ იქმნების, წა, მოძვდარხარ ძოსაცეთსა;
„აზრნი შენნი შენვე გტავანძ ბტუენსა და შენ აკეთსა!

„ცოცხალ-ვიეო, შენ ინდოეთს, ღმერთო, ხანი ვერა დაჰქო;
„თუ ეცადო დაუოფასა, სორცთა შენთა სული გაჰქო!
„სხვა ჩემებრივ ვერა ჰხოვო, ცთახდისცა სული აჰქო!“
ესე სიტყვა დაასრულა, ებ ატირდა, სულ-ჰთქმა, აჰ ეო.

ესთქვა: „რა შესმა ესე მისგან, მეიმედა მეტის-მეტად,
„ეკვლავ მიეცა თვალთა ძალი მის ნათლის ეგრე ჰერეტად;
„აწ დავეარე, რად არ კივირ, რად ვცოცხალვარ, რად ვარ რეტად?
„ვამ სოფელი უსახო, რად ჰხი სისხლთა ჩემთა სერეტად!

ემეხედენ, ვნახენ სასთუნალ, მუსფი გაძლით მდებარე,
ავიდე, ავდე ღმერთისა და მერძე მათი მქებარე,
ეგადრე თუ: „მხო დავიწვაჲ ჩემცა დაწვა მსებარე;
„რადგან არ მოძვლავ, ჰასუსი ერთი გკადრო ძე ბარე!

„რომე გააღრებ, ესე სიტყვა აწ თუ ცუდად ნალიენია,
„ცაძცა პრისხავს, შხისა შუქნი უველა ჩემთვის ნაშუქნია!
„თუ მადირსებე გაკითხვასა, ავი არა არ მიქნია;“
მან მიბრძანა: „რაცა იცი, სთქვიო,“ თავი დამიქნია.

„გვლავცა ვკადრე: „მე თუ, შხეო, შენთვის ფიცი გამეტყვისო,
„ღმერთმან აწვე რისხვა მისი სეცით ჩემთვის გაამესოს!
„ვისი გინდა უშენოსა, ზირი შემოსო, ტანი მესოს!
„მაშა მაშინ როგორ დაურჩე, რა ლახვარი გულსა მესოს!

„მე შეუეთა დარბაზს მიხმეს, შეჭქმეს დიდი ვაზირობა,
„მათ წინასვე დაეპირა იმა უძისა შენი ქმრობა;
„დამეშალა, ვერ დაუღლიდი, დამრჩებოდა უმეცრობა,
„თავსა ვუთხარ,—მიემოწმე, ჭამად გიჯობს გულ-მგერობა.

„მემცა დაძლა ვითა ვკადრე, რადგან იგი ვერ მიმხვდარა;
„არ თუ იცის ინდოეთი უმატრონიოდ არ გამხდარა!
„ერთი მე ვარ შემამულე, სხვასა ჭმბრთებს არად არა,
„ვისი მოიფანს, არა ვიცი, ანუ იგი ვინ მომცდარა.

„ვთქვი,—ამითა ველარანს ვიქმ, ღონე სხვა რამ მოვატყვარო;
„თავსა ვუთხარ,—ნუ მოგიცავ კონებაო მრავალ-ტყვარო!
„მედვა გული მხეცისაებრ, ათასჯერცა მინდორს ვარო;
„ვისმცა მივცე თავი შენი, შენვე რად მე არ წამკვარო?!

ესულსა ვეიღდი გულისათვის, კოშკი ამაღ გამებასრა;
იგი წვიმა დარეწელდა, რომე ჰირველ ვარდი აზრა;
ფინასე, მოწსა მბრგალიტი ვარე ტუროვად მოემსრა;
მძიბრძინა თუ: „იეკე სჯემე შეძცა მართლად რად მიაზრა!“

„არ დავიჯერებ შე შესსა ღალატსა, ორგულობასა,
„ურის-ქმნასა დვთისასა, ამისთვის არ მადლობასა;
„იაჯღი თავსა ჩემსა და მორჭმით ინდოეთს ფლობასა,
„მე და შენ დავსხდეთ სელმწიფედ, სჯობს ეველას სიძე-სძლობას!“

მე ღმობიერად მომიტება გამწურალი, გამქისებული;
ანუ შხე იყო ქვევანად, ან მთვარე ჰირ-გავსებული;
ახლოს დამისვა, დამიტება, აქამდის არ ღირსებული,
მეუბნებოდა, დამივსო ცეცხლი, ამითა გხებული.

მძიბრძინა თუ: „კონიერი, ჭხამს, არიდეს არ აჩქარდეს,
„რაცა სჯობდეს, მოაკვაროს, საწუთროსა დაუწუნარდეს;
„თუ სასიძო არ მოუძვა, ვამ თუ მეუფე გაემწარდეს,
„შენ და ისი წაივიდნეთ, ინდოეთი გარდაჭქარდეს;

„იკვლავ თუ სიძე შემოუძვა, შე შემირთოს, ივოს ასდენ,
„ერთმანერთსა გავეუარნეთ, მოწეული გავვიფლანდენ,
„მათ მორჭმულთა მოივლინონ, ჩვენ ჰატოქნი გავვიასდენ,—
„იეკე ამაღ არ ეგების, რომე სჯარსნი გავვიხასდენ.“

„მე ვკადრე: „ღმერთმან ამოროს მას ემასა შენი ქმარობა;
„რა შემოვიდენ ინდოეთს, შევიგნა მათი გვარობა,
„ვუზიჳენო ჩემი ძალ-გული და ჩემი შეომარობა:
„ასრე დავისოცნე, შექმლოთ აღზრას არ სანმარობა.“

„მობრძანა თუ: „ჴხამს დიაცი დიაცურად, საქმე-დედლად,
„დიდსა სისხლსა ვერ შეგაქნევ, ვერ ვიქმნები შუა-კედლად:
„რა მოვიდეს, სიმე მოჴკალ, მათთა სნათა აუწვევლად,—
„ქმნა მართლისა სამართლისა შესა შეიქმს სმელსა ნედლად.

„ასრე ჴქმენ, ჩემო ღომო და მჯობო ეოველთა გმირთაო,
„მინარეით მოჴკალ სსსიძო, ლაქართა ნუ მორითაო,
„მისთა სნათაცა ნუ დაჴსოც, სროსათა, ვითა ვირთაო,—
„დიადი სისხლი უბრალო კაცმანცა ვით იტვირთაო!

„იგი რა მოჴკლა, ეუბენ ჴატრონსა ჩემსა, მამსა,
„ჴკადრე თუ,—სნარსთა ვერა ვიქმ ინდოეთისა ჴამსა,
„ჩემია მგვიდრი მამული, არ მივცემ არცა ღრამსა,
„არ დამესნეები, გაუიხდი ქალაქსა, ვითა ტრამსა!—

„ჩემი ვოლა ნურა გინდა სიუვარული, ნურცა ნდობა,
„ამით უფრო მოკაცემის სამართლისა შენ მოხდობა;
„ჴქმნას მევებან ველ-მოტენით შემოხვეწა, შემოკლობა;
„ხელთა მოგცე თავი ჩემი, შეგვეფროდეს ერთგან სსდობა.“

ესე მეტად მომეწონა თათბირი და გამოჩნება,
ჩემთა მტერთა დაჯახად დასასოცლად ხმლისა ქნევა;
მერმე ავლეკ წამოსავლად, მან დამიწეო ქვე-ქვე წვევა;
მწადდა, მაგრან ვერ შევძაროე შემოჭლოძე, შემოსევეა.

ღსანი დავუე, გავეუარე, მაგრან გავე, ვითა სელი;
ასნათ წინა ჩამოძიძვა, ჩამდიოდა ცრემლი ცხელი,
ჭერი ბევრჯელ ვათასე, ღსინი ჩემი ვაერთსელი,
მერმე წასვლა არა მწადდა, ამაღ მივალ არ ფიცხელი.

მოვიდა კაცი, „სასიძო მოვაო,“ მოსვლა გეახარა,
მაგრან, თუ დმერთი რას უხამს, არა იცოდა გლახ არა;
მეფეს მიჭხვდა სიამე, არ სიტყვა იგაგლახარა,
მბობმანს, ასლოს მიძისვა, „მოდო,“ თაეი დაჭხარა.

მბობმანს: „ჩემთვის ესე დღე ღსინი და სიხარულია,
„გარდავისდოთ ქორწილი, ჭხამს, ვითა დასასრულია;
„კაცი გავე შენათ, მოვიდოთ ეოვლენით საჭურჭლე სრულია,
„უსვად გავცემდეთ, ვავსებდეთ, სიმუნწე-უმეცრულია.“

მე გავე სავნე ეოვლენით კაცი, საჭურჭლისა წამომხმელნი;
ღსანიოცა მოგვივიდა, იუენეს ხანსა არ დამხმელნი;
მბენით ჩეენი გავეენეს, გართ მოდგეს ზვარსხმელნი;
მათ ღსქართა, ერთგან შოფთა, ვერ იტყედეს ვერცა ველნი.

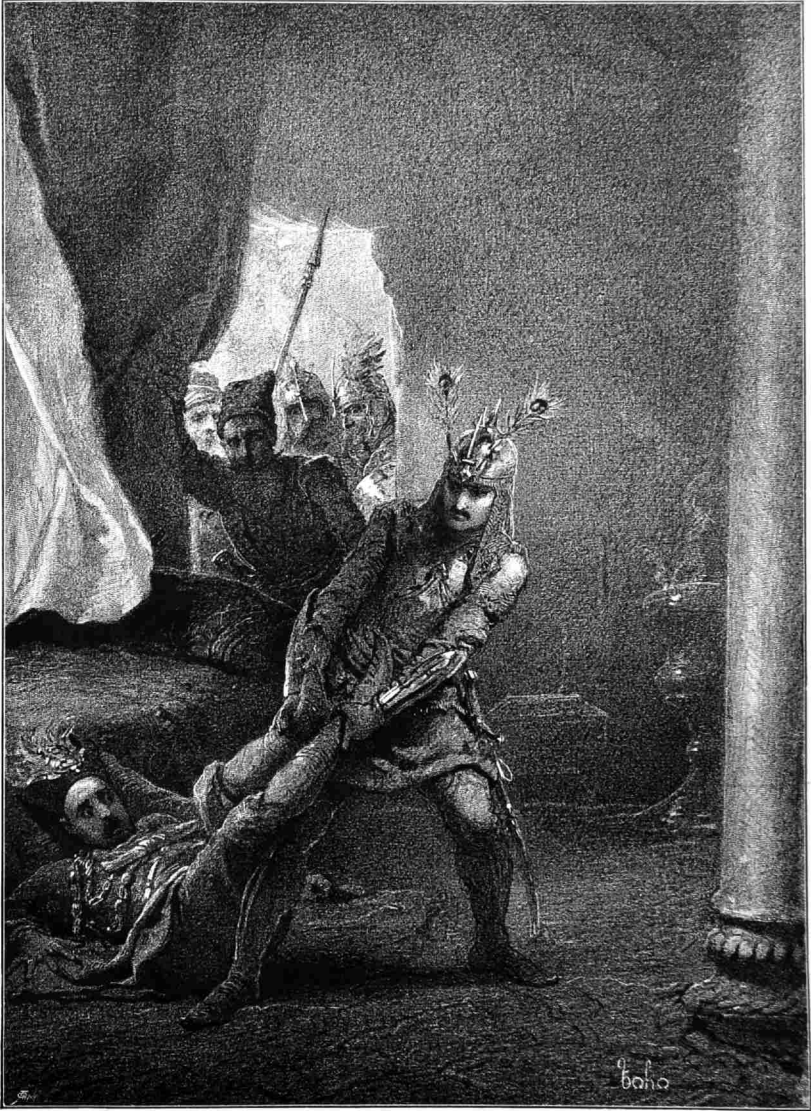
«მეუფემან ჰბრძანა: „მოჰკაჰმეთ კარვითა მოედანია,
„გამოისყენოს სიძემან, დაჰქუოს ცოტაი ხანია;
„მუნ მისდა ნახუად გავიდენ უშენოდ სჰანი სსუანია,
„შენ აქა ჰნახენ, ნუ წახუელ, შენგან ესეცა კმანია.“

«მოედანს დაუღტი კარუები წითლისა ატლასუბისა;
«მოვიდა სიძე, გარდაჰხდა,—ღღე ჰტვანდა არ ზღუსუბისა—
«შეიქმნა გასულა მიგანთა, ჯარია მუნ ხსუსუბისა,
«დაიწუეს დგომა ლაშქართა თემ-თემად, დას-დასუბისა.

«მე დაუშუერ, ვითა წესია საურაჲ-გარდახდილისა,
«მინა წამოველ მასურალი, ქმნა მომდომოდა მილისა;
«მონა მოვიდა, მომართუა წიგნი ასმთის ტუბილისა:
«„აღრე მოლიო, კიბრძახებს შსუგავსი ზღვისა ზრდილისა.“

«ცხენისაგან არ გარდაჲსე, წაჲველ, ფიცხლად დაუმორიილდი;
«ქალი დამსუდა ნატირები, კკითხე: „ცრემლსა რასა ჰმილდი?“
«მითხრა: „შენი შესწრობილი ტირილსაძცა ვით აუცილოდი,
«„გაუწუვეტლად ვით გამართლო, რაგვარაძცა გაჲაქილდი!“

«მევედით, ვნახეთ ბალიშსა ზუდა წარბ-შერჰმით მჯდომარე,—
«მზე ვუღარას იქმს მის მეტსა, მას განენათლა რომ არე—
«წაჲვეგ, მიბრძანა: „რასა დგი, ღღე მიგინს წინ საომარე;
«„ნუ გამწირე, მიტუჲეუ და კვლავცა მოიძვდომარე!“

მე შეწეინა, აღარა ვთქვი, ფიცხლა გარე შემოვბრუნდი,
„უკუ-უკვილე: „აწ გამოჩნდეს,—არ მინდოდეს, ვისცა უნდი!
„ქალი ომს რაგვარ მწვევს, აგრე ვითა დავაბრუნდი!“
შინა მოველ, მოკლეს მისი დავაბრუნე, არ დავეშურდი.

ანსა ვუბრძნე მონას: „საომრად დაუშვდენით;“
შეესხედით, გაველეთ ქალაქი, არა ვის გავეცხადენით,
გარაგეს შეველ; სსსიძო ვითა წვა, სარმცა თქმდ ენით;
უსისხლოდ მოველ იგი ემა, თუცა ჰხმდა სისხლისა დენით.

გარეის კალთა ჩხლათული ჩაგუგორ, ჩაგაგარაბაკე,
ემსსა ფერსთა მოვეკიდე, თაგი სვეტსა შევუტაკე,
წინა-მწოდთა დამახეს, გლოვა მიჰხვდათ სანარაკე,
ცხენსა შევჯე, წამოცაველ, ჯაჭვი მიცვა საკურტაკე.

ზმა დამივარდა, შეიქმნა სახილი მოსაწევარი;
წამოველ, წყენა დამიწვეს, დავსოცენ ჩემი მღევარი;
ქალაქი მქონდა მკვარი, მტერთაგან მოურევარი,
მუნ შიგან შეველ მშვიდობით, აძოდ იგივე მე ვარი;

გაცი გავსაგნე, ვაწნობე ეოვლგან ლაშქარსა ეველასა:
„აქა მომმართეთ ვინცადა ჩემსა იქმოდეთ შევლასა;“
არ გაწედა მოსვლა მღვეართა დამეს დია ბნელასა,
ჩემი რა სცნიან, სცვიდიან თავებსა მათსა მრთელასა.

«ცისკრად ავლევ, შევეკასმე, რა გათენდა ღამე დილად;
«ვნახენ სამნი დიდებულნი, მეფისაგან მოკსაყნილად;
«ებრძანა თუ: „ღმერთმან იცის, გამესარდე ვითა შეილად,
«ჩემი ასრე რად შესცვალე სიხარული სიმძიმითად?»

«,ხვარანხმის სისხლი უბრალო სახლად რად დამდებინე,
«,თუ ჩემი ქალი გინდოდა, რად არა შემაგებინე?
«,მე ბერსა შენსა განსრდეღესა სიცოცხლე მარმებინე,
«,დღედ სიკვდილმდი შენიცა თავი არ მანსლებინე!»

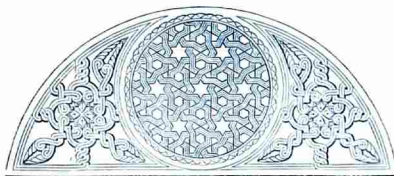
«მე შევეუთვალე: „მეფეო, ვარ უმაგრესი რვალისა,
«,თუარა რად მიშლის სიკვდილსა ცეცხლი სიკვდილთა ზღისა!
«,მაცრა, ვით იცით, ხელმწიფე ჰქმს მქმნელი სამართლისა;
«,მე თქვენძან მხემან მამოროს ნღობა თქვენისა ქალისა.

«,იცო, ინღობა სამეფო რაზობი სრა-საჯდომია!
«,ერთიდა მე ვარ მემკვიდრე, ეკვლია თქვენ მოკხდომია,
«,ამოწუდა მათი ეკვლია, მამული თქვენ დაგრობია;
«,სამართლად ტასტი უწემოდ არვისად მისახდომია!

«,ვერ გათნე, თქვენძან კეთილმან, აწ ეგე არ მართალია:
«,ღმერთმან არ მოკცა ემა-შვილი, გიზის ერთი ქალია,
«,ხვარანხმა დაჰსვა ხელმწიფედ, დაძრების რა ნაცვალა!
«,სხვა მეფე დასჯდეს ინღოეთს, მერტყას მე ჩემი ხმალია!»

«,შენი ქალი არაღ მიხდა, გაათხოვე, გაძარიდე,
«,ინდოეთი ჩემი არის, არვის მივცემ ჩემგან კიდე,
«,ეინცა ჩემს დაძეცილოს, მისით მსცა აღმოფუფუნოდე,
«,სხვად შეძველსა გარეგანსა, მოძვალ, ვისცა ვინატირიდე!»»

ამბისა ცნობა ტარიელისაგან ნესტან
დარეჯანის დაკარგვისა

სე კაცი გაბეგზავენს, გონებას გავეშმაგე,
რომე მისი ვერა მეცნა, ამას უფრო დავედგე;
მას სლულესა გარდავადე, მინდოთავე რომე ვაგე.
მესმა საქმე სამიხელი, თუცა თავი ვერ წაუგე.

გამოჩნდეს ორნი ქვეითნი, მე მივეუბნე წინარე,
ქალი ჰქევა ერთსა მონასა, ვცანძვა, თუ მოღმა ვინ არე;
თავ-გაგლეჯილი ასმათი, ჰირ-სისხლი-ჩამომდინარე,
ღღარ მივივლა, ღიმილით არცელა გამიცინარე.

იგი ვნახე, დავებნივე, გონებანი გამიშმაგნა,
მორით ვუხმე: „რაშიგან ვართ, ანუ ცეცხლმან რად დაგვადგანა?“,
მან საბრალოდ შემომტონსა, ძლივ სიტყვანი გამოაგნა;
მითხრა: „ღებრთმან სიმრევე ცისა ხეხთუვის რისხეთ წამოჭკრანა!“

ახლის მიველ, კვლავცა ვკითხუ: „რამიგან ვართ, სიქვი ძართალი!“
«კვლავ საბრალოდ ამიტირდა, კვლავ მოედვა ამით ალი,
დღიდ-ხან სიტყვა ვერა მითხრა, მისთა ჭირთა ნათალი,
ძვერდას წითლად უღებავდა სისხლი, ღაწვთა ნაწვეთალი.»

ღერძე მითხრა: „მოგახსენებ, ესე რადმცა დაგიძალე,
«მბერა, ვითა გაგახარნე, შენცა აგრე შემოწვალე:
«ნუ მაცოცხლებ, ნუ დამარწენ, შემისვეწე, შემობრალე,
«დამხსენ ჩემსა საწუთროსა, ღმერთსა შენსა მიავალე.»

ძიანბო: „ოდეს სასიძო მოჰკვალ და ხმა დაეივარდა,
«მეფესა ესმა, აიჭრა, მართ მისგან გასატკივარდა,
«შენ დაეიძახა, მიხმო, ხმა-მღლად განხმაძეივარდა;
«მოგანახეს, შინა ვერ გავოგეს, მით მეფე გამოშვივარდა.»

«ჰკადრეს,—აქა აღარ არის, კარნი სადმე გაუვლიან;
«მეფე ჰბრძანებს,—ვიცი, ვიცი, მეტად კარგა შემოვიან:
«მას უეწარდა ქალი ჩემი, სისხლი ველთა მოუღვრიან,
«რა ჰწახიან ერთმანერთი, არ-შესედეა ვერ დასთმან.»

«აწ, თაემან ჩემძან, მას მოვკვალე, ჩემდ დად ვინცა მადესა;
«მე ღვთისა ვუთხარ, დაუბამს მას ეშხაკისა ბადესა;
«მათ ბოზ-კუროთა ასეთი რა მისცეს, რა უქადესა?
«თუ დავარჩინო, ღმერთი ვგმო, მისად ჰატეფად შხად ეს ა.»

„მის მეფის წესი იყო, თავი მისი პვირად ჰყოცის,
„და თუ ჰყოცის, არ განტყვის, მსვე წამს დაძტკიცის;
„ესე წერობა მეფისგან ვინცა ესმა, ვინცა იცის,
„მან უაძბო დავარ ქავსა, ვინ გრძნებთა ცაცა იცის.

„დავარს, დასა მეფისასა, უთხრა ვინმე ღუთისა შტერმან,—
„თავი ჰყოცა მამან შენმან, არ დავარჩენს, იცის ერმან;
„მან აგრე სოქვა,—უბრალო ვარ, იცის, დმერთმან სასიერმან,
„ვისგან მოკკუდე, ვისთვის მოკკუდე, მისხვედროს იგი ვერ მან.

„ნატრონი ჩუმი აერევე იყო, წამოხვე შენ ოდეს,
„შენუელივე რიღენი ებურნეს, ტურუღად ჰმეხოდეს;
„დავარ მოსოქმიდა სიტყუათა, რომელნი არა მსმენოდეს,—
„ბოხო, შენ ბოხო, რად მოძვალ, ვეჰვ, შენცა არა კლხენოდეს!

„როსკიპო, ბოხო, დიაცო, საქმრო რად მოაკვლევენე,
„ანუ სისხლითა მისითა ჩუმი რად მოასლევენე?
„არ ცუღად მოძვლავს მმა ჩუმი, რა კიუე, რა გაქმნევენე!
„აწ დმერთისა უნდეს, ვერ მიჰხვდე, ვის ესე დაძლევენე!

„ხელი მიჰყო, წამოჰხიდნა, თმანი გრძელნი დაუფუნა,
„დალაება, დალაურვა, მედგრად ჰირნი მოიქუმნა;
„მან ზასუნი ვერა გასცა, ოდენ სულ-ჰოქმნა, ოდენ უმნა;
„ქალმან შავმან ვერა არეო, ვერცა წელუღნი დაუშუმნა.

„რა დეჟარ გაძდა ცემითა, მისითა დღღურჯებითა,
„წამოდგეს ორნი მონანი, ზირითა მით ქაჯებითა,
„მით კიდაბანი მოიღეს, ეუბნეს არ აჯებითა,
„მას შიგან წასვეს იგი მზე, ჰგავს, იქნა დარაჯებითა.

„სღვთაჲკენ განელეს სარემელი, მამხვე უაზინარდა;
„დაჯარ სიქეა, —მქმელი ამისი ვინ არ დამქოლოს, ვინ არდა!
„ვირემ მოქალაქელს, მოვკვდები! —სიცოცხლე განაწქინარდა;
„დანა დაცა, მოცაგდა, დეცა, განისსღმდინარდა.

„რად არ მივირვეთ ცოცხალსა, მე ღახვარ-ღახვარობელს!
„აწ იგი მიევა, რა მძნოებს ამისა მსწრობელს,
„სენარ დამსვენ სიცოცხლე სულთა-დგმა-ღუთობელსა!“
„საბრლოდ ცრემლისა აღეჩნა უკლებსა, ღუთობელისა.

მე ვუთხარ: „დაო, რად მოგება, ასე რა შენი ბრალია?
„რამცა ვქმენ წაცვლად, თვით რომე მისი ზემხედ ვალია!
„აწ თავსა მისად სძებრად მივცემ, სად კლდე და წყალია;“
„სრულად გავკვავდი, შემქმნა გული მართ ვითა სალია.

მეტმან ხარმან გამაშაგა, მომივიდა ცხრო და თოთოლა;
თავსა ვუთხარ: „სუ მოგვადები, არას გარტებს ცუდი წოლა,
„კიჯობს გაჭრა მებნად მისად, გავარდნა და ველით რბოლა,
„აჰა ჟამი, ვისცა გინდა ზემი თანა წამოყოლა.“

„რადგან ებღადაბა ცემითა, მისითა დაღურჯებითა,
„წამოდგეს ორნი მონანი, ზირითა მით ქაჯებითა,
„მით კიდობანი მოიღეს, ეუბნეს არ აჯებითა,
„მის მიგან ჩასვეს იგი მზე, ჰგავს, იქმნა დარჯებითა.

„სდგათა კენ განგულეს სარგულნი, მძინვეუ გაუჩინარდა;
„დადარ სიქვა, — მქმელი აძისი ვინ არ დამქოლოს, ვინ არდა!
„ვირემ მოძლევედეს, მოკვადები! — სიცოცხლე განსწეინარდა;
„დანა დიცა, მოცაკვდა, დეცა, განისხლდინარდა.

„რად არ მიკვირებ ცოცხალსა, მე ლხვიარ-დაუსობელსა!
„აწ იგი მიევა, რა მძრთის აძისა მასრობელსა,
„სენანარ დამსენ სიცოცხლე სულთა-დგმა-დუთობელსა!“
„სბრადლოდ ცრემლსა აღენდა უკლებსა, დაუშობელსა.

მე ვუთხარ: „დაო, რად მოკვდა, ანუ რა შენი ბრელია?
„რამცა ვქმენ სცვლად, თვით რომე მისი ჩემსკვდა ვალია!
„აწ თაყსა მისად სამებრად მიეცემ, სხდ კლდე და წაალია!“
„სრულად გაქვადი, შექექმნა გული მართ ვითა სელია.

მეტმან სარმან განამბა, მოძვიდა ცხრო და თოთოლა;
„თაყსა ვუთხარ: „ანუ მოკვადები, არას გარგებს ცული წოლა,
„კოჯობს გაჭრა მებნად მისად, გავარდნა და ველთა რბოლა,
„აჭა კაძი, ვისცა გინდა ჩემი თანა წამოყოლა.“

შეველ, ფიცხლა შევეკახზე, ცხენსა შევეჯე შევასბული;
ას-სამოცი კარგი მოეზე, ჩემსა თანა ხან-დახმული,
წამომევეს და წაცავედით, კართა ვარე დარასმული;
სღვის-ხირს მიველ, ნავი დამხვდა, მენავემნ მნასა ცმული.

ნავსა შევეჯე, სღვასა შეველ, სღვასა შიგან გავალბედი,
ასრით ნავი მომავალი უნახავდ არ დაგებედი;
მოველოდი, არა შესმა, შმაგი უფრო გავეშმაგედი,
რომე სრულად მომიმულვა, ღმერთსა თურმე ასრე ვმაგედი.

რომე დავეჯე წელიწადი, თვე თორმეტი გამოცდა,
მაგრბა მისი მნახავიცა სისმრივე კაცი არ მეოცდა;
თანა-მოელი ეველავაი ამომიწედა, დაშესოცდა;
ფთქვი თუ: „ღმერთსა ვერას ვკადრებ, რაცა სწადღეს ავრე ვეოცდა.“

სღვა-სღვა ცურვა მომეწეინა, მით გამოველ სღვისა ხირსა,
გული სრულად გამიმხეცდა, არ ვუსმინდი არც ვასირსა;
ვეველავაი დამეფანტა, დარწმობდა რაცა ჭირსა,—
გაცესა ღმერთი არ გასწირავს, ასრე მისგან განაწირსა!

ერთაი ესე ასმათი და დამრხეს ორნი მონანი,
ჩემნი გულის-მღებელნი და ჩემნი შემაგონანი;
მისნი ვერა ვცნენ ამნაენი, ვერცა დრამისა წონანი,
ტრიბლი მიხნდის ღნინად და მღინდიან ცრემლთა ფონანი.»

ამბავი ნურადინ ფრიდონისა ოდეს ტარიელ
შემოეყარა ზღვის ზირსა

ამით მეგლო, მოვიდოდი, ზღვისა ზირსა ახნდეს ბღნი,
ჰკვანდეს ქალაქს, ვიასლენით, ცალ-კერძ იუენეს კლდეთა ნღნი;
აწ მიამის კაცთა ნახვად, მიღაღვიდის გულსა დაღნი;
მუნ გარდავსე მოსვენებდა, დაშვავს რაჟე ხენი ლაღნი.

ესეთა ძირსა მივიძინე, მათ მონათა სჭამეს ზური,
ებერძე ზღვე სევედანი, მიღაძებდა გულსა მური,
ეფერა მესნა ეგსომ გრძელად ვერ ჭორი და ვერ დასტური,
ეველთა ცრემლი ასოლეებდა, თვალთა ჩემთა მონასური.

ესახილი მესმა, შევხედენ, მოემე ამაუად ჰყოიდა,
მემოირბევიდა ზღვის ზირ-ზირ, მას თურძე წელული სტეიოდა;
ეხმლის ნატეხი დასვრილი აქსს, სისხლი ჩამოსდიოდა,
მეტერთა ექადა, სწურებოდა, ივინებოდა, სწიოდა.

«ხედა სჯდა მავსა ტაიგსა, ესე აწ მე მეავს რომელი,
მართ ვითა ქარი მოჭქროდა გაფიცხებული, მწურომელი;
«მონა მიეწივე, მისისა შეურისა ვიეჲ მდომელი;
«შეთუვალუ: „დადეგ, მიხეუნე, ლომსა ვინ გაწეეს რომელი?“

«მს მონსა არა უთხრა, არცა სიტყვა მოუსმინა;
«ფიცხლა შევჯე, ჩაგებებე, მე ჩავუსწარ, ჩაველ წინა;
«ვუთხარ: „დადეგ, გაძიგონე, შენი საქმე მეცა მინა;“
«შემომხედა, მოგეწონე, სიარული დაითმინა.

«გამიცადა, ღმერთსა ჰკადრნა: „შენ ასეთი ხეი ვით ხენ!“
«მერმე მითხრა: „მოგახსენებ, აწ სიტყვანი რომე მკითხენ:
„იგი მტერნი გაძილომდეს, აქამდისი რომე ვითხენ,
„უკანმავსა მიღალატეს, საჭურველნი გარ ვერ ვითხენ.“

«მე ვუთხარ: „დადეგ, დაწუნარდი, გარდავხდეო ძირთა ხეთასა;
„არ შეუღრკების ჭაბუკი კარგი მხვილთა კვეთასა;“
«თანა წამომევა, წავედით უტკბოსნი მამა-მეთასა;
«მე გავეკვირვე ჭვრეტას მის ემისა სინასეთასა.

«ერთი მონა დანტაქარი მევა და წელულნი შეუსვიენა,
«ისრის ზირნი ამოუხენა, დაკოდინნი არ ატკიენა;
«მერმე ვკითხე: „ვინ ხარ, ანუ ძკლავმან შენმან ვისგან იენა?“
«სამბობლად დამირიგდა, თავი მისი გააშთიენა.

ღირველ მითხრა: „არა ვიცი, რა სარ, ანუ რას განგავსო?
„ანუ ეგრე რამ დავლია, ანუ ღირველ ვინ განგავსო?
„რამან შეგქმნა მოვეითანოდ, ვარდ-გიშური რომე ჰრავსო; —
„ღმერთმან მისკან ანთებული სანთელიმცა რად დავავსო?

„მულდასანსართის ქალაქი ახლოს მე მქესო რომელი,
„ნურადინ ფრიდონ სანელ მმეს, მეფე ვარ მუნა მჯდომელი,
„ეესე სამწღვარი ჩემია, სდა სართ ვარდამსდომელი,
„ცოტა მქეს, მაგრე ეოველგან სიკეთე მიუწდომელი.

„ამდის მძ და მძა-ჩემი ზანა-ჩემან განგვენს ოდეს,
„სღვასა სიგან კუნძულია, ჩემად წილად მას იტყოდეს,
„თვით ბიძას ჩემს მიჭვდა, ვისთა შეილთა აწ დამკოდეს,
„მათკენ დარზა სანადირო, არ მივცემდი, მომერწოდეს.

„იდეეს გამოველ ნადირობას, სღვისა ზირსა ვინადირე,
„მუნა განსულა მომდომოდა, მით მრეკელი არ ვასშირე,
„სნათა ვუთხარ,—მომიცადეთ, მოვიდოდე მეცა ვირე!—
„სუთთა ოდენ ბასიერთა მეტი არა დავიჭირე.

„ნავითა ვაველ, სღვისანსა მტო რამე გამოვიდოდა;
„არა მოკვრეული განყოფთა, ვთქვი,—ჩემთა რად დავრიდოდა;—
„დამიბანუნდეს, სიმრავლე მე მათი არ განვიდოდა,
„ვინადირობდი და ვისხნდი, სმა ჩემი არ უდიოდა.

„მართლად ივაჯურეს,—წუნობა მთი თუ ესე ჳხმდა ვითა!—
„კამიძაზარეს ლაქარნი, უხანი შემეკრეს ნავითა,
„თვით ბიძა-მენი ჩემნიცა შესხდეს მთითა თავითა,
„ჩემთა გაუსხდეს ლაქართა ომად მთითა მელავითა.

„მათი მესმა, დაინასე ხსნილი და ხმალითა ელვა,
„ნავი ვთხოვე მენავითა, მით ვიცივლე მე ერთხელ ვა,
„ხლვასა შეველ, მომეცება მეომარი, ვითა დელვა,
„სწადდა, მაგრად ველარ ჳქმნეს ჩემი ჳედა-წამოქელვა.

„ეკვლავ სხვანი დიღნი ლაქარნი უკანა მომწყოდეს,
„იქით და აქით მომიხდეს, ერთგნით ვერ მომეროდეს,
„არ მომწუროდეს წინანი, სურგით მესროდეს მე ოდეს,
„ხმალსა მივეჩდე, კამიტედა, ისარნი დაძლეოდეს.

„მომეჯარნეს, ველარ ვქმენ, ნავით ცხენი გარღვიტუნვე,
„სღვა-სღვა ცურვით წამოუველ, ჩემნი მჭვრეტნი გავაცბუნვე;
„თანა-ჴოლნი ეველაკანი დამისოცნეს, დამრწა მუნვე;
„ვირცა ძდედა, ვერ შემომხვდა, მივუბრუნდი, მივაბრუნვე.

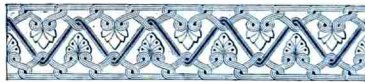
„აწ იგი იქმნას, რაცდა ენებოს ღვთისა წადილსა;
„ვეტვე, ჩემი სისხლი არ შეჭრეს, ძალი შემწევდეს ქადილსა!
„ორნად გავუსხდი ეოფასა მთ სლადოსა და დილსა,
„გუნებობ ვევათა და ეორანთა, მთ ჳედა ვაქნევე სადილსა!“

ღამე უბამან შემოკვეთა, გული მისკენ მიმიბრუნდა;
ძმოვანსსენე: „აჩქარება შენი ვოლა აზა უნდა,
„მეცა თანა წამოგეგები, დანხოცნენ იგი მუნდა,
„ჩვენ ორთავე შემძართა კალანამცა შეგვიმრწუნდა!“

ესეცა ვუთხარ: „ამბავი ჩემი არ გატეგონების,
„უფრორე წერილად გაიძობა, თუ ჯამი ჩვენ გვექონების;“
მან მითხრა: „ლხინი სსაქმთა მკვას რა შეგქონების!
„დღედ სიკვდილამდი სიცოცხლე შენ ჩემი დაგქონების.“

ძივედით მისსა ქალაქსა ტურფასა, მბერა ცოტასა;
გამოგებნენ ლაქარნი, ისხმიდეს მისთვის ოტასა,
ძირსა იხოკდეს, გაჭურდეს ნახოკსა, ვით ნაფოტასა,
ესევეიდან, ჰკოცნიან ხმალსა და სალტე-კოტასა.

„კვლავ მოვეწონე, ვეტურფე მე მისი კარდნაყიდარი;
შემსხმდიან ქებასა: „მზეო, შენ ჩვენთვის იდარი!“
ძივედით, ვნახეთ ქალაქი მისი ტურფა და მდიდარი,
„ვეელას ტანსა ემოსა ზარქაში განაზიდარი.“

შველა ტარიელისაგან ფრიდონისა და გამარჯვება
მათგან მათს მეომართა ზედა

ოსჯობდა, ომი შეეძლო, ხმარება ცხენ-აბჯარისა;
დაეკაზმეთ ნაჳი კატარლა და რიცხვი სწათა ჯარისა;
ეპცი ჳმდა მისთა მჭურეტათვის,—ღონემცა იაჯა რისა!—
აწ გითხრა ომი მოემისა, მებრძოლთა დამსაჯარისა.

მათი მესმა დანილება, ჩაბლასთა ჩამობურჯა;
ჩაჳი წინა მომეება, არა ვიცი, იჳო თუ რაჳა,
ფიცხლა ჳედა შევეჯანჳე, მათ დაიწეეს ამოდ ცურჳა,
ქუსლი ვჳარ და დჳუქციჳე, დანსახეს დიაცურ ვა!

ეგლჳე სხჳასა მიეელ, მოჳვიდე ჳელი ნაჳისა ბჳესა,
ღჳღჳასა დჳანთჳი, დჳახოცჳე,—ომიმცა რაღა აჳესა!—
ღსხჳანი გამექცეს, მიჳმართეს მათ მათსა საქუღბჳესა;
ფინცა მიჭურეტდა, უჳვირდა, მჳქებდეს, არ მძაგესა.

«ზღვა გავიარეთ, გავედით, შემოგვიტივეს ცხენია,
გვლაგ შევიბუნით, შეიქმნა ოძისა სიმარცხენია,
ემუნ მომეწონა ფრიდონის სიქველე-სიფიცხენია,
«იბრძვის ლომი და ზირად მზე, იგი ალვისაც ხენია.

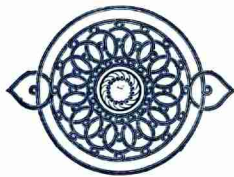
«თვით ორნივე ბიძა-ძენი მისნი ხმლითა ჩამოჰყარნა,
«ხელნი წმინდად გარდგეგვინეს, იგი ასე ასაჯარნა,
«მოიყვანნა მხარ-დაკრულნი, ერთმან ორნი არ დაჰყარნა,
«მათნი უძანი გაამტონა, მისნი უძანი ამაყარნა.

«მათნი ლაშქარნი გაგვექცეს, ვეცენით, გაცაფანტენით,
«ფიცხლა წაყუღეთ ქალაქი, არ თავი გავანანტენით,
«ქვითა დაუღეწეთ წვივები, ჩვენ იგი გავანატენით;
«მოქალაქით, ლარი დაჰქლით, ან აკიდებით, ან ტენით.

«ფრიდონ ჰნახნა საჭურჭლენი და ბეჭდნი მისნი დასხნა,
«თვით ორნივე ბიძა-ძენი დაჰურობილნი წამოასხნა,
«მისად ნაცვლად სისხლნი მათნი მოჰღვარნა და ველთა ასხნა;
«ჩემი სიქვეს თუ: „ღმერთსა მადლი, ვინ ალვისა ხენი ასხნა!“

«მივედით, მოქალაქეთა ზარი ჩნდა, რომე ჰსმდიდინ,
«აჯათა მქმნელნი მჭვრეტელთა გულსა მუნ დაბმდიდინ;
«მე და ნურადის ვეღლანი ქებასა შეგვასმდიდინ,
«გუითსრობდეს: „მკლავთა თქვენთაგან ვერდ მათნი სისხლნი მდიდინ!“

«ლაქარნი ფრიდონს ძეფედ და მინძობდეს ძეფეთ მეფობით,
«თვით თავსა მთსა შინაღ და ჩემსა უკელასა სეფობით;
«დაღრუჯით ვიუავ, ვერ ძნოვეს ვერ ოდეს ვარდის ძვრეფობით,
ჩემი ვერ სცნინან ამბავი, მუნ იყო არ იეფობით.»

ფრიდონის მიერ ნესტან დარეჯანის ამბის მბობა
ოდეს ტარტიელს უამბო

დეს ერთსა მე და მევე ნადირობის გამოვედით,
სლვასა სუდან წაწურვილსა, ქელსა რანსჲ გარდაღვეით;
«ფრიდონ ძითსრა: „კითხრობ რანსჲ, ვთამაშობდით, ცხენსა ვსხედით,
„ერთი რამჲ სკვირველი მე ვნახეთა ამა ქელით.“»

მე ვკითხვედი, ფრიდონ მეტყვის მართ ამაჲსა ესოდენსა:
«„ღღე ერთ მწაღდა ნადირობა, შევევე ამა სუქსა ცხენსა;
„სლვათა შიგან იხესა ჭკუნდა, სძელთა სუდან შუარდენსა,
„აქა ვღევ და თვალ-ვუკებდი ქორსა, იქით განაფრენსა.

„სოკვერ სღვითვენი შივიხედნი, წაგდგომოდი ამა გორსა;
„სლვასა შიგან ცოტა რამჲ დავინახე, თუცა შორსა,
„ეგრე ფიცხლა სიარული არსა ძალ-აქეს მისსა სწორსა;
„ვერად ვიცან, კონებასა გავეკვირევი ამაღ ორსა.

«,ვთქვი,—რა ზრის, რას ვამსგავსო, მფრინველია, ანუ მსვეცი?
«,ნაუი იეო, კარს ეფარა სმოსელი მრავალ-კეცი;
«,წინა-კაცი მოჭსიდეიდეის, თელნი აძღ დაუცეცი,
«,მთვარე უჯღა კიდობანსა, ცა შეშვიდე მასცა ვეცი.

«,ამომგრნეს ორნი მონანი, ძენი, მართ ვითა ფისანი,
«,ქალი გარდმოჭსეეს, სისხონი ვნახე მისის თბისანი,
«,მან რომე ელვა ჰვრთებოდა, ფერნიცა ჰტეანდეს რისანი!
«,მან განანთლოს ქვეყანა, გაცუდღეს შუქნი შხისანი!

«,სისხარულმან ამხქარა, ამთოთოლა, დაცამეუწა,
«,იგი ვარდი შემიეგარდა, რომე თვალს იასეწა,
«,დაფანირე შეტეეება, ვთქვი,—წავიდე მთკენ მე წა,
«,ჩემსა შავსა სულიერი რამცა ვითა გარღესეუწა!

«,ცხენი გავქუსლე, იქმოღეს შამბი ხმას და სრიალსა,
«,ვეღარ მიეუსწარ, გამესწრნეს, რაზომცა ვცემდი წრტიალსა,
«,ზღვის-პირსა მიეულ, შევსეღენ, ჩნდა ოდენ შხისა ტიალსა,
«,გამმორებოდეს, წამსელოდეს, ამისთვის დაეწვი ზღისა.“

ესე შესმა ფრიდონისკან, მომეძტა ცეცხლთა სიცხე,
ცხენისკან გარდავიწერ, თავი სრულად გავიციცხე,
ჩემთა ღაწათა დანადგენი, მე ჩემივე სისხლი ვიცხე;
ემოძვალ, თუცა უხემოსა ენახოსმცა ვისცა ის ხე!

ესე ჩემგან გაუკვირდა ფრიდონს, მეტად ეუცხოვა,
მაგრამ მეტად შეკვიბრალე, ტირილითა შესთხოვა,
ვეითა შეილი დამდგუმა, მეტუდარა, შემჯოვა,
თვალთა, ვითა მარგალიტი, ცხელნი ცრემლნი გარდმოჰოთავა.

„ვაგვლახ შეო, რა გიამბიე, ფათურავად მცდარმან შმაგად!“
მთავასსენე: „ნურა გაცვა, ნუ ინდელი მაცას მავად,
„იგი მთვარე ჩემი იყო, მით შედუბის ცუცხელი მდავად;
„აწ ვიამბობ, რადგან თავი გინდა ჩემდ ამხანავად.“

ფრიდონს ვუთხარ ეველიავი ჩემი, თავსა კარდასრული;
მან მითხრა თუ: „რას ვიტყოდი მოცდომილი, განასრული!
„შენ მდელი ინდოთ მეყე ჩემსა რადმე ხარ მისრული,
„სხელიშწიფო საჯლომი და ტახტი გამართებს, სრაცა სრული.“

ველავეცა მითხრა: „ვისცა ღმერთი საროს მორხსა ტანად უხებს,
„მას ლხვარსა მოამორებს, თუცა ზირველ გულსა უხებს,
„იგი მოგვემს წაღობასა მისსა, სეცით მოგვიქუხებს,
„ჭირსა ღზინად გაცივცალებს, არად ოდეს შეგვაწუხებს.“

წამოვედით ნატირებნი, სრას დავსხედით თავის წინა;
ფრიდონს ვუთხარ: „ჩემი შექვე შენგან კიდე არავინ ა;
„ვითა ღმერთმან შენი შხვავსი სოფლად არა მოავლინა,
„მამა რადგან შეგემეცენ, ამის მეტი რად რა მინა.

„არაფერს გეცნება მოგვარე, ჩამი თუ მომიხედვს ჩამისად,
„ენა, კონება მხნძარე კამოხარსეველად აძისად:
„რა მოვარგარო, რა მიჯობს, სლესენლად ჩემად და მისად?
„თუ ვერას ვარკებ, ვიქნები ვერ დამყოფელი წამისად.“

მან მითხრა: „ბედი ღვთისგან მიჯობს-ღა ამას რომელი:
„მოხარულხარ ჩემად წუალობად მეფე, ინდოეთს მჯადმელი?!
„მეცა რად ვიუვ ამისთვის მდღლისა რასმე მდომელი,
„ერთი ვარ მონა მონებად წინამე თქვენსა მდგომელი.

„ესე ქალაქი გზა არის ნაკთა, ეოველენით მკვალთა,
„მომძერეველი ამბავთა უცხოთა რამე, მრავალთა;
„აქა მოგვემის წამალი, შენ რომე დუწევე ზლთა,
„ნუთუ ჭქნას დმერთმან გარდნსელა მკვან ჭირთა და ვალთა!

„ჩვენ გავსავით მენავნი, რომელთაცა კვლავ უვლია,
„მოგვინახონ იგი მოვარე, ვისთვის ჭირი არ ეგაჟლია,
„მუნამდისცა მოიჭირვე, კონებამან არ დაგლია,
„ყოლა ჭირი არ იგებინ, თუცა ღნინმან არ დასძლია.“

ეცანი ვუსმენ მსვე წამსა, ესე საქმე დავიურვეთ,
ფუბრძნეთ თუ: „ნავებითა წადით, სლავ-სლავა მოიცურვეთ,
„მოგვინახეთ, სევერელსა მისსა მისთვის მოახურვეთ,
„თავთა ჭირი უათანეთ, რადმე უშვიდეთ, ანუ ურვეთ.“

აჩინსა კაცნი, სადაცა სადგურნი ნათა სხეროდეს,
უბრძანა: „სმუბნეთ ყოველგან, რაცა ვის მისი ესმეროდეს.“
ძმოლოდნა მისნდა სალხინოდ, ჰატყენი შორემღესეროდეს,—
უმიდსოდ ლხინი მინახვს, ამა დღისათვის მრცხუეროდეს!

ფერიდონ საჯდომნი დამიდგა ადგილსა საბატონოსა,
მითხრა თუ: „მცდარეზარ აქამდის, ვერ მიესუდი გასკონოსა:
„ხარ დიდი ძეფე ინდოთა, რა ვით ვინ მოგაწონოს!
„ვინ არის კაცი, რომელმან თავი არ დგამონოს!“

ერს ვაგრძელებდე, მოვიდეს ყოველნით ამბისა მძებნული,
„ცუდნი და ცუდთა ადგილთა თავისა დამაშობელი;
ვერს ვერ ეცნათ, ვერ იყვნეს ვერას ამბისა მცნობელი;
მე უფრო მდინდეს თვალთაგან კვლავ ცრემლი შექმნობელი.

მე ფერიდონს ვუთხარ: „ესე დღე ვითა მესახროების,
„ამისად მოწმად დმერთი მებაეს, სათქმელად მეუცხოების;
„უშენოდ მეოფსა ღამე და დღეცა მესაღამების,
„დავსენილვარ ლხინსა ყოველსა, მით გული ჭირსა მოების.

„ამა მე მისსა ამბავსა რადგან აღარას მოველი,
„ველარ ვეცმეები, კამიშვი, ვარ ფარმანისა მთხოველი!“
ფერიდონს რა ესმა, ატირდა, სისხლითა მოერწყო ველი,
მითხრა თუ: „მხათ, დღესითგან ცუდ ჩემი ლხინი ყოველი!“

თუცა ღია მოიჭირვეს, ვერცა ეგრე დამიჭირეს,
მისთა სწათა მუხლ-მოკურითა თავი მათი ჩემ-ვერმ ირეს,
მესვეოდეს, მაცოცებდეს, ატირდეს და ამატირეს:
„ნუ წახვალო, დაგაწამოთ, სიცოცხლეა ჩვენი ვირეს!“

ეგრე ვუთხარ: „თქვენი გავრა მეცა ღია შემსელების,
„მაგრა ლხინი უმისოსა ჩემგან მხელად გაიძლების;
„ჩემსა ტყვესა ვერ გავწირავ, თქვენცა ღია კებრალეების,
„ნუგინ მიშლით, არ დაედგები, არცა ვისგან დამეშლების.“

მერძე ფრიდონ მოიყვანა, მიძღვნა ესე ჩემი ცხენი,
მითხრა: „ჭნედავ ზირი მისსა, თქვენ საროსა ეკვც სენი,
„ავიცი, მეტი არა გინდა, ძღვენი რამცა გავვიცხენი,
„თვით აძანვე მოგაწონოს სახედნობა, სიფიცხენი.“

ფრიდონ გამოძევა, წაუვდით, ორთავე ცრემლნი ვღვარენით,
ძუნ ერთმანერთსა ვაკოცეთ, სახილით გავიყარენით;
ღსრულად ლამქარნი მტიროდეს გულითა მართლად, არ ენით,
გასრდილ-გამსრდელთა გაურასა ჩვენ თავი დავაღარენით.

ფრიდონისით წამოსულმან წავე შებნად, კვლავ ვიარე,
რომე არა არ დამირსა სმელთა სედა, სღვათა გარე,
მაგრა მისსა მნახუსაცა კაცსა ვერა შევეყარე,
გული სრულად გამიძმედა, თავი მსეცთა დავაღარე.

ფთქვი თუ: „ჩემან აღარან სიარული, ცუდი ცურვა,
„ნუთუ მხეცთა სიხლემა უკუ-ძეაროს გულის ურვა!“
ძონათა და ამ ასმათსა სიტყვა ვუთხარ შვიდი, თუ რვა:
„ვიცი, რომე დამირჯისარო, დია გმართებოთ ჩემი ძღურვა.

„აწ წადით და მე დამცდეთ, ეტრენით თავთა თქვენთა,
„ნუღარ უზგურეთ ცრემლთა ცხელთა, თვალთა ჩემთა მონადენთა.“
რას ესენი მოისმენდეს საუბართა ესოდენთა,
ძითსრეს: „ღამ, ჭამ, რასა ჭბრძანებ, ნუ მოასმენ ვურთა ჩვენთა.

„უძენოსა ნუძვა ვნახავთ, ნუ ზატრონსა, ნუ უფაღისა;
„ნუთუ დმერთმან არ გაგვარნეს ცხენთა თქვენთა ნატურაღისა,
„თქვენ გიზგურედეთ საზგურეტელსა შეენიერსა, სატურაღისა;“—
თურმე ბედი მოაღაფლებს კაცსა ვეზომ არ ღაფაღისა.

ვეღარ გაგვსავსენ, სიტყვანი მესმენს ძონათა ჩემთანი,
ძვგრა დაუარენ არენი მე კაცრიელთა თემთანი;
ღსახლად საყოფნი მიმანდეს თხათა და მათ ირემთანი;
გავიჭერ, სრულად დაეტკუნე ქვე-მინდორი და სე-მთანი.

ესე ქვანნი უკაცურნი ვწოვე, დევთა შეგვაფენს;
შემოვები, ამოვწვიტენ, ეოლა ვერას ვერ მესაფენს,
ძმთ მონანი დამიხიცენს, ვაჭენი ავად მოგვაფენს;—
ღსაწუთროძნ დამაღრიჯნა, ცქაფნი მინი კვლავ მესაფენს.

აჭა, ძმო, ძმინღლიდგან აქა ვარ და აქა ვკვდები:
ახელი მინღორს გავიჭრები, სოჯვერ ვტირ და სოჯვერ ვბნდები,
ეყე ქალი არ დამვღებს, არს მისთვისვე ცუცხლ-ნადები,
ჩემდ ღონედ სიკვდილისა მეტსა არას არ ვეცდები!

«რომე ვეფხი შენიერი სხედ მისდ დამისხავს,
ამდ მიეჯარს ტეჯი მისი, კაბდ ჩემდ მომინახავს;
ეყე ქალი შემეკურავს, სოჯვერ სულ-ჭთქვამს, სოჯვერ ახავს,
რადგან თავი ვერ მომიკლავს, სხალი ცუდდ მომიხხავს.»

«მისს ვერ იტყვის ქებას ეოველი ბრძენთა ენები;
მას დავარგულსა ვიგონებ მე, სიცოცხლისა მიძენები;
მას აქთ ვახლავ ნადირთა, თავსა მთებრვე მსენები;
«სხედ არას ვიავ ღეთისაგან, ვარ სიკვდილისა შექნები.»

წირსა იცა, ვახეთქა, დაწვი ვარდი ახეწა,
ღაღი ქარვად ვარდიქცა, ბროლი სრულად დაილეწა;
ავთანდილსცა ცრემლი წასდის, წამწამთაგან ერთ-სახე წა;
მერმე ქაღმან დადღმა, მუსლ-მოთორილი შეესეწა.

ტარიელ უთხრა ავთანდილს, ასმთის დადუმებულმან:
შენ ეველაჯი ვამე, მე ვერას ვერ ამებულმან;
ღვამეზე ჩემი ამიავი სიცოცხლე-გარმებულმან;
აწ წადი, ჳნახე შენი მზე, ნახვისა მოკამებულმან.»

ავთანდილ უთხრა: დე შენი გაურა არ მომეთმინების:
თუ გაგეყრები, თვალთაგან ცრემლიცა დამედინების;
მართალსა კითხრობ, ამისი კადრება ნუ კეწეინების,—
შენ ვისთვის ჰკვლევი, მკითაა მას არა არ კლხისების.

რა ბქიმი დასნეულდეს, რაზომ ვინდა სჯებარი,
მან სხვა იხმოს მკურნალი და მჯაცაცა შემტეობარი;
მან უაბოს, რაცა სჭირდეს სენი, ცეცხლთა მოძღუებარი,—
ესხვისა სხვამან უკეთ იცის სსხარეებლო სეუბარი.

რაცა კითხარ, მოძისძინე, ბრძენი გეტევი, არა სელი,
ასი გმართებს გავონება, არ გეყოფის არ ერთხელი,—
ეგარებად ვერას ვერ მოახლეუნს კაცი აგრე გულაფიცხელი;
აწ მე მინდა ნახეა მისი, ვისეან დამწევის ცეცხლი ცხელი.

იგი ვნახო, სიუვარული მისი ჩემთვის დავამტკიცო;
მოვანსენო, რაცა მეცნას, მეტი სჯემ არა მიცო;
შენ კანუკვი, შემთჯერო, ღმერთი იღუთო, ცაცა იცო:
ერთმანერთი არ გაეწიროთ, მფიცო და შემომფიცო.

რომე ბქათ არ წახვიდე, შენ თუ ამას შემძირო,
მეცა ფიცით შეგთჯერებ, არასთვის არ გავწირო,
ეკლავ მოვიდე შენად ნახად, შენთვის მოაკვდე, შენთვის ვირო,
ღმერთსა უნდეს, ვისთვის ჰკვლევი, მისთვის აგრე არ გტეირო..»

მან მიუგო: «უცხო სუცხო ვერე ვითა შეგვიუვარდი?
გასაურულად გეხელები, იაღონსა ვითა ვარდი;
რადგანამცა დაგვიწვე, რადგანამცა უკუ-ქარდი!
ღმერთმან ჰქმნას და კვლავცა განასო, ალვა მორჩი, განასარდი.»

«იწი შენი ნახვად ჩემად თუ მობრუნდეს, ტანი იხოს,
გუელი მინდორს არ გაიჭრას, არ ირძოს და არცა ითხოს;
«თუ გიტყუო, მოგაღორო, ღმერთმან რისხვით გამიკითხოს,
შენმან ჰვრეტა-სინაღუმან მომაქაროს, სევდა მითხოს!»

ამას ზედან შეიფიცეს მთავარნი გულ-სადაგნი,
იაგუნდნი ქარვის ფერნი, სიტყვა-ბრძენი, ცნობა-შმაგნი;
შეუვარდათ ერთმანერთი, სწვიდეს მიწვივ გულსა დაგნი;
მას დაშესა ერთგან ივენეს შენეიერი აშხანაგნი.

ავთანდილცა მსვე თანა სტორიდა და ცრემლი ჰღვარა;
რა გათენდა, წამოვიდა, აკოცა და გაუვარა;
ტარიელს თუ ვით ეწეინა,—რა ჰქმნას, ამას ვერ მიმხვდარა;
ავთანდილცა ჩასტორიდა, შამბი შიგან ჩაიარა.

ავთანდილს ასმათ ჩამოჰგება, შენარით ეუბნებოდა,
მუსლთა უერიდა, სტორიდა, თითითა ეხვეწებოდა,
ადრე მოსვლასა ჰვედრებდა, მართ ვითა ია სჭენებოდა;
მან უთხრა: «დაო, უთქვენოდ სხვა რამცა შეკონებოდა!»

დადრე მოვალ, არ გაგწირავ, არას დავსამ შინა ხანსა,
ოდენ სხვაგან არ წავიდეს, ნუსად არებს იმა ტანსა,
აქათ ორ თვე არ მოვიდე, ვიქმ საქმეს დაუგვანსა;
შეიკენით, მიცემულვარ ჭირსა რასმე თანის-თანსა.)

ამბავი ავთანდილის აზაბეთს მიქცევისა ტარიელ
რომ იზოვნა და წავიდა

გი მუნით წამოსული სეგდამანცა განა მოკლა!
ზირსა იხოეს, ვარდსა აზაბს, ხელი მისი გაამოკლა,
სისხლსა, მისკან დადენილსა, მსეცნი ეოვლნი გაამლოკლა;
მისმან ფიცსლა სიარულმან შარა გრძელი შეამოკლა.

მუნ მოვიდა, სადა იგი მისნი სზანი დაეუარნეს;
ჴნახეს, იცნეს, რაგუარადმცა ჴმართებთ, აგრე გაეხარნეს;
მურმადინსცა ახარებდეს, ფიცსლაჲ კაცთა თაუნი არნეს—
«მოვიდაო, აქამდისი ვისთვის ღწინი გაგემწწარნეს!»

გაეგება, მოეზვია, ჴედან დასდვა ჴირი ხელსა,
აკოცებდა სისარულით, ცრემლითა მღვრელი ველთა მსერელსა,
ესე სთქვა თუ: «ხეტარ, დმერთო, ცხადსა ვხედავ, ანუ ბნელსა,
«მე ვით ვღირსვარ ამას, რომე თვალნი ჩემნი გჴკურეტდეს მრთელსა!»

უმბან მდებლად მოიკითხა, ზედან დანდვა ზირი ზირსა,
უბრძანა თუ: ღმერთსა ვმადლობ, შენ თუ ჭირად არა გჭირსა!
ღიღუბულთა თაყუანი-სცეს, აკოცებდა, ვინცა ღირსა,
ზარსა სცემდეს, უხაროდათ უფროსსა და თუნდა მცირსა.

მოვიდეს, სდა სამოთხად სახლი დგა მუნ აგებული,
შემოკრბა ნახვად ყოველი მის ქალაქისა კრებული;
მამინე დანჯდა ნადიმად მორჭმული, ღლდი, შვებული,—
ენა მის ღღისა შვებისა ეოლ ვერა იტყვის კრებული.

შერძადინს უთხრა, უნაბო ყოველი მისცან სახული:
ანუ ვით ჭზოვა იგი უმა, მისცანეე შხედ დანახული;
ავთანდილს ცრუმელი უყოფდა, უბნობდა თვალ-დაფახული:
ეუმიხოდ მყოფსა სწორად მცნის ჩემთვის დარბაზი და სული.

მუნ ამბავი მინაური ეველაკაი მოახსენა:
«შენი წახვლა არვინ იცის, რაცა მითხარ, აგრე ვქმენა!»
მას დღე მუნით არ წავიდა, ინადიმე, განისვენა,
ციხურად შესჯდა, გაუმართა, დღე რა მხემან განათენა.

არცაღა დანჯდა ნადიმად, არცაღა კვლავ ხელვათისა;
შერძადინ მხარობელი წავა მისულისა მათისა,
ფიცხლა წავიდა, სვალი სამ-დღე ელო ღღისა ათისა;
მას ლომსა ნახვა უხარის მის, მხისა მოკამათისა.

შესთვალა: ძეფე უკადრი ხარძვა მორჭმით და დიდობით,
აძა საქმესა ვიკადრებ შიშით, კრძალვით და რიდობით,
მის უმისა ვერას ვერ მცნობი ვუხმობდი თავსა ფლიდობით,
აწ ვცან და ტაცნეკე უოველსა, მოვალ შევებით და მშვიდობით.»

როსტევან, ძეფე უკადრი, მორჭმული, შეუპოველი!
შერძადინ მოციქულობა თვით მოახსენა ეოველი:
«ავთანდილ მოვა წინაშე მის უმისა ვისმე მწოველი;»
ჭბრძანა: «ვცან ჩემი ღვთისაგან სააჯო და სათხოველი.»

თინათინს ჭკადრა შერძადინ, ნათელსა მის უღამოსა:
«ავთანდილ მოვა წინაშე, კკადრებს აძაყსა აძოსა,
იეგი მით აკრთობს ელვასა, მშისადა უთამამოსა;»
მის საბომვარი უბოძა, მისი ვეველი დაძოსა.

ძეფე შესჯდა, გაეკება უმისა, მუნით მოძაველსა,
აძას ზირ-შხე მეფისაგან ივალებდა, ვითა ვალსა;
ძიეკება, მოეკება მხიარული გულ-მხურვალსა,
დიდებულთა ჯარისაგან სოგნი ჭკვანდენ ვითა ძიფრანლსა.

რა ძიეახლა, გარდაჭხდა, ეძამ თაუენი-სცა ძეფესა;
აკოცა როსტენ, მიმხედარძან ნიშატთა სიიფესა;
გულ-მხიარულნი, შევებულნი ძიეულენ დარბაზსა სიფესა;
მის უმისა მოსელა უხარის ეოველსა მუნ მკერეფესა.

მას ავთანდილ თაყვანი-სცა ლომთა ლომმან მსკობა მსესა,
მუნ ბროლი და ვარდ-გიშერი გაეტურთა სინა'სესა,
პირი მისი უნათლეა სინათლესა ზესთა-სესა,
სახლ-სამყოფი არა ჰქმრთებთ, ცაშცა გაიდარბა'სესა.

მას დღე დასწდეს ნადიმობად, გაამრავლეს სმა და ჰაძა;
უმასა ძეგე ასრე უჭურეტს, ვითა შვილსა ტკბილი ძაძა,
მათ ორთავე ამეყნებდა ფიფქსა თოუნა, ვარდსა ნამა;
უსვად გასცეს საბოძარი, მარცალიტი, ვითა დრამა.

სმა გარდახდა, თავის-თავის გაიუარნეს მსმელნი შინა;
დიდებულნი არ გაუშვეს, უმა დაისვეს ახლოს წინა;
ძეგე ჰკითხავს, იგი ჰკადრებს, რაჯა ჰკირი დეუთმინა,
ძერძე მისი უცნობისა რა ენასა, რა ესმინა:

«მას ვახსენებდე, ნუ გიკვირს, თქმა მჭირდეს მიწევი ახისა:
«მსე თუ ვთქვა მსეგესი მისი და ანუ მისისა სახისა,
«ვინ უნახაუ-ჰქმნის კონება უოველთა კაცთა მნახისა;
«ვარდი დამტანარი ეკალსა შუა შორს-ყოფი ახ ის ა!»

რა ჰკირი კაცსა სოფელმან მოუთმოს მოუთმინამან,
ქაცვი ლერწამმან, საფრანა იმსეგესოს ფერად მინამან,—
ავთანდილ, მისმან მსენებმან, დაწვი ცრემლითა მინამან,
წვრილად უამბო ამბავი მან, მისმან მინასმინამან:

ექვანბნი ოპითა წაუსმან, სახლად აქვს დევთა სახლები,
«საეგარელინა მისისა ქალი ჰეავს თვით ნახლები,
ვეფხისა ტევაი აცვია, ცუდად უჩნს სტავრა ნახლები,
აღარა ჰნასავს სოფელსა, ცეცხლი სწავას ახალ-ახლები.»

რა დაასრულა ამბავი, საქმე მისისა ჰირისა,
ნახვა მის შვისა ნათლისა, მის თვალად არ დუსჰირისა;
უამა, უქეს ვარდისა სელი, მძლეოდ დანამჰირისა;
ეგე ემა სიმხნე სიმხნისა, რადგან ხარ მომხვეჭი რისა.»

გამხიარულდა თინათინ ამა ამბისა სმენითა,
მას დღე იხარებს სმითა და ჰამისა არ მოწეენითა;
გელაუ საწოლს დაჰხვდა მას მხესა მონა სიტყვითა ბრძენითა,
მისვლა ებრძანა, იამა, თქმა არ ეგების ენითა.

ემა წავიდა მხიარული, ღმობიერი, არ გამწვრალი,
ლომი, მინდორს ღომთა თანა მინდორს რული, ფერ-ნამკრთალი,
ემა სოფლისა სასიათით ჯავარი და სრული ღალი,
მაგრა ჰქონდა გულისთვის გული გულსა განაცვალი.

მსე უკადრი ტანტსა ზედა ჰმის მორტმული, არ ნადევრი;
წულად ეორატსა უხვად ერწოთ ედემს რეული, აღვა მჰეერი,
ბროლ-ბადანსმა ამეყნებდა თმა გიმერი, წარბი ტეკერი;
მე ვინ ვაქებ, ათენს ბრძენთა ჰსამს აქებდეს ენა ბეერი!

ეძა მხიარული წინაშე დაჰსვა სკამითა მისითა;
სხედან საყსენი ღზინითა, ორთავე შესატყვისითა,
უბნობენ ღაღნი, წყლიანნი, არა სიტყვითა მქისითა;
უთხრა: «ჴოვეა, ჰატყენი ჴნახე მებნითა ვისითა?»

ჴკადრა: «რა კაცსა სოფელმან მისცეს წადილი გულისა,
«სსოყნა არა ჴნამს ჴირისა, ვით დღისა კარდანრულისა,—
«ფოვე სე, ტანი აღვისა, სოფლისა წყალთა რწეულისა,
«მუნ ზირი მხგავსი ვარდისა, ძეგრა აწ ფერ-ნაკლეულისა;

«მუნ სარო, მხგავსი ვარდისა, ვნახე, მისჴირდა მინები;
«იტყვის: „დააკარგე ბროლი და სდა ჴროთავს ბროლსა მინები!“
«მით ვიწვი, რადგან ჩემებრეე ცუცხლი სწავას მოუთმინები?»
მერე კვლავ ჴკადრა აშავი მან, მისგან მოასმინები.

სიარულსა მისგან მებნად, სრულ ჰატყეთა მოსოვლის ჴირსა,
მერე ჴკადრა,—საწადლისა დმერთმან ჴოყნა ვით აღირსა:
«საწუთრო და სოფელს-ყოფა, კაცი უზნისო, ვით ნადირსა,
«ოდენ სული მხეცთა თანა იარების, მინდორს სტირსა.

«ნუ მკითხავ, ქება რა გკადრო, ჩემგან რა გეგეკონების:
«მისსა მნასავსა ნახული აღარა მოეწონების;
«თვალნი მჴურეტელთა, ვით შისსა ცდაცა, დაელონების;
«ვარდი არ ქმნილა საფრანად, აწ ია შევიკონების!»

წვრილად ჰკადრე, რა იცოდა, რა ნახული, რა ნასმენად:
ფითა ვეფხსა წავარსა და ქვაბი აქვსო სახლად მენად,
ქალი ახლავს სასურველად, სულთ-დგამდ და ჭირთა თმენად;
ფაჲ, სოფელმან სოფელს-მყოფი ყოფილი დაჰსება ცრემლთა დენად!

ქალსა რა ესმა ამბავი, მიჰსვდა წადილი ნებისა,
განათლდა ჰირი მთვარისა, ვით ნათლად ნავახებისა,
იტყვის: «რა ვუთხრა ზასუსი მას სათნებლის თნებისა,
«რას წამალი მისისა წელულისა განკურნებისა?»

უმე ეტყვის: «ვის აქვს მიხდობა კაცისა მოძეცაყავისა?
მან ჩემთვის დაწვა თავისა დასდვა, არ დასწავავისა,
«ღრო დამიძნ ჩემგან მისვლისა, მითქვამს დაღება თავისა,
«მზე შემოფიცავს თავისა, ჩემგან მზედ სახედავისა.

«ჰსამს მოყვარე მოყვრისათვის თავი ჭირსა არ დამრიდად,
«გული მისცეს გულისათვის, სიყვარული გზად და ხიდად,
«ვალავ მიჯანურსა მიჯანურისა ჭირი უნდეს ჭირად დიდად,—
«აჰა, მაქსმცა უმისოსა ლხინი არმად, თავი ფლიდად!»

მზე ეტყვის: «მომხვდა ყოველი ჩემი წადილი გულისა:
«ბირველ შენ მოხველ მშვიდობით, მხოვენილი დაჯარგულისა,
«მერმე ზდა სიყვარულისა გაქვს, ჩემგან დანერგულისა,—
«ვზოვე წამალი გულისა, აქამდის დადაგულისა.

ღაწუთრო კაცსა ეოველსა, ვითა ტაროსი, უსდების:
«ხოკვერ შხეა და ოდესმე ცა რისხვით მოუქუსდების;
«ქაძდის ჭირი ჩემსედა, აწ ესე ღისინად უსდების,—
«რადგან შყება აქს სოთეულსა, თვით რად ვინ შეუწუხდების!

«შენ არ ვატყენ კარგი გჭირს ზენარისა ფიცისა,—
«ჭხმს განრულება მოეგროსა სიეგარულისა მტკიცისა,
«მეზნა წამლისა მისისა, ცოდნა ჭხმს უიცისა;
«ჩემი სოქეი, რა ექმნა ბედ-ქმნილმენ, შხე მიმეგაროს მე ცისა?»

ემძან ჰკადრა: «სიასლეთა შვერთე ჭირი შვიდსა მე რვა;
«ცუდი არის დაშრალინსა კასათობლაღ წულისა ბერვა,
«ცუდი არის სიეგარული, ქვეით კოცნა, შხისა წვერვა,—
«თუ კიასლო, ერთსელ ვაჟა, და რა მოგმორდე, ათასვერ ვა!

«ვაჟა, თუ კავიჭრე, გაჭრილსა სდა კლას დაშწავეს სამ ალი!
«გული ჰქეს საგნად ისრისა, მესერის საკრავად სამელი;
«დრო სიცოცხლისა ჩემისა დღისით-და სნანს ნასამელი;
«თვარვა შწადს, მაგრა გარდაჭხდა ქაძი, ზატკითა სამელი!

«მესმა თქვენი ნუბარი, კავიგონე, რაცა ჰბრძანე;
«ვარდსა ქაცვი მთაწოვეს, ეკლთამცა რად ვუფხანე,
«მაგრა, შხეო, თავი მხესა ჩემთვის სრულად დააკვანე,
«სიცოცხლისა საიმელო ნიძინი რა წამატანე.»

უმა ტკბილი და ტკბილ-ქართული, სიკეთის სეღის-მხედელი,
ახსუელა ეუბნების, ვით გამზრდელსა, ამო შზრდელი;
ქალბან მისცა მარგალიტი, სრულ-ჰქმნა მისი სწადელი,—
ღმერთბან ჰქმნას და გაუსრულდეს ღვინი ესე აწინდელი.

რა სჯობს, რა კაცბან გიძიერი ბროლ-ღაღას თანა ახიოს?
ანუ ბადს ალვა საროსა ახლოს ჰგოს, მორწყოს, ახ იოს!
მისსა შგურეტელსა აღვინოს, ვერ-შგურეტს ავაგლახიოს,—
ვაი, მოყერისა გაურილსა, ახიოს, ეგოს, ახიოს!

მათ მიჰხვდა ღვინი ეოველი ერთბანერთისა ჰგურეტითა;
უმა წამოვიდა გაურილი, მივა გულითა რეტითა,
მზე სტირს სისხლისა ცრემლითა, ზღვისადა მეტის-მეტითა,
იტყვის: «ვერ გამდა სოფელი, ვაჟ, სისხლთა ჩემთა სურეტითა!»

უმა წავიდა სევდინი, მკერდსა იცემს, ახად იღებს,
რომე კაცსა მიჯნურობა ატირებს და აგულაჩვილებს;
რა ღრუბელი მიეფარვის, მზე სძელეთსა დაანრდილებს,—
მის მოყერისა მოძიორება კვლავ აბინდებს, არ ადილებს.

სისხლბან და ცრემლბან გარეგით ღაწვი ჰქმნის ღარად და ღარად;
იტყვის: «მზე ჩემად თავისად უმა დასადებულად აღარად;
მძიკვირს თუ, გული აღმასი შაგბან წამწამბან ჰდალა რად?
ფიდრე ვნახვიდე, სოფელი, მინდი საღვინოდა აღარად!

ვინ გუბინ ეღეშს ნახარდი ზღვა მრწუო, დამრგო, მახია,
დღეს საწუთრობან ლახვარსა მიძცა, დანასა მახია,
დღეს გული ცეცხლსა უშრეტსა დაბძით დაძიბა მახია,
აწლა ვცან საქმე სოფლისა ზღაზარია და მახია!

ამას მოსთქვამს, ცრემლსა ზურქვევს, ათოთოლებს და აწანწარებს,
გულ-ამოსვენით, ოხერა-სულ-თქმით, მიჭხრის ტანსა, მიაწარებს;
საუვარლისა სიხლეკსა მოძორება გაძწარებს,—
ვამ, საწუთრო, ბოლო თავსა ასუდარებს, ასეწარებს!

უმბ მივიდა, საწოლს დასჯდა, ზოგჯერ სტირს და ზოგჯერ ბნდების,
მაგრას ახლავს გინებითა, საუვარულსა არ მოსწულებს;
ვით მწეხნილსა თრთვილისაგან ზირსა ფერი მოაკლებს,—
ჭხედავთ, ვარდსა უშხეობა როგორ აღრე დახნდების!

გული კრულია კაცისა, ხარბი და გაუძლოძელი,
გული ჟამ-ჟამად ვოველთა ჭირთა შიშო, ლხინთა მდომელი,
გული ბრმა, ურზი ხედვისა, თვით ვერას ვერ გაშოძელი,
ვერცა ჭნატრონობს სიკვდილი, ვერცა მეფეა რომელი!

რა გულსა უთხრა გულისა სიტყვანი საგულისონი,
მან მარგალიტი მოიხენა მის შხისა სამეფვისონი,
მის შხისა მელავსა ნაბაძი, მათ კბილთა შესატყვისონი,
ზირსა დაიდვა, აკოცა, ცრემლი სდის, ვითა ბისონი.

რა გათენდა, კაცი მივა მოძიეთსაჲი, დარბაზს მშობი;
ემა წაჲიდა ლაღი, ნაზი, ნაღვიძები, ძიღ-ნაჲრთობი;
ერთმანერთსა ეჯარვიან, დგას მჭერეჲელთა ჯარი მსწრობი;
მეჲეჲე ძინდორს ეკაზმოდა, მოჲქსნდა დაბღბ-ნობი.

მეჲეჲე შესჯდა, მაძინდელი ჯარი აწმცა ვით ითქმოდა:
ქოს-დაბღბთა ცემისაგან ეურთა სიტყვა არ ისმოდა,
შხესა ქორნი აბნელებდეს, ძაღლთა სრბოლა მიღამოდა,
მას დღე მათგან დანაღვარი სისხლი ველთა მოჲქსნოდა!

ინადირეს, შემოიქცეს მსინარულნი მინდორს რულნი,
შეიტანეს დიდებულნი თავადნი და სჯანი სრულნი;
დასჯდა, დაჭხუდეს მოკაზმულნი საჯდომნი და სრანი სრულნი;
ხმას სცემს ჩანგი ჩაღანასა, მოძღერაღნი იყენეს სრულნი.

ემა ახლოს უჯდა მეჲესა, ჭკითხვიდა, ეუბნებოდა,
ბაგეთა განსჭვირს ბროლ-ლაღი, მთ კბილთა ელვა ჭკრთებოდა;
ღირსნი ახლოს სხდეს, ისმენდეს, შორს ჯარნი დავარებოდა,
უტარიელო სხენება არვისგან იკადრებოდა.

ემა მივიდა გულ-მოკლეული, ცრემლი ველთა მოედინა,
მართ მისიჲე სიჲვარული უარებდის თვალთა წინა,
ხოგჯერ ადგის, ხოგჯერ დაწვის, ხელსა რადმცა დაჲმინა!
რაცა აჯა დათმობისა გულმან ვისმცა მოჲქსმინა!

წევს, იტყვის: «გულსა სღვინო რამცაღა დაუესსეო?
ძოკშიორდი, ედემს ნახარდო, ტანო ლურწამო და სეო,
შენთა მსურვეტელთა ნიმატო, ვერ-მსურვეტთა სავაგლახეო;
ცხადად ნახვასა არ ვღირსვარ, სეტარძეა სიხმროე ვანსეო.»

ამას მოსთქმედის ტირილით, ცრემლის დასდვართა,
გვლავ გულსა ეტყვის: «დამობა ჰგვანდეს სიბრძნისა წყაროთა,—
არ დავთმოთ, რა ვქმნათ, სეგანსა, ძიასარ, რა მოვუკვართა?
თუ ღვინი კვინდა ღვთისაგან, ჭირნიცა შევიწუნართა.»

გვლავ იტყვის: «გულო, რახდენცა გვაქეს სიკვდილისა წადება,
ესჯობს სიცოცხლისა გაძლება, მისთვის თავის დადება,
მაგრად დაჰმალე, არ განხდეს შენი ცუცხლისა გვლა დება,—
ავად შეჭყრობს მიჯნურსა მიჯნურობისა ცხადება!»

დათხოვნა ავთანდილისაგან როსტკევან მეფისა და
ვესირის საუბარი და ხვეწნა

ა გათენდა, შეეკაზმა, ემა გავიდა აღრე ვარე,
იტკვის: «ნეტარ მიჯნურობა არ დამხნდეს, დაცავუარე!»
დათმობასა ეჯებინ: «გულსა შენ რა მოუკვარე!»
ცხენსა შესჯდა, წამოვიდა ვესირისა სახლსა მოვარე.

ვესირმან სცნა, გაეგება: «ემსა შვეა ამოსრული,
ამას თურძე მასარებდა დღეს ნიშანი სიხარული!»
მიეგება, თაყვანი-სცა, ჰკადრა სრულსა ქება სრული,—
ჰსამს სტუმარი სასურველი, მახინმელი მხიარული.

ემსა გარდაჰსვა მასწინმელმან, არ დაფაღმან, ავმან, უქმან;
ფერხთა ქვეშე ხატაურსა უფენენ და მიწად უქმან;
ემმან სახლი განანათლა, ვით სამეარო მხისა შუქმან;
სთქვეს: «სუნელი სუნი ვარღთა დღეს მოკვებენსა ქვენამ ბუქმან.»

დასჯდა, მისთა შემსედეელთა გული მითი მართლად ჰსელებს,
მისთა მჭერეტთა მისთვის ბნედა თავისთვის ისახელებს,
სულთქმა ბევრი აათასეს, აღარბ თუ აერთსელებს;
ვაურა ჰბრძანეს, გაიკარნეს, ჯალაბობა გაათსელებს.

რბ ჯალაბი გაიკარა, ემა ვესირსა ეუბნების,
იტევის: «შენი დაბალული დარბასს არა არ იქმნების,
რცა გწადდეს საურავი, მევე იქმს და შენ კეთების;
«გაიგონე ჭირნი ჩემნი, მეურნე, რცა მეურნების.

მის ემის ცეცხლი მედების, წვა მჭირს მისისა მწველის,
«მკლავს სურვილი და ვერ-ნახვა ჩემისა სასურველისა;
მას ჩემთვის სულნი არ ჰმურდეს, შესღვა ჰსამს შეუსდველის,—
«ჰსამს სიყვარული მოეკრისა უსვისა, უმურველისა.

მისი ნახვა გულსა ჩემსა, ვითა ბადე, დაებდა,
მუნვე დარბა, დათობაცა მასთანავე დაებდა;
რბდგან დასწავს მუახლეთა, დმერთსა მხედცა დაებდა;
მერმე ასმათ ჩემთვის დისა მართ დად უფრო დაებდა.

«ოდეს წამოველ, შეეფიცე ფიცითა სამიწლითა:
«„კვლავ მოვალ, გნახე ჰირითა, არ მტერთა საწუნელითა;
„შენსა მე ვუბებ ნათელსა, შენ ხარ გულითა ბნელითა;“
ჟამია ჩემგან წასვლისა, მით მწვანს ცეცხლითა ნელითა.

ფეფლასავე ძრთლად გითხრობ, არ სიტყვასა სკეპელსა,
მძიელის და ვერ მივსულვარ, ესე მიღებს ცვესლსა ცსელს;
ფერ გავუტეს 'ხენარსა, ვერ გავწირავ სელი სელსა, —
რამდცა სდა გაუმარჯვდა კაცსა, ფიცთა გამტეხელსა!

რზცა გითხარ, ჩემძგიორ როსტეს ჰკადრე, მივედ სრასა;
თავმან მისმან, ფიცთა გამტევი შენ კეხირსა, უსტანრასა:
არ შემინურობს, არ დავდები; თუ შემინურობს, მაქნეს რასა?
მძიევე რა, გული ცვესლმან არ დამიჭრას, არა ჰსრასა!

ჰკადრე: „ვინ გაქოს ეოველმან ზირმან არ მეუსრასემან!
„ვითა ვიძივი, გაცნობოს ღმერთმან, ნათელთა სსემან;
„მტერა მან ემბან ცვესლთა დამწვა, ალვისა სსემან,
„გული წამსავე წამილო, ვერად ვერ შევინასემან.

„აწ, მევეო, უმისობა ჩემგან ეოლა არ ევების,
„გული მას აქვს გულოვანსა, აქა სელი რა შესდების!
„თუ რას ვარტებ, ზირველ სოლმე თვით სსელი თქვენ მოკლეღების;
„ვერას ვარტებ, გულსა დავდებ, ჩემი ფიცი არ გატეღების.

„წასვლა ჩემი გულსა თქვენსა არ ეწინოს, არ დაჭმუნდეს;
„თავსა ჩემსა გავებული იქმნას, რცა ღმერთსა უნდეს;
„მხვე ჰქმნას და გავიმარჯვდეს, თქვენი თქვენვე დაგიბრუნდეს;
„არ მოვბრუნდე, თქვენმცა სუფევთ, მტერნი თქვენნი დამბრუნდეს.“

კვლავ ზირ-ძსე ვერვის ვეზირს: ამე სიტყვა შევამცირეო,
აწ ესე ჳკადრე მეუეს, შევინვიდოდეს ვირეო,
მძაჯე ამოდ გაძეება და თავი ვაივძირეო,
ასნი ათასი წითელი მენ ქრთამდ შეიწირეო.»

ვეზირმან უთხრა სიცილით: «ქრთამი მენ გქინდეს შენა,
მენგან კმა ჩემად წუალობად, რომე გსა ვაგინიანა;
მძაგას რა ვკადრე მეუეს, რაჯა აწ თქვენგან მშმენა,
ფიცო, უცილოდ ამავსებს, შოება არ სავუენია.

თავმან მისმან, მუნვე მომკლავს, ვეჯე, წამიცა არ წამხროს,
მენი ოქრო შენვე დაგრნეს, მე გლან მიწა შესამროს;
მომკლ, კაცს სიცოცხლის სწორად რაჯა მოესმროს;
არ ითქმის და ვერცა ვიტყვი, რა ვინდა ვინ მისეგმროს.

«გსა არ წავა თავსა წინა, სიცოცხლე გლან ვით გათიო?
ამიკლებს და ანუ მომკლავს: „ეგე სიტყვა ვითა სთქვიო,
„რად არ მუნვე ვამიგინე, რად ხარ შმაგი აგრეთიო!“
სხვაობს სიცოცხლე აკლებას, ამას თავსა აწვე ვწვრიო.

თუ მევეცა ვაივშეებდეს, თვით ლაშქარნი რად მოლორდენ,
რად ვაგიშან, რად დალორდენ, ანუ მხეს რად მოჳმორდენ!
მენ წასვიდე, მტერნი ჩეენნი დაკვთამდენ, ვაგვისწორდენ,—
ეგე ასე არ იქმნის, ვითა ჩიტნი არ გაქორდენ.»

ემა ატირდა, ცრემლით უთხრა: ჭხამს თუ, დანა გულის ვიცო;
ჰე, ვეხირო, შეგეტყუების, სიყვარული ართუ იცი,
ანუ სხვაცა არ გინახავს მოყვრობა და არცა ფიცო?
თუ გინახავს, უძისოს ჩემი ღვინი ვით ატყვიცი?!

ძმე დაბრუნდა, არ ვიცოდი შხეს რამცა დაბრუნებეს,
აწ ვუშეელოთ, გვიჯობს, იგი ნაცვლად დღესა დატკობუნებეს,
ჩემი ჩემებ არვინ იცის, რა მამწარებს, რა მატკობუნებეს;—
დგუღთა კაცთა საუბარი კაცსა მეტად დააჭმუნებეს.

მეფე, ანუ მისნი სხანი ნეტარ ხელსა რასა მხდიან,
აწ ვითამცა გაუწევეტლად უცნობოს ცრემლინი მდიან!
ესჯობს წავიდე, არ გავტყუნე, კაცსა ფიცნი გამოსცდიან;
ჭირნი, მისჯან უნახუნი, დია ვისმე გამოსცდიან!

აწ, ვეხირო, მაგა ზირსა გული კრული ვით მოგთმინდეს?
რკინა, ჩემი მონაცვალე, ჭხამს, გაცვილდეს, არ გატინდეს,
ფერ გარდვიხდი ცრემლთა მისთა, ჯეონიცა თვალთა მდინდეს,
მომეხმარე, ნუთუ ჩემგან მოხმარება შესცა გინდეს.

«არ გამოძეებს, გავინარვი, წავალ მთგან შეუგნებლად,
ეით მენუგვს, ვერე დაჯროთა, გული ცეცხლთა მოსადებლად;
ფიცო, ჩემთვის არას გიხამს, თუ არ უნდი განამებლად;
ესთქვი, რა გინდა წაგეკიდოს, თავი დანდეგ სწამებლად.»

ვეზირმან სთქვა: ძენი ცეცხლი მეცა ცეცხლად მოამედების,
ვედარ ვუძვრეტ ცრემლთა შენთა, სოფელიცა გაქარდების;
ღსოგჯერ თქმა სჯობს არა თქმას, სოგჯერ თქმითაც დასავდების,—
ფიტივეი, მოკვედე, არა მეამა, ჩემი შხეცა თქვენ მოცხადების.ა

რა ვეზირმან ესე უთხრა, ადგა, დარბაზს გაემართა;
მეფე დაჭხედა შევასმული, ზირი მხეებრ ეწადმართა;
შეუშინდა, საწყენლისა მოხსენება ვერ შეჭმართა,
დაურით დადგა, იგონებდა არ საქმეთა სომართა.

მეფემან ჰნახა ვეზირი, დაღრეჯით დაუქუხებულნი,
უბრძანა: «რა გჭირს, რა იცი, რად მოხვე შეჭირვებულნი?»
მან ჰკადრა: «არა არ ვიცი, მართ ვარ თვისა ვებული,
მართალ ხართ, მომკლათ, რა გეხმას ამხავი გაკვირვებულნი.»

ჩემი ჭებუნა ჭირსა ჩემსა არცა ჰმეტს და არცა დიდობს,
მემინან, თუცა შიშსა მოციქული არა ჰრიდობს:
აწ აუთანდილ გეთხოვების, მოაჯგობს, არ წამკიდობს,
უმისემისოდ სოფელსა და საწუთროსა მისთვის ჰვლიდობს.ა

რაცა იცოდა, უველი ჰკადრა მოძიშრად ენითა,
კვლავ მოახსენა: «რამცა სცნო სიტყუითა ესოდენითა,
ეთუ რაგვარ შეოფე მინახავს, თუ რაგვარ ცრემლთა დენითა,
მართალ ხართ, ჩემთვის რისხვანი თუმცა იანახდენითა.ა

რა ზეჟემან მოისმინა, გაგულისდა, გაუცნობდა,
ფერი ჭერთა და განსაძობდა, შემხედველთა შესთობდა,
შეუსხანა: «რასთუის შხავობ, მავან სხვამდა ვინ მოისრობდა,—
ავსა კაცსა ურჩევიანა, ავსამდა რას ადრე სცნობდა!»

ფითამც რამე სინარული საქმე მითხარ, ვითა ღაღრღა,
ამგის პეტე რა ვინ მიუოს, თუ არ მოძკლას მუხთლად აღრღა!
«შხავო, ენა ვით ინძრე, აწ მავისად ჩემად კადრად!
აღრე შხავი არც ვეხირად, არად ვარგხარ არცა სხვად რად!!»

«ჭხამსცა, კაცმან ზატრონისა სანუინარსა არ დაჭრიდნეს,
«ოღეს სიტევა უმეცრული უმეცარად დაიუბენეს?!
მე მავისად მოსმენამდის რად არ უურნი შემეჭედნეს!
შენ თუ მოკვლა, სისხლნი შენნი ჩემმან ქედმან მიიქედნეს.»

კვლავ უბრძანა: «თუცა მისგან აწ არ იუავ მოგზავნილი,
«თავმან ჩემმან, თავსა მოკვავო, არად უნდა ამას ცილი;
«წა, უკუ-ღეგ! აი, შხავი, უმეცარი, შლეგი, წბილი,
«შაბამ სიტევა, შაბამ კაცი, შაბამ საქმე, მისგან ქმნილი!»

დადრკა, სეამნი შემოსტეორცნა, ჭკრა კედელისა, შეაღეწნა,
დაცდუნა, მავრა მისთვის ააღმანხა, არ აძეწნა:
«ვით მინამე წასვლა მისი, ვინ აღევისა მორნი ხე წნა!»
ვეხირისა ცრემლმან ცხელმან დაწვინი თეთრნი ახეწნა.

ვეწირძან კლას გამოჭრიდნა, მართ ვეღარანს ვერ იძრწივინებს,
გამოდრწა და გამოძელდა, გულისა წველულსა მოიმტკიცინებს,
შეის ხასობს, გაის ქუშობს, ენა ასრე მოაფინებს,—
მტერი მტერსა ვერას ავინებს, რომელ კაცი თავსა ივინებს.

სიქვა: «ვოდვათა ჩემთა მხეგისი ღმერთმან მეტი რა მიხვენოს?
«რად მოვლორდი, რად დავბნეული, ნეტარ ვინდა გამოთინოს!
«ფინცა სსეა რა კანდიერად ზატროსსა რა მოახსენოს,
«ჩემნი დღესი მისცა ადგან, რამინ ვითა განსვენოს!»

ვეწირი გაწმილებული მივა ბედითა შავითა;
ავთანდილის უთსრა დღორუვით, ზირითა გამქუშავითა:
«მადლი რა კადრო, აწ თქვენგან გავსასდი მე მამა ვითა;
«ვამ, კარგი თავი უებრო დავკარგე, დავამავით!»

ქრთამსა სისოვს და ამხანაგობს, თუცა ცრემლსა არ იწურვებს:—
მიკვირს, რად სცაღს სწულიანოდ, რად არ გულისა შეიურვებს!—
«ვინ არ მისცეს ქაღებული, მოურავსა მოიმღურვებს,—
«თქმულა: „ქრთამი სურავსა ჯოჯოხეთისაც დააურვებს.“

«ვით გამხდარა, რა მიბრძანა,—არ უკების ჩემგან თხრობა—
«რა სიბავე, რა სირევინე, რა შლობა, რა შმაგობა!
«მე თვით კაცად აღარ ვარგვარ, აღარა მიმს თავსა ცნობა,
«ესე მიკვირს, რად არ მოძელა, მისცა თურე ღმერთმან თობა.

მეცა ვიცოდი, რაცა ვქმენ, ცდომით არ წამდილებია;
ეიასხრე, კამიწურებოდა, ჭმუნვა მით კამდილებია;
განგებით ქმნილს რისხვასა ვერავინ დაჭრიდებია,—
მხითვის სიკვდილი ღვინად მხანს, ჭირნი არ კამცულებია.»

ემბან უთხრა: აღარ წასვლა არ ეგების ჩემგან აროს;
«იადონი მძინ მოჰყვდეს, ოდეს ვარდმან იდამჰანროს,
ჰხაძს, უძებნოს ცვარი წულისა, მისთვის თავი ეოვლეწით აროს;
ვერ უპოვოს, რა ჰქმნას, ანუ გული რითა დაიწუნაროს!

რუძისოღ-მოყოფი ვერ გაუძლებ ჯდომასა, ვერცა წოლასა,
«მართ ნადირთაებრ გაჭრასა ვირხვე, მათთანა სრბოლასა;
ასრე გასულსა რად მხუგვეს მისთა მებრძოლთა ბრძოლასა?—
ესჯობს უყოლობა კაცისა მომღურავისა ეოლასა.

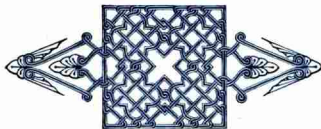
მოვასხენებ ერთხელ კვლავცა, აწ რასომცა მეფე სწურების,
«ნუთუ გაბრჭოს,—გული ჩემი ვით იწვის და ვით ენთების;
«არ კამიძვებს, გავიწარვი, რა იმედი კარდაწულების;
«მე თუ მოგვედე, ჩემი კერძი სოფელიცა კარდიფსურების.

მოიუბნეს, ვეწირმან ჰქმნა ჰამა-სამანი მთნი ფერნი,
უმასწინებლა, მღვენი უმღენა შეწიერისა შეწიერნი;
მისნი მეოლნი ავეუხსნა მოყმენი, თუ უნდა ბერნი;
გაიუბრნეს, ემა წავიდა, სახლად ჩადგეს მშისა წვერნი.

შესთვალა თუ: «რაცა გმართებს, ვით მოგცე და ვით გაქონო,
ფაღთა შენთა გარდნასდელი რა ნაცვალი მოვიკონო?»
«თუღა დაერსე, შენთვის მოკვავდე, თავი ჩემი დაკამონო;
«სიყვარული სიყვარულსა შეკიცვალო, შეკიწონო.»

მე ვითა ვთქვა უებრობა, სიკეთე და ქება მისი!
კაცი იყო საქმისაჲ შესაფერი, შესატყვისი;
ასრე უნდა სამსახური, გავიდოდეს ვისცა ვისი,—
ოდეს კაცსა დაუჭიროს, მამინ უნდა მამ და თვისი.

ქრძადინის საუბარი ავთანდილისაგან
ოდეს გაიპარა

ერძადინს ეტყვის, უბრძანებს ზირ-ძსე, ნათელთა მიყენული:
«ესე დღე არის იმედი, ჩემის გულისა მღვინელი,
შენგან თავისა შენისა საჩემოდ გამოქმენული?»
მქებრად ამბისა მათისა ჳსამს მკითხავი და მსმენელი.

იტყვის: «როსტენ არ გამოშვა, არცა სიტყვა მოძინძინა;
ძან არ იცის, რად ვინა და სულ-დგულია ვისგან ვინა;
უძისომცა ნუ ვცოცხალვარ, ნურცა ვარე, ნურცა შინა!—
რეცა საქმე უსამართლო ღმერთმან ვისმცა შეარჩინა!

«თუცა შინი არ-გაწირვა ჩემგან მტკიცობს, არ სათუობს,—
ყოველი ცრუ და მოღალატე ღმერთისა ჳტობს და აგრე ცრუობს—
გეული, შინი უნახავი, სტირის და სულ-ჳთქვამს, ვაეებს, უობს,
ლხინსა არას არ იასლებს, ჳკრთების, კუმტობს, ვაძობს, უძობს.

ესაძი არის მოყვრისაგან მოყვრობისა გამოჩენა:
ღირველ ნდობა სიახლისა, სიმორისა ვერ-მოთმენა,
მძიცვმა და არას შური, ჩუქებისა არ-მოწყენა,
გვაგულენ და მოხმბრება, მისად რეგებდ ველთა რბენა.

რადღა ვაგრძელებ სიტყვასა, ჟამია ჰქოკლებისა!
აწ განზრება წამლი ამა გულისა ლებისა;
რასაცა გვედრებ, ისმენდი, ვირე დრო ტკონდეს ხლებისა,
შენ განაბერე დაჭირება ჩემისა ნასწავლებისა.

აწ შეყუთა სამსახურად ღირველ თავი დააშხადე,
ღსიკეთე და უკლებლობა შენი ერთობ განცხადე;
ესახლი ჩემი შეინახე, სწათა ჩემთა ეთავადე,
სამსახური აქამდისი, კვლავ გავლენ განაკვლადე.

მტერთა ჩემთა ენაბირე, ძალი ნუშცა მოგაკვლებისა,
ერთგულთათვის კარგი ნუ გშურს, ორგულნიმცა შენი ჰკვებისა;
შემოვიქცე, შენი ჩემგან ვალი კარვად კარდისებისა, —
ღანტრონისა სამსახური არაოდეს არ წახებისა.

ესე ესმა, ცრუბლი ცხელი შერმადისა თვალთა სდინდი;
მოახსენა: ღმარტობით ჭირს რადმცა შეუუძინდი,
მაგრას რა ვქმნა უშენოდან, დამეცემის გულსა ბინდი!
წამიტანე სამსახურად, მოკაცხმარო, რცა გინდი.

ფის ასმია მარტოსაგან ღარიბობა ეგსომ დიდი,
ფის ასმია ჰატრონისა ჭირსა შიგან უმისა რიდი!
დაკარგულსა გიგონებდე, რა ვიქმნები აქა ფლიდი?»
უმანს უთხრა: «ვერ წავიტან, რაზომსაცა ცრემლსა ჰღეროდი.

შენგან ჩემი სიეჯარული ვითომც არა დამეჯერა,
მაგრან საქმე არ მოხდების, ჟამი ასრე დამეტკერა!
ფის მივანდო სახლი ჩემი, შენგან კიდე ვინც შეფერა?
გუული დასდევე, დაიჯერე, ვერ წავიტან, ვერა, ვერა!

თუ მივანური ვარ, ერთი ვხამ სელი მინდორთა მე რებად,—
არ მარტო უნდა გაჭრილი ცრემლისა სისხლისა ფერებად?!
«გაჭრა სელია მივანურთა, რად სცალს თავისა ბერებად!
ანსრეა ესე სოფელი, შეჯერდი კვლავ შეჯერებად.

რა მოკშორდე, მახსენებდი, სიეჯარული ჩემი გქონდეს;
არ ვემიშვი მტერთა ჩემთა, თავი მონად მომიმონდეს;
«ჰხამს, მამაცი გაგულოვნდეს, ჭირსა შიგან არ დაღონდეს,—
მძულს, რა კაცსა საუგო საქმე არა არ შესწონდეს.

მე იგი ვარ, ვინ სოფელსა არა მოვკრეფე კიტრსა ბერად,
ფის სიკვდილი მოვერისათვის თამამად და მიჩანს მღერად;
ჩემსა მხესა დავეთხოვე, გაგუშვივარ, დავდეგ მე რად!
მაძ თუ დავთმობ სახლსა ჩემსა, ველარ დავთმობ ვისსა ვერად?!

აწ ანდერშსა სემსა მოგცემ, როსტეს წინა დაწერილსა,
შენ შეგვეღრუბ, დაეციროს, ვითა გამართებს სემსა სრდილსა;
მოვევდე, თავსა სუ შოიკლაჟ, სტანსკან სუ ექმ ქმნილსა,
ამას სედა იტირებდი, დაიდებდი თვალთა მილსა.)

ანდერძი ავთანდილისა როსტეკვან მეფისა მიძართ
ოდეს გაიწარა

ასჯდა წერად ანდერძისა, საბრალოსა საუბრისად:
«ჰე, მეფეო, გავიზარე შენად ჩემგან საბებრისად,
ვეურ დაუღკები შეუურულად ჩემთა ცეცხლთა მომღებრისად,
შეძინდევ და წამატანე მოწუალება დუთაუბრისად.

«ვიცი, ბოლოდ არ დამიკობ ამ ჩემსა განსრახულსა,—
«უაცი ბრძენი ვერ გასწირავს მოყვარესა მოყვარულსა;
შე სიტყვასა ერთსა კადრებ, ზღაგონისგან სწავლა-თქმულსა:
«სიცრუეე და ორზირობა აწიებს ხორცსა, მერძე სულსა.»

«რადგან თავია სიცრუეე ვოვლისა უბედობისა,
შე რად გაწირო მოყვარე, ძმა, უმტკიცესი ძმობისა?
«არა ვიქმ, ცოდნა რას მარგებს ფილასოფოსთა ბრძნობისა;
«მით ვიწწვლებით, მოგვეცეს შერთვა წესთ მწუობრთა მწუობრისა.

წაგაივითხვე, სიყვარულსა მოციქულნი რაგვარ სწერენ,
ვით იტყვიან, ვით აქებენ, სჯან, ცხობანი მიაფურენ:
„სიყვარული აკვამაღლებს,“ ვით ექვანნი, ახსნ ჰქვარენ;
შენ არ სჯერხარ, უსწავლელნი კაცნი რადმცა შევაჯერენ!

ვინ დამბადა, შეძლებაცა მხვე მოძცა ძლევა მტერთად,
ვინ არს ძალი უხილავი, შეძვე ეოვლთა მიწიერთად,
ვინ საზღვარსა დაუსაზღვრებს, ჰისი უკვდავი ღმერთი ღმერთად,—
იგი კაჰხდის წამის-ეოფით ერთსა ასად, ახსნა ერთად.

რაცა ღმერთსა არა სწადდეს, არა საქმე არ იქმნების,
მხისა შექთა ვერ-შეჭრეტელი ია სმების, ვარდი ჰკნების,
თვალთა ტურფა საჭერეტელი ეველა რამე ეშვადნების;
მე ვით გაუძლო უმისობა, ან სიცოცხლე ვით მეთნების!

არაზოდცა სწერები, შეძინდე შეცვლა თქვეინსა მცნებისა,
ძალი არ მქონდა ტყვე-ქმნილსა მე მაგისისა თნებისა;
არ წასულა იყო წამალი ჩემთა სახმილთა გსნებისა?
ღსადა გინდ ვიყო, რა მკამა, ეოვაცა მქონდეს სეისისა!

არას გარგებს სიმძიმილი, უსარგებლო ცრემლთა ღუნა,—
არ გარდავა გარდულად მოძაფალი საქმე სუნა;
წესი არის მამთაგან მოჭირვება, ჭირთა თმუნა,
არვის ძალ-უმს ხორციელსა განკებისა გარდავლენა.

ზრცა ღმერთსა გაუგია თავსა ჩემსა კარდასვლად,
ჯარდამსდეს და შემოვიქცე, აღარ დამჩნეს კული ავლად;
თქვენვე ენახე მხიარულნი დიდებით და დაჯლა-ძრავლად;
მას რა ვარგო დიდებად და კძარის ესე ჩემად დავლად.

მეფეო, ესე თათბირი, მოძვალ, ვინ დამიწუნოს!
მეფეო, ნუთუ წასვლამან თქვენ ჩემძან დაგაგმუნოს?!
ვერ ვეცროუვები, ვერ ვუხამ საქმესა სამაბუნოსა,—
ზირის-ზირ ძარცხევენს, ორნივე მივალთ მას საუკუნოსა.

ღრ-დავიწეება მოვერისა აროდეს გვიხამს ზიანსა;
ვეგობ კაცსა უაუგოსა, ცრუსა და დალატიანსა!
ვერ ვეცროუვები, ვერ ვუხამ მას ხელმწიფესა სვიანსა,—
რა უარება მამცსა სულ-დიდსა, წასვლა-გვიანსა?!

რა უარება მამცსა, ომძიგან ზირის მძმეკელსა,
შემდრკალსა, შემინებულსა და სიკვდილისა მეტკველსა!
ეცატი ჯაბანი რითა სჯობს დიაცსა, ქსლისა მბეჭველსა,—
სჯობს სახელისა მოხვეჭსა ვოველსა მოსახვეჭელსა!

ვერ დაიჭირავს სიკვდილსა გზა ვიწრო, ვერცა კლდოვანი;
მისიგან ვოველი განსწორდეს სუსტი და ძალ-გულოვანი:
ბოლოდ შეჭვარნეს მიწამან ერთგან მოეშე და მსცოვანი,
სჯობს სიცოცხლესა ნაწრასსა სიკვდილი სასელოვანი!

ძერძე ვიძიძე, მეფეო, თქვენად კადრებად აძისად:
სცდების და სცდების, სიკვიდისა ვინ არ მოვლის წამისად;
ძოვა შემურელი ეოვლთათვის ერთგან დღისა და დამისად!—
თუ ვერა განსენ ცოცხალმან, სიცოცხლე მქონდეს ჟამისად.

თუ საწუთრომან დამძხოს, ეოველთა დამძხოებელმან,
ღარიბი მოკვლე ღარიბად, ვერ დამიტროს მშობელმან,
ფედარ შემსუღრონ დასრდილთა და ვერცა მისანდობელმან,—
მუნ შემოწალოს თქვენმანვე კულმან მოწალე, მღობებელმან.

მძეს სქინელი ურცხვი, ვერვისგან ახაწონები,—
მძეს გლახკათა საჭურჭლე, ათავისუფლე მძინები,
მუნ დამდიდრე ეოველი, თბოლი არას-ქინები:
მძიღვინან, მძიგონებენ, დამლოცვენ, მოვეთინები.

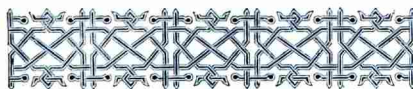
რაცა თქვენთვის არ ვარციოს საჭურჭლესა დასადებლად,
მძეს სოკი სანაკათა, სოკი სიღთა განადებლად,
ანურა ნუ გპურს სქინელი ხედი ხეძვის წასაკებლად;
მხინგან კიდე არვინ ძივის ცეცხლთა ცხელთა დამკსებლად.

ამას იქით ხეძან ხეძი ამბავიცა არ გეცნევის,
ამად გვედრებ სულსა ხეშსა, წიკნი კადრებს, არ გეინევის,
არას არკებს ემძავისა სქმეთავან, დაქოლევის,—
მქმინდე და შემდედრე, მკვდარსა რაღა გარდმხედვის!

გვედრებ, მეფეო, შერმადინს, მონასს ჩემს რჩეულს, —
ენაჯდ აქვს ჭირი სამისოდ ამ წელიწადსა წლეულსა —
ენუგეძინი-ეც წვალობით ჩემგან წვალობა-ჩვეულსა,
ენუ დაადინებ თვალთაგან ცრემლითა, სისხლითა ფრქვეულსა.

გვასრულდა ჩემი ანდერძი, ჩემგან ნაწერი ხელითა;
აჰჰა, გამზრდელი, მოკშორდი, წაველ ტულითა ხელითა!
ენუ სჭმუნავთ ჩემთვის მეფენი, ნუ ხართ მოსილი ბნელითა,
ესუფევიტმცა ხართ თავითა, მტერთაგან საკრძაღველითა!»

მისცა ანდერძი შერმადინს, რა გაათავა წერითა,
უთხრა: «ჰქაღრეო მეფესა საქმითა მეცნიერთა,
შენ დაგამეტებს ვერაფერს მსახურებითა ვერითა?»
მოეწვია და ატირდა ცრემლითა სისხლითა ფერთა.

ლოცვა ავთანდილისგან მიკჭითას
და გაპატვას მისი

ლოცავს, იტყვის: «ძღვლო ღმერთო სძელთა და ცუთო,
სოკავურ მომცემო ზარეთა, სოკავურ კეთილთა მსათო,
უცხნურო და უთქმელო, უფალო უფლებათო,
მომეც დათობა სურვილთა, ძელობელო გულის-თქმათო!»

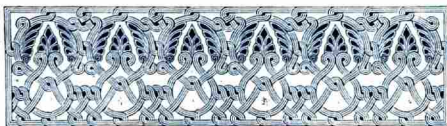
ღმერთო, ღმერთო, გაჯუბი, რომელი ჰულობ ქვენთ-სესა,
მენ და ჰბადე მიჯნურობა, შენ აწესებ მისსა წესსა;
მე სოფელმან მომამორვა უკეთესსა ჩემსა მესესა,—
ნუ აღმოფხერი სიუვარულსა, მისგან ჩემთვის დასთესსა!

ღმერთო, ღმერთო, მოწადელო, არგინ მივის შენგან კიდე,
შენგან ვითსოუ შეწვესსა, რაზომსაცა გზასა ვვლიდე:
მტერთა ძლევა, სიღვთა დღევა, ღმერთი მხენე განმზრიდე!
თოღა დაურე, გამსსურებდე, მენდა მსხვერზლსა შევწირვიდე.»

რა ილოცა, ცხენსა შესჯდა, მალეით კარნი გაიარნა,
შერმადინცა დაბრუნა, თუცა გაში ადიადნა;
მონა სტირს და მკურდსა იცემს, საბრალომან ცრემლნი ჰღვარნა,—
ნატრონისა ვერ-მკურეტმან უმაჰან რამცა გაისარნა!

აწ ამბავი სხვა დავიწყო, ემასა წავეყე წამავალსა:
არ შეექნა დარბაზობა მას დღეს როსტენს გულ-გამწერალსა,
რა გათენდა, ქუში ადგა, ჰგავს თუ, ადენს ჰირით აღსა,
ხმობა ჰბრძანა ვეზირისა, მიიყვანდეს შიშით მკრთალსა.

ცნობა როსტევეან მეფისაგან ავთანდილის
გაბანაკით წასვლისა

ა ვეზირი მოწიწებით დარბაზს ჰნახა შემოსული,
როსტენ უთხრა: არა მასსოვს გუმინდელი შენგან თქმული,
მაწუიწუ და გამარისსე, ვერ დავიღე დიდ-ხან სული,
ახლო რომე გატარივე შენ, ვაზირი, გული-ს-გული.

თუ რად მასსოვს, რა უნდოდა, ისრე ავად რად გატყადე!
მართლად უთქვამთ მეცნიერთა: „წყენაო ჭირთა ბადე;“
ესე გვარსა ნუ ოდეს იქმ, საქმე ზოლე გაიცადე,
აწ მითხარ თუ, რას იტყოდი, სთქვი და სიტყვა გააკვლადე!)

კვლავ მოასწენა ვეზირმან სიტყვა ნაგუმინდელევი;
რა გაიკონა, შესთვალა ზასუხი არ ნაგრძელევი:
შენ თუ უშმაგო მკონიხარ, ვარძცა ურია მე ლევი,
ეგვლავ მბეის მეტად ნუ მსმენ, თვარე მე სულად გეკლავი!)

რა გამოვიდა, ვეხირძან სმებნა, ვერ ჰლოვა მინანი,
ძართ განარვას უთხრობდეს მონანი, ცრემლთა მდინანი;
ძან სოქვა: «მე დარბასს ვერ შევალ, მასსოვან დღენი წინანი;
ფინცაღა ჰკადრებს, ძან ჰკადროს, რაცა ვთქვი, მასცა ვინანი.»

რა ვეხირი არ შევიდა, კვლავ შეფემან კაცი ჰკ'საენის;
კაცძან სცნის და გარე დადგის, წასულა ვერვინ განძეღენის;
როსტენს კბევი შეუვიდა, ჰმუნვა ამით გათაენის,
სოქვა: «უცილოდ კაიზარს, ვინ მარტოძან ასთა აენის.»

თავ-დადრეკით ივონებდა, გულსა ჰქონდა ჰმუნვა დიდი,
უში ჰქმნა და აიხედნა, უბრძანებდა მონას: «მიდი,
«მოვიდეს და აწ მიაშბოს, შემოვიდეს იგი ფლიდი!»
რა ვეხირი შემობრუნდა, ფერი ჰკრთა და ჰქონდა რიდი.

კვლავ შევა დარბასს ვეხირი დადრეკით, არ მხიარულად;
მეფემან ჰკითხნა: «წასულა მსე დაუდგროძლად, მიგარულად?»
ძან მოახსენა ეველადი, ვით წასულ-იყო ფარულად:
«მსე აღარ მსეობს ჩვენთანა, დარი არ დარობს დარულად!»

რა მეფემან მოისმინა, დაისხნა მეტის-მეტნი,
მოსთქვამს, იტყვის: «ვაჟ, გასრდილო, ველარ განსკვენ თვაღნი რეტნი!»—
ზირსა სოკით, წვერსა გლეჯით განკვირნა მისნი მჭერეტნი—
«სად წაჰსე და სად დაჰკარგენ სინათლისა ივე სვეტნი?»

თუ თავი შენი შენ გასლავს, დარიბად არ იხსენებდი,
მაგრამ მე რა ვქმნა, გასრდილო, აწ სასლად მძნრთებს სენები!
განძღარიბე, დამაგდე, გულსა გლას ვისთვის ენები,—
მენად შეერამდის ზატკეთა ჩემთა ვერ იტევის ენები!

თოდეს განსავ მხირულსა, ნადირობით შემოსრულსა?
ყვლარ გიჭვრეტ ნაბურთაღსა, ტანსა მჭკვრსა, ჯავარ-სრულსა,
ყვლარ ვისმენ სმსა შენსა, სასმენელად მქმსულსა,—
აწ უშენოდ რა გლას ვუყო საჯდომსა და სრასა სრულსა!

ვეცი, არ მოგკლავს შიმშილი, რასომცა და ირები,—
მენ შენი მშვილდი დეგარსენს, შენთა ისართა ზირები;
ნუთუ კვლავ დმერთმან წულლობით გაგვიადვილოს ჭირები,
მაგრამ, თუ მოვაკვდე, გასრდილო, ვისეანდა დავიტრებიძ!

ზარი განსმა, შემოკრბა ჯარი მრავალი კაცისა,
დარბასს სასთავან ჯარია ხელითა წვერთა ტაცისა,
იკლევს და იცემს ყუელი, სმა ისმის თავსა ტკაცისა,
სოქვეს: იხელი კამართებს დლეკრულთა, რადგან მზე მიგვიდრეკა ცისა!»

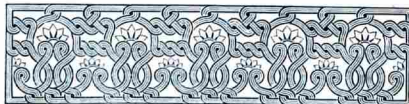
რა მეფემან დიდებულნი ჭნასა, სულ-თქმით შემოსტორნა,
უთსრა: ეჭვიდავთ, მხემან ჩვენმან შენი სრულად დავკვირნა!
რა ვაწვინეთ, რა შევცოდეთ, რად გაგვარნა, რად გაგვირნა?
ღმანნი, მისკან დჭირულნი, ვინცაღა ვით დავკვირნა!»

უოგონი სტიროდეს, მოსთქმიდეს, მერმე დაწუნარდეს კვიანად;
მეფემან ჰბრძანა: «იკითხეთ, მარტოა, ანუ ეძიანად?»
მოვიდა მონა შერმადინ მომიშრად, სირცხვილიანად,
ანდერმი ჰკადრა, ატირდა, სიცოცხლე უწნდა ზიანად.

ბოასსენა: «საწოლს ვაოკე ესე მისგან დანაწერი,
«დეეს ბონანი ნატირებნი, დაეკლიჯათ თმა და წკერი,
«იცი მარტო განარულა, ემა არ ახლავს, არცა ბერი,—
«მე თუ მომელათ, მემართლებით, სიცოცხლე მჭირს შეუუერი!»

რა ანდერმი წაიკითხეს, კვლავ იტირეს დიდი სანი;
მერმე ჰბრძანა: «მხარულსა ნუ ჩაიცმენ სემნი სანი,
«ვაბლოცკეელნეთ დაურდომილნი, თბოლნი და ქვრივნი სხვანი,
«შევეწვივნეთ, მშვიდობისა ნუთუ მისცეს ღმერთმან უსანი.»

წასვლა ავთანდილისაგან მეორედ გაზარვით
და ტარიელის შეურა

თვარე მხესა მოუპოროს, მოპორობა განანთლებს,
რა იახლოს, შუქი დასწავს, გაეფრების, ვერ იახლებს,
მეგრა ვარდსა უმხეობა განსმობს და ფერს აკლებს; —
ჩვენ ვერ-ჰგერეტა საყვარლის ჰირსა შეელსა გავიანლებს.

აწღა დავიწყებ აბავსა, მის ემისა წამებლობასა:
მივა და მისტირს გულ-მდურნად, ვერ იტყვის ცრემლთა მცრობასა,
წამ-წამ მობრუნდის, იაჯდის მისთვის მხისავე მხობასა,
უჭერეტდის, თვალნი ვერ მოჭსნის, თუ მოჭსნის, მიხდის ცნობასა.

რა მიასლის დაბნედად, ვერ ხელ-ჭევის გამერად ენისად,
მეგრა სდის ცრემლი თვალთაგან, მხეკავსად დილაჯის დენისად;
ზოგჯერ დაბრუნდის, იჭერეტდის ღონედ ზატუთა თიქნისად;
რა გაემართის, არ იცის, მას თუ არბევდის ცხენი სად.

სთქვა: ჩემო, შენი შირს-შეოფი კრულია, ვინცა დაღუძდეს,
რადგან შენ დაგროს განება, გული შენკერვე დაბრუნდეს,
თვალთა მტირაღთა შესედვა შენივე სწადდეს და უნდეს,—
ესვაბის სიყვარულსა მოყვარე რა სომცა დაუძაბუნდეს!

მე რა ვქმნა შენად შეურამდის, ანუ რას მეკვდე ღხენასა!
თავსა მოვიკლავ შე, თუცა შენგან არ ვეზვდე წყენასა,
მხერა შენ ეაწეეს ჩემისა არსიცოცხლისა სქენასა;
«მოდი და მივცნეთ ცოცხალთა თვალნი ცრუმლისა დენასა!»

ოტყვის: «ჰე, მხოო, ვინ ხატად გოქვის შხინისა ღამისად,
ერთ-არსებისა ერთისა, მის უკამოსა ჟამისად,
ვინ გმორჩილებენ ციურნი ერთი იოტის წამისად,
ბედსა ნუ მიქცევ, მიაჯე შეურამდის ჩემად და მისად!

ვის ხატად ღვთისად გოტყვიან ფილანსოფოსნი წინანი,
შენ მიშედე რა ტყვე-ქმნილსა, ჯაჰვნი მამია რკინანი!
«ბროლ-ბადანსისა მქებულმან სათნი დავკარგენ მინანი,
«ამძინ ვერ გავშლე სიახლე, აწ სიმორესა ვინანი.»

ამას მოსთქმდის, იწოდის, ვითა სანთელი ღნებოდის,
დაყოფენისა მოძიში ისწრაფდის, იარებოდის;
რა შეულამდის, ვარსკვლავთა ამოსვლა იამებოდის;
მას ამხვავსებდის, ილხენდის, უკვრეტდის, ეუბნებოდის.

მთვარეს ეტევის: «იოცივე სახელი ღვთისა შენისა,
შენ ხარ მომცემი მიჯნურთა მიჯნურობისა სენისა,
შენ გაქვს წამელი მისისა მოთმინებისა თქმისა,—
მთაჯუ შეერა ზირისა, შენგამო შენებრ მძეპნისსა»

ღამე აღხენდის, დღე სვადის, ელის ჩასვლასა შინისსა;
რა წყელი ჰნახის, გარდაჭედის, უჭვრეტდის ჰკაელსა წყლისსა,
მსთან ჰროვიდის ნაკადსა სისვლისა ცრემლთა ტბისსა,
კვლავ გაემართის, ისწრაფდის წავლასა მისვე ოსისსა.

მარტო მოსთქმიდის, სტიროდის ტანად აღვიას სიანი,
მინდორს თსა მოჰკელის, სდაცა ადგილი დაჭვდის კვლიანი,
შესწვის, სწამის და წავიდის ზირ-შე, გულ-მარისიანი,
იტევის: «დავუბრენ ვარდნი და აჭა, შე ვაგლახიანი!»

აწ ვერ ვიტევი მაძინდელსა მე მის ემისა ნაუბარსა,
მოუბნობდის, რას მოსთქმიდის, რას ტურფასა, რა'სომ გვარსა;
ზოგან თვალნი გაეწითლის ვარდსა, ბრჭლითა ნახოკარსა;
ქვანნი ჰნახსა, გაეხარეს, სე გაუიდა ქვაბთა კარსა.

რა ახმათმან დაინახა, მოეგება, ცრემლი სწუთების,
ვით იამა, სისარულსა მართ ველარსა ვერ მიჭვდების;
ემა გარდაჭედა, მოეხვია, აკოცებს და ეუბნების,—
კაცი კაცსა მოელოდეს, მოსვლა უცხოოდ იამების.

ემა ქალსა ეტყვის: «მატრონი ნეტარ სად არის და ვითა?»
ქალი ატირდა ცრემლითა, ზღვათაცა შესართავითა,
იტყვის: «რა წასველ, გაიჭრა, ქვანს ეოფა მისჭირდა ვითა;
აწ მისი არა არ ვიცდი, არ ნახვით, არც ამავეითა.»

ემა დაჰმუნდა, ვითამც რამე ჰკრეს ღაზვარი გულსა შუა;
ქალსა ეტყვის: «აჰა, დაო, ეგეთიმცა კაცი ნუა,
«იგი ფიცი ვით გასტყეს, არ ვუცრუვე, ვით მეცრუა!»
«ვერ იქმობა, რად მიქადა, თუ მიქადა, რად მიტყუა?»

«თუ უძისოდ სოფელს-ეოფა რადგან ჰქირად არ მიღირდა,
«რად დავვიწყედი, რა მოვცილდი, რად ვერ გასმლო, რა მისჭირდა?»
«მან გატყეს ზეზარისა რად მეჭმართა, ვით გაჭნირდა,
«მაგრა ჩემის ბედისაგან ავი რამცა გამოკვირდა!»

«კვლავ ქალი ეტყვის: «მართალ-ხარ მეგისა დამძიმებასა,
«მაგრა რა გაბრჭო მართალი, ნუ მეჭკ რასაცა თნებასა:
«არ გული უნდა ფიცის და ზირისა გასრულებასა?—
«იგი უგულო მოელის მართ დღეთა შემოკლებასა.

«გული, ცნობა და გონება ერთმანერთსედან ჰქიდინან:
«რა გული წაზა, იგიცა წაფლენ და მისკენ მიდიან;
«უგულო კაცი ვერ კაცობს, კაცთაგან განაკიდინან,—
«შენ არ გინახავს, არ იცი, მას რომე ცუცხლი სწვიდინან.

მენ უძრთლე ხარ, ეძღურვი, შენ გაეუარე მძობილსა,
მბერა ვით ითქმის, ვით განდა, ვითა გიანზობ ცნობილსა;
ეხა დამრების, გაცვდების, გულსა შევლმის ღმობილსა,
დამს მით ვაზრობ, მინახეს მე უბედურსა შობილსა.

ჯერდ მისი შხვაესი სასჯელი არცა ვის აზბად სძენია;
თუ არ კაცთაცა, სასჯელი ქვთაცა შენამრწენია,
დღიჯლადცა კმარის, მას რომე თვალთაგან ცრემლი სდენია,—
თვით რაცა ჰბრძანოთ, ძართალ-ხართ, სხვა სხვისა ომსა ბრძენია.

მას წარძავალსა ვკითხვედი, დამწარსა, ცეცხლ-მოღებულსა:
„მოვიდეს, რა ჰქმნას ავთანდილ? მისსა დამყვარე დებულსა;“
მობრძანა: „მოღაშნახვიდეს მე, მისთვის გაცვდებულსა,
„ამათ არ დავური არეთა, არ გაეტეს მის ქაღებულსა.

„მას ზენარსა არ გაუტეს, მას ფიცსა არ ვეცრუები,
მას ზეუნადმის მოვუცდი, რაზომცა გაძდის რუები;
თუ მკვდარი მხასოს, დამბარხოს, სთქვას ვაგლახი და უები;
ცოცხალი დაუხვდე, უკვირდეს,—სიცოცხლე არს სათუები.

მემთვის გარდახდა მას აქეთ გაურა შხისა და ქედისა,
ოდენ მოდენა ცრემლისა მჭირს, ველთა მოსალბედისა,
მსჯვის გამრავლება ხელ-ქმნილსა სულ-თქმისა ზედა-ზედისა,
დავვიწყებთავარ სიკვდილსა, ჰხნხე ნაქმარი ბედისა.

ესე არაკი მართალი ჩინს ქვას სედან სწერია:
„ვინ მოეკარეს არ ემებს, იგი თავის მტერია;“
აწ საფრანსა, ვის წინა ვერ ვარდი ჰტუნდეს, ვერ ის;
თუცა მოჰნახე, მოჰნახე, ჰქმენ რაცა შენი ფერია.»

ემძან უთხრა: ეუმართლე ხარ, არ მამართლო მღურვად მისად,
მბერა გაბრკვე, რა მიქმნია სამსახური ტევესა ტევისად:
ეგმოგჭრილვარ სსლით ჩემით, ვით ირემი ძებნად წელისად,
მას ვუქებ და მას ვიგონებ, ვიარები ველთა ვლისად.

ბრთელ-სადაფნი მბრგალიტსა ლალის ფერსა სცვენ და ბურვეს,
მას მოჰმორდი, ვერ ვიხელ, ვერ ვისურვეს, ვერ ვასურვეს,
ეგმოზარვით წამოსვლითა ღვთისა სწორნი მოვიმღურვეს,
ჩაცვლად მათა წვალობათა, მათნი გულნი შევაურვეს.

ღატონი ჩემი გამზრდელი, ღვთისგან დიდად ცხოველი,
მშობლური, ტბილი, მოწვალე, ცა, წვალობის მთოველი,—
მას ვურგულე, წამოველ, მართ დავივიწვე უოველი,—
მისი შეძცადე ღვთისგან კარგსა აღარას მოველი.

ესე ეველი ასე შეირს, დაო, ბედითა მისითა,
არ ვუტეუვე და მოვსულვარ მეზავრი ღამით და ღღისითა;
აწ იგი სადმე წასულა, ვიწვი ცეცხლითა ვისითა,
ცუდ-მამურადი და მტირალი ქვე ვსი ზირითა მქისითა.

დღო, მეტსა საუბარსა აღარ მოძვექს ჟამი და დრო,
აღ ვინასი გარდასრულსა, ბრძენთა სიტყვა გაჯადრო:
წაჯუღ, ვძებნი, ანუ ვწოჯუბ, ან სიკვდილი მოვიადრო,
თჯარე ბედი აწომ თურე მიკვეთს, ღმერთსა რაღა კვადრო.»

ამის მეტი აღარა სიტყვა, ატირდა და წამოვიდა,
ქვაბი ჩავლო, წაქალსა გაჭნდა, შამბი გავლო, ველს გავიდა;
ქარი, ველთა მინაქროლი, ღალის ფერსა ვარდსა ქსრვიდა;
რად მიმეცო ამ ჭირსა? ბედსა ამს უზრახვიდა.

იტყვის: «ღმერთო, რა შეცვადე შენ, უფალსა, არსთა მხედსა,
რად გამეარე მოყვარეთა, რად შემასწარ ამ ბედსა?
ერთი ორთა მგონებელი, ვარ საქმესა წასწევედსა,
მოყვედე, თავი არ მეწედეღის, ჩემი სისხლი ჩემსა ქედსა!

მოყვარემან ვარდის კონს გულსა მერა და დამიწეულსა,
იგი ფიცი, ჩემქან სრული, მან აღარა ვამისრულსა;
ამს თუ გამერი, სწუთროყო, ჩემი ღზინი გარდასრულსა,
«სნვა მოყვარე თვალსა ჩემსა გავიცხულსა, გაბასრულსა.»

კვლავ იტყვის: «მიკვირს ნადველი კაცისა ჭკუინისა,—
რა მჭმუნვარებდეს, რას არჯებს ნაკადი ცრემლთა ბანისა?
«სჯობს გამორჩევა, აზრობა საქმისა დასტეანისა;
აწ მეცა მიჯობს მონახვა მის მზისა ღორწამტანისა.»

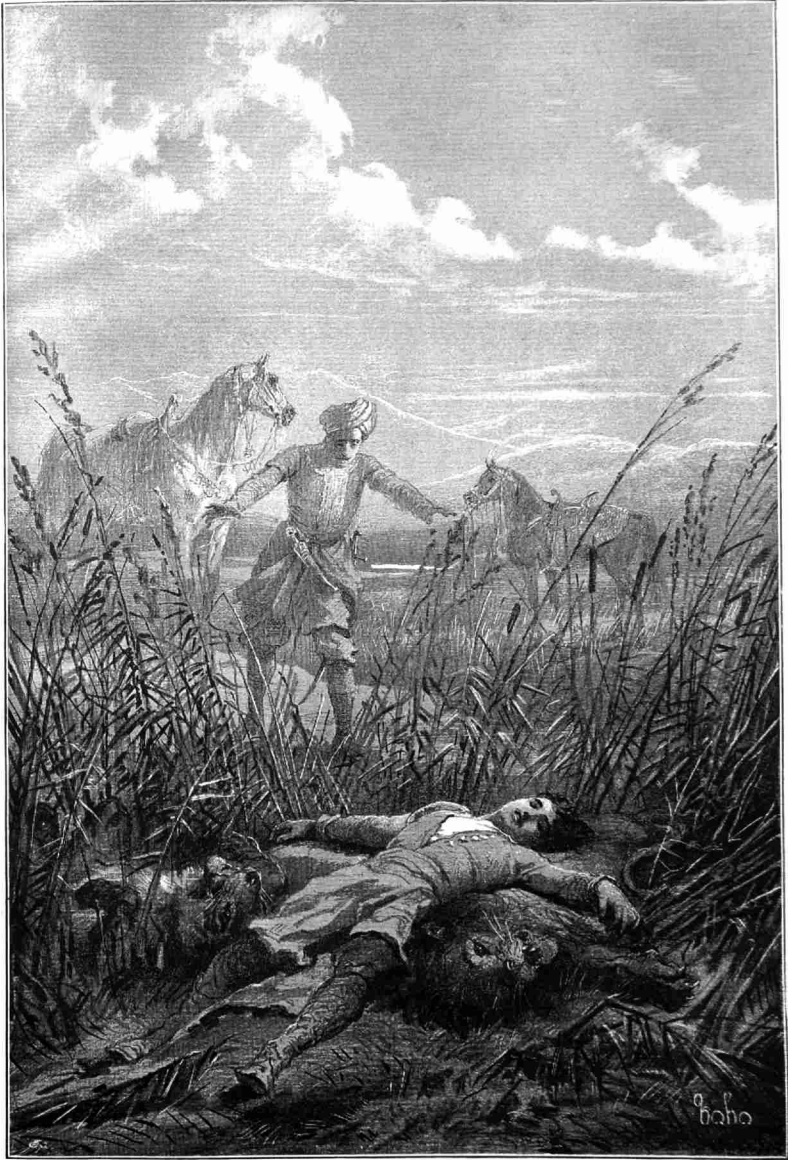
უმბ გაუმართა სამებრად, მტირალი, ცრემლთა-მურქვეველი,
ექებს, უძისის, უეივის, დღეებრ ღამეთა მთვეელი,
სამ-დღემდის მოვლო მრავალი სვეი, მამინარი, ტყე, ველი,
ვერ ჳოვა, მივა მქმუნვარე, ვერა ამბისა მცნვეელი.

იტყვის: «ღმერთო, რა შეცვოდე, ესომ დიდი რა გაწუინე,
რად შემსწარ ამ ბედსა, რა სასჯელი მომიუღინე!
გამკითხველო, გამკითხე, ავა ჩემი შეისმინე,
დადმოკლენ დღენი ჩემნი, ჳირნი ამით გამიღზინეს!»

მივიდოდა, მიუბნობდა უმა მტირალი, ფერ-შეცვლილი,
ქელსა რასმე გადადგა, ველი ახნდა მხიან-ჩრდილი,
ჳნასა შვი მამთა ჳირსა დგას სადავე-უკუერილი,
სთქვა: «უცილოდ ივიაო, არად უნდა ამას ცილი.»

რა შეჳხედა, ემას გულმან გაუგეთქნა, გაუნათდა,
აქა ღზინი დაღრეჯილს უათასდა, არ უათდა,
ვარდმან ფერი განანათდა, ბროლი ბროლდა, სათი სათდა,
ვით კრივალმან ჩაიბნინა, არ მოსცალდა ჳერეტად მათდა.

რა ტარიელ დაინახა, გაღანამცა დაეღრივა,
ახლოს-მოიოეს სიკვდილისად, სჯად და ჳირი დაუბნინვა,
საველონი გარდეხიფეს, თავი სრულად გაეგლივა;
მას აღარა შეესმოდა, სოფლით ვაღმა გაუბივა.

ერთკენ უმს ლობი მოკლული და სძალი სისხლ-მოცხებული,
კვლავ სხვაგან ვეუხი უსულო, მკუდარი, ქვე-დანარცხებული;
მას წუაროსაებრ თვალთაგან ცრემლი სდის გაფიცხებული,
მუნ ვერე კულსა უსთებდა ცეცხლი მცხინეარე, ცხებული.

თვალთა ახმაღცა წარ-ეღვა, სრულად მიჰხლოდა ცნობასა,
ძინალებოდა სიკვდილისა, მოშორებოდა ნობასა;
ემა სახელ-ღებით უეივის, ჳლამის სიტყვითა კრთობასა;
ვერა ასმინა, გარდიჭრა, მძა გამოაჩენს მძობასა.

ხელითა ცრემლსა უწურავს, თვალთა ავლეება სახელსა,
ახლოს უსის და უეივის მართ სახელ-ღებით სახელსა,
იტუვის: ვერ მიცნობ ავთანდილს, შენთვის გაჭრილსა და ხელსა;
მას არა დია შექმნის რეტსა, თვალ-დაუფახელსა.

ესე ყველი ასრეა, რაცა აწ ჩემგან თხრობილა,—
ცრემლინი მოსწურნა თვალთაგან, ცოტადრე მოაცნობილა;
მაშინდა იცნა, აკოცა, მოეჭდო, მოემობილა;
ვიმოწყებ ღმერთსა ცხოველსა, მისებრივ არვინ შობილა.

უთხრა: «მძო, არ გიტეუვე, გიევა, რაცა შემოგოფიცე.
აუნაჲ სულთა გაუერულმან, ფიცი ასრე დაუამტკიცე;
აწ დამესსენ, სიკვდილამდის ვიტრო და თავსა ვიცე,
მაგრა კვედრებ დამარხვასა, მსყვთ სატყელად არ მივიცე.»

ემბან უთხრა: რამიგან ხარ, შენ საქმეს რად იქმ ავსა!
ფინ მიჯნური არ ეოფილა, ფის სახმილი არა სწავესა,
ფინ უქმნია შენი მსჯავსი, სხვათა კაცთა ნათესავსა!
რად სატანას წაუღიხარ, რად მოიკლავ ნებით თავსა?

თუ ბრძენი ხარ, ეოვლნი ბრძენნი აწირებენ ამა ზირსა:
ქსამს მამცი მამცური, სჯობს, რახომცა ნელად სტირსა,
ჭირსა შიგან გამეგრება ასე უნდა, ვით ქვითიკრსა,—
თავისისა ცნობისაგან ჩავარდების კაცი ჭირსა.

ებრძენი ხარ და გამორჩევა არა იცი ბრძენთა თქმულებს,
მინდორს სტირ და მსეცთა ახლავ, რას წადილსა აისრულებს?
ფისთუის ჰკვდები, ვერ მიჭხვდები, თუ სოფელსა მოიძულებს;
თავსა მრთელსა რად შეიკრავ, წელულსა ახლად რად იწელულებს?

ფინ არ ეოფილა მიჯნური, ფის არ სახმილი სდებიან,
ფის არ უნახავს ჰატენი, ფისთუის ფინ არა ბნდებიან?
მითხარ, უსასო რა ჰქმნილა, სულნი რად ამოვხდებიან,—
არ იცი, ვარდი უკლოდ არავის მოუკრებიან?

ვარდსა ჰკითხეს: „ეგ სომ ტურთა რამან შეგქმნა ტანად, ზირად?
„მიკვირს, რად ხარ კელიანი, ზოგან შენი რად არს ჭირად?“
მან სთქვა: „ტებილსა მწარით ჰმოვებ, სჯობს, იქმნების რაცა მკირად;
„ოღეს ტურთა გაიფუღეს, აღარა დირს არცა ჩირად.“

რადგან ვარდი ამას იტყვის უსულო და უსაქო,
მაშა ღხინის ვინ მოიძვის, ზირველ ჭირთა უძუძავო?
ეუბოროტო ვის ასმია, რაცა კარგი საეშქავო,—
რად ეძღურვი საწუთროსა, რა უქმნია უარავო!

ვისმინე ჩემი თსრობილი, შესჯე, წავიდეთ ნებასა,
ნუ მიჭუოლიზარ თავისა თათბირსა, გატონებასა,
რაცა არ ეწადღეს, იგი ჰქმენ, ნუ სდევე წადილითა ნებასა;
ანრე არ სჯობდეს, არ გეტყვი, ნუ შეგვ რასაცა თნებასა.“

მნ უთხრა: ამაო, რა გითხრა, მერადცა არ მალ-მიმს ენისა,
ძალი არა მაქეს ხელ-ქმნილსა შენთა სიტყვათა სმენისა,
რად აღვიღად გინს მოთმენა ჩემთა სასჯელთა თმენისა?
აწ მივწუროვილვარ სიკვდილსა, დრო მომეახლა ღხინისა.

ამას მოკვდავი ვილოცავ, არ ოდეს ვითხოვ არ ვით:
აქა გაურინლი მიჯანურნი მუნამცა შევიუარენით,
ემუნ ერთმანერთი კვლავ ენახნეთ, კვლავ რამე გავიხარენით;
ამო, მოვადრეთა დამმარსეთ, მიწანი მომადრენით!

ასეუვარუამნ საეუვარელი ვით არ ჰნახოს, ვით გასწიროს!
მისკენ მივალ მსიარული, მერმე იგი ჩემ-კერძ იროს;
მივეგები, მომეგებოს, ამიტორღეს, ამატიროს,—
ეჭვითხე ასთა, ჰქმენ გულისა, რა კინდა ვინ გიკვაზიროს.

მართ გარდაწვევით იცოდი, გეტევი მართალსა ზირასა:
ღიკვდილი მხლავს, დამესსენ, ხანსა-ღა დავეოო მცირასა;
აწ ცოცხალ-ვიეო რას მანევ, რა დავრბე, ხელსა მხდი რასა!
ღამშლიან ჩემნი კავშირნი, შეჭრთვიან სულთა სირასა.

აწ სთქვი, რას იტევი, არ მესმის, არცა მცალს სმენად მგისად,
ღიკვდილი მხლავს ხელ-ქმნილსა, სიცოცხლე არის წამისად;
აწ გამიარმდა სოფელი მეტად ყოვლისა ჟამისად,
ემუნ მეცა მივალ ცრემლისა მიწად, სად გამდის ღამისად.

ბრძენი, ვინ ბრძენი, რა ბრძენი, ხელი ვითა იქმს ბრძნობასა!
ეგ საუბარი მამის ჭხამს, თუცაღა ვიეო ცნობასა;
ფარდი ვერ არის უმყოდ, იუოს, დანიშნებს ჭკნობასა;
მანუენ, დამესსენ, არა მცალს, არცაღა ვახლავ თობასა.)

კვლავ ეუბნების აუთანდილ სიტუვითა მრავალ-ფერითა,
ეტევის: აწ მოკვდე, გერგების სიტუვითა რა ოხერითა!
აწ იქმ, არა სჯობს საქმითა, აწ ხარ თავისა მტერითა;)
ვერ წაიეგანა, ვერა ჭქნა სიტუვითა ვერა ვერითა.

მერმე უთხრა: აჭა, რადგან არ მომისმენ არას არა,
აწ რას გაწეენ, ენა ჩემი აქამდისცა ცუდად მცადრა;
ათუ სიკვდილი გიჯობს, მოჭკეე, ვარდი დაჭენეს, დაცამჭენარა;
ერთსა რასმე გიაჯობი, მიეავ, ცრემლი ამაღ ჭლვარა:

ესადა ინდონი ბროლ-ვარდსა ჭსარუენ გიძრისა სართა,
ძას მოვეძორე, წამოვე სიქართ, არ სიწუნართა;
ყერ დამიჭირა შეფემან მხობლურად საუბართა;
ძენ არ შემიერი, გამიერი, აწ ჩემი ღზინი ვაქება რითა!

ენუ გამგზავნი გულ-მოკლულსა, ერთი მიევე სწადელი,
ერთხელ შესვე, ცხინოსანი კნახო ჩემი სულთა-მსდელი,
ენუთუ მამის მოვიქარვო სვედა ესე აწინდელი,
ძე წავალ და შენ დაგაგლებ, იქმნას შენი სწადელი.ა

ენევეებოდა: ძესვეო, აჯა-სვეწნითა, არ ვებდა,
იცადა, რომე შეჯდობა კაემანს მოაქარვებდა,
ლურწმისა სარსა დასდრეკდა, გიძერსა დაკარვებდა;
დაიმორჩილა, იამა, არ ივაგლახა, არ ვებდა.

ცხადად უთხრა: ძევეჯდებო, მომივესნე ცხენი წინა;
მან მოჭკვარა, წუნარად შეჭსვა, არ სიქართ აქმინა;
მინდორთაკენ წაიყვანა, ტანი მჭვერი აძვრეყინა;
სანი წარვლეყ, სიარულმან მოჯობება დაწინა.

შეაქცევს და ეუბნების საუბართა შვენიერთა,
მისთვის ჭჭვრიდა სასაუბროდ მათ ბაკეთა მოწინ-აყერთა,
მისი სმენა გაეძობდა მძინეულისა ურთა ბერთა;
მოიძორა კაემანი, დათმობავე შეაერთა.

რა შეატეო მოჯობება მან, სევდისა მუფარანმან,
განათლა ზირი ვარდი სინარულმან დაუსხმან,
ცნობიერთა დასტაქარმან, უცნობოთა ოსურა-ახმან;
ცნობიერი სიტყვა უთხრა უცნობოს რასმე მმრანმან.

შერასმეჭვევის საუბარსა, სიტყვა ჰკადრა არ ძალუღლი:
ერთსა რასმე მოგახსენებ, გამიცხადე დაფარული,—
ეგე სამხრე მისეული, შენ განნია ვისგან წელული,
რადგარ გიყვარს, რადგარ გიღირს? სთქვი, დავიღო მერმე სული.»

მან უთხრა: «სახე რა გითხრა მის უსახოსა სახისა!
ესეუ ჩემი სიცოცხლე, ჩემი მომცემი ახისა,
მჯობი უოვლის სოფლისა, წელისა, მიწისა და ხისა,—
არ-სანსმენლისა მოსმენა არს უმეავესი წმხისა.»

აუთანდილ უთხრა: «ველმოდი მართ მგვისავე თქმევასა;
აწ რადგან გითქვამს, ზასუსსა გადრებ და ნუ მეჭე თნევასა;
ღვჯობს ანმათისა არ-ლევა მავა სმხრისა ლეასა,
ამად არ გიქებ საქმესა, უარესისა რჩევასა.

ღამხრე გაბია ოქროსა, ოქრო-მჭედლისა დობილი,
ეუსაკო და უსულო, არ სიტყვიერი ცნობილი;
აღარად გინდა ანმათი, ჰნახე მართალი ბჭობილი,
აწიოველ გლას მისი ნაჭერეტი, თვით მერმე შენი დობილი,

თქვენ შუა მქმნელი საქმისა, შენგან ნახმოები დობისა,
თქვენი შემერული მსახური, შენგან დირს-ქმნილი ხმობისა,
მისი გამსრდელი, გასრდილი, მისთვის მისდილი ცნობისა,
ელახ დაგიგდია, არ ჰნახავ? შაბამ მართლისა ბჭობისა!

მან უბრძანა: «რაცა გითქვამს, უძრთლე ხარ მეტის-მეტად;
ესაბრალთა ასმათ მისად მგონებლად და ჩემად ჭკრეტად;
მე სიცოცხლე არ მეგონა, შენ მომესწარ ცეცხლთა შრეტად;
რადგან დაურჩი, კვალე, ვნახოთ, თუცავე ვარ ვერცა რეტად.»

დაჰმორჩილდა, გაემართნეს ავთანდილ და ამირბარი;
ვერ მიგია ქება მათი ვერა ქება საქებარი:
გბილი, ვითა მარეალიტი, ბაგე—ვარდი ნანობარი;—
გველსა სერულით ამოივანს ენა ტკბილად მოუბარი.

ამას ეტყვის: მენთვის დაგდებ გონებასა, სულსა, გულსა,
მაგრა შენცა ნუ ვერე ხარ, ნუ იწელულებ ასლად წელულსა;
აწარს გარგებს სწავლულება, თუ არა იქმ ბრძენთა თქმულსა;
არ იხმარებ, რას ხელსა ჰხდი საუნჯესა დაფარულსა?

აწარს გარგებს შეჭირვება; რომ ჭმუნვიდე, რა გვრეების!
აწ-თუ იცი, უგანგებოდ არა კაცი არ მოჰკვდებიის;
მზისა შუქთა მოძლოდინე ვარდი სამს დღეს არ დაჭკნების,
ბედი, ცდა და გამარჯვება, ღმერთსა უნდეს, მოცაცხედებისა.

ემძან უთხრა: ეგე სწავლა ჩემთვის ყოვლად სოფლად ღირდეს,—
ეკონიერსა მწვრთელი უეგარს, უგუნურსა გულსა ჰკვირდეს;—
მაგრად რა ვქმნა, რაგვარ გაუძლო, მეტის-მეტად რა მიმჭირდეს!
შენცა გჭირან ჭირნი ჩემნი, არ მამართლო, არ მიკვირდეს?

ცვილსა ცეცხლის სიმხურვალე უგავს, ამაღ ანთების,
მაგრად წელსა არსით ახლავს, თუ ჩავარდეს, დაცაშრტების;
რაცა ვისცა საქმე თვით სჭირს, სხვათათვისცა ეკადრების;
თავიდადმე რად არ იცო, გული ჩემი რაგვარ დნების!

რო წამეკიდა, ვუვლია წვრილად კიამბო ენითა,
მეწმედა გაბრჭყე მართალი მავა გულითა ბრძენითა;
შენ მოგელოდი, მიმჭირდა მოლოდინითა შენითა,
ქებას ვეღარ გაუძელ, მინდორად მოუღა მომინდა ცხენითა.

ამა ქედსა გარდავადეკ, შაშბი ისი მომეარნეს;
ერთი ლომი, ერთი ვეფხი შეკრბეს, ერთად შეიუარნეს;
ჰტეგანდეს რათმე მოეყარულთა, მათი ნახვა გამეხარნეს;
მათ რა უეგეს ერთმანერთსა, კამიკვირდეს, შემეხარნეს.

ქედსა გარდავადეკ, ლომ-ვეფხი მოვიდეს ერთგან რებულნი;
სახედ ვამზავსენ მიჯნურთა, ცეცხლნი დამეკსნეს დებულნი;
მეიუარნეს და შეიბნეს, იბრძოდეს გამწარებულნი;
ლომი სდევს, ვეფხი მიურბის, იეფნეს არ ჩემგან ქებულნი.

ზირველ ზიღ იღიდობდეს, შერქე მეღერად წაიკიდეს;
თეთითა ტოტი ერთმხეროსა ჳერეს, სიკვილიზს ზრ დავრიდეს;
ღამოჭრიდეს ვიყხმხს გული, დედათაძცა გამოჭრიდეს;
ღლიბი მეღერად გაკვიდა, იგი ვერჳინ დახმვიდეს.

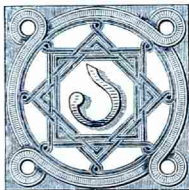
ღლიმხს დავუქე სქმარი, ვარქეი: „ზრ ზრ ცხოზს,
ე,შენ სეკვარელს რღ აწეენ, ყუ მგა მამცობას!“
ღმღლ-გამოწვილი გავუქე, მიუქც ღისვართა სიზს,
თავს გარდვკარ, მოცეკვღღ, დავსენ სიღლიცს იმობს.

ღმღლი გავტეორცე, გარდვიპერ, ვუესი შვეინერ სელითა,
ღმის გამო კოცნა მობინდა, ვინ მწეგეს ცეცსლითა ცსელითა;
ღმღლირნივიდა და მწეგენდა ბრეკლითა სისხლის მღერულითა;
ყუღარ გავუქელ, იგიცა მოკვღღ გულითა სელითა.

ღრსიამსცა ვამვიღებდი, ვუესი ვერ დავამვიღე,
ღვაგულისდი, მოვიქნივე, ვარ მიწას, დავაწვიღე;
ღმოქეონს, თღეს ჩემს სეკვარელს წაუვიღე,
ღსული სრულიღ ზრ ზმოძღეს, რას გიკვირს, თუ ცრემლს ვღვრიღე!

ღჯა, მძო, მთსრობა ჳირი ჩემი, რცა მჭირღ;
ღსული-ღვმცა ზრ მმართეს, ზსრე ვასულა რას გიკვირღ!
ღსიცოცხლეს გავუქარე, სიკვილიციღ დამივირღა;
ესე სიტევა დასრულა, ემამს სულ-ჳთქმნა, აცასტირღ.

აქა ტარიელისა და ავთანდილისაგან ქებას
მისვლა და ასმათის ნახვა

ვთანდილცა მსთხანავე სჭიროდა და ცრემლსა ჭღეროდა;
უთხრა: «დასთქე, ნუ მოჭკელები, გულსა სრულად ნუ დასჭრიდა!»
«ღმერთი ძაგას მოწყალებს, თუცა ჭირძან არ გაგრიდა;
თუძც უნდოდით განსურულად, ზირველ ერთგან არ შეგერიდა.»

«სდგეს მიჯნურსა ფათურაჲი, სწუთროსა დანადგულებს,
«მაგრა ბოლოდ ღვინსა მისცემს, ვინცა ზირველ ჭირსა გასმლებს;
«მიჯნურობა სჭიროა, მით სიკვდილსა მიგანახლებს,
«გასწავლელსა გაამბაგებს, უსწავლელსა გაასწავლებს.»

იტორეს და გაემართნეს, ქვაბისაგან თაფნი არნეს;
რა ასმათმან დინახს, კადანამცა გაესარნეს;
მოეკება, მოსტერიოდა, ცრემლძან მისძან კლდენი ჭლარნეს;
ავოცეს და აცასტორდეს, კვლავ ცნობანი ააქარნეს.

ამხეთ სთქვა: «ღმერთო, რომელი არ ითქმი კაცთა ენითა,
შენ ხარ საყსება ეოველთა, აგვაყსებ შხვებრ იყნითა;
გაქო, ვით გაქო, რა გაქო, არ საქებელი სმენითა!
ღიდება შენდა, არ მოძკალ, ამათვის ცრემლთა ღრმითა!»

ტარიელ ერეკვის: «ჲე, დაო, მით ცრემლი აქა მდინა,
ღაწუთრო ნაცვლად გვტორებს, რაც თდენ განვიცინია;
თველი წესია სოფლისა, არ ახლად მოსსმინია;
ვამ, შენი ბრელი და თვარე სიკვდილი ჩემი ღრინია.

ღსწუროდეს, წეაღს ვინ დაჭღურის კაცი უშმაგო, ცნობილი,
მე თვალთა ჩემთა, მით მიკვირს, რად ვარ ცრემლთა ღრობილი!
ეუწვადობა ჰეღავს, წეღლი სდის, არ თდეს არ განმობილი;
ვამ, წასდა ვარდი ზობილი, ვამ, მარგალიტი წეობილი!»

ავთანდილსაც მოეცანა მისი შხე და საყვარელი;
იტყვის: ძემო, ვით ვეგები მე უშინოდ სულთა-მდებელი!
შენ არ განლაგ, ჩემი ჩემთვის სიცოცხლეა სანახელი;
ფითსრამდა ვინ, რა მჭირს, ანუ რა ცეცხლი მწკავს როგორ მხელი!

ვვარდი ამს ვით იასრებს, შხე მოჭმორდეს, არ დეუქნეო,
ანუ ჩვენ გლახ რა გვერების, რა ჩასვენდეს კორისა შხეო;
გუელი, კივობს, გაუმეგრდე, თავი სრულად გააკლდეო;
ანუთუ მოგხვდეს სასვამისი, სულთა სრულად ნუ დაჭლეო.»

სული დიდეს, დედემდეს, ორთავე ცეცხლი სდებოდა;
ანძთი შეჭვა, ძევიდა, მათებრ სანძილი ვხებოდა,
დაუგო ტეპვი ვეფისა, რომელ კვლავ მიწვივ ჰვებოდა;
ორნივე დანსდეს, უნობდეს, რაცა მათ იამებოდა.

მწვადი შესწევს და შეიქნა ჰურობა მხვაფის ჯამისა,
მუნ უწურობა ჰურობა, არ სიდიადე ჯამისა;
მს შეესვეწვის: ესჰამეო, — ძალი არ ჰქონდა ჰამისა —
დასცოხნის ლუკმა, გასტეორცნის, წონა ძლივ ჩაჭნთქის დრამისა.

ამოა, რომე კაცი კაცს ამოსა ეუბნებოდეს;
მს გაუგონოს, რაცა სთქვას, არ ცუდად წაუხდებოდეს,
ცოტად გერევა დაუესებს, ცეცხლი რა სომცა სდებოდეს, —
დიდი ღზინა ჰერთა თქმა, თუ კაცსა მოუხდებოდეს.

მს ღამეს ერთგან იუნეს ივი ღომნი, ივი გმირნი,
იუნეს და კაცხადეს თავთავისად მთნი ჰირნი;
რა გათენდა, კვლავ დაიწვეს საუბარნი სიტყვა-სმირნი,
ერთმანერთსა გაუგონეს ფიცი ჰირველ დანაჰირნი.

ტარიელ ეტევის: რად უნდა სიტევის თქმა მრავალისა:
რაცა შენ ჩემთვის გიქმნა, ღმერთი შხდევილი ვალისა;
ემა ზინარი ზინარად, — არ ნაქმრია მივრალისა —
არ-დავიწება, მოვერობა მოვერისა წამავალისა.

აწ შემწვალე, სუ დამწვანე კვლავ წვითა უცხელკითა,—
დე რომე ცუცხლი ძელების, არ ნაჯებია კვენიო—
ვერ დამშრეტ, შინცა დიწვი სიაგლისა ქმნისა წესითა;
წადი, დაბრუნდი, შეიქვე შენითვე, შენი ძხე სით ა.

ვეინ დამზადა, განკურნება ჩემი უჩანს მსცა ძეულად,
ვეინცა კესმის, გაიგონეთ, მით გავუჭრილვარ ხელი ველად;
რაცა ჰმართებთ გონიერთა, ერთხელ ვიქვე ძეცა მქმნელად,
აწ ნობათი სელობისა მომხდომია, მით ვარ ხელად.ა

ავთანდილ ერეკის: რა გითხრა ზანუხი ძაგა თქმულისა,
შენვე სოქვი ეგა სიტყვაო გაცისა ბრძნად სწავლულისა:
დემერთსმცა ვით არ შექძლო კვლავ განკურნება წულულისა,
ივან შირდელი ვივლისა დახერგულ-დათესულისა!

დემერთსმცა ესე რად ექმნა, ეგეთნი დაებადენით,
აღარ შეეყარნა, გაეყარნა, ხელი ექმნა ცრემლთა დადენით;
ქსდეეს ფათურაჲი ძივანურსა,—განსჭრიტეთ, გაცაღენით—
თქვენ ერთმანერთი არ მოგხვდეთ, ძე სულნი ზომანდენით.

ხეტარ მამცი სსვა რაა, არ განსლოს, რაცა ჳირია,—
ჭირსა ვადრეკა რად უნდა, რა სსსუბრო ჳირია!—
ხე ვეშის, დემერთი უხვია, თუცა სოიველი ძვირია;
რაცა მიწვროისარ, იწვართე, კვადრო,—უწვრთელი ვირია.

«თუ რა გესმის, გაიგონე, ესე კმა სწავლა სწავლად:
ჩემსა მზესა დავეთხოვე თქვენს წინაშე წამოსვლად,
მოკახსენე: „რადგან ჩემი შეუქმნია გული ავლად,
„აზრას გარეგბ, არ დაგდებდი, სხვა ვიუბნო რაღა მრავლად.“

«მან მიბრძანა: „მაღრიელ-ვარ, კარგად ხარ და მამცურად,
„მეჩვენან მისსა გავლენასა მე დაუბინ სმსასურად;“
«მისის კითხვით წამოკსულვარ, არ მთვრალ-ვარ და არ მხმურად,
«აწ შევიქცე, რა ვუამბო?— „რად მოსველო ჯაბან-ხდლოურად?“

«მეც საუბარსა ესე სვობს, ისინე ჩემი თხრობილი:—
«ქმნელი საქმისა მნელისა კაციმცა იყო ცნობილი;—
«გერას ვერ შეიქმს საუოლსა ვარდი უმსოვლ ჭკნობილი?
«მერ ვერას ირგებ, მე მარგებ,—მმა მმის უნდა მობილი.

«ხადცა გწადდეს, მუნ იევე მითვე წესითა მავითა,
«გწადდეს გულითა ბრძენითა, გწადდეს ცნობითა მმავითა;
«მავა ქვევითა ტურფითა, ანაგებინა ნავითა,
«ოღერ გამავრდი, არ მოჭკვდე, არ დადნე ცეცხლითა ღავითა.

«ამის მეტსა აზრს გნუგვე, წელიწადსა ერთსა მსვეფსა,
«აქვე ქვასა მომნახვიდი მე, ამავესა უოვლენით მერეფსა;
«ამა ჟამსა ნიძნად მოგცემ, დროსა ამას ვარდი-იეფსა,
«ფართა ნახვა გავაერთობდეს, მართ ვითომცა ძელი ჭეფსა.

ამა დროს გარდაუცვლდე, აქვე ქვაბს ან მოვიდე,
ღსცან, ცოცხალი არ თურე ვარ, უღონოდ მოგვედე ვიდე,
ეს ამისად ნიშნად კბრის, შენ თუ ჩემთვის ცრემლს ჰღვრიდე;
მაშინ გწადდეს, იხარებდი, გწადდეს, ჰქონვა გადიდე.

აწ რაცა კადრე, ამისთვის სუთე შენ იყო მქმუნავი!
მთკობრები და არ ვიცი, თუ ცხენი დამცემს, თუ ნავი;
არ-უთქმელობა არ ვარგა, არ ზირუტევი ვარ მქმუნავი;
არ ვიცი, ღმერთი რას მიხამს, ანუ ცა მიწევი მბრუნავი.»

მან უბრძანა: აღარ გაწევი, არცა სიტევა გამიმეტდეს,
არ მომისმენ, რასომიცა საუბარი მიდიადდეს;
თუ არ მოგვეს საყვარელი, შენ მას მიჰევი, რაცა სწადდეს,—
ებოლოდ ვოვლი დამლეული საქმე ცხადად გამოცხადდეს.

რეა დავჯეო, მაშინ სცნა ჩემთა საქეთა მსელობა,
ჩემთვის ეველი სწორია, გაჭრა და გაუჭრელობა;
მეც რაცა გითქვამს, მაგას ვიქმ, მჯის რასომც გინდა სელობა;
ეუქნოდ მომივდეს, რაღა ვქმნა, არ დია დღეთა გრძელობა!»

საუბარი გარდასწევიტეს, დააბრეს ესე ზირი;
ცხენსა შესდეს, მოიარეს, თვითო მოჰკლეს ველს ნადირი;
შემოიქცეს, აბტირეს გული, კვლაცა ანტირი;
ხვალ გაერისა გონებაშან სხვა უმეტა ჯირსა ჯირი.

ღუქვითა მკითხველნი, თქვენმცა თვალნი ცრემლისა მღვრელია,
გუღმენ რა გლას ჰქმნას უგულოდ, თუ გული გულისა ელია;
მომორება და მოყვრისა გებრა კაცისა მკვლეელია;
ვინცა არ იცის, არ ესმის, ესე ღღე როგორ მნელია.

დილა გათენდა, შესხდეს და მას ქალსა გაესალამეს,
ტარიელ, ახმათ, აუთანდილ თვალთაგან ცრემლი აღამნეს;
სამთავე დაწვთა აღამნი არღაუნის ფერად აღამნეს;
მათ ღომთა, მიწვიუ მხეც-ქმნილთა, თაუნი მხეცთანა აღამნეს.

ქვანნი ჩავლენეს და წავიდეს სახილით ცრემლთა მღენანი;
ასმათ სტირს, მოსთქვამს: «ჲე, ღომთო, ვინსი ვით მოგუთქმენ ენანი!
აძნეძან დაწვთა და დგდაგნათ ცისა მნათობნი სუნანი;
ფაჲ, ჭირნი ჩემნი ესომნი, ფაჲ, სიცოცხლისა თმენანი!»

მათ ემათა, მუნით წასულთა, იგი ღღე ერთად იარეს,
ზღვის-ღირს მივიდეს, მუნ დადგეს, არ სმელთა არე იარეს,
არ გაიყარნეს მას დამით, კვლავ ცეცხლი გაიხიარეს,
ერთმანერთისა შორს-ყოფა იტირეს, იმგლოვიარეს.

ტარიელს ეტკეის აუთანდილ: «რუ ვასმა ცრემლთა ღენისა!
ზრად მოიშორე შენ ფრიდონ, მომცემი ამა ცქენისა?
მუნით იცნობის ამავეი, ღონე მის შსისა მკეენისა;
აწ მე მუნ მივალ, მასწავლე გ'სა მხად ფიცისა შენისა.»

ტბრიელ სიტყვით ასწავლის მხარსა ფრიდონის გზისსა,
მართ გაზგანა, რაც ოდენ შეეძლო ძელსა თქმისსა:
ადმოსწულითკენ წადიო, ზირსა იარე სღვისსა;
თუ ჰნახო, ჩემი უამბე, გკითხავს აშბავსა მძისსა.»

თხა მოჰკლეს და მიითრეეს, ცეცხლი შეჰქმნეს სღვისა ზირსა,
ჰსვეს და სწამეს, რაცა ჰაბა შეჰფერობდა მთისა ჭირსა;
მის ღამესა ერთად იუენეს, ერთგან მიწვნეს სეთა ძირსა,—
ვგძობ მუსთაღისა საწუთროსა, სოკავერ უსუნსა, სოკავერ ძვირსა.

ცისკრად ადგეს განსურულად, ერთმანერთსა მოესვიენეს;
მამინ მათგან ნაუბარნი, დანეს, ვინცა მოიძინეს;
თვალთა, ვითა წყაროს წყალნი, ცრემლნი ვვლთა მთადინეს,
დიდხან იდგან შეჰკლამილნი, მკერდი მკერდსა შეარკინეს.

გაიყარნეს ტირილით და ზირსა სოკით, თმათა გლეჯით,
ერთი აღმა, ერთი დაღმა, უკსოდ მივლენ მამბთა ეჯით;
ვირემ უხნდათ ერთმანერთი, იმხნდიან ზირსა ბღნეჯით;
იგი ჰნახოს დაღრეჯილი, მსე დაღრეჯის მისის ღრეჯით.

წასვლა ავთანდილისა ფრიდონისას
მულღასანსარს რომ შეეყარა

აჲ, სოფელო, რაშიგან ხარ, რას გვაბრუნებ, რა ზნე გჭირსა!
ყოვლიმც შენი მონღობილი ნიადგმცა სეშებრ სტირსა;
სად წაიუგან სდაურსა, სად აღუესერი სადით მირსა,
ვარნა ღმერთი არ გასწირავს კაცსა, შესგან განაწირსა!

ავთანდილ მისი გაურელი სტირს, სმა მისწუდების ცათაძდის;
იტევის თუ: აღვარი სისხლისა კვლავცა მღვია, კვლავცა მდის;
აწ აგრე გაურა მხელია, ვით მამინ შეურა ცათაძდის,—
ვაცი არ ეველა სწორია, დიდი მეს კაცით კაცაძდის.ა

ველს მამინ მხეცნი ძეგბოდეს ცრემლითა მუნ ნატრითა;
ვერ დაივსებდა სხმძილსა, იწვის ცეცხლითა ხმირითა;
კვლავ თინათინის გონება ვსეებს უფრორე ჭირითა,
ბაკეთათ ვარღსა ანთებს ბროლი ძოწისა ძირითა.

ვარდი ჭენებოდა, ღრებოდა, ხლევის შტო ირსეოდა,
ბროლი და ღაღი გათლილი ღაჟუარდად კარდიცეოდა;
გამაგრებოდა სიკვდილის, აძისთვის არ იმსხეოდა,
იტყვის თუ: მხელი რას მიკვირს, რადგან დამცდე მხოლოდა!

შესნა ეტყვის: მხოლო, გიტყვი თინათინის დაწვთა დარად,
შენ მას ჭეაჟ და იგი შენ გეგავს, თქვენ ანათებთ მთა და ბარად;
ახელსა მალხენს ნახვა შენი, ამაღ გიჭვრეტ არ დამცდარად,
მაგრან ჩემი რად დაადგეთ გული ციუად, გაუძინარად!

ათვე ერთისა მოძორება შვისნა ზმთრის გაგვაცვივნებს,—
მე გლანს ორნი დამიურთან, გული ამაღ რად არ იუნებს!
მაგრან კლდესა არა შესწონს, არაოდეს არ ატვივნებს,—
წელელსა დანა ვერა ჭკურნებს, გაჭკვეოს, ანუ განძინებს.

მიძვალთ ცასა შესტირს, უბნების, ეტყვის შესნა:
აჭა, მხოლო, გაიჯები შენ, უმძლესთა მძლესთა მძლესსა,
ფინ მდნაღლსა გაძაღლებ, შეფობასა მისცემ სვესა,
მე ნუ გაშერი სავარელსა, ნუ შემიცვლი დამედ დღესა.

მთა, ზუაღო, მოძინატე ცრემლი ცრემლსა, ჭირი ჭირსა,
გული მუად შემდეგე, სინელესა მიმეც სმირსა,
შემოჭვრე გაუძანი, ტვირთი მძიმე, ვითა ვირსა;
მას უთხარ თუ: „ნუ გასწორავ, შენა და შენთვის სტირსა.“

«ჰე, ბუძიარო, გიჯუბი შენ, ძირთაღსა, ბრჭესა სრულსა,
შო და უეუე სამართალი,—გაებრჭობის გული გულსა—
ანუ ამრუდებ უმართლესსა, ნუ წაიწუშედ ამით სულსა:
მართალი ვარ, გამიეთხე, რად მაწუელულებ მისთვის წუელულსა!

«მოდო, ძირისო, უწვალოდ დამჭერ ღახვრითა შენითა,
შეცაბდეუე და შემსვარე წითლად სისხლისა ღენითა,
მას უთხრენ ჩემნი ჰატყენი, მას გაავონენ ენითა;
როგორ გაესრულვარ, შენ იცი, გულია აღარ ღხენითა.

«მოდო, ასწიროს, ძარგე რა, მან დამწვა ცეცხლთა დავითა,
ღეინ მარჯალიტსა გარეშე მოსცავს მოწინა ბავითა;
შენ დასვენებ კველუცთა დასვენებითა მავითა,
ფეისმე ჩემბორსა დაადებ, გაჭნდი ცნობითა შმაგითა.

«ოტარიდო, შეგან კიდე არვის მიგავს საქმე სხვასა,
მხე მბბრუნებს, არ გამიშვებს, შემეურის და მიმცემს წვასა;
დასჯე წერად ჭირთა ჩემთა, მეღნად მოგცემ ცრემლთა ტბასა,
ეაღმად გიკვეთ გაწუობილსა ტანსა წერილსა, ვით ლერწამსა.

«მო, მთვარეო, შემბბრალე, ვილევი და შენებრ ვმჭლდები,
მხე გამავსებს, მხევე გამლევეს, სოჯვერ ვსხვლდები, სოჯვერ ვმჭლდები;
მას უმბენ სჯანი ჩემნი, რა მჭირს, ანუ როგორ ვინდები;
მოდო, უთხარ: „ნუ გასწირავ!“ მისი ვარ და მისთვის კვედები.

დაჭა, მოწმობენ ვარსკვლავნი, შედინივე შემოწმებინან:
მზე, ოჯარიდი, მუშთარი და სულ ზემოვის ბნდებინან,
მთვარე, ანჯიროზ, მარინი მოვლენ და მოწმად შეეებინან;
მას გააგონე, რანიცა ცეცხლნი უშინოდ მდებინან.»

აწ გულის ეტევის: ფითამცა გდის ცრუმლი, არ გატნობია,
რას გარგებს მოველა თავისა, ეშხა მხად თურე ვმობია;
მეც ვიცი ჩემსა ხელ-ქმნელსა თმად უორნის ბოლო სთობია,
მეგრე თუ ჭირსა არ დანთობ, ლხინი რა დანთობია!

«თუ დაურზეო, ესე მივობს;—სიცოცხლესა ეტევის თუსა—
ჩუთუ მომხვდეს ნახვა შხისა, ნუ ვიძახი მიწუიე უსაჲ
მიმღერის ხმასა ტკბილსა, არ გასწვევტდის ცრემლთა რუსა;
მისსა ხმასა თანა ხმაცა ბუღბუღისა ჰგანდის ბუსა.

რა ესმოდის მღერე ეძისა, სმენად მხეცნი მოვლიან;
მისვე ხმისა სიტკბოსაგან წულით ქვანიცა გამოსხდიან;
ისმენდიან, გაჰგვირდიან, რა ატირდის, ატირდიან;
იმღერს ლექსთა საბრალოთა, ღვარისაებრ ცრემლნი სდიან.

ავთანდილისაგან ფრიდონისას მისვლა
ტარიელს რომ გაეყარა

მე ძტირალი სამოცდაათ დღე ზღვის ზირს მივა გზას;
შორით ჰნახა, შენავენი მოდიოდეს მიგან ზღვას;
მოიცადა, ჰკითხა: ჟინ ხართ, თქვენ ამისა ერუგვე თქმას,
ჟეს საძეფო ვინი არის, ან შორხილობს ვინსა ხმასა?

მით მოასვენეს: «ტურფაო სხით და ანაკებით,
გვეუცხოვე და გვევეთუ, მით გუუნებით ქებითა;
აქამდის მღვარი თურქთა, მომძღვრე ფრიდონის მღვრებითა,
ძვენცა ვინი ვართ, განძობთ, თუ ჰვრეტით არ დაუნდებითა.»

ღურადინ ფრიდონ შეუვა ამა ქვეუნიხ ჩუენის,
ემოეჟე მხნე, უხვი, ძლიერი, ფიცხლად მომტომი ცხენისა;
ფნება არავის არ ძალ-უშს მის შხისა ოდნად მშუენისა;
იგაა ჩუენი ზატრონი, შხვაესი ცით შუქთა ფენისა.»

ემბან უთხრა: ძმანო ჩემო, კარგთა კაცთა გარდგევიდე,
ძე შევეს თქვენსა ვიძებ, მსწავლეთ, თუ სით წავიდე,
«რა ვიარო, ოდეს მივალ, ან გ'სასა აქვს რა სიდიდე?»
მენავეთა უწინამძღერეს, არ დაგდეს ზღვისა კიდე.

ძიანსენეს: ესე გ'სა მუდღაზანსარს მიხვალე,
ძუნ დაგხედების ძეფე ჩვენი მშვილდ-ფიცხელი, მახვილ-ხმალი;
დაქადამე ათ დღე მისვალ ნაკეთად სარო, ფერად ლალი;
ყვამ, რად დაგეწვენ უცხო უცხოამ, რად მოგვიდეც ცემცხლებრ ალი!»

ემბან უთხრა: ძმაკვირს, ძმანო, რად ხართ ჩემთვის გულ-მოკლეუნი,
ანუ ვერედ ვით გეკეთნესთ ზამთრის ვარდნი ფერ-ნაგლეუნი?
თქვენძა მძინ კენახებით, ლაღნი ვსხედით, არ სანურუღნი,
ძვეენი მკურეტი დავაძენით, ჩვენგან სხდინ მხარუღნი.»

იგი წავიდა, დაბრუნდა ემა გ'სასა თავის წინასა,
ვისი ჰეაეს ტანი საროსა და ვისი გული რეინასა;
მიაცორვებს და მიუბნობს, მოსთქვამს მისსავე ღზინასა,
ნარგინი ჰქუსან, ცრემლსა სწვიმს, ჩაჭრცხის ბროლსა და მინასა.

ვინც გ'სასა ჰნანის უცხოანი, მსახურებდინ, ეძობდინ,
მოვიდოდინ საჭურეტლად, მს სედა ტრფალიობდინ,
ემსელებოდის გამყება, გაურასა ძლივ დასთობდინ,
გ'ის ეულაუზი მისცინ; ჰვითხის რა, უამბობდინ.

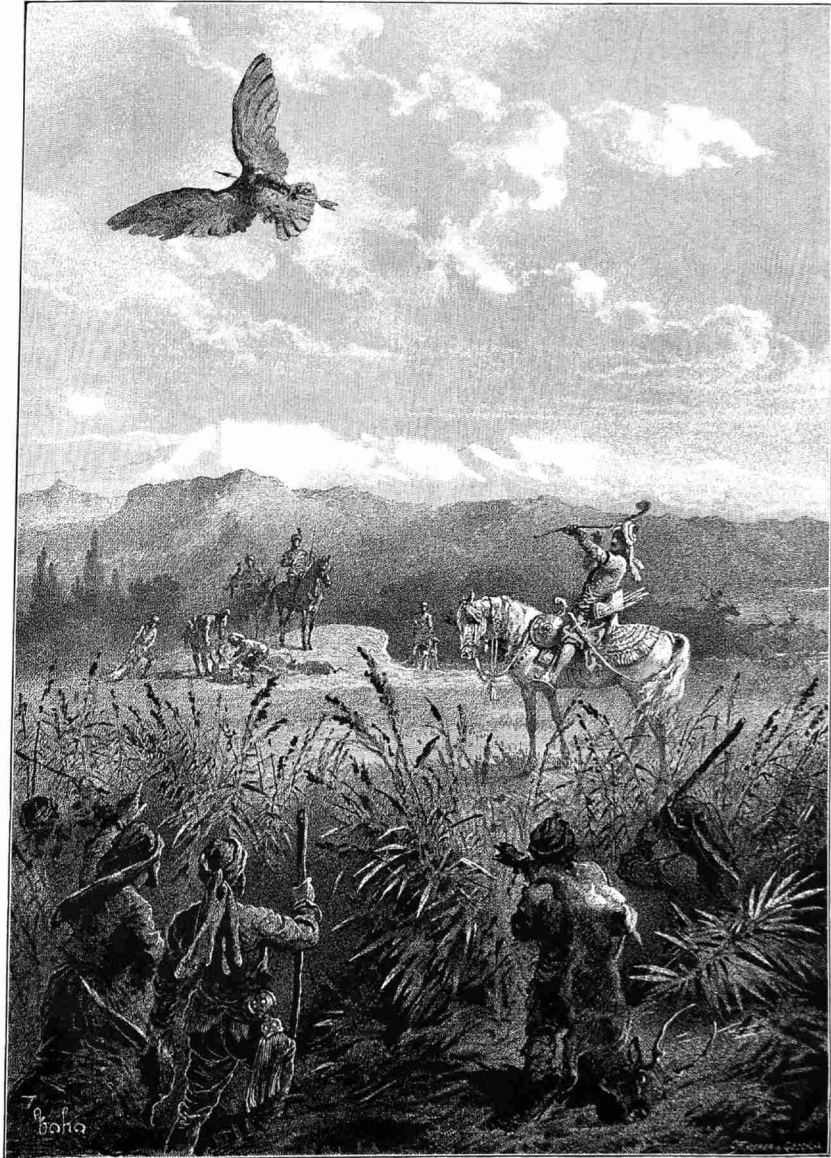
მულღაზანსარს მიეახლა, აღრე დაჭლევს გზასა გრძელსა;
მინდორს ჰნახს სხა ლაქართა და ნადირთა ჰგებანდეს მსურელსა,
ეოვლენით ალუა შემოიკერა, მოსდგომოდეს გარე ველსა,
ისყრიან და იხასნიან, მხეცსა სჭრიან, ვითა მჭეღსა.

გაცი ემთხვია, მას ჰკითხს ამბავი მის ლაქარისა,
უბრძანა: «ისი ვისია სმა ზთქისა და სარისა?»
მან უთხრა: «ფრიდონ სელმწიფე, მეფე მულღაზანსარისა,
იგი ნადირობს, შეუკრავს ნაზირი ველ-მამბნარისა.»

მათ ლაქართაკენ წავიდა მით უსახოთა ქცევითა;
გამხიარულდა, შეენება მის ემისა ვიქვიძცა შე ვითა!
მისთა გაშურელთა დაასრობს, შემურელთა დასწვავს, მსე ვითა,
ჰნახონ, მშურეტელთა ასელებს, ტანი ლურწამობს, სე ვითა.

მათ ლაქართა ეოღობს შუა ორბი სითმე გარდმოფრინდა,
ემამან ცხენი შეუტია, გაამაუდა, არ შემინდა,
შესტეორცა და ჩამოაგდო; დაეცა და სისხლი სდინდა;
გარდაჭხდა და ფრთენი დასჭრნა, წუნარად შესჯდა, არ აქმინდა.

იგი რა ჰნახეს, მესროლნი სროლასა მოემლეობოდეს,
აღუა დაჭმალეს, მოვიდეს, მოეხვევოდეს, ბნდებოდეს,
იქით და აქათ უვლიდეს, ზოგნი უკანა ჰქეებოდეს,
ვერცა ჰკადრებდეს: «ჟინ სართა? ვერცა რას ეუთებოდეს.

მინდორსა შიგან გორი ღვა, ფრიდონ მას სეღან ღუგბოღა,
ღირსი მასთანა სროლასა ორმოცი კაცი ჰსლუებოდა;
მუნ დაეძრთა ავთანდილ, მას თანა უოღბი ჰჰუგბოდა;
ფრიდონს უგვირდა,—რა ჰქმესო, მისთა სნათოუის სწურებოდა.

ფრიდონ მონა გუბოჰგ სავანა: წა, ჰნასეო იგი სნანი;
რა ჰქმეს, ალუა რად დაჰმალეს, სად წადიან, ვითა ბრძანი?
მონა ფიცხლაჲ მოკეება, ჰნასა სარო, მორჩი ტანი,
დადგა, თვალნი გუურუტღეს, დაუვიწღეს სიტყვის თქმანი.

ავთანდილ სცნა თუ, ისინა მოამბედ ჩემად რუბული;
უთხრა: ეჭრქე შენსა ზატრონსა ეს ჩემი დაუდრუბული,—
ფარ უცხო ვინმე ღარბი, სამყოფთა მომორებული,
მძად-ფიცი ტარიელისა, თქვენს წინა მოგსავებული.»

მონა წაუიდა ფრიდონის თსრობად ამის მისისად,
უთხრა: მზე ვნასე მოსული, ჩანს მნათობელად ღღისისად;
ფა სრობ, ივცა დამბეგენ, თუ ბრძენთა ჰნასონ ისი სად,—
„ვარ მხო ტარიელისა შეერად ფრიდონის მქისისად.“»

რა ტარიელ მოისმინა, ფრიდონს ჰირნი უსუბუქდა,
თვალთა ცრემლი გარდმოსცვივღეს, გული უფრო აურუქდა,
მონაქროლმან ვარდი დაჰსწრა, წამწამთაცან ბუქი ბუქდა;
შეივარნეს, ერთმანერთი მთვან იყო, არ გაუქდა.

ფიცხლავ იგი ქედი ჩავლო, ჩაეკება ფრიდონ წინა;
რა შეჭხუნდა, ესე სთქვა: «თუ არ შხვაო, ინი ვინ ა?»
მას შეტობდა, რაცა ქება მონისვან მოეძინა;
ერთმანერთსა კარდაუსდეს, ღზინძან ცრემლი აფრქვევინა.

მოეხვივნეს ერთმანერთსა, უცხოობით არ დაჭრიდონ;
თვით უსხოდ ფრიდონს ემა და მოეწონა ემასა ფრიდონ;
რა მჭვრეტელთა იგი ჰნანონ, შხუ მათთანა ვააფლიდონ,—
მოძვალ, ბახარს სსვა მათებრი ივაჭრონ რა, ანუ ჰვიდონ.

ფრიდონისებრნი მოემენი ვინძცა ვინ ვით ეტყებიან!
ბებრა მას ახლავს ქებანი, მართ მეტი არ მიჭხუდებიან;
შხუ უჩინო იქმს მნათობთა, რა ახლოს შეიურებიან,
დღისით ვერ ნათობს სანთელი და ღამით შუქნი ჰკურთებიან.

ცხენთა შესხდეს, გაემართნეს, ფრიდონისსა მიუღეს სრასა;
დაიძალა ნადირობა, მოემდღნეს მსეცთა სრვასა;
აუთანდილის ჰვრეტად სწანი იქით-აქით იქმან ჯრასა,
სთქვეს: «ასეთი ხორციელი შეუქმნია რაგვარ რასსა!»

ემა ფრიდონს ეტყვის: «ისწრაფი, ვიცო, აძმისა თხრობასა,
ეკაძბო, ვინ ვარ, სით მოვალ, ვინაღგან ჰლამი ცნობასა,
ანუ სით ვიცნობ ტარეულს, ანუ რად ვიტყვი მძობასა,—
იგი მძად მინძობს, მძა ხარო, თუცა ძლივ ვღირსვარ ეძობასა.

ძე ვარ ეძა როსტენ მეფისა, მოეყე არაბეთს ზრდილობით,
ადიდი სწასმეტი, სასეღად მიხმობენ აუთანდილობით,
ძე დიდებულთა დიდ-გვართა ზრდილი მეფეთა შეიღობით,
საკრძალავი და უკადრი, მოყოი არვისკან ცილობით.

ადღესა ერთსა მეფე შესჯდა, ნადირობას განმოვიდა;
მინდორს ენახეთ ტარიელი, ცრემლთა ჰღვრიდა, ვულთა ჰრწევიდა;
გზავიკვირდა, გვიუსხოვა, ვაწვივით და არ მოვიდა;
ჩვენ გვეწვინა, არ ვიცოდით, მის თუ ცეცხელი როგორ სწვიდა.

ძეფემან სწანი შეწერობად შეუსახნა და სწერებოდა;
მან უჭირველად დაჰხოცნა, ომი არ მისჭირდებოდა,
ჩხოცნა მხარ-თეთი დაჰლეწნა და ზოგსა სული ჰხდებოდა;
მუნდა სცნეს ეტლი მთვარისა, რომე არ დაბრუნდებოდა.

ამთ სწათგან ვერ-შეწერობა სცნეს მეფეთა მეტად მწერლობა,
თვით შესხდეს და შეუტოვეს აძეთა და არას-მერთობა;
არა ტარიელ მეფე იცნა, მუნდა დანჰკრთა მითთა სძალთა,
აცხენსა მისცნა სდაღენი, დგუკვარება წინა თვალთა.

ვეძებნეთ და კვლი ვერ ვწოვეთ, დეუწამეთ ეძმურობა;
ძეფე დაჰმუნდა, დაჰშალა სძა, ნადიმობა, ჰურობა;
ძე ვულარ გაჰქელა მისისა აძისა არ-დასტურობა,
განმოვიანრე საძებრად, მწვიდა ცეცხელი და მურობა.

იგი ვიხეივნი სმისა წელსა, არ ვიამე არცა ძილი;
ამთ მსწავლეს, სიტყველნი ვინსე მისგან დაკადილი;
ფეოფე ვარდი მოყვითანე, შექმერთალი და ფერ-მისდილი;
შემიტებო და შემიუვარა, ვითა მძა და ვითა შვილი.

ქვანნი წაუხმან დევითავის, სრულად გაბესისხლებია;
ემუნ ასმათ ახლავს მარტოსა, სხვა არუინ უახლებია;
მას მუდამ ძეველი ცეცხლი სწავუს, არ ახლად არ ახლებია,—
ეგად მართებს მისსა გაურილსა, მავი ხლა თავსა ჭხლებია.

ქელი მარტო ქვანსა შინა სტირის მტირალი, ცრემლ-ნაწთომი;
ემა ნადირსა უნადირებს, ღომის ღეკვსა, ვითა ღომი,
მძირთმევეს და აგრე არჩენს იგი, ერთგან ვერ დამდგომი,
მისგან კიდე სანახავად არა უნდა კაცთა ტომი.

ძე უცხოთს უცხო მხატრა მოხმენა სანატრელინა,
მითხრა ამავი მისი და მისისა სსურველინა;
რა ჭირი დასთმნა, ვერ იტევის აწ ენა ესე ხელინა;
ჭკვლავს სურვილი და ვერ-ნახვა მისისა დამმარხველინა.

ფეთა მოვარე, დაუდგომლად იარების, არ დადგების,
მასვე ცხენსა შენეულსა ჭის, აროდეს გარდახდების,
აზრსა ჭნახვს ზირ-მეტეველსა, ვით ნადირი, კაცთა ჭურთების;
ეგად შე, მისსა მკონებელსა, ვამ მას, ვინცა მისთვის ჭკვლების!

მის უმის ცეცხლი შედების, დაშვა ცეცხლითა ცხელითა,
შეშებრალნეს და გაუშბგდი, გაყხე გულითა სელითა,
მომინდა მისთა წამალთა მებნა ზღვითა და სძელითა,
შევექეც, ვნახენ მეფენი, მეოფნი გულითა ბნელითა.

დადევთხოვე და გამიწურა, მეფე მიეცა ჭმუნვას;
დადუარენ ჩემნი ღლაქანნი, მით იახინან მუნ ვას;
გამოვიზარე, დავესყენ სისხლისა ცრემლთა წურვასა,
აწ ვეძებ მისთა წამალთა, ვიქმ იქით-აქეთ ბრუნვას.

შენი მან მითხრა აბბავი მისგან ძმობისა შენისა,
აწ მიზოვნისარ უებრო შენ, საქებელი ენისა,
გამომიწივივე, სით მიჯობს მებნა მის შხისა ზენისა,
მისთა მჭერეტელთა ღხინისა, ვერ-შეჭერეტა ამხრუნენისა.

აწ ფრიღონ იტყვის სიტყვათა, მის უმის ნაუბართა;
ორნივე სწორად მოსთქმიდეს მოთქმითა საქებართა,
გულ-ამოსკვნილნი გულითა სტირან ვერ-დამთმობართა,
შენ ვარღთა წელითა ცრემლთათა ჭრწვევენ, ტყვეთა სავებართა.

ლაქართა შიგან შეიქმნა ხმა ტირილისა დიდისა,
ზოგთაგან ზოკა ზირისა, ზოგთაგან სრევა რიდისა;
ფრიღონ სტირს, მოსთქვამს ხმა მალღად, გაურილი წლისა შეიდისა;
ეხანობა და სიცრუე, ვამ, სწუთროსა ფლიდისა!

ფრიღონ მოსთქვამს: არა შეგასხათ, ვერ-საქებო, ვერ-სათქმელო!
ახმელთა მზეო, საძვაროსა მზისა ეტლთა გარდამსმელო,
ძობახლეთა საღვინოო, სიცოცხლეო, სულთა-მდგმელო,
აცისა ეტლთა სინათლეო, დამწველო და დამამთქმელო!

არა მოკეძორე, მას აქათ სიცოცხლე მომძულეებია;
თუცა შენ ჩემად არა გცაღს, მე შენთვის დომსურეებია;
შენ უწყობა ღვინად გჩანს, მე დია დომჭირეებია;
როხერ სიცოცხლე უქნოდ, სოფელი გამარშებია!»

ფრიღონ სთქვა ესე სიტყვანი მოთქმითა შეენიერთა;
სული დაღეს, დაღუძღეს, მივლენ არ თურე ძღერითა;
ავთანდილ მჭვრეტთა ამვენებს ტურფითა ჭურ-ფერთა,
მელნისა ტბათა მიჯარვით ჭბურავს გიშრისა ჭერთა.

ქალაქს შევიღეს, მუნ დანვდათ სრა მოკასმული სრულითა,
სახელმწიფოთა ეოვლითა განსეგბლითა სრულითა;
მონანი ტურფად მოსიღნი წესითა ივენეს სრულითა,
შეჭურფინვიდიან ავთანდილს გულითა სულ-წასულითა.

შევიღეს და დიდი შეჭქმნეს ვალაბობა, არ ხალვათი,
იქით-აქეთ დიდებულნი წარიგებით ათჯერ ათი!
ოვით ორნივე ერთგან დანხდეს, ვინცა ვინ სთქვას ქება მათი!
ბროლი-ბადანმსა ამვენებდა ზოგან მინა, ზოგან სათი.

დასხდეს, შეიქმნა ზურობა, გაძრავლებდენ მახლსა,
უმაწინებლებდეს ავთანდილს, ვითა მძახალი მძახლისა,
მოიღებდიან ჭურჭელსა, ტურფასა, ახალ-ახალსა,
მაგრა მის ეძისა შვერტელთა გული მიეცა გლას ალისა.

მას დღე ჰსევს, სჭაბებს, გარდაჭხდა ნადიმი მძებლთა დასისა;
კათუნდა, ჰბანეს ავთანდილ, როცხვი მეს მუნ ატლასისა,
შესამოსელი შეჭმოსეს დრანკისა ბეგრ ათასისა,
შეარტეეს წელსა სარტეელი, დაუღებელი ფასისა.

ეძამან დაჭეენა დღეი რამე, თუცა ვოენანს ვერა სიმობდა,
ფრიდონს თანა ნადირობად გავიდის და თამამობდა,
სწორად ჰხოცდა შორს და ახლოს, თუ რას ხელსა მიაწერობდა,
მისი სროლა მშვიდღონანსა ეველაგასა აწბილობდა.

ემა ფრიდონს ეტევის: ეკსმოდეს ჩემი აწ მინახსენები:
მე თქვენი გაურა სიკვდილად მიჩნს და მით თავსა ვეყნები,
მაგრა არა მცალს დღე-კურულსა, ცეცხლი მე სხვაცა შეღები,
ეზა გრძელი, საქმე სასწრაფო მიძს, დია დავიყოენები.

მართალ არს მუნი გამურელი, თვალთა თუ ცრემლსა ჰღვრიდესა;
დღეს წარუვალი ვერა ვარ, მით ცეცხლი სხვაცა შწკიდესა;
დღეობა მე ზაურისა ცდობა, კარგსა იქმს თავსა სწვროთიდესა,
სადა გინახავს იგი მზე, წამოძევე სღვისა კიდესა.»

ფრიდონ უთხრა: დღასმლეული ჩემგან არა რა კეთსობის;
ფიცი, რომე აღარა კცალს, შენ ლახვარი სსვა კეისობის;
წაღი, ღმერთი გიწინამძღვრებს, შენი ძტერი დაემსობის,
მაგრბ სთქვი, თუ უძმინობა ჩემგან ვითა დაითმობის?

ამას გკადრებ, არ ეგების მბრტოსაცან წასვლა შენი,
თანა ემბთა წამოგატან, იმსხურე, იასლეინი,
აბჯარი და საქონელი, ერთი ჯორი, ერთი ცხენი;
არ წაიტან, გაირჯები, დაწვი-ვარდი ცრემლთა მღეინი.ა

მოსსნა ოთხნი მონანი, მისანდობელი გუელითა,
სრული აბჯარი სკაცო, ქაფითა საბარკულითა,
სამოცი ლიტრა წითელი აწონით, არ ნაკლულითა,
ერთი ტაბუი უებრო, მით უნაგრითა სრულითა.

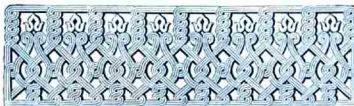
ერთსა ჯორსა წვიუ-მაგარსა სკებელი აუკიდა;
წავიდა და ფრიდონ შესჯდა, მასთანავე გამოვიდა,
აწ გაურისა მოძლოდნესა ედებოდა ცეცხლი, სწვიდა;
მოსთქვამს: თუცა მზე გვიანლა, ჩვენ სამთარი ვერ დაგკეწურდა.ა

ზარი მის ემისა გაურილსა გაჭხდა, მიეცნეს წუხილსა;
მოატეღეს მოქალაქენი, ღარსა ვინ ჰქვიდა, თუ სილსა;
ხმა მახილისა მათისა ჰგვანდა ჰჯურთა ქუხილსა;
იტკოვდეს: ძმესსა მოემორდით, მო, თვალი მიეცეთ წუხილსა.ა

ქალაქი განუღეს, წვიდეს, ზირს მივიდეს ზღვისსა,
მძინ ფრიდონის ნსუღსა, ნსაჯადიძესა შისსა,
ძუნ დადენდეს ნაკდსა სისხლისა ცრემლთა ტბისსა;
ფრიდონ უამბობს ამბავსა მის მნათობისა ტყვისსა:

აქა მთ ორთა შინათა შხე მოივანეს ნავითა,
გუბილთუთით, ბაგე-ბაღსხში, სსკადავითა შავითა;
ცხენი გაქქესლე, გაუგე წაგურა სძლითა და მკლავითა;
ემორს მსსეს, აღრე გაძექსნეს, ნავი შგრინგული ჩნდა ვითა.ა

ბოქციყის ერთმანერთსა, განამრავლეს ცრემლთა ღვრანი,
ავოცეს და გაუსილდეს მთ ორთავე მთინი წყანი,
გაივარნეს გაუერული მძღ-ფიცნი და ვითა მძინი;
ფრიდონ დღვკა, ემა წავიდა, შემხედვკლთა მკვალელი ტანი.

წასვლა ავთანდილისა ფრიდონიდან ნესტან
დარეჯანის საძებრად

მა მიძავალი მიუბნობს, მსვავსი მოვარისა სრულისა,—
არს თინათინის განება მისად საღისენღად გულისა;
იტევის: «მოგპორდი, სიცრუევე, ვაჟ, საწუთროსა კრულისა!
შენ გაქვს წამალი ჩემისა მამრთელელები წელულისა.

რად სიცხე გულისა ნიდაც მწვავს გმირთა სამს ალებისა;
რად გული კლდისა ტინისა შემქმნია სამ სალებისა!
«არ შეუძლია ლახვარსა დაჩენა სამსალებისა;
შენ ხარ მიზევი სოფლისა ასრე განსამსალებისა.»

ავთანდილ მარტო სღვის ზირსა მივა ოთხითა მონითა,
წამლისა ტარიელისსა ემებს ეოვლისა ღონითა,
ღღისით და ღმით მტირაღლი, იღვრების ცრემლთა ფონითა;
ჩღად უჩნს ეოვლი ქვეყანა, მიხვე ჩღლისა წონითა.

სადცა ჳნახის, ეუხის, მგზავნი, 'სღვის ჳირსა რეუენი,
ჳკითხის მის შინა აძბვი, დღენი ვღის კახსეუენი,
ქედსა კარდადკეს, — აქლიენი აუნდეს ღღრ-კიდებუენი,
მოქარაენი 'სღვის ჳირსა დღერთ დკეს მეჭირებუენი.

მუნ ქარაენი ურიცხვი იდგა მის 'სღვის კიდეს,
შეჭირებდეს, ჳმუხვიდეს, ჳრცა დკეს, ჳრცა ვლიდეს;
ემან სღადი უბრანა, ქებას შეასმდიდეს;
ჳკითხს: «ვაჭარნო, თუ ვინ სართ!» მთ სუბარი ჳკიდეს.

უსამ იუო ქარაენის უხუცესი, კაცი ბრმენი,
მოახსენა სოტბა სრული, დაჳლოცა და უქმნა 'სენი;
ჳკადრეს: «შყო, სიცოცხლე და შენა მოხვე ჳენი მღსენი,
ამხოვე და მოკახსენათ აძბვი და საქმე სენი.»

კარდაჳსდა, ჳკადრეს: «შენ ვართო მობლდადენი ვაჭარნი,
მაჳმადის სჯულის მჭირაენი, აროდეს გვისვამს მაჭარნი,
«სღვათა მეუისა ქალაქსა სავაჭროდ გარდმინაჭარნი,
«საქარელ-სრუენი მდიდარნი, არ ღარნი გვაქვან საჭარნი.

«შენ აქა ეზოვეთ 'სღვის ჳირსა კაცი უსულა მდებარე,
«ვუშველეთ, ენა მოყცა სიტყვისა გამომეყარე;
«ვკითხეთ თუ: „კინ სარ, ღღრბო, რან საქმისა მებარე?“
«გვითხრა: „თუ შესვალთ, დაგსოცენ, კიდე ცოცხალღარ მე ბარე!“

«სთქვა: „ქარაფანი ეგვიპტით გამოჟმართეთ ერთიან,
„, ზღვასა შეკვდით ტვირთუღნი ღღრითა მრავალ-ფერითა,
„, მუნ შეკობრეთა დაგვხოცეს ძელის სისხისის წვერითა,
„, ეკელია წახნა, არ ვიცე, აქა მოვსულვარ მე რითა!“

«ლოძო და ძხეო, ესეა მიხეცი აქა დგომისა,
«ღაბორუებითა გვეცემის ზინი ან სისომისა;
«ძევიდეთ, ვაჟ თუ დავხსოცნენ, ძალი არა გვაქეს ომისა;
«ფერ ვდგავართ, ვერცა წავსულვართ, ღონე წაგვსვლია რზომისა.»

«ემან უთხრა: «ვინცა ჭმუნაეს, ცუდიან და ცუდად ცდების,
«რაცა მოვა სექე შენა, მოძავალი არ აგვცდების;
«მე მივინდობ სისხლითა თქვენთა, შემოვისსამ, დაცავვლებინ,
«ვინცა გებრძვის, ხმელი ხედი მბრძოლითა თქვენთა დაცვლებინ.»

«მოქარაფენი აივსნეს სისარულითა დიდითა,
«სთქვეს: «ემა ვინმეა ჭბუკი, არ ხვენიბრივე რიდითა,
«აქეს თავისგან იძედი, ვიუწეთ გულითა მძვიდითა;»
«შევიდეს, ჩასხდეს ხომალდსა, გაჭმართეს ზღვისა კიდითა.»

«სიამოვნისა დართა, იარეს არ სიძინელითა,
«მათი ბაღრაგა ათახნდილ უძღვის გულითა ქველითა;
«გამოხნდა ნავი შეკობრე, დრომითა მეტად კრძელითა;
«მან ნავსა ნავთა სილეწად სისხისი ჰგია ძელითა.»

ჭკიოღეს და მოდიოღეს, იზახეს და ბუკსა ჭკრეს;
შეუძინდა ქარაჯანი მათ ლაშქართა სიდიდეს;
ემამან უთხრა: ესუ იმიძეთი თქვენ ამათსა სიაღვესა,
ანუ დახვაც ამათ ვკვლას, ან სიკვდილი ჩემი დღეს ა.

უეცანგებოდ ვერას მიწმენ, შეცამებნეს სმელთა სწანი,
ეგანგება, არ დაურნები, ღასვარნია ჩემთვის შწანი,
ფერ მისწინან ვერ ციხენი, ვერ მოჟვასნი, ვერცა მძანი,—
ფინცა იცის ესე ასრე, ჩემებრვეა გულოვანი.

«თქვენ, ვაჭარნი, ჯაბანნი ხართ, ოძისცა უმეცარნი,
ემორს ისრითა არ დაუსოცხენ, ჩაიხრჩუნით თანა კარნი;
«მარტო მწასეთ, ვით შევება, ვით ვიხმარნუ ლომნი მკლავნი,
«მეკობრისა ნაფისანი სისხლნი ჭწასეთ მონადვარნი.»

ჩაიცვა ტანთა აბჯარი ქცეკითა ვეფხებრ მერწხლითა,
მას ხელთა კერტი რკინისა ჭქინდა ხელითა ცაღლითა,
ნაფისა თავსა გუღითა წადგა შიმშეულითა,
ვითა მჭერეტელნი ჭერეტითა, მტერნი დაჭსოცნა სმაღლითა.

ჭკიოღეს იგი ლაშქარნი, ხმა მათი არ გაწეღებოდა,
ამეგრეს ძელი, რომელსა ზედან სანისი ჭკებოდა;
ემბ ნაფის თავსა უძიმრად ქვე დგა, არა თუ ჭკრთებოდა,
კერტი ჭკრან, ძელი მოსტეს, ლომს მკლავი არ უღრკებოდა.

მათ ლაშქართა გულუ-უძიძორად ასრე ჳსოცდა, ვითა თისას,
ზოგი ნაგეს შენარცხის, ჳოკსა ჳერიდა შიგან ჳღვას;
ერთმხურთსა შემოსტეორცის, რვა ცხრასა და ცხრა ჳკრის რვასა;
ვინც რჩენილან, მკვდართა შუა იძალვიან, ჳძალგენ სძასა.

გაუმრავლად ომი მათი, ვითა სწადდა მისსა გულსა;
ზოგთა ჳკადრეს სენარი: «ნუ დატეხოცო, შენსა სჯულსა!»
არ დაჳსოცნა, დამონა, დარხოძოდა, რაცა წელულსა;
მართლად იტევის მოციქული: «შიში შეიქმს სიუვარულსა.»

კაცო, ძალსა ნუ იქადი, ნუცა მოჳკევეს, ვითა ძიერალი,
არას გარეებს ძლიერება, თუ არ შეტწევეს დვთისა ძალი;
დიდთა სეთა ძიერევის, მცირე დასწევას ნაბერწკალი;
დძერთი ცუბარვს, სწორად გაჳკევეს, შუა ვის ჳკრა, თუნდა სძალი.

მუნ ავთანდილ საჭურჭლენი მათეულნი დიდნი ჳნასნა,
ნაგი ნაგეს შეატეუნა, ქარავანსა დაუსახსნა;
უსან ჳნასა მსიარულმან, კავსარნეს, არ იასნა;
ჳკადრეს სოტბა ქებად მისად, სსახავანი დიდნი ჳნასნა.

ავთანდილის მძებელთა ათასიმცა ენა უნდა,—
ვერცა მათ სთქვეს, ნაომრობა როგორ ტურფად დაუშკენდა;
ქარავანმან იხრიალა, სთქვეს: «უფალო, ძადლი შენდა!
შხემან შუქნი შემოკვადგნა, ღამე ბნელი გავციოთნდა.»

ბოეკებინეს, აციცებდეს თავს, ზირს, ფერხთა, სელსა;
ჭკადრეს ქება უსაზომო მის ტურფასს საქებელსა:—
მისი ჭურჭლა განძვავებს კაცსა ბრძენსა, ვითა სელსა—
მტენგან დაფრით ჩვენ, ეველანი ფათურავსა ესომ მსელსა.》

ემანს უთსრა: ძეღლი ღმერთის, შემოქმედის, არსთა მხადსა,
ევისგან ძაღლი სეციურნი განსაგებენ აქა ქმადსა,
იგი იქმნ ეველანსა, იღუძალსა, სოგსა ცხადსა,—
ეჭნამს ეოვლისა დაჯერება, ბრძენი სჯერა მოწყენადსა.

ღმერთმან სელსა ეკოდენსა თქვენ განიება სისხლი თქვენი,
ემე გლახ რა ვარ, მიწა ცუდი, თავით ჩემით რამცა ექმენი!
აწ დაესოცენ მტერნი თქვენი, კავასრულე, რაცა ვოქმენი;
ძნავი სრულად საქონლითა მომიღია, ვითა ძღვენი.》

ამოა, კარეს მოემეს რა ომი გამარჯვებოდეს,
ამხანატაგან ევობნოს, ვინცა მის თანა ჭხლებოდეს;
მიულოცვიდენ, აქებდენ, მათ აგრე მყოფთა სწიებოდეს;
ჭმეენოდეს დაყოდილობა, ცოტაი რამე ვნებოდეს.

იგი ნავი მეოაბრეთა მის დღე ჭნახეს, არ ახვალეს,
მუნ დებულთა საჭურჭლეთა ამომცა ვით დაჯთვალეს!
მათსა ნახსა კარდმოიღეს, ნავი სრულად კარდმოსვალეს;
დაჭლევს და სოავი დასწევს, მესა დრამად არ გასცვალეს.

ესე საქმე ქარაგანსა გაუხარნეს ძეტად ღია,
მოვიდეს და თაუკანი-სცეს, ჰკადრეს: ძეგნი იძვლია:
როცა ავა ჩვენ ტემართებდა, იგი თქვენიუკ კიჯადია;
მას ვმსახუროთ, ვინი ზირი მხისა ზირად გაგვიცვლია.»

მუნით წავიდეს, იარეს, არ თურე ხანსა ჰსმდიანს,
მიჭხედეს ტაროსისა ამოსა, ნიადეგ აზოდ ვლიდინს;
შეჭურფინვიდინს ავთანდილს, ქებასა შესსმდიანს,
მას მარგალიტსა, მას ემასა კბილითა უგრსა სმღვნიდინს.

ამბავი ავთანდილისაგან გულანშაროს მისვლისა
სვლვის ზიწს რომ გავიდა

ღვა გაიზა ავთანდილ, მივა ტანითა მჭკვერითა;
ჭნასეს ქალაქი, მოცული გარე ბაღისა ტევრითა,
გვარად უცხონი ყვავილნი, ფერითა ბეჭინს-ბეჭვრითა,
მის ქვეყანისა სიტურუე რა გაიგონო შენ რითა!

მათ ბაღთა ზიწსა დაბეს ნავი საბლითა სამითა,
ავთანდილ ტანსა ჯუბანი ჩაიცვა, დავდა სკამითა;
მოასეს კაცნი მსიდაფნი, დაშხადებულნი დრამითა,
იცი ვმა ვაჭრობს, თავადობს, და თავსა ჰმელავს ამითა.

მოვიდა მისი მებაღე, ბაღსა იახლეს რომელსა,
მას უმას უჭკურეტს შეუროფინვით ზიწსა, ელვათა მერთომელსა;
ავთანდილ უხმო, ეუბნა, კაცსა არ სიტყვის მცდომელსა:
ფინნი ხართ, ვინ ხართ, რა ჰქვიან შეუეს, აქა მჯდომელსა?

«წვრილად მითხარ ეგელაკაი;» ემა მას კაცსა ეუბნების,
რა ლარია უფრო ძვირად, ან იაფად რა იხსნიეს?
ჭკადრა: «ესედაჲ, ჰირი შენი შისინა ჰირად მქმენების,
რაცა ვიცი, მართლად კადრებ, მრუდი არა არ კემცნების:

ესეა ზღვათა სამეფო თვისა ათისა სავლითა,
თვით გულანძროს ქალაქი, სავსე ტურფითა ძრავლითა;
აქ მოდის ტურფა ეგელი ზღვა-ზღვა ნავითა მავლითა,
მელიქ-სურნავი ხელმწიფობს, სრული სვითა და დავლითა.

აქა მოსვლითა გავმდების კაცი, თუც იუოს ბერები:
ღმბა, განარება, თამაძი, ნიდაც არს სიმღერები,
«სამთარ და საფხულ სწორად გვაქვს ევაჟილი ფერდ-ფერები;
ფინცა გვიცნობენ, გვანტრიან, იციცა, ვინ ა მტერები.

დღიღ-ვაჭარნი სარგებელსა აძის მეტსა ვერ ჰლოკებენ;
იეიდიან, გაჭეიდიან, მოიგებენ, წააგებენ;
გელანს თუე ერთ გამდიდრების, სავაჭროთა ეოვლეცით ჰერებენ,
ექიანელნი წელიწადმდის საქიანელსა დიდიებენ.

ბე ვარ მებდაე უსენის, ვაჭართა უხუცესისა;
ესეცა კადრო აზბავი საქმე მისინა წესისა:
თვით ესე ბადი მისინა, თქვენი სადგომი დღესისა;
ღირველ მას ჰმართებს ჩვენება ეოვლისა უტურფისა.

რწა შემოვლენ დიდ-ვაჭარნი, მას ჰნახვენ და ძღვენსა სძღვნინან,
უჩუენებენ, რაცა ჰქონდეს, სხვაგან ლარსა ვერ გაჰსნინან,
უტურფესთა სუეედ დანსმენ, ფასსა მუნვე დაუთვლიან,
მით მძინევე ახატებს, ვითა სწადდეს, დაჰქვიდინან.

თქვენებრთა სანატოთა მის ჰმართებს გამოსვენება,
ღვამენებელთა უბრძანებს, ჰმართებდეს ვის დაუენება;
აწ იგი აქა არ არის, რას მარტებს მისი სხენება;
გამოცება და წაყვანა მას ჰმართებს, თქვენი ქენება.

ფატმან ხათუნ შინა არის, ხათუნი და ცოლი მისი,
ღურად კარგი მსწინმელი, სუეარელი, არ თუ მქისი;
მას ვაცნობო მოსულა თქვენი, წაგვიყვანოს ვითა თვისი,
წინა კაცსა მოკატეებს, ქალაქსი შესვალ ნათლიე დღისი.▶

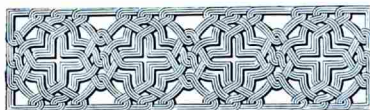
ვათანდილ უთხრა: წადიო, აგრე ჰქქენ, რაცა გწადინა;
მებაღე მირბის, იხარებს, ოფლი მკურდამდის წადინა,
ხათუნსა უთხრა ამბავი: მძე ესე დამიქადინა,
ემა მოვა, მისთა მჭერეცელთა შუენი მხედ გაიცადინა.

ვაჭარი ვინძე, ნატრონი არს ქარაგნისა დიდისა,
ღსაროსა მსკავსი ნახარდი და მთვარე დღისა შვიდისა,
ჰმეუენის ჯუბა და მოხვევანა მოწეულისა რიდისა,
მძე მიხმო, მკითხს ამბავი და ნირი ლართა სვიდვისა.▶

ფატმან ხათუნს გაესარნეს, გააკება მონა ათი,
მოუკანმა ქარვასრანი, დაუენა ბარგი მთი;
შემოვიდა დაწვივარდი, ბროლა-ბადანში, მინა სათი,
მისთა მჭერეტა დაუსახეს ვეფხსა ტოტი, ლომსა თათი.

სარი განდა და შემოკრბეს ქალაქისა ერნი სრულად,
იქითაქეთ ივრებოდეს:—ეფუჭნოტოთო ამას სრულად;
სოკნი ნდომით შეჭფრფინვიდეს, სოკნი იუენეს სულაწასულად;
მთთა ცოლთა მოიძულეს, ქმარნი დარწეს კანასრულად.

მისვლა ავთანდილისა ფატმანისას ფატმანის მიერ
მიკვებება და სინარული

ფატმან, ცოლი უსენისა, გაცეცება კართა წინა,
მხიარულმან უსაღამა, სინარული დაიხინა;
ერთმანერთი მოიკითხეს, შევიდეს და დასხდეს შინა;
ფატმან ხათუნს მოსვლა მისი, შევითვარტყევ, არ ეწინა.

ფატმან ხათუნ თვალად მარჯვე, არ ემაწვილი, მცერა შხმელი,
ნაკუთად კარგი, შავ-გერემანი, ზირ-მსუქანი, არ ზირ-ხმელი,
მუტრებთა და მოძღვრდითა მოვარული, ღვინის-მსმელი;
ღია ედვა სანაღუქო, დასაბურავ-ჩანაცმელი.

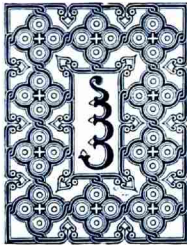
მას ღამესა ფატმან ხათუნ უმანინძლა მეტად კარვა,
ეძმან უძღვნა ძღვენი ტურფა, მიძღებელთა სთქვეს თუ: «ვარვა»
ფატმანს მისი მანინძლობა უღიოს, ღმერთო, არ დაჭკარვა;
ჭსკვეს და სჭამეს, დასაწოლად ემა გავიდა ღამით კარვა.

დიღას ლარი ეველი უჩვენა, გასსნეინა,
ტურფანი სეფელ გარდაჰსნა, ფასიცა დათვლეკინა,
ვაჭართა უთხრა: «წაიღეთ,» აჰკიდა, გააწვეინა,
სოქვა: ფითა გინდა, ვაჭრობდით, ნუ გამძელაუნებთ, მე ვინა.»

ემს ვაჭრულად იმისების, არ ჩაიცვამს არა მისსა,
ზოგჯერ უხმის ფატმან მისსა, ზოგჯერ იუკის ფატმანისსა;
ერთგან სხდიან, უბნობდიან საუბარსა არა-მქისსა;
ფატმანს ჰკვლიდა უმისობა, რამინის ვითა ვისსა.

ფატმანისაგან ავთანდილის გამიჯნურება
წიგნის მიწერა და გაგზავნა

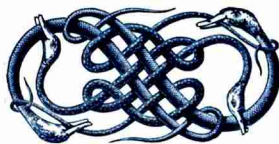

სჯობს სიძორე დიაცისა, ვისგან ვითა დათმობის:
კილიხლებს და შეკიკუეთებს, მივინდობს და მოკენდობის,
მართ ანაზღად კილალატებს, გაჭკვეოს, რაცა დაესობის,
მით დიაცსა სამალავი არასთანა არ ეთხრობის.

ფატმან სათუნს ავთანდილის კულსა ნდობა შეუვიდა,
სიყვარული მეტის-მეტი მოემბატა, ცეცხლები სწვიდა,
დამალვასა ეცდებოდა, მაგრამ ჭირთა ვერ ჰმალვიდა;
იტყვის: «რბ ვქმნა, რა მერგების!» აწვიმებდა, ცრემლსა ჰღვრიდა.

«მიღმა უთხრა, ვამ თუ გაწერეს, შესუდვაცა დამიძვირდეს;
თუ არა ვთქვა, ველარ გაუძლო, ცეცხლი უფრო გამიხშირდეს;
«ვთქვა და მოგვედე, ანუ დაურჩე, ერთი რამე გამიძირდეს,—
«მას მკურნალმან როგორ ჰკურნოს, თუ არ უთხრას, რაცა სჭირდეს.»

დასწერა წიგნი საბრძოლო, მის უმის მისართმეველი,
მისის მიჯნურობის, მისთა ზღვიეთა მცნეველი,
მისთა მსმენელთა გულის შემფრევი, შემარსეველი,
უსტარი შესანახავი, არ ცუდად დასსეველი:

წიგნი ფატმანისა ავთანდილისადმი
სამიჯნუროდ მიწერილი

ე, მხო, ღმერთის ვინადგან შხედ სწადდი დანსაბედებლად,
მით შესეგან მამორებულთა ღისინდ, არ ჭირთა მწადებლად,
ასელოს შემტრელთა დამწველად, მათად ცაცხელის მადებლად,—
მხათობათა შესი შესეგვა ტბილად უნის, დანსაქადებლად.

შენ გტრუიანობის მჭვრეტილნი, შესავის საბრალოდ ბნდებინ;
ყარდი ხარ, მივერის, ბუღბუღნი რად არა შესხედ ჰკრთებინ!
შენი შეენება ეგაყილთა აჭენობს და სემიც ჰგენებინ;
ესრულად დამწვარვარ, თუ მხისა შეენი არ მომესწრებინ.

ღმერთი მეჯეს მოწმდ, ვიძიშვი თქვენსა ამის თხრობასს,
მეგრან რა ვირვო დღე-კრულმან, სრულად გავერთვარ თობასს!
ეგული ვურ გასმღებს ნიადგე მავთა წამწამთა სობასს;
თუ რას მეწვივი, მეწვივი, თვარე მიგხდები ცნობასს!

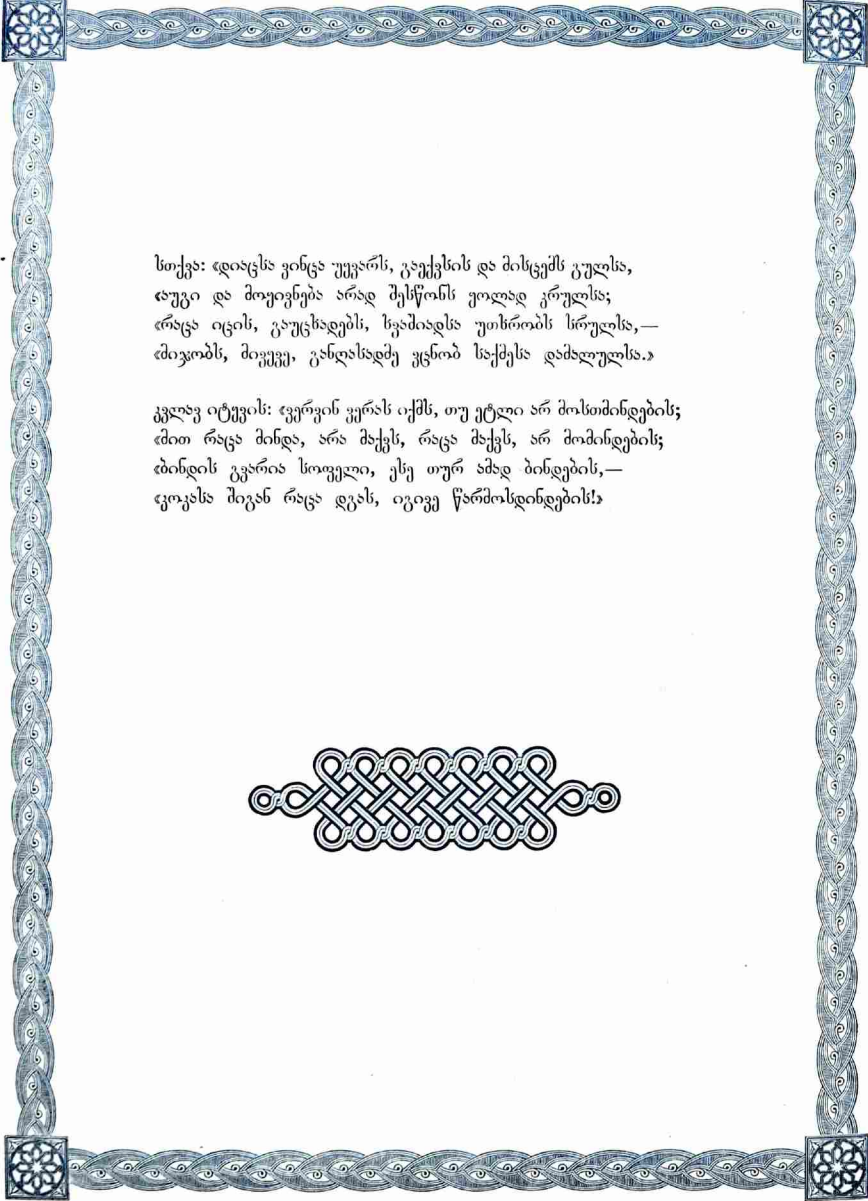
მე ვირე ამ წიგნის ზასუნი მოძივლოდეს,
ფცნობდე, გინლოდე სკვლავად, ან ჩემი ვაგოვლოდეს,—
მუნამდის ვაჟლო სულთა-დგმა, გული რაზომცა მტკიოდეს;
მაცოცხლე, ანუ სიკვდილი გარდმოწვეს ნეტარბი ოდეს!

ფატმან ხათუნ დაწერა და ვაუგზავნა წიგნი ემსი;
ემძან ასრე წაიკითხა, და ვინძეა, ანუ თვისი;
სიქვა: «არ იცის გული ჩემი, ვინ მამიკობს ვისსა ვისი;
რომე მამინს სამიჯნურო, რად ვამზავსო მე მს მისი!»

სიქვა: «ეგევი ვარდს რას აქნეს, ანუ რა მისი ფერთა!
მაგრა მს ზედა ბუღბუღის ვერ ტებილად არ უმღერთა;
უმზავსო სექე ყოველი მოკლეა, მით ოხერთა,—
რა უთქვამს, რა მოქმძხავს, რა წიგნი მოუწერთა!»

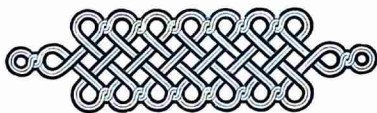
«ესე კვარი სარასავი დაუსრასავს ვუღოს მინა;»
მერმე იტყვის: ძენკან კიდე ჩემი შემწე არავინ ა;
რასათვისცა გამოვჭრილვარ, მისი მერსა რადგან მინა,
რათაცა ვით ვაოკებ, მს ვიქმ, გულმან სხვამცა რა ისმინა!

«ისი დიცი აქა სის, კაცთა მანავი მრავლთა,
მოსადგურე და მოკვარე მე სავროთა, ყოველენით მავლთა;
მოკვეე, მიახობს ყველასა, რაზომცა ცეცსელი მწკავს ღლითა,
ჩუთუ რა მარგოს მე მისი, ვარდანდა ჩემგან ვცნო ვაღლითა.»

სიქვა: დღაცნა ვინცა უკვარს, გაუქვის და მისცემს ტულსა,
ლეუგი და მოეუნება არად შესწონს ვოლად კრულსა;
რაცა იცის, გაუცნადებს, სუამიადსა უსირობს სრულსა,—
მთავობს, მიუკუე, განღასადე ვცნობ სექმეს დამალულსა.»

კვლავ იტყვის: ფურუინ კურას იქმს, თუ ეტლი არ მოსთმინდების;
მით რაცა მინდა, არა მქეცს, რაცა მქეცს, არ მომინდების;
ბინდის კვარია სოფელი, ესე თურ ამად ბინდების,—
ფოკასა შიგან რაცა დგას, იგივე წარმოსდინდების!»

წიგნი ავთანდილისაგან ფატმანისადმი
ხასუსად მიწერილი

ოგეწურა, წავიკითხე შენი წიგნი, ჩემი ქება,
მეც მომხსწარ, თვარე შენგან მე უფრო ძვირს ცეცხლთა დება;
მეცნა გინდა, მეცა მინდა გაუწევებლად შენი ხლება,
მეურა არის ზიოიანი, ორთავეა რადგან ნება.»

ოვტმნისს ვერ უიამბობ, მოემტა რა სიამე;
მიუწურა: ეგბრის, რაცა უშენოდან ცრემლი ვლამე,
აწ ვიქმნები თავის წინა, აქა მხოვე მარტო სძმე,
ემომსწრავე შეურა შენი, რა შელამდეს, მოდი ღამე.»

მის ღამითვე სწვეველი რა მართვეს წიგნი ემსა,
შელამდა და წადავიდა, სსვა ემისვია მონა კხასა:
ამას ღამე რე მოსვალთ, ვერა მხოვებ შენთვის მხასა;
მის ეწეინა, არ დაბრუნდა, სთქვა თუ: «ჭკუესო ეკე რასა!»

წვეული აღარ დაბრუნდა, კვლავ სვეე უკუწვევითა;
ფატმან ზის წვენით, შევიდა ავთანდილ მარტო სე ვითა,
დიაცხა წვენა შეატეო, ჰინახა შესვლითა შევითა,
ვერ დაიხინა შიშითა და მისითავე თხვეითა.

ერთგან დასხდეს და დაიწვეს კოცნა, ლაღობა წელიანთ;
შემოდგა კარსა ემა ვინმე კველუცი, ტან-ნაკვითანი,
შემოვლო, ახლოს შემოჭვეა მონა ხმალ-დარავიანი;
დაჭკრთა, რა ჰინახა ავთანდილ, ჰტავსო თუ, ტზა კლდიანი.

ფატმან რა ჰინახა, შემინდა, მრწის და მიეცა მრწოლასა;
მან გაკვირვებით უჩვრიტა მათსა ლაღობა-წოლასა,
უთხრა: «რ გიშლი, დიაცო, ფერთა მიღამო ერთოლასა,
გადითენდების, განანებ მაგა მიემისა ყოლასა.

გადმეცხე, ბოლო დიაცო და დამდეგ განათრეველად,
მაგურ სცნობ სვალე ზასუსსა მაგა საქმისა მსღვეველად:
ვარ შენთა შვილთა შენითა კბილთა დამაჩქეველად,
დავუძლო, წვეერთა ფუ მიევე, სელი-და ვრბოდე მე ვეღადღა

ესე სთქვა და კაცმან წვერთა მოიხიდა, კავალიო კარნი;
ფატმან შეჭქმნა თავსა-ცემა, ღაწანი ესხნეს ნახოკარნი,
ცრეკლთა, მისთა მონაღვართა, წვაროსებრი იხმნეს წკარნი;
სთქვა: «დაბქოლეთ, მოდით, ქვითა, მოძადვეკით, მოძაღვარნი»

მოსიქვამს: მოკვალ ჰამ, ქმარი, ამოვწყვიდენ წერილნი შეილნი,
ინაგარ-გუაჲ საქონელნი, უსახონი თვალნი თლილნი,
ეგვეერე სიყვარელთა, ვამ, გამსრდელი, ვამ, ვასრდელნი!
ბოლოდ ვექმენ თავსა ჩემსა, სიტყუანია ჩემი წილნია.»

ამს ყველას ავთანდილ ისმენდა ვაცბუნებული,
უბრძანა: არა გჭირს, რას იტყვი, რასთვის სარ ავრე ვებული;
რას დეტქვდა იგი ეძა, რა ჰნახა შენგან კალებული?
«დადუმი, მითხარ, ვინ იყო, ანუ რად საქმედ რებული?»

დიაცმან უთხრა: «ჰე, ლომო, ხელი ვარ ცრემლთა დენითა,
ხურას ნუ მკითხავ ამბავსა, ვერცა რას გითხრობ ენითა;
დავსოცენ შეილნი ხელითა, მით ვარ აღარას ლხენითა,
თავი მოვიკალ უმძინოდ სიყვარულითა შენითა.»

ესე გვარი დია მიჰხედეს სიტყვა-მცდარსა, ენა-მეტსა,—
«ხვამიადსა ვერ დაჰმალავს—უგუოას, შმაგსა, რეტსა;
ფაგლასითა შეწიყენით, გეტყვი ვოვლას ჩემსა მჭერეტსა,
მეურსლმანცა ვერ ჰკურნოს თავისისა სისხლის მფრეტსა.»

თორისგან ერთი ჰქმენით, ამის მეტსა ნუღარ ჰლამით:
«მოვითაჰკლავ იმა კაცსა, წადი, მოჰკალ მღვდით ღმდით,
მე და სრულა სხელი ჩუმი დანოცასა დაგესენ ამით;
მოსივალ, გითხრობ ეველავსა, მე ვითა ვარ ცრემლთა ღმდით.»

თვარა ღამითვე ტვირთები შენი წაიღე ვირითა,
დღაგლე ჩემი მიდამო, სრულად მიჭკრივე მირითა;
ჟეჟსე, რომე ჩემთა ცოდვათა შესცა ავაგვიონ ჭირითა,—
თუ ღარბასის მივა იგი ემა, შვილთა დამაჭმევს ზირითა.»

რა ესე ესმა ავთანდილს ღაღისა, ბუნება-ზინარსა,
ადგა და ღიხტი აიღო,—რა ტურთა რამე მსხე არსა!—
«ამხ სჯამისა ვერ-ცნობა—სთქვა—ჩემი სიმუნტე არსა;»
ნუ ეჭვ სულ-დგმულსა მისებრსა, სხვა არცა მისებრივ არსა!

ფატმანს უთხრა: «კაცი მომეც მასწავლეულად, წინა-მძღვარად,
«ესასა მართლად წამიყვანოს, თვარა შემუღად მიხდა არად;
«იმხ კაცსა ვერა ვხედავ მეომრად და ჩემდ დარად;
«რაცა ვუყო, მოგასსიყნებ, მომიცადე, იფავ წუნარად.»

მას მისცა მონა დიაცმან წინა-მძღვარად, წაცამეფანულად,
კვლავუ შექვივლა: «ვისადგან ცეცხლით ცხელი ხეღად,
«თუ მოვითაჭკლა იგი ემა ჩემდ გულისა მოხსიელად,
«ბეჭედი ჩემი აცვიან, მას გვედრებ მოხატანულად.»

ავთანდილ კანკლო ქალაქი მით უებროთა ტანითა;
«სღვის ზირსა სხელი ნაკები დგეს ქვითა წითელ-მწვანითა,
«ქაშეთენ სრითა ტურთითა, კვლავ სეღათ ბანის-ბანითა,
«დიდროვანითა ტურთითა, მრავლითა თანის-თანითა.

მუნ მიჰყავს ზირ-მზე აუთანდილ მის, მისსა წინა-მდომკელსა,
სმა მდაბლად ჰკადრებს: «ისინა სრა მისი, ყიებ რომელსა,
უჩუენებს, ეტყვის: «ჰხედო ბანსა ზედ-ქვე მდგომკელსა?
«იქი წვეს ძილად, იცოლი, ანუ ქვე ჰლოკებ მჯდომკელსა.»

კარსა წინა დარაჯანი ორნი უწვეს მს კლას ეძსა;
უმბ კაეიდა, კაეზარა, დაკლებეს ვირე სმისა,
თვითო ხელი კელსა მიჰყო, მუნვე მისცა სულთ-ხდასა,
თავი თავსა შეუტავა, გაურია ტვინი თმასა.

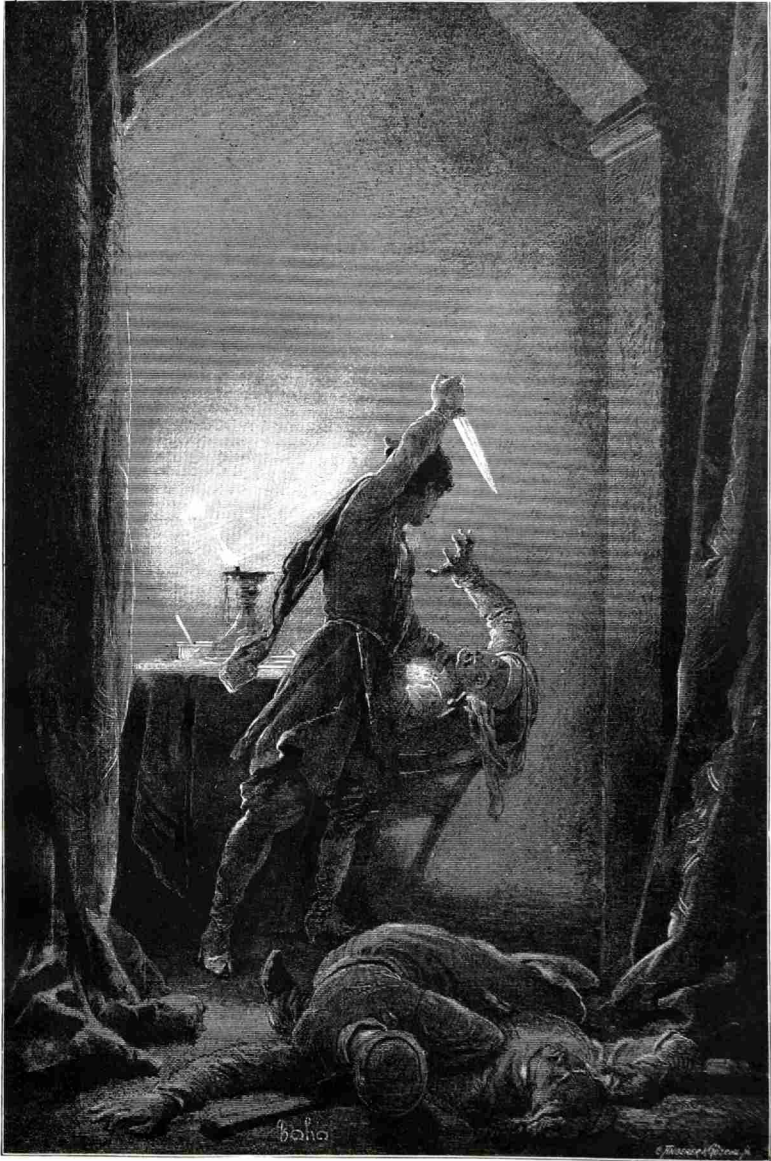
აქა ავთანდილისაგან ჩაჩხაგირისა და ორის
მისის დარაჯის დახოცა

გი ესა სწოლს მბრტო წვა გულითა ჯაგრიანითა,
ხელ-სისხლიანი ავთანდილ შედგა ტანითა ჯანითა;
ველარ აესწრა, იღუძელ მოჰქვალა, ვერცა თუ ვცანითა,
ხელი მოჰქვიდა, მიწასა დაასკუნა, დაჰქვალა დანითა.

შგურეტელთა შუე და ძებრძოლთა მხეცი და ვითა ზარია,
ბეჭდითურთ თითი მოჰკვავთა, ქვესუნელთ მიწათა გარია,
ზღვისაგან სარკმლით განსტეორცა, ზღვისა ქეიძათა გარია,
მისთვის არცა სად სამარე, არცა სთხარად ბარია.

ხმა მთისა დახოცისა არ გავისმა არსით არა;
წამოვიდა ვარდი ტკბილი, რასამცა ვით გაემწარა;
ესე მიკვირს, სისხლი მისი ასრე ვითა მოიპარა!
რომე წელან წამოეგლო, გზა იგივე წაიარა.

რა ფატმანისს შევიდა ლობი, მსე, მოჰე წუღიანი,
უბრძანა: მოკვალ, მან ებმან დღე ვეღარ ჰნახოს მზიანი,
თავით მონა შენი მოწმად შეაგეს, ფიცი აფიცე ღვთიანი;
აჰა, თითი და ბეჭედი და დანა მაქეს სისხლიანი.

აწ მითხარ თუ, რას იტყოდი, რას გაშმაგდი ისრე რეტად,
რას გექადდა ისი კაცი?—მესწრაფების შეტის-შეტად;
ფატმან ფერსთა მოესვია: ანა ვლირსვარ ზირსა ჰვრეტად,
გამძიმოთელდა გული წელუელი, ანლა დაეჯე ცეცხლთა შრეტად.

მე და უსენი შეილითურთ აწ ანლა დავიბადენით;
ლომთა, ქეზანი შენიძეა ზეენ ვითა ვადიადენით!
ფინადგან სისხლთა იძისთა დაღვრავე დავიქადენით,
თავითგან გითხრობ ვეგლასა, თქვენ სძენად დაქმსადენით:»

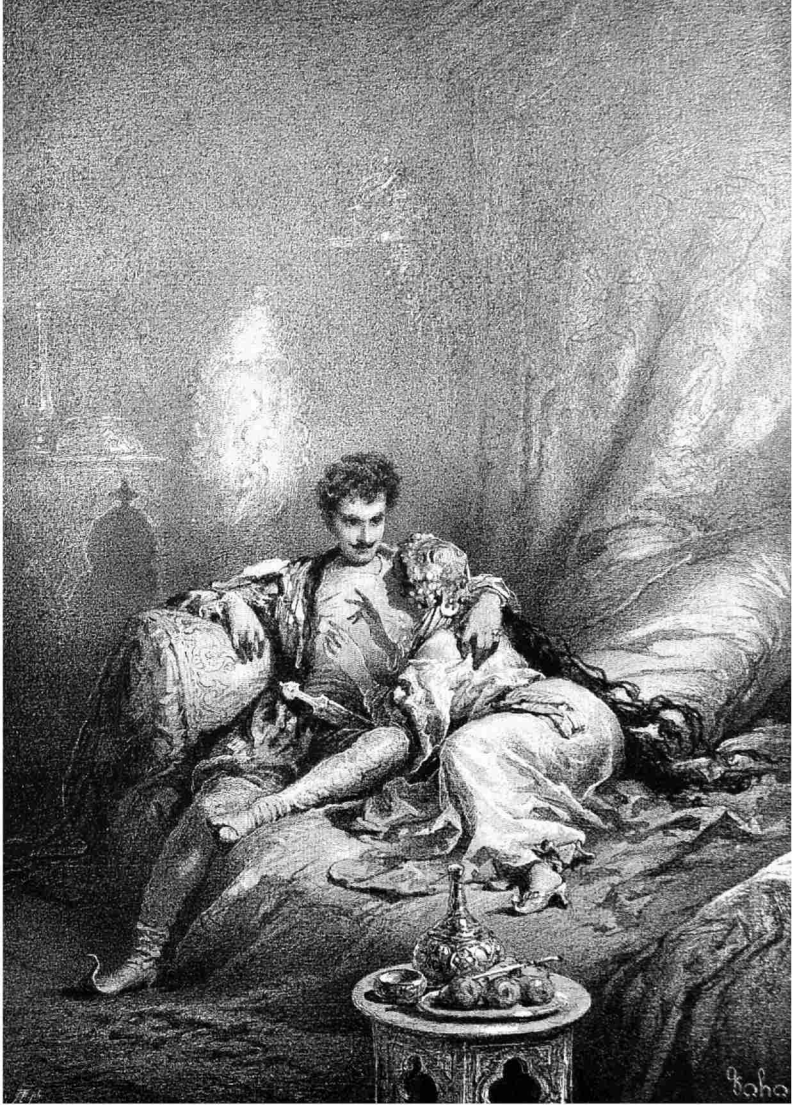
ნესტან დარეჯანის ამბის მბობა ფატმანისაგან
ავთანდილის წინაშე

მა ქალაქის წესია, დღეს მას ნაფროზობას
არცა ვინ ვაჭრობს ვაჭარი, არცა ვინ წავა გზობასა;
ყოველნი სწორედ დავიწვებთ კასმას-ღამასობასა;
დღისს შეიქმენ მეფენი ჰურობა-დარბასობასა.

ჩვენ დიდ-ვაჭართა სედა გვამს დარბაზს მიღება ძღვენისა,
მათი საბოძრისა ბოძება ჰმართებთ მსგავსისა ჩვენისა;
ათ დღემდინ ისმის უოველგან ხმა წინწილისა, უბნისა,
მოკლანს ძღერა, ბურთობა, დგრიალი ცხენთა ღვენისა.

ქმარი ჩემი, დიდ-ვაჭართა წუძღვების უსენ წინა,
მათთა ცოლთა მე წავასხამ, მაწვეველი არად მინა;
დედოფალსა ძღვენსა ვუძღვებით მდიდარი, თუ კლანა ვინ ა,
დარბაზს ამოდ გავიხარებთ, მხიარულნი მოვალთ მინა.

დღე მთვინე, ნაერთობა, დედოფალს ძღვენი ვძღვევით;
ძვენი მთვინით, მათ გვიბოძეს, ზღვევით, ზღვევით;
ყაძირად მხარულნი წამოვდით ნებით ნებით,
ყვალუ დავსხედით განარებად, მუნებურნი არ ვიყვებით.

ბაღსა შიგან თამბობად სლამოსა გავე ვაშსა,
გავიტანე სათუნები,—მათი ჭმევა ჩემგან ჰხამსა—
მომეყებოდეს მოძღვრალნი, იტყოდიან ტკბილსა სმასა;
ვიძღვრდი და ვუძღვრილობდი, ვიცვალედი რიდეთმასა.

თქ ბაღსა შიგან ტურფანი სხლნი, ნატოვად გებუნნი,
მბაღლნი, ეთვლენით მხედველნი, სღვსეღან წაკიდებულნი;
მუნ შევიტანენ სათუნნი, იგი ჩემთანა სლვებულნი,
ყვალუ დავიდევით ნადმი, დავსხედით ამოდ შევებულნი.

ვაჭრის ცოლთა მხარულნი ვუმსხინმლე ამოდ, დურად,
სმასა სეღა უძისეზოდ გავსე რამე უცემურად;
რას შემეტყვეს, ვაიერას, სხდომილ-იყო რაცა ზურად,
მბრტო დავრნი, სეღა რამე შემომეცა გულსა მურად.

უკმთავსევენ სარკმელი და შევაცოე ზირი სღვასა,
ვიხედვდი, ვიქარებდი კაემისა ჩემგან სრდასა;
მორს ამინდა ცოტა რამე, მოცურევად შიგან სღვასა,
ფრინველად ვთქვი, ანუ მხეცად, სხვათ ვამსგავსე მემცა რასა!

მე შორილამ ვერა ვიცან, მომეხლა, იყო ნავი,
ღორთა კაცთა, ტანად ჰმუთა, თვით ზირიცა ვდგა ჰავი,
იქითა-ქეთ მოსდგომოდეს ახლოს, უნდა ოდენ თავი,
გამოვიდეს, კამიკვირდეს იგი უცხო სანსხავი.

გამოჰსიღნეს იგი ნავი, გამოიღეს ბაღსა წინა,
მდინედეს, მოიხედეს, ვინ გვიჰგურესო, სადა ვინ ა,
ვერა ჰნახეს სულიერი, ვერცა რამენ შეამინს;
მე იღუძელ ვინედვიდი, სულ-ღებული ვიყავ შინა.

მით ნავიდაღმე მით რომე გარდმოჰსევს კიდობანითა,
ახალდეს, ქალი გარდმოჰსნდა უცხოთა რათმე ტანითა,
თავსა რიღითა ჰმუთა, ქვეშეთ მოსილი მწვანითა,—
მხესს სიტურფედ ეოფის, იოსს მისითა გვანითა.

რე მობრუნდა ქალი ჩემკენ, შემოადგეს სხივნი კლდესა,
დაწვთა მისთა ელვარება ელვარებდა სმელთ და ზესა;
დავიჰუსენ თვალნი, ეოლა ვერ შევადგენ, ვითა მხესსა,
უემოვიხარე კარი ჩემკენ, მათი ჰგურეტა ვერ სცნესა.

მთავისმენ ოთხნი მონანი, ჩემსა წინაშე მდგომელნი,
ფურქვენე: „ჰხედავთ, ინდოთა ტევედ ჰქვანან შუქნი რომელნი,
„ჩაქარენით, ჩადითო, წენარად, ნუ ჩქარად მსლტომელნი,
„მოკეოდან, ფასი მიეცით, რისაცა იონ მდომელნი.

„,თუ არ მოცენს, ნუღარ მისცემთ, წაჭევიანით, დაჭევიანით,
„მოიუვანეთ იმი მოვარე, ჭქმინით კარვად, ეცადეთ;“
ჩემში უმანი სუღადღამან ჩაწანრეს, ვითა ფრეით;
„დაევაჭრეს, არ მოჭევიდეს, მავნი ვნახენ მეტად წყენით.

ქე სარკველთა გარდევადე, რა შევივენ, არ მოჭევიდეს,
ქევეუხახენ: „დაჭევიანით!“ დაიჭერეს და თავსა სჭრიდეს;
იგი ზღვანსა შესრივნეს, შემადგეს ქალსა, სცვიდეს;
ქევეეებე, გამოევივარე, სღვის ზირს ხანსა არ დაჭევიდეს.

რა გაბბო ქება მისი, რა სიტუოფე, რა ნახობა!
ფუფცავ, რომე იგი შხეა, არა ჭმარებეს შხესა შხობა;
ფინ ვაციდის შუქთა მისთა, ვინცა ვით ჭქმნას ნახახობა!
ქე თუ დაშვაყის, აჭა, შხა ვარ, აღარ უნდა ამას შხობა!ა

ესე სიტყვა დაასრულნა, ფატმან იერნა ზირსა ხელნი,
ავთანდილსცა აეტინეს, გარდმოჭევიანა ცრემლნი ცხელნი;
ერთმანერთი დავუწუდათ, მისთვის გახდეს ვითა ხელნი;
ღვარამან, სუღათ მონადენმან, გააწეაღნა ფიოქნი თსელნი.

მოტიორეს, ემამან უთხრა: ნუღარ გასწევეტ, გაასრულე!ა
ფატმან იტევის: „მივეეებე, გული მისთვის ვაერთგული.
„გარდგეკოცნე ეოვლი ასო, თავი ამდ მოვაძული,
„სუღან დავსვი ტანტსა ხეშა, შევეეეეთ, ვავუსული.

ვევადრე: „მიისწრ, ვინ ხარ, მსგო, ანუ ძვილი ვისთა ტომთა,
„ამხ სანკთა სით მოჭყუანდი შენ, ზატრანი ცისა სომთა?“,
ამხ ზასუნი არხ მიისწრ მე სიტყუათა ესე სომთა,
ას-ნაკეცი წუარო ვნახე ცრემლთა მისთა მონაწითობთ.

რთა მივაჭირვე კითხვითა, მეტისა საუბართითა,
გუელ-ამონრწინვით ატირდა მით რამე სმითა წუნართითა;
ბროლ-ლალსა დვარნი ნარგისთა მოსდის გიმრისა დართითა;
მისი მჭვრეტელი დავიწვი, გავხე გულებთა მკვდართთა.

მითხრე: „სენ ჩემთვის დედაო ხარ უძვთბესი დედისა,
„რას აქნევ სემსა ამბავსა, სლანარი არის ვებდისა!
„დარბი ვინმე, შემწრობი ვარ უბედოსა ბედისა;
„თუ რაღა მეთხო, ძალიმცა გიგმია არსთა მხედისა!“

ვუთქვი, უვამოდ არ წესია მოევანა და მისისა სმობა,
მომკვანელი გამძვებების და წაუვა ერთობ ცნობა;
ხმობა უნდა კამიერად, საჯოსა უოვლსა თხრობა;
რად არ ვიცი ამხ მისისა საუბრისა უქამობა!

ავიუვანე იგი ზირ-მსე, ნაქები და ვერ ვუთქვი უქვი;
ესურვილმან და მხემან მისმან ძლივ დავმელი მისისა მუქვი,
ჩამოვბურე მრავალ-კეცი სტავრთა მძიმე, არ სუბუქვი;
ცრემლსა სეტყვს და ვარდსა აწრობს, წამწამთაგან მოჭქრის ბუქვი.

ემოციებსე მინა ჩემსა იგი ზირ-მსე ტანით ზღვით,
ემოციებსე სხელი ერთი, შიგან დავსვი მეტად მღვით,
ემოციებსე ვუთხარ სულიერსა, შევინახე ფარვით, კრძალვით,
ერთი სანგი ვამსახურე, მე შევიდი, ვინაში სღვით.

ერთ ვინაში სვეირველი მე გღვს მინა ვოივა-ქვევა,
დღე და ღამე გაუწივეტლად ტირილი და ცრემლითა ფრქვევა!
შევესწევი: „დადუმილი“, წამ ერთ ჰქონდის ჩემი თხვევა;
აწ უმისოდ ვით ცოცხალ-ვარ, ჰაი ჩემთვის, ვაგღვს შევა!

მინა შევიდი, მას წინა ეღვს ცრემლისა გუბები,
შიგან მელნისა შორეულსა ვუარის გიშრის მუბები,
მელნისა ტბათთ იღვრების სავსე სათისა რუბები,
მუა მოწინა და ზეფსა სვეირს მარგალიტი ტუბები.

ვამი ვერ ვბოვე კითხვისა ნიდავ ცრემლითა ღვრისვან,
თუქვა შევითს: „ვინა სარ, ვერე ვასული რისვან?“
მსქეფორდ სისხლისა ნაკადი მოსდის ზღვისა სისვან,
მას სორციული არ ვასმღებს სხვა, კიდევანი ქვისვან.

არად უნდის საბურავი, არცა წოლა სავებლითა,
მიწევი ივეის რიდითა და მით ერთითა ვაბხითა,
მკლავი მინა სანსუნულად მიიღვის და მიწვის მითა,
მლივე ვაჭამი ცოტა რამე ზთანითა შესვეწითა.

ესხვა გაბბო საკვირველი რიღისა და ებახისა:
ფარ მხასავი ეოვლისავე უცსოსა და შვირფასისა,
მაგრან მისი ზრე ვიცო, ქმნილი იყო რაგვარ რისა,—
ელიბო ჰქონდა ნაქსოვისა და სიმტკიცე ნაშეღისა.

მაწ ტურფამან სსხლსა ჩემსა ეგრე დაჰყო ხანი დიდი;
ფერ გაფანდვე ქმარსა ჩემსა, შესმენისა მქონდა რიდი;
ფოქვი: „თუ ვუთხრობ, ვიცო, დარბაზს განამქლავნებს ისი ფლიდი;“
ფესე შეეო საკონებლად, კვლავ შევიდი, კვლავ გავიდი.

ფოქვი: „თუ ზრ ვუთხრობ, რა ვუეო, ჩემსან რა მოეგვარების,
„არცარე ვიცო, რა უნდა, რა ვისგან მოეხმარების;
„ქმარი რა მიგრძნობს, მოცამქლავს, ველარა მომეფარების;
„ვითა დავმლო ნათელი, ვინ მხესა დავდარების!“

„შე გლას მარტომან რა ვუეო, მიმტებს ცეცხლითა ღებას!
„მო და გაფანდო, რე შევალ უსენის შეცოდებისა;
„არ განამქლავნის, ვაფიცო, თუ მომცემს იმეღებისა;
„სულსა ვერ წასწემენდს, ვერა იქმს ფიცისა ცაცუღებისა.“

მხოველ მარტო, ქმარსა ჩემსა ველალობე, ველაციცე,
მერმე ვუთხარ: „გითხრობ რასმე, მაგრან ზირველ შემომფიცე,
„არვის უთხრა სულიერსა, საფიცარი მომეც მტკიცე;“
ფოცი ჰფიცა სმინელი: „თავიცოთ კვლავთა ვიცე!“

„რაცა მითხრა, სიკვდილამდის არვის ვუთხრა სუელიერსა,
„არა ბერსა, არა ემასა, მოეგარესა, არცა მტერსა;“
მერძე ვუთხარ ეგელაკი უსენს, კაცსა ღმობიერსა:
„მოდო, მოძევე აქა სადმე, მო, ცანეყებ მისა იერსა.“

ადგა, წამოძევა, წავედით, შეველენით კარნი სრისანი;
ლუსენ გაჭკვირდა, ცაცა ჰკროთა, რა შექნი წინსა შისინი;
ესთქვა: „რა მიხვეყ, რა ვნახე, რანია, ნელარ რისანი?
„თუ სორციელი არისმცა, თვალნიმცა მრისხვეყ დვითინანი!“

ფთქვი თუ: „არცარა მე ვიცი ამისი სორციელობა,
„რაცა არ ვითხარ, მის მტრი მაქვს არა შეწყნეობა;
„მე და შენ ვკითხოთ, ვინ არის, ვისგან სჭირს ითი ხელობა?
„ნუთუ რა ვკითხრას, ვიჯნეთ, ჰქმნას დიდი ღმობიერობა.“

მდივედით, გუქოანდა ორთავე კრძლავა მისისა კრძლავისა;
ეგადრეთ თუ: „მსეო, სხმდილი გეგდების შენგან აღისა,
„კვითხარ, რა არის წამლი მთვარისა შექნამკრთაღლისა,
„რას შეუქმნისარ საფრანდ შენ, იერად მსგავსი ღლღისა?“

რაცა ვკითხეთ, არა ვიცი, ესმა, არუ არ იხმენდა:
ფარდი ერთგან შეეწება, მარგალიტსა არ აჩენდა;
„გველნი მოძლით მოვეცნეს, ბელი შედმა შერამქენდა;
მსე ვეძანსა დაეხნელა, სედან რამცა ცაგვითენდა!

ვერს დავერეთ ზასუნი ჩვენ საუბრითა ჩვენითა,
ვეფოსი-ავასა ზირ-ქუძად ზის, წერობა ვერ ვუგრძენითა;
ვევლავცა ვაწეინეთ, ატირდა მქვევრად ცრემლისა დენითა:
„აზრ ვიცით, მიმიშვიო!“ ეს ოდენ უვითსრა ენითა.

დავსნედიტ და მისთანავე ვიტირეთ და ცრემლი ვლამეთ,
რაცა გვეთქვა, შევინანეთ, სხვამცა რაღა შევიწამეთ!
მელიკ ვინავეთ დაღუძებ, დავადუმეთ, დავანამეთ;
ჩვენ მივართვით სილი რამე, მაგრა ვერა ვერ ვაჭამეთ.

ესენ იტყვის: „ბავრ ათასნი ჭირნი ამან ამისოცნეს;
„ესე დაწენი მხისად კმარან, კაცთავანმცა ვით ივოცნეს!
„უძრთლეა, ვერ-მქვერტელმან თუ ზატენი იასოცნეს;
„მე თუ შვილნი მირჩვენან, ღმერთმან იგი დამისოცნეს!“

მას ვუჭვრიტეთ დიდი ხანი, წამოვედით სულ-თქმა ანით,
მეურა გვინდა სისარულად, გავრა დიდად ვივანგანით;
ვაჭრობისა საქმისგან მოვიცალეთ, იგი ვნახით,
ეტელი ჩვენი გაუშვებლად დაეტვევენს მისით მსით.

რას ვარდაჭხდა ხანი რამე, გამოვიდეს დამე-დდენი,
ესენ მითხრა: „არ მინახავს მოღანდლიდგან შევე ჩვენი,
„მივასირებ, წავალ, ვნახავ, ვუდარბასო, ვუძღვანა ძღვენი;“
„მოვასხენე: „ღია, ღმერთო, ბრძანებდა ეგე თქვანი.“

ესენ ტახტის დაბნელება მარჯალიტი და თვალები;
დავედრე: „დარბაზის დატყველების დარბაზის ერთი მთვრალეობი;
„აბა ქალის აბაჯსა, მოძვალ, თუ არ ეგრძალები;“
ეგვლე შემომფიცა: „არ ვიტყვი, თავსაცა შეცეს სძალები!“

ესენ მივიდა, სელმწივე დაჭნა ნადიმად მჯდომელი,
ესენ, არიფი მეფისა და მეფე მისი მდომელი;
წინა მიისუა, შეიძენა, ძღვენი მძართვა რომელი;
აწ ჰნათა მთვრალი ვაჭარი, ცქაფი, უწყელი, მსწრომელი.

არა მეფემს ესენს წინა ჰნავა მრავალი დონტაქანი,
ეგვლე შეჭნეეს და ევლე აივსეს სხვა ფარხნი და სხვა ჭიქანი;
დადავიწვდა იგი ფიცნი,—რა მუსაფნი, რა მაქანი!—
მძრთლა თქელა: „არა ჰმართებს ევას ვარდი, ვირსა რქანი.“

ესთსრა დიდმს სელმწივემს უჭკოთა, ესენს მთვრალსა:
„და მიკვირს, სძღვენოდ სეინად სით მოიღებ აბა თვალსა,
„მარჯალიტსა დიდროვანსა, უმსგავსოსა ჰლოვებ ღალსა?
„ვერ გარდვიდი, თავმს სემმს, ძღვენთა შენთა ნათალსა.“

თავგანი-სცა ესენ, ჰკადრე: „ჰე, ძღველო სელმწივეო,
„სეცით მუქთა მოძვენილო, მარხენილო არსთა, მხოო!
„რაცა სხვა მაქს, ვისი არის, ოქრო, გინდა სპურტლო?
„დედის მუცლით რა გამოძეე! მთომებთ თქვენცა მყო.

„აიძის გვადრებ, თავმან თქვენმან, არა გმართებს ძაღლი ძღვინის;
ე, სხვა რაღა შეავს სანძღო თქვენი, შესართავი თქვენის ძის,
ე, მას უცილოდ დამიძღვლებო, ოდეს ჭნახით მსგავსი მისინ,
ე, მძინ მეტად გააძრავლოთ თქვენ ბრძანება ნეტარისა.“

რას ვაგრძელებდე, გასტეხა ფიცი, სიმტკიცე სჯულისა,
რუძობა ზოგან ქალისა, მჭვრეტთაგან მსედ სასულისა;
მეფუეს მეტად იაძა, მიეცა ღვინი გულისა,
რებრძანა ღარბასის მოეყანა, სრულქმნა უსენის თქმულისა.

მე ბაქა ჩემსა აძოდ ვვაე, მუნადის არ მიკვნივსია;
მეძოდგა კარსა მეფისა მონათა უხუცესია,
თანა ჰეგა მონა სამოცი, ვით სელმწიფეთა წესია;
მოვიდეს, დია გავკვირდი, ვთქვი: „რაღა საქმე შესია.“

მისაღვამეს, „ფატმან,“—მითხრეს—„ბრძანება მისა სწორთა,
ე, დღეს რომელი უსენ შესმღვნა ქალი, მსგავსი მსეთა ორთა,
ე, აწ მომეკარე, წავიყვანო, ვლა არ გვინდა გზათა შორთა;“
ფესე მესმა, დამტეღეს ცანი, რისხვით ეცა გორა გორთა.

მე გავკვირებით კვლავ ვკითხე: „რა ქალი გინდათ, რომელი?“
მათ მითხრეს: „უსენ შემოსმღვნა ზირი ელვათა მერთომელი;“
აზრას მარტებდა, დაესვენა დღე ჩემი სულთა-მსდომელი,
აფთოთოლდი, ავდეკ ველარა, ვერცა ქვე ვიყავ მჯდომელი.

ძეველ, ვინსე იგი ტურფა მტირლელ დნ ცრემლ-დისმულად,
ეკადრე: „შეო, ბედმან მემან ვით მიძუხთლ, ჰსეღვე სრულად:
„ცა მობრუნდა რისხვით ჩემქენ, იავარ-შეო, ამოქურა სრულად,
„შემანძინეს, მეფე ვითხოვის, ვარ ადისთვის გულ-ძიკულულად.“

მან მითხრა: „დაო, ნუ გეკვირს, ეგე რაზომცა მნელია,—
„ბედი უბეღო ჩემსეღა მიწვიე ავინა მქმნელია;
„კარგი რამ მტირღეს, გეკვირღეს, ავი რა სეკვირეულია!
„სხვა დნ სხვა ჭირი ჩემსეღა არ ახელია, ძველია.“

თვალთა, ვითა მარგალიტი, ვარდმოჭეარა ცრემლი სძირი;
ადგა ასრე გულ-უძიმბდა, ვეფხი იყო, ანუ ტპირი,
ღოსინი ღოსინად არად უხნდა, მართ აგრევე ჭირად ჭირი;
მთხოვა, გარე ავიდითა მოიბურა ტანი, ზირი.

ძევე სეჭურჭელს, რომელსა ფასი არ დაედებოდა,
თვალ-მარგალიტი ავიღე, რაც ოდენ ამედებოდა,
თავითა დნ თვითა თვითოსა ქალაქსა ვეფხეობდა;
ძიკე, მას წელსა შვეარტვი, მავ-გული ვისთვის ჰვედებოდა.

ვარქვი: „ჩემო, განდა სდამე გემბრების ესე ევარი;“
მით მონათა სელთა მივეც იგი ზირი, შისის დარი;
ღსცნო მეფემან, მოეკება, ჰვრეს ტაბლავსა, გავსდა ზარი;
იგი მივა თავ-მოღრეკით წყნარი, არას მოუბარი.

ესედა მოატედა მჭვრეტელი, გაჭნადა ზათქი და ზარები;
ვერ იჭირვიდეს სარანგნი, მუნ იყო არ სიწუნარები;
იგი რა ჭნასა შეფემან, საროსა მსგავსი ნარები,
გეკერთოდით უთხრა: „ჭე, მსეო, აქა ვით მოიკვარები?“

ვით მჭემან, მისნი მჭვრეტელები შეჭქმნა თვალისა მუხსეულად;
ემეფემან ჭბრძანა: „გამხადა ნახული მე უნახეულად;
„ღვთისაგან კიდე ვინმც იყო კაცი ამისად მსახეულად!
„ჭმართებს ამისა მიჯნურსა, ხელი თუ რბოდეს ან ველად!“

გვერდსა დანსვა, ეუნა ტკბილითა სუბართითა:
„მითხარო, ვინ ხარ, ვინ ხარ, მონული ვისთა გვართათა?“
მან არა გასცა ზასუსი ზირითა, მისსა ღღრითა,
თავ-მოდრეკილი დაღრეჯით ქვე სის ცნობითა წუნართითა.

არ იმენდა მეფისსა, რასა გინდა უბრძანებდა,
სხვაგან იყო გული მისი, სხვასა რანძე ივანებდა,
ფარდნი ერთგან შეწყებანა, მარგალიტსა არ აღებდა,
მჭვრეტნი მისნი გააკვირნა, რასამცა ვინ იაზრებდა!

ემეფე ჭბრძანებს: „რა შევიგნათ, გული ჩვენი რით იხსნების?
„ამა ორთა კიდევანთა ზსრი არა არ ექმნების:
„ან ვისიმე მიჯნურთა, სავგარელი ვგონების,
„მისგან კიდე არვისად სცალს, ვეღარცა ვინ ეუბნების.“

„ახუ არის ბრძენი ვინმე, ძღვლი და ძღვლად მხედი,
„არცა ღვინი ღვინად უჩანს, არცა ჭირი ზედან-ზედი,
„ვით სღაზარი ასე ესმის უბედობა, თუნდა ბუდი,
„სხვაგან არის, სხვაგან ჰფერინავს, კონება უმს, ვითა ტრედი.

„ღმერთმან ჰქმნას, შინა მოვიდეს მე ჩემი გამარჯვებული,
„მე დაუახვედრო ინი მზე და მისთვის დაშაღებული;
„მან ათქვეინოს ნუთუ რა, ჩვენცა ვცნოთ გაცხადებული;
„მუნამდის მთვარე მუქ-კრთობით ვდეს, მზისა მოძორებული.“

სელმწიფისა შეიღის ვითხრობ კარგსა ეძას, გულოვანსა,
ლეებროსა სნედ და თვალად, შენიერსა ზიროსა, ტანსა;
მამინ ლაქარს წასულ-იუო, მუნ დაჰყოფდა დიდსა ხანსა;
მამა მისთვის დაშაღებდა მას, მნათობსა დასაცანსა.

მოიღეს, ტანსა ჩაცვეს შესამოსელი ქალისა,
მას ზედა მუქი მრავალი ჩნდა მნათობისა თვალისა,
დადაღეს თავსა გვირგვინი ერთობილისა ღაღისა;
მუნ ვარდსა ფერი აშენებს ბროლისა გამჭვირვალისა.

მეფემან ჰბრძანა: „მოჰკასმეთ სწოლი უფლის-წულისა,“
დაუდგეს ტახტი ოქროსა, წითლისა მღვრიბულისა;
ადგა თვით დიდი სელმწიფე, ზატრონი სრისა სრულისა,
მას ზედა დაჰსწავ იგი მზე, ღვინი მჭერუტელია გულისა;

უბრძანა ცხრათა ხაღუძთა დადგომა მცველად კარისა,
„ხელში იფე დასჯდა ნადიმად, შხვავსად მთისა გვარისა,
უბომა უსუნს უზომო მუქაფად მის შხის დარისა;
ესცემენ ბუკსა და ტაბლასსა მოსამტებლად ზარისა.

გააგრძელეს ნადიმობა, სმა შეიქმნა მეტად გრძელი;
ქალი ზირ-შხე ბედსა ეტყვის: „რა ბუდი მიმს ჩემი მკვლეელი,
„სადაური სად მოვსეულვარ, ვის მივსეულები, ვისათვის სელი,
„რა ვქმნა, რა ვყო, რა მერგების, სიცოცხლე მჭირს მეტად მწელი!“

აკვლავცა იტყვის: „ჩუ დაჯაჭვრობ შეენებასა ვარდის იფერსა;
„კვცადო რას, რუთუ ღმერთმან მოპარიდოს ჩემსა მტერსა;
„სიკვდილადმის ვის მოუკლავს თავი კაცსა შეცნიერსა?
„რა მისჭირდეს, მამის უნდა გონებანი გონიერსა!“

ხაღუძნი უხმნა, უბრძანა: „ისმინეთ, მოდით ცნობასა!
„მოლორუბ ულხართ, დამცდარხართ თქვენ ჩემსა ჰატრონიობასა,
„დამცდარა თქვენი ჰატრონი, ჩემსა თუ ჰლომის სილობასა,
„ჩემთვის ბუკსა და ტაბლასსა ცუდად გლას იცემს ნობასა.

„არ ვარგვარ თქვენად დელოფლად, ჩემი გზა კიდევანია,
„მაპოროს ღმერთმან მამაცი, ჰირად შხე, სარო ტანია!
„სხვასა რას მხუკაფო სქემსა, ჩემი სქემნი სხვანია,
„თქვენთანა ჩემი სიცოცხლე არ ჩემი შესაგვანია!

„უცილოდ თავს მოაკლავ, გულს დავიცემ დანას,
„თქვენ დაგხოცთ თქვენი ზატრონი, სოფელს ვერ დაჯეოათ ხანას;
„ეჲ სვაბს, მოკცეთ საჭურჭლე, მძიმე მარტეია ტანსს,
„მე გამძაწრეთ, გამძვით, თვარე დაიწებთ ხანას.“

შემოიხსნა მარგალიტი, შემოერთვა რაცა თვალი,
ძოიხდა კვირგინიცა გამჭვირვალი, ერთად ლელი,
ძისცა, უთხრა: „გამძიდეთ, კავები გულ-მსურვალი,
„მე გამძვით, დემთსა თქვენს ძიავლეთ დიდი ვალი.“

ძონათა მიწხვდა სისარბე მის საჭურჭლის ძვირის,
დავოწვდა შიში ძეგისა, ვითა ერთისა გსირისა,
გამძაწრება დასწყენეს მის უებრისა ზირისა,—
ეჭნახე, თუ ოქრო რასა იქმს, კვერთხი ემსკათა ძირისა.

რა ოქრო მისთა მოეკასთა ზროდეს მისცემს ღიხანსა,
დღედ სიკვდილმდის სისარბე შეაქნეს კბილთა ღრჭენასა,
მესდის და გასდის, ავლია, ეღღრუვის ეტლთა რბენასა,
აკვლავ აქა სულსა დაბანს, დეუძლის ღამფორენას.

რა სადუმთა ზუსრულეს საქმე მისი საწადელი,
ერთმან ტანსა აღისდა, მისცა მისი ჩასცემელი,
მსხვანი კარნი გამძაწრეს, იჯაროდა დარბაზს მძელი,
დაარჩა მოვარე გაკსებული, გველისგან ჩაუნთქელი.

მონანიცა კარდისვეწნეს, გაიწარნეს მსვე თანა;
ქლემდნ კარსა დამორეკა, ფატმანობა ჩემი ჰბრძანა;
ეღავე, ვიცან, მოვესვივე, გაძიკვირდა მეცა განა!
მძინა ვიღა ან შემომეკა, „რად მსწვეო?“ შემანანა.

მდობრძანა: „თავი ვიედიე მოცემულითა შენითა,
„მუქთვა დმერთმან შემოგზღოს მოწუალებითა შენითა!
„ვეღარ დმძალავე, გაძიმვი, ფიცხლავე გაძესწენე ცხენითა,
„სადამდის სცნობდეს ხელმწივე, კაცთა მომწვევდეს რბენითა;“

შეველ ფიცხლავ სავანობოს, ავსსენ ცხენი უკეთესი,
შევესაზმე, ზედან შეესვი მხიარული, ან მოვესენი;
ქვევანდა, ოღეს ღომსა შესჯდეს მზე, მნათობთა უკეთესი;
წინაჰნდა ჩემი ჭირნახელი, ვერ მოვიძვი, რაცა ვოესი.

დღე მიივარა, ხმა გაჰნდა, მოვიდა მისი მღვევარი,
მთიცვეს შინა ქალაქი, შეიქმნა მოსწვევარი;
მე შეითხეს, ვარქვე: „თუ ჰქოთთ მუნ სახლსა, სადა მე ვარი,
„მეფეთა ვიეო შემცვალე და მთითა სისხლთა მხლვევარი!“

მთჰნახეს, ვერა შეიენეს, შეიქცეს დაწბილებულნი;
მის აქათ ივლიავს ხელმწივე და ყოვლინი მისნი სლიებულნი;
დაჰხეღენ დარბაზის ერთა, შევლენ ის-ყრითა ღებულნი;
მზე მოვესმორა, მას აქათ ჩვენ ვართ სინათლე-კლებულნი.

ძმის მოვარისა სადლობა კვლავ გაიმბო საქმე კვლავცი,
აწ უწინა ესე გითხრა, რას შექდდა ინი კაცი:
მე გლას ვიფავ მისი ნუსვი, იგი იყო ჩემი ვაცი,—
ეგაცსა დაჭუნერის უგულობა და დიაცსა ბოზი ნაცი.

მით არ ვჯერჯარ ქმარსა ჩემსა, მტლე არის და თვალდ ნასი;
ინი კაცი ჩაჩნაგირი დაბნასს იყო შეტად სსსი;
ჩვენ გვიყვარდა ერთმანერთი, არ მაცვია თუცა ფლანსი;
ხეტარმი ვინ სისხლი მისი შემსხვორიტოს ერთი თასი!

ესე ამნავი მხსიანა ვთქვი დიაცურად, ხელურად:
ხემსავე მოსვლა მის შხისა და განარება შელურად;
ეგამელაუნებასა შექდდა არ მოყვარულად, მტერულად;
აწ ისრე მკადარსა ვიცინებ, იმ, თავი ვისსენ მე რულად!

დაბექდდის, რახომჯერცა წავიკიდნით თავის წინა;
აოდეს მესმე, არ მეგონა მე იმისი ვიფა შინა;
ძოსრულ-იყო, მოსვლა ვთქვა, შესცა მოხველ, შემემინა,
ამად კვადრე: „სეუ მოხვალთ,“ მოგაკებე მონა წინა.

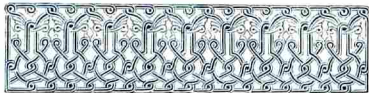
აღარ დაბრუნდით, მოხვედით, შუქნი თქვენ ჩემთვის არენით,
მშეიერენით ორნივე, ჩემსედან დიჯარენით,
ამად შექმინდი, დონენი ვუღარა მოვიგვარენით;
იმის გლას ჩემი სიკვდილი გუღითა სწადდა, არ ენით.

თუშცა ისი არ ძიგეკლად, მისულიყო ღარბასს მითა,
შემასმენდა ჟაგრიანი, გული ეღვა ცეცხლებერ წკითა;
ძეფე შწურალი გარდასწმენდა სხლსა ჩემსა გარდაგვითა,
შვილთა, ღმერთო, დამაწმევედა, დამქოლვიდა მერმე ქვითა!

«უქაფა ღმერთმან შემოგ სლოს,—მაღლსა გვადრებდე მე რასა—
რომელმან დამსენ მშვიდობით ამა გველის მხერასა!
«აწ აძას იქით ვნატრიდე ჩემსა ეტლსა და წერასა,
«ღადრ ვიმიში სიკვდილსა, ჰი, ჰი, ჩავიწერ მე რასა!»

ავთანდილ უთხრა: «ნუ გემის, წიგნსაცა ავრე სწერია:
«ძიგეკარე მტერი ეოვლისა მტრისაუნ უფრო მტერია,
«არ მიენდობის გულითა, თუ გაცი შეცნიერია;
«ნუღარ იმიში იმისგან, აწ იგი მკვდართა ფერია.

«იგივე მითხარ, მას აქათ, ქალი გაგ სწავნე შენ ოდეს,
«რაცაღა გეცნოს ამბავი, ანუ რა მისი უსმინოდეს!»
გვლავ იტყვის ფატმან ტირილით, გვლავ თვალთა ცრემლი სღენოდეს:
«წახლესო შუქი, რომელი მსინებერ ველთა ჰყენოდეს!»

ამბავი ნესტან დარეჯანის ქაჯთაგან შეჯერობისა
ფატმანისაგან მბობა ავთანდილთან

აჲ, სწუთრო, სიცრუეით თავი სტანს ჯდრე,
შენი ვერაჲ ვერა სტანს, შენი სიმუხთლე სად არე;
ზირი, შისაებრ სჩინო, სად უჩინო ჯეჲ სადარე?
მით ვხედავ ბოლიად სოფელსა, ოხრად ჩანს ყოველი, სად არე!

ფატმან იტყვის: «მიჰქორა შე, მნათობი სრულად სმელთა,
ესიცოცხლე და სულ-დემულობა, მონაგები ჩემთა სელთა;
ემსუენით გაუწევულად დება მჭირდის ცეცხლთა ცხელთა,
ფერ გავასხე წუარო ცრემლთა, თვალთა ჩემთა გადმოდვრელთა!»

ესახლი და შვილი მიმხელდა, კვდი უტელოს გელთა,
ემს ვივინებდი მღვიმარე, რა მიმუნის რელითა,
ეუსენ, გამტკისი ფიცისა, მინს უსჯულოთა სჯულითა,
ფერ მიძისხლოს სახლოდ კრულმან ზირითა კრულითა.

დღესა ერთსა, სიღამოა ქაძს, ჩასვლა იყო ოდეს შინსა,
წაუდევ წინა დარავატა, კარი ძინდა სანაგისა,
ვიკრანებდი, სევდა ძელოვიდა მისინავე კრანებისა;
ვუთქვი: „ერულია სენანრი ეოვლისამცა მამაცისა!“

ძოვიდა სითქე ღარბი მონა მოუვსითა სამითა,
ძონა, მონურად მოსილი, სხვანი ძესვურულუბ სამითა;
სასმელ-საჭმელი მოიღეს, ქალაქს ნაუიდი დრამითა;
ქსმიდეს, სჭამდეს და უბნობდეს, სხდეს შინარული ამითა.

ძე ვუერებდი, ვუჭერეტდი; სთქვეს: „ამოდ გავინარენით,
„მაცრა სვენ აქა მოუვასნი უცხონი შევიარენით,
„არცარა ვიცით ვინ ვინ ა, ანუ სით მოვიარენით;
„ჭსამს, ერთმანერთსა ამბავი ჩვენცა ვუთხრათ ბარ ენით.“

ძთ სხვათა მათი ამბავი სთქვეს, ვითა ძესვართა წესია;
ძონამან უთხრა: „ჭე, მმანო, განკება რამე სესია:
„მე მარგალიტსა მოკიმი, თქვენ ქვრიმა დავითესია,
„ჩემი ამბავი ამბავთა თქვენთაგან უკეთესია:

„მე ვარო მონა მეფისა მღლისა, ქავთა მულობლისა,
„მათ მიჭხვად ცემა სენისა, მათისა დამამსობლისა,—
„მოკვიკვდა შემწე ქვრივისა, შემწუნარებელი ობლისა;
„აწ შვილთა მისთა და მისი ჭსრდის, უკეთესი მშობლისა.

„დულარდუსტ არის დიაცი, მერა კლდე, ვითა ღოდია,
„ვისაც არ დაჯკოდს, ემა მისი ვერავის დაუკოდია;
„მას უსხეს წურილნი მძის-წულნი: როსან და ერთი როდია;
„აწ იგი ქაჯეთს სელაწიოჲდ ქვე სის მორკმული წოდია.

„გუკმა ამბავი, სღვათ იქით სიკვდილი დისა მათისა,
„მეიჭირეუბდეს ვუხირნი, დაჯმალეს ქმნა ხალუათისა,—
„ვითა ვკადროთა დაესება ზირისა, სმელთა მნათისა?—
„რომაქ მონაა, თავადი მონისა ბეგრ-ათასისა.

„რომაქ ჰბრძანა,—მოცაუინსკლავს, მე ტირილსა არ დაესუდები,
„მინდორს წავალ, ვემეკობრებ, აღაუთა ვეივები,
„მინა მოვალ მოებული, აღრე სუდა მოვესწრები;
„მეჲჲ დისა დატრებდ წავიდოდეს, წაცაჲჲჲები.—

„გვითხრა მისთა სელისთა,—წავალ, თანა წამოჲჲეთი!—
„წაგვიტანა მონა ანი, ვეჲჲაკი მისკან რეჲეთი;
„დღისით მხისით ვემეკობრბდით, ღამთაცა ვეჲჲეთთ თეჲეთი,
„ღია ვლეჲეთ ქარაჲანი, ღარი ჰეჲჲენ კარდმოვლეჲეთ.

„მინდორ-მინდორ მოვიდოდით ჩუენ დაშესა დია ბნელსა,
„დიდი რაჲე სინათლენი გამოგეინნდა შუა ველსა;
„ფთჲეთ თუ,—შსეა ნუთუ სეცით ჩამოჭრილი სუდა სმელსა!—
„დაბნეულნი მიჲჲეჲეთით გონებანსა სეჲჲენა მსჯელსა.

«,სოგთა სთქვეს,—არის ცისკარი,—სოგთა სთქვეს,—არის მთვარეო!—
«,მას დარაზმულთა მიემართე, ახლოსცა ვნასე ბარეო,
«,მორს მოუვარეთ, მიუდით, შემოვადგეით ვარეო,
«,მით ნათლიდადმე გამოჭხდა ხმა, ჩვენი მოუბარეო.

«,გეითხრა,—ვინ ხართ, ცხენოსანნი? თქვენი სასული თქვენი სთქვენი?
«,გულანძროთ მოციქული ქაჯეთს მივალ, პერიდენით,—
«,ესე გვესმა, მოვადგეით, აღუად გარე მოვერტყენით,
«,პირ-შე რამე ცხენოსანი გავიცადეთ თვალით ჩვენიო.

«,გუშვრიტეთ ზირს მნათობსა, ელვათა მოელვარებსა,
«,მისი ციმციმი შხისაებრ ეუენებოდა არებსა;
«,მეირ-მეირად გვეუბნებოდა სიტყვასა რანმე წენარებსა,
«,კბილთაგან შუქი შეადგა ზედან გიმრისა სარებსა.

«,კვლავ ვეუბნით მას მსესა ტბილ-მოუბრითა ენითა;
«,არ მონა იუო, ტეუოდა, ჩვენ ესე შევიგენითა;
«,რომაქ შეატეო ქალობა, კვერდსა წაუდგა ცხენითა;
«,აღარ გავუშეთ, დაჭირვა კვადრეთ ხელითა ჩვენიო.

«,კვლავ ვეითხეთ,—გვითხარ მართალი საქმე შენ მხებრ ნათელისა,
«,ვისი ხარ, ვინ ხარ, სით მოხვალ მანათობელი ბნელისა?—
«,მან არა გეითხრა, გაუშვა წყარო ცრემლისა ცხელისა,—
«,რნ საბრალთა გავსილი მოვარე, ჩანთქმული გველისა!

„ზრცარა ცხადი აზნავი, ზრცარა დასაძლავი,
„აზრა, აზ გვითხრა, ვინ იყო, ან ვისგან ნამუსთაღავი;
„ქუშ-ქუშად გვეუბნებოდა, კუშტი, თავისა მერძლავი,
„ვითა ანტი, მჭერეკელთა მისით თვალთა ძლავი.

„რომეკ გვიბრძანა,—ნუ ჰკითხავთ, აწ თურე არ სათქმელია,
„იმისი საქმე უცხია, საბოძლადცა მნელია;
„ბედი მეუისა ჩვენისა არსთაგან სანატრელია
„მით, რომე ღმერთი მას მისცემს, რაც უფრო საკვირველია.

„ესე ღმერთსა მისაგროვლად მისად ჩვენთვის მოუცდია,
„მიუტანოთ არმაღანად, დაგვიძღვებს მეტად დია;
„თუ დავძლავთ, დავმელავნდებით, მეფე ჩვენი აძვია;
„ზირველ მათი შეცოდება, მერმე დიდი აუკია.—

„მივამოწმებით, თათბირნი არ კიდე გავაკიდებით,
„ღებურდით, ქაჯეთს მივმართეთ, მას წინა მოვეკიდებით,
„ზრცარა ვადრეთ სელ-დასელ, ზრცა თუ წაუკიდებით;
„იგი სტირს, დაწესა გულ-მღუღრად ჩაჭრცხის ცრემლისა კი ღვით.

„მე რომაქს ვადრე,—გამიძვი, კვლავ ადრე თქვენი მსლელებელი,
„აწ გულანძირის ქალაქს ვარ საქმის რასმე მღებელი;—
„მან გამბამება, აქ სადმე ლარი მიმს წასაღებელი;
„თანა წაიტან, წადავალ მე მათი ზედა მწრებელი.“

მბთ კაცთა დიდელ იამბთ ესე ამბავი მონისა;
მე გავიგონე, შერემშრა ნაკადი ცრემლთა ფონისა,
მყინძა ეოვლი ნიძანი ვიცან ჩემისა ღონისა,
ცოტაი ღზენა მოძეცა, შხავსი ღრამისა წონისა.

მოვიუვანე იგი მონა, ახლო დავსვი ჩემსა წინა,
ფკითხე: „მითხარ, რას იტყოდი, გავგონება მეცა მინა?“
მან იგივე კვლავ მიამბო, რაცა მუნით მომესმინა;
ამ ამბავძან კანცაცვლელა, სულ-მოპრძავი ღამბრინა.

მე ორნი შავნი მონანი მევანან სავსენი კრძნებითა:
ლწინოდ მივლენ, წამოვლენ მათითა სელოვანებითა;
მოვასხენ, ქაჯეთს გაუგზავნენ, ვარქვი თუ: „ნუ დასდგებთა,
„მაცნობეთ მისი ამბავი თქვენითა მოქმედებითა.“

ესამ-დღე მოვიდეს, მიამბეს, ფიცვლა ებიჯა კწისადა:
„მოუკვრილო მეფესა სღვას ექით წამავლისადა,
„ვგრეის შეუღებან საჭვრეტლად თვალნი, მართ ვითა შხისადა,
„ქვე დავწინდავს საცოლელ რონან ცოტასა ემისადა.“

„როსანს შეერთოთო, — დულარდუსტს, მეფესა უბრძანებია, —
„ჯერ ქორწინებად არა მცალს, აწ კული ცეცხლ-ნადებია,
„შემოვიქცევი, შევინძლობ, ვინ ცისა შხედ ნაქებია;“
„ციხეს დავსავამს, ხადუძი ერთაი უახლებია.

ყოველი მცოდნენი კრძნების მს თანა წაუტანია
მით, რომე ეს სეჭირია, მტერნი სომრად მსანია;
ექვე დაუერთა მოყები, ვინც უფრო გულოვანია;
დაეყოვნების, წასრულა ვერედ ცოტაი სანია.

ეხავთა ქალაქი აქამდის მტერთაგან უბრძოლველია,
ქალაქს მიგან მაგარი კლდე მღალი და კრძელია,
მხს კლდესა შიგან გვირახი ასაძრომელი სურელია,
ემუნ არის მარტო მნათობი, მისთა შემერულია მწველია.

გვირახის კარსა ნიდაგ მოყმე სცავს არ ზირ-ნახები,
ათი ათასი ჭახუკი დგის, ვეულაკი ხახები;
ქალაქის კართა სამთავე სამათს სამათსები;
გულო, გაცხავა სოფელმხს, არ ვიცი და გლახ რას ები!

ესე ამბავი ავთანდილ ზირ-მხემს, მგერა ვადამს,
რა მოისმინა, იამა, სხვა არა გაცხავა მხს,
შესწირა დმერთისა მადლობა ტურფამხს დანახადამს:
ამბავი ჩემი სალხინო მითხარო ვისმხნ-ლა დამხს!

ფატმხს უთხრა: ესევერელია, გამ ხარ ჩემთვის სასურველად,
მე ამბავი სანატრელი მომხმინე არ ზირ-ბნელად,
მაგრა საქმე ქავეთისა კამავონე უფრო მრთელად,—
ქავი ვეელა უსორცია, რამხს შეჭქმხს სორციელად?

ემის ქალის სიბრალული ამნთებს და მიღებს აღსა,
მკურნა ქაჯნი უსორცონი რას აქნევენ, მიკვირს, ქალსა?
ფატქან უთხრო: მძომინძინე, მართლად გხედავ მანდა მკორთალსა,
აწ ქაჯნია, კაცნიაო, მინდობიან კლდესა სელსა.

ქაჯნი სახელად მით ჰქეიან, არიან ერთად კრებულნი,
ეკაცი, კრძნების მცოდნენი, ზედან გასელოყნებულნი,
ყოველთა კაცთა მხანების, იგი ვერვისკან ვნებულნი;
მძთნი შემძელნი წამოვლენ დამბრძალნი, დანძილებულნი.

იქმენ რასმე საკვირველსა, მტერსა თვალსა დაუბრძობენ,
ქართა აღმერენ სამხელთა, ნავსა ზღვა-ზღვა დაამსობენ,
ფითა ხმელსა გაირბენენ, წუალსა წმინდად დაამრობენ;
სწადდეს, დღესა ბნელად იქმენ, სწადდეს, ბნელსა ანათობენ.

ამისთვის ქაჯად უხობენ გარუმძინი ეველანი,
თვარა იციც კაცნია ჩვენებრეე სორციელანი;
ავთანდილ მადლი უბრძანა: ცეცხლნი დამიკუნ ცხელანი,
ადიდდ მიაძმენ ამბავნი, სიტყვანი აწინდელანი.»

გულითა ღმერთსა ადიდებს ავთანდილ, ცრემლთა მდენელი,
სთქვა: ღმერთო, გმადლობ, რომელი ხარ ჭირთა მომალსენელი,
ყოფილი, მყოფი, უთქმელი, უურთაგან მოუსმენელი,
წუალობა თქვენი იქითად არს ჩვენი გარდმომყენელი!»

მის აშბის ცნობისათვის ცრემლით ღმერთს აღიღებდა;
ფატმან ეპყდა თავისათვის, აძად ცეცხლსა კელაჲ იღებდა;
ემბ ნაშუსსა ინასყვდა, სიყვარულსა იოყრებდა;
ფატმან ეელსა ესყვოდა, ჰირსა შუსსა აყოცებდა.

მის ღაძით ფატმან იაძა ავთანდილთანა წოლითა;
ემა უნდო-გვარად ესყვიის ეელსა ეელითა ბროლითა,
ჰკლავს თინათინის გოანება, შრწის იღუძლითა შრწოლითა,
გული სელ-ქმნილი განსტრია მსყცთაჲე თანა რბოლითა.

ავთანდილ ძაღვით ცრემლსა სწვიძის, სდის სღვათა შესართავისად
შიგან მელნისა ბორეკსა, ცურავს გიშრისა ნავი სად,
იტყვის თუ: ძნასეთ, მიჯნურხო, იგი ვინ, ვარდია ვისად,
ეძმისოდ ნეხვთა სყდა ვსი ბუღბუღი შსგავსად ევაჲისად!

მუნ ცრემლინი, მისგან ნადუნნი, ქვისაცა დასაღბონია,
გიშრისა ტყვრი აგუბებს ვარდისა ველსა ფონია;
ფატმან მის სედა ისარებს, მართ ვითა იაღონია,—
თუ ევაჲი ვარდსა იშოჲინის, თავი ბუღბუღი ჰტონია.

გათყნდა, ბანვად წარვიდა შსე, სოფელს შუქ-ნაკიდები;
დაცმან უძღვნა მრავალი კაბა, ეაბანა, რიდები,
მრავალი ფერი სუნელი, ტურფა ჰერანგი, წმინდები,
რაცა კწადდესო, ჩაიცვი, მე სურას ნუ მერიდები.

ავთანდილ სთქვა: «საქმე ჩემი გავაცხადო ამა დღეს!»
სამოსისა ვაჭრულისა ცმა აქამდის დაეწესა;
მას დღეს უოკლი საჭაბუკო შეიმოსა ტანსა მხნესა,
მოიმატა დაშვენიება, დაემსგავსა ლომი მხესა.

ფატმან ზური შეეკანხმა ავთანდილის საწვეველად;
ემა შევიდა მოკასშული მხიარულად, არ ზირ-ბნელად;
ფატმან ჭნახსა, გაუკვირდა, ვაჭრულისა უმოსეულად,
შემოსცინა: «აგრე სვობისო შენთვის ხელთა სასურველად.»

ფატმან მისსა შვენიებასა მეტის-მეტად ჰკვირდებოდა;
მან ზასუხი არა გასცა, თავის წინა ღიძღებოდა:
«შეეტყვიებს, არ მიცნობსო,» რა რეგენად, რაკვარ ჰხმობდა,
თუცა რასმე იფერებდა, მეტი არა გავიდოდა.

ზური სჭამეს, გაიყარნეს, ემა მივიდა მისსა მინა,
ღვინო-სმული, მხიარული, დაწვა, ამოდ დაიძინა,
სლამო ჟამს გაიღვიძა, შუქი ვუღთა მოაფინა;
ფატმანს უხმო: «მოდი, მნახე, მარტო გართ, თავის წინა.»

ფატმან მივიდა, ავთანდილს ხმა ესმა მისგან ოხისა,
იტყოდა: «მოძკლავს უცდილოდ ტანი ღლევისა შიხისა!»
გუკორდსა დაისვა, ბალიძი მისცა მისისა ნოხისა;
ვარდისა ბაღსა უწრდილობს ჩრდილი წამწამთა ქოხისა.

აუთანდილ ჳბრძანა: ეჭე, ფატმან, ვიცო, ეს სექე შენია,
დაჭკურთები ამა აზბავსა, მართ ვითა გველ-ნაკეჳინია,
მხერა აქმდის მართალი შენ სეძი არა გსმენია,—
მეძნი მოძველელნი წამწაშნი მენი გიშრისა სენია.

ეგონივარ ვინმე ვაჭარი, ჳტრონი ქარავანისა;
მე ვარ სზანეტი ძლილისა შეუვისა როსტეჳანისა,
თავადი სზისა დიდისა, მათისა შესეჳანისა,
მეჳეს ჳტრონობა მრავალი სსტურჳლე-სარდასნისა.

შენ გაცი კარგი მოჳვარე, ერთეული, მისანდობელი;
მხო უვისთ ერთი ასული, შჳე, სძელთა მასთობელი,
ივია სეძი დამწველი და სეძი დამდინობელი,
მან გამომგსავსა, დავატე ჳტრონი, მისი მშობელი.

რომე შენ ქალი გეოლია, მე მებნდ მისეუ ქალისდ
მდილია ეოული ქეჳესან, მის, მზისა მონაცვალისდ,
მისთვის გსტრილი მინსხეს, წეჳს ლომი ფერ-ნამურთალი სდ,
გამცედეჳელად თავისდ, მის გულისა და ძლისდ.ა

აუთანდილ ფატმანს ეოჳელი უთსრა აზბავი თავისა,
აზბავი ტარიელისგან შემოსეჳ ვეჳის ტეჳვისა;
უბრძანა: მენ სარ წამალი ვერ შეგან უნსხავისა,
დღონე წამწმისა სიძრისა, ეორნის ფრთებრ სეჳუძევისა.

მოდის და ფატქან, ბეწვი, ვეცადნეთ მისსა რგებასა,
ფუშკელოთ, იგი მნათობნი ნუთუ მიეცნენ შვებასა;
ფინც სცნობენ კაცნი, ეველანი ჩვენსა იწუებენ ქებასა,
ინუთუ კვლავ მიჭხვდენ მიჯნურნი ერთმანერთისა სლებასა.

დომკვარე, ქაჯეთს გაგვზავნო იგივე მონა გრძნეული,
ქალსა ვაცნობოთ ეველი ამავე, ჩვენგან ცნეული,
მძნცა გვაცნობოს მართალი, ვქმნათ მისი გამორჩეული;
დღმერთმან ჭქმნას, ქაჯთა სამეფო მოგესმას ჩვენგან ძლეული »

ფატქან სთქვა: დღმერთსა დიდება, საქმენი მომხვდეს მო რანი,
დღეს რომე შესძნეს ამავენი, უკვდავების სწორანი!»
მოჭკვარა მონა გრძნეული, ძავი, მართ ვითა ფორანი,
უბრძანა: «ქაჯეთს გაგვზავნი, წა, გზანი კისმენ შორანი.

აწ გამონდების სახმრობა ჩემი შენისა გრძნებისა,
ფიცსვლავ დამივსე სახმილი შენ ჩემთა ცეცხლთა გზნებისა,
მას შხესა ჭკადრე მიხეზი მისისა განუურებისა;»
მან უთხრა: «ხვალე მოკართვა ფოვლი ამავეი ნებისა.»

წიგნი ფატმანისა ნესტან დარეჯანის
წინაშე მიწერილი

ატმან სწერს: ააჭა, მნათობო, სიფლისა შვეო ზენო,
მქნთა შორს-მყოფთა ეოველთა დაშუკელი, ამაწრზენო,
ქიტევა-მჭვერო და წელიანო, ტურფაო, ღამაზ-ენო,
ბოროლო და ღაღო, ოროვე, კვლავ ერთგან მენათხენო!

ათუცა თუ შენი ამავეი შენ არა მომასმენიე,
მე ვეკ ვცანი მართალი, მით გულსა მოვალხენიე,
მქნთვის სელ-ქმნილს ტარელს ამათა მოვალხენიე,
თონივე მიჭხედეთ წადილსა, იგი ვარდობდეს, შენ იე.

მოსრულა შენად სამებრად მისი მხად შეფიცებული,
აეთანდილო, მოყუე არაბი, არაბეთსიგან ქებული,
ქნასწეტი როსტენ მეფისა, ვერვისიგან დაწუნებული;
შენ სწერდი შენსა ამავესა, ღაღი, ბრმნად გავანებული.

ძვენი ამისთვის ესე მონა გამოვკ'ზახეთ თქვენსა წინა,
ფეცნით აზბავი ქაჯეთისა,—მოსრულანცა ქაჯნი შინა?—
მხნდაურთა მეომართა ანგარიში წვრილად გვინა,
ფინ არიან მცველნი შენნი, ან თავადი მათი ვინ ა!

რზცა იცი მხნდაური, მოგვიწერე, კაამქელაუნე,
ძმერძე შენსა სავარჯლოსა ნიძანი რა გუგ'საუნე!
ძმენი უვლს აქმდინი ჭირი ღმინსა კაათაუნე,
ღმერთს უნდეს, მოეკარენი შესაფერნი შვეს'საუნე.~

ფატმან მისცა დაწერილი მის გრმნეულსა სელოვანსა,—
ესე წივნი მიართეთა ქალსა, შისსა დასავანსა;~
მის გრმნეულმან მოლი რამე წამოისსა ზედან ტანსა,
მისვე წამსა გარდკარგა, გარდაჭფორინდა ბანის-ბანსა.

წავიდა, ვითა ისარი კაცისა მშვილდ-ფიცსელისა;
რა ქაჯეთს შეჭხდა, ქმნილი-იყო ოდენ ბინდ-ბანდი ბნელისა,
უზინოდ შევლო სიმრავლე მოყმისა, კართა მცველისა,
მის მსესა ჭკადრსა სვლამი მისისა სასურველისა.

ცისისა კარნი დასშულნი შევლსა, მართ ვითა ღიანი,
შევიდა ხანგი ზირ-მაგი, თმა-გრძელი, ტან-ნაბდანი;
იგი შზე დაჭკრთა, ვგონა სამისო რამე სიანი,
შესცვალა ვარდი საფრანად, ლაქვარდის ფერად იანი.

ქაჯმან უთხრა: ზვინ გვინივარ, ანუ ავრე რად დაბნდებო
მე ვარ მონა ფატმანისა, თქვენს წინაშე ნამგზავრები,
ამა წიგნმან გამამართლოს, არ ტუუვილად გვეუბნები,
აშისა შუენი მოისწრაფენ, ვარდო, ადრე ნუ დატყუები.»

ზირ-შეუ გატკვირდა ფატმანის აბითა სავვირუელითა,
ნუში გაანა, შეიძრნეს სთნი გიშრისა წსელითა;
მას იგი წიგნი მონამან მისცა თავისა ხელითა,
სულ-ჭთქამს, იკითხავს უსტარსა, ალტობს ცრემლითა ცხელითა.

მონასა ჰკითხს: «მაძმე, ვინ არის ჩემი მძებელი,
ანუ ვინ მისცის ცოცხალი, მიწასა ზედან მტკუნელი?»
მან მოახსენა: «ვიკადრებ, რასაც ოდეს ვარ მცნებელი,—
არა წამოსრულსარ, მას აქათ შინგან ჩვენია შხე ბნელი.»

ფატმანის გული მას აქათ ლახვართა შესწავლა,
მას რომე ცრემლი სდოდავს, სდუათაცა შესწავლია;
მე ერთხელ შენი აბაგი მისთვის კვლავ მიძირთქვია,
დმერთსა ვიმოწმებ, მას აქათ ტირილი არ დატლია.

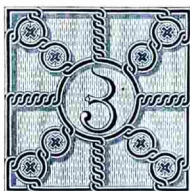
ანუ ვინმე მოუქე მოვიდა შენიერთა ზირითა,
მან უთხრა წკრილად ვეკელი, თქვენ სართ რითაცა ჭირითა,
იგია შენი მძებელი მკლავითა, ვითა გძირითა;
მე კამომგზავნეს, დამეგრეს სწრაფა სწრაფითა სძირითა.»

ქაღობნ უთხრა: ამებართლების, ეძაო, შენი ნაუბარი;
ფატმან ჩემი რა იცოდა, ვიუფ ვისი წანავარი!
ეუღონიოდ არის სადმე ჩემი ცეცხლთა მომდებარი,
ამე მივუწერ, შენცა ჰკადრე, ვარ ვითამცა კულ-მღუღარი.»

წიგნი ნესტან დარეჯანისა ფატმანთან
მიწერილი

ირ-მსე ვწერ, აჭა, ხათუნო, დედისა მჯობო დედაო,
ძისკან ტევეე-ქმნილსა სოფელმან რა მიუო, ამას ჰხედაო!
ძე გლას მთი ჩემთა ზატყთა სსვაცა დაჰერთო სედაო,
აწ ვნახე შენი უსტარი, შე დიდად შეიძედაო.

შენ ორთა დამსენ გრმნეულთა, გამიადვილე ჰირები,
აწ აქა სრულთა ქავთავან ვარ ასრე დანაჰირები:
ერთსა მცაჲს ერთი სამეფო, ბევერი ათასი გმირები;
აჲად მოძინდა თათბირი და ჩემი დანაჰირები!

ღსხვად ამბავი აქაური მეტი რამცა მოგიწერე,
ქავთა შეფე არ მოსულა, არცა მოვლენ ქავანი ვერე,
ძმაგრა სნანი უთვალავნი მცვენ და მთი სიანლევერე;
რასა ჰქვიან შებნა ჩემი, არ ეგების, დავჯერე!

ეინცაღა ჩემი ძმებნელი მოსრულა, ცუდ-მაშურალია,
იჭირვის, იწვის, ენთების, ჩემი სწავს ცეცხლებორ ზღია,
მცერა მას ენატრი, უნახავს მზე, ამაღ არ დამხრალია,
უმისოდ ჩემი სიცოცხლე, ვამე, რა დიდი ბრალია!

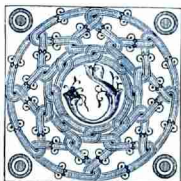
მენ ამაზვი არ ვიმაზე მაძინ, ამაღ დაცმაღლე,
ვერ იტეოდა ენა ჩემი, თავი ჭირთა ვაგაგრმაღლე;
გესვეწები, სავუარელსა შემახვეწე, შემბრნაღლე,
ნუ წამოვა შენად ჩემად, მოუწერე, შეცასთვაღლე.

მე რომ მჭირს, ეპრის, ნუ მომკლავს ამისთავე სწორითა,
მას მკვლარსა ვნახუ, მოკვადები შე სიკვდილითა ორითა,
ვერას ვინ მბრეგებს, დასტურად ვიცი, არ რამე ჭორითა;
არ დგომორნიღღეს, დამქოლე შავისა ქვისა უორითა!

გეთქვა ნიშნისა ვაგზავნა, აწ ესე ვაამქლავნია,
მძისეულთავე რიღეთა ნაკვეთი ვამიგზავნია;
ესენი ჩემთვის მის გამო ტურფანი სანახავნია,
თუცა თუ ფერად ბედისა ჩემისა მსეგავსად შავნია.»

წიგნი ნესტან დარეჯანისა საეპარელსა
წინაჲე მიწერილი

წ საეპარელსა მიუწერ გულადოსკენილი მტირალი,
«მისმანეე ცრემლძან დაუსის ვის ედებოდა ვის ღლი!»
დასწერა წიგნი, მსმენელთა გულისა გასაკვირელი;
ვარდი გაზანის, გამომხდის მუნ ბროლი გამომკვირვალი.

ღებ, ჩემო, ესე უსტარი არს ჩემან მონადეაწები,
ეტანი კალმღ მქეს, კალმი ნადეულთა ამონაწები,
ამე გული შენი ქალღღად გულისავე ჩემსა ვაწები;
გულო, ჰე-გულო, დაბმულხარ, ნუ აქსნები, აწ ები!

ღესედავცა, ჩემო, სოფელი რათა საქმეთა მქმნელია?
რწომცა ნათობს სინათლე, ჩემთვის ეკრეცა ბნელია;
ბრძენნი იცნობენ, სწუნობენ მით, მათგან საწუქელია,—
ეუმეროდ ჩემი სიცოცხლე, ვამე, რა დიდი მწელია!

«ჭნედავ, ჩემო, ვით გაგვეარსა სოფელმან და ქაძმან კრულმან,
ყველარ განსე სუვერული მხიარული მხიარულმან,
ხეტარ რა ჭქმნას უშენომან გულმან, შენგან დაღასურულმან;
გაგაცხადა დამალული გონებამან დაფარულმან.

ძემან შხემან, აქანამდის შენ ცოცხალი არ მეგონე,
ჩემი მეთქვა, კარდარულდა სიცოცხლე და უოვლი ღონე;
აწ რა შესძა, შემოქმედი ვადიდე და დმერთსა ვბონე,
ჩემი ეველა აქანამდის ჭირი ღზინსა შევწონე.

ძენი სიცოცხლე შეყოფის ჩემად იმედად გულისად,
გულისა ერთობ წელულისა და ასრე დადაგულისად!
ძომიგონებდე, განსოვდე მე, შენთვის დაგარგულისად,
ფზი შზრდელი სიუვარულისა, მის ჩემგან დანერგულისად.

ღსწვად, ჩემო, ჩემი ამბავი ჩემგან არ მოგეწერების,
ენა დაშერების, მოსმენით არვისგან დაიჯერების;
ფეატმან წამგვარა გრმწეულთა, დმერთიმცა მას ეტერების;
აწ კვლავ ჭქმნა იგი სოფელმან, რაცა მას შეფერების.

აწ სოფელმან უარესი ჭირი ჭირსა მიმისართა,
არ დასჯერდა ბედი ჩემი მთ ზატოეთა მრავალ-გვართა;
გვლაგვა მიმცა შესაწერობლად ქავთა, ძელად საომართა;
ბედმან გვიყო ეველაეი, ჩემო, რაცა დაგვეძობთ!

დციხეს ვსი ესოდ მდღღოს, თვალნი ძლივ გარდასწყდებიან,
ღვსა გვირბბითა შემოვსა, მცველნი მუნ სედა დკებიან,
დღისით და დამით მოუშენი ნობათსა არ დასცდებიან,
მბთთა შემბმელთა დაქსოცენ, მართ ცეცხლად მოვლებიან.

ღნუთუ ესენი გეკონენ სსვათა შემბმოლთა წესითა?
ღნუცა მე მომელავე ჭირითა, ამისგან უარესითა;
მენ მვედარსა ენასე, დავიწვი, ვითა აბედი კვესითა;
მბოგმორდი, დამთვე გულებთა, კვლდისცა უმცგრესითა.

მენმან შხემან, უშენიას არვის მიჭსეღეს მოვარე შენი,
მენმან შხემან, ვერვის მიჭსეღეს, მოცავიღენ სმნი შხენი;
დაქა თავსა გარდავიცვე, ასლოს მსხლავნ დიდი კვლენი;
ღსული სემი შეთვედრენ, სეცით მომხვედენ ნუთუ ფრთენი.

დემერთსა შემვედრე, ნუთუ კვლავ დამსნას სოფლისა მრომასა,
ცეცხლსა, წეაღსა და მიწასა, ჭავრთა თანა მრომასა;
მომცნეს ფრთენი და ლეფურინდე, მივსეღე მას ჩემსა ნდომასა!
დღისით და დამით ვსეღვიდე შხისა ელვათა ერთომასა.

მსე უშენოდ ვერ იქმების, რადგან შენ ხარ მისი წილი,
გელანამცა მას იასლე, მისი ეტლი არ თუ წბილი!
მუნა ენასო, მანდეე ენასო, განმინათლო გული ჩრდილი, —
ათუ სიცოცხლე მწარე მქონდა, სიკვდილიმცა მქონდეს ტკბილი.

მე სიკვდილი აღარ მიმპის, შემოგვედრებ რადგან სულს,
მაცნა შენი სიყვარული ჩავიტანე, ჩაბრჩა გულს;
მომეკონოს მოძორეებს, მემტეების წელუღი წელულს;
მეუცა მტირ და ნუცა მიკლოვ, ჩემო, ჩემსა სიყვარულსა.

წვადი, ინდოეთს მიჭმართე, არტე რა ჩემსა მშობელსა,
მტერთაგან შეიწრებულსა, ეოვლენით ხელ-აღუჭურობელსა,
გეულსა აღსინე ჩემისა მოძორეებისა მოძობელსა,
მომიკონებდი მტირაღლსა, შენთვის ცრემლ-შეუშრობელსა.

რაცა ვიხილე ბედისა ჩემისა, კმა სჩივარად;
ესცან, სამართალი მართალი გულისა გულსა მივა რად;
შენთვის მოკვედები, გავსდები ეორანთა დასაყვარად!
ფირე ვცოცხლავარ, კეოფი სავირლად და სავტეივარად.

აჲ, ინიშე ნიშანი შენეულისა რიდისა,
გადმიკვეთია აღამი, ჩემო, ერთისა კიდისა,
ესედა დამჩეს სანაცვლოდ მის იმედისა დიდისა,—
რისსებით მობრუნდა ბორბალი ჩვენსედა ცისა შეიდისა.ა

ესე წივნი, სიყვარულსა მისსა თანა მინაწერი,
რა დასწერა, გარდატკვეთა მათ რიგეთა ერთი წვერი;
თავ-მოხდისა დაუშვენდა სისსო, სიგრმე, თმათა წვერი,
აღვისაგან სული მოჭკრის, ეორნის ფრთათათა მონაბერი.

იგი მონა წამოვიდა, გულანმართს მიმავალი,
წამ ერთ მიჯნად ფატმანისსა, დღე იარა არ მრავალი;
რა აფთხიდილს გაუსრულდა საქმე მისი სასურველი,
სელ-აღაჯურობით დამერთსა ჰმადლიობს, ცნობა-სრული, არა მთვრალი.

ფატმანს უთხრა: გვამისრულდა ვაძად საქმე საწადელი,
დღიდი შენი მოჭირვება ჩემგან არის გარდუსდელი;
წვადა, დგომად აღარა მცალს, დრო მოსრულა მარმანდელი,
ფიცხლავ ქაჯეთს მოვიუგანო მათი მომსლობა-აშუქვედელი.▶

სათუნძანს უთხრა: წვე, ლომო, ცეცხლი აწ უფრო ცხელდების,
ძოკმორების ნათელსა, გული ამისთვის ბნელდების;
ისწრაფე, ჩემი რე გაგება, ხელი ვერცა ხელდების,
თუ ქაჯანი მოკეპწრებინს, მუნ მისვლა გაგიმხელდების.▶

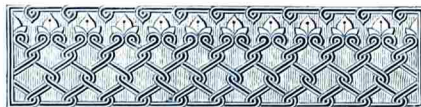
უმადან ფრიდონის მონანი უხმნა, მასთანა ხლებულნი,
უბრძანა: მკვდარნი აქამდის, აწლა ვართ დაცოცხლებულნი,
რაცა გვინდოდა, მისითა სმენითა გაახლებულნი,
ჩვენითა მტერთანა კიხეხნე წულულნი მით ვაგლახებულნი!

მდილით და ფრიდონს უაბეთ ამაფი არ ნაცაფაფი;
მე ვერა ვინაფი, ვისწრაფი, კ'სა ჩემი არს ნასწრაფაფი;
მან გასაფოს სმა ხაფი, კვლავ უფრო გასაფაფი;
თქვენ მოცე ლარი ეკვლია მე, ჩემი ნაალაფაფი.

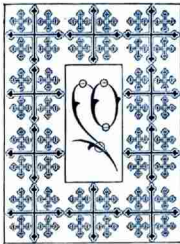

ჩემსა ზელა დიდი არის ვალი, თქვენან დანადები,
მაღლსა სსვაებრ გარდავიხდი, თულა ფრიდონს შევეურები;
აწ წაიღეთ ეველიანი, მეკობრეთა წანადები,
ამის მეტსა ვერან მოგცემ, ვიცი, ამაღ გეპუნწები.

ღსახლი არ მახლავს, არ ძალი-მეჟეს გაცემა სანბოყარისა;
მისცა მართ სასეუ ხომადლი, რიცხვი ტურუათა ჯარისა;
უბრძანა: აწადით, წაიღეთ, ეს წავლეთ მისეუ არისა,
ფორიდონს შიართვით უსტარი ჩემგან მხად ნაფიცარისა.»

წიგნი ავთანდილისაგან მიწერილი
ურდიონის წინაშე

ასწერს: ლერიდონ ძაღალი, სვე-სრული ბევეთ ბევეო,
ლომისა შხგავსო ძღღ-ღუღად, მსეო, შუქ-მოიუვეო,
ძბოკლენილო და მორჭბულო, მტერთა სისხლისა შქევეო,
ლუმცროსმხს მძმხს შირი-შიორ სღღმი დავიუვეო!

ჭირნი ვნახე და მოცამხედა ნაცვალი ჭირნასულის,
ეარგა მოხდომა საქმისა, ჩემისა გასწასულის:
ძიცნია ძართღად ამავე ზირისა მხედ სსსულის,
დამბრხენელი ლომისა მის, ქვესენელს დამბრსულის.

იგი მხე ქავთა ბევეს ჭეჭეს, ქავეთს ზატომბრია;
ძუნ მისვლა მინანს თამბუდ, თუცა ესა სოამბრია,
ანარგისთა წვიმა ბროლისა სწვიმს, ვარდი ნწვიმბრია;
ჯგურ ქალსა ქავნი არ ახლავს, ძერს სწა უამბრია.

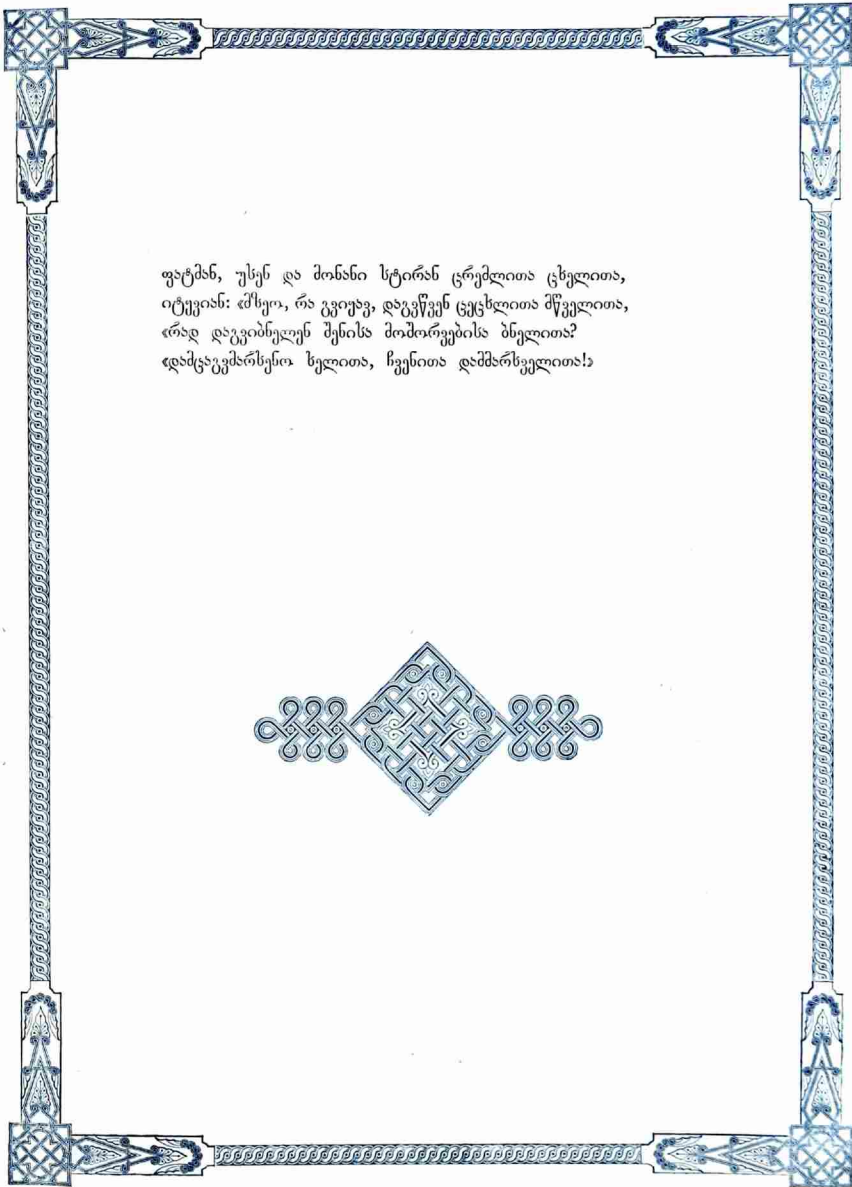
ეგულ-მსიარული ვისარებ, ამაღ არ ცრემლი მძილდების,
ღსადცა შენ და შენი ძმა ხართ, ძნელი გაადვილდების;
რაცა მოკინდეს, უცილოდ იქით, იგი არ ავცილდების,
არ თურე კაცმან დაგიღვას, ვეწვე, კლდეცა გაგიღობილდების.

აწ შემინდევ, ვერა გნახე, შორს ამისთვის წაგარე,
ეზაგსა ვოყნა აღარა მცალს, ზატომრად ა იგი მთვარე,
ადრე მოვალთ მსიარულნი, ჩვენი ნახვა გაისარე,—
ამის მეტი რაღა გგადრო, მძასა მშურად მოესმარე.

ამა მონათა ჩემსედა გარდაუსდელი გულია,
ამოდ მმსახურეს, თქვენიცა გული ამისთვის სრულია,
ექება რად უნდა მას, ვინცა თქვენთანა ხან-დასმულია,—
აზგავსი ეველია მზგავსსა ჰმობს, ესე ბრმენთაგან თქმულია.

ესე უსტარი დასწერა, შეჰკრა და წაცხავია მან,
მისცა ფრიდონის მონათა ვარდმან და თმითა იამან;
შესთვალა ზეწირ, რაც ჰხამდა სრულად, მართ ვითა ჰგია მან;
მათ მარტალიტი უსწენის მოწისა კარმან ღიამან.

მოჰნასა, ჰწოვა ავთანდილ ნაგი მისისა მხარისა,
გამოემართა იგი მსე ზირითა სახსე მთვარისა;
მაგრა დაგლება უმძიდა ფატმანის ეგულ-მწუხარისა;
მისთა გამურელთა ნაკადი ჩასდის სისხლისა ღვარისა.

ფატმან, უსეინ და მონანი სტირან ცრემლითა ცხელითა,
იტყვიან: «შსო, რა კვიუაჲ, დაკუწუნ ცეცხლითა მწველითა,
არად დაგვიბნელუნ შენისა მოძორუბისა ბნელითა?
დაძცაგმარსენო სელითა, ჩვენითა დაძმარსველითა!»

წასვლა ავთანდილისა გულანშართით
და ტარიელის შეკრა

ამოკლან სღვანი ავთანდილ მკსავრითა რითმე ნავითა,
წირ-მხიარული აცორვეს მართ ოდენ მარტო თავითა;
მას შეკრა ტარიელისა უხარის მით ამბავითა,
სელ-განწურობილი გულითა არს, ღვთისა სავსავითა.

მოწურული-ყო საფსული, ქვევით ამოხვლა მწვანისა,
ვარდის ფურცლობის ნიძხი, დრო მათის ჰემანისა,
ეტლის ცვალეება მხისაგან, შეჯდობა საროს ტანისა;
სულ-ჭოქმნა, რა ჰნახა ევავილი მხნ, უნახავმნ ხანისა.

აგრგვინდა ცა და ღრუბელი ცროდეს ბროლისა ცვართა;
ვარდთა აკოცა ბავითა, მითვე ვარდისა დართა,
უბრძანა: ღვიგურეტ თვალთა, გულ-ტბილად შემხედვართა,
ძმისად სანაცვლოდ მოვიღოხენ თქვენთანა საუბართა.»

რა მოეკანის მოეყარე, სდინდინ ცრემლნი მწარენი;
ტარიელისკენ იარსა მან კსანი, სწეინარენი,
უდაბურნი და უგზონი, უცხონი რამე არენი;
სადცა ჭნახსი, დაქსოცის ღომ-გუეცი მოამბნარენი.

ქვანნი გამონდა, იძა, იცნა, სიქვა: «იგი კლდენია,
ღსდაა ჩემი მოეყარე და ვისთვის ცრემლი მდენია;
ღღირს-ფარმცა ენსო ზირის-ზირ, უუამბო, რაცა მშენია,
ღრ მოსულ-იუოს, რაღა ვქმნა, ცუდ ჩემი განაღვენია!

«თუ მოსულა, უღონიოდ შინა სენსა არ დაქსიდა,
მინდორს სადმე წაეიდოდა, მსეცისაებრ ველოთ ვლიდა,
ღსჯობს თუ, მამბ-მამბ წაეიარო,» იკონებდა, იხეღვიდა,
ესე სიქვა და მიუქცია, მინდორთაგან წამოვიდა.

მიაცარებებს და იძღერის მხიარულითა გუელითა,
მართ სასეღ-ღებთ უეივის სმითა მით სინარულითა;
ცოტაი წარვლო, გამონდა მსე სინათლითა სრულითა,
მამბის ზირსა ტარიელ დგას სმლითა მიამსულითა.

ტარიელს ღომი მოეკლა, მით სძღისა სისხლი სცემობდა;
მამბის ზირსა ქვეითი ღება, ცხენი არა ხლეობდა,
ეგვილი ზუთსდილისა ესმობდა, ეოცებობდა,
შეჭეღანა, იცნა, კაიქა, მისკენ მირბობდა, ხლეტებობდა.

სხალი გასტეორცა ტარიელ, მიჭმართა მისსა მობილსა;
უბა ცხენისაგან გარდიჭრა, ჰგვანდა ვტლისა სწრობილსა,
მათ ერთმანერთოსა ავოცეს, ჰგვანან ველ-ვადჭდობილსა,
სხა შაქრის ფერად გაუსდა ვარდსა, ხმირ-ხმირად ზობილსა.

ტარიელ მოსთქვა ტირილით სიტყვა ნატიფი, მშვერები:—
სისხლისა ცრემლიმან შეჭლება წითლად გიშრისა ტყურები,
აღვასა წყარო ცრემლისა მოჭრწყავს ნაკადი ბევრები—
რადგან შენ განხე, რა მგამა ზატყვი მჭირდეს მე რუები!»

ტარიელ სტირს და ავთანდილ სიცლით ეუბნებოდა,
გალიძდის, მოწი გაანის, კბილთაგან ელვა ჰკართებოდა;
ეტყოდა: ფეცანო ამბავი, შენ რომე ვიამებოდა,
აწ განხლდების ეგავილი, ვარდი აქამდი ჰკნებოდა.»

ტარიელ უთხრა: ჭე, მხო, კმარის, დღეს რაცა მლხენია,
ყოველი ჩემი სჯლისინო მინახავს, ნახვა შენია;
ქსუვად ნუ ჰქოს ღმერთმან წამალი, არცა-რა მოცისმენია,—
ეკცმხნცა სოფელს ვით ჰწოვა, რაც არა საქმე შენია!»

რე ტარიელ არ შესჯურდა, ავთანდილცა არ დაწყანარდა,
მის ამბისა დაყოვნება ვეღარ განსმლო, აუწყარდა,
გამოიღო რიდე მისი, ვინ ბავეთა ვარდი ვარდა;
რა ტარიელ ჰქანსა, იცნა, გამოუღო, შემოვარდა.

წიგნი და კიდე რიდის იცნა და გაცაძალა მან,
ზირსა დაიღუა, დაეცა, ვარდმან, ფერთა მერთაღამან,
სულნი გაექცნეს, მოსდრიკნა თავი გიბრისა ტალამან,
მისნი ვერ განსმუნეს ზეტოეზი ვერ კაფს, ვერცა სულამან.

ავთანდილ უჭერეტს ტარიელს, უსულოდ ქვე-მეობრეს,
შეჭფრინდა, შველად მიჰმართა მას, ტებილად მოუბარეს,
ვერს, ვერ არგო დაძწვარსა, სრულად ცეცხლ-ნადებარეს,
მისთა ნიშნთა სიცოცხლე მათ მისი მიიბარეს.

ავთანდილ დასჯდა ტირილად, სტირს სმითა შვენიერთა,
უორანსა გაჭტლეჯს სმირ-სმირად, აფრთსობს ბროლისა ჭერთა,
გაჭსეთუხ ლალი, გათლილი ანდამტის კვერთა,
მუნით წყარონი გამოჭსდეს, მოწსა ვაშსვაყსე ფერთა.

ზირსა იხოკს, დაწუთა სისხლი ჩანდიოდა მისსა მჭერეტსა:
როცა ვქმენო, არ უქმნია არცა შმაგსა, არცა რეტსა,
წყული სწრაფით რად დაფანსი ცეცხლსა, ძნელად დანაშრეტსა!
ჩქარად ეცეს, ვერ გაუძლებს გული ღზინსა მეტის-მეტსა.

მე მოგვალ ხეზი მოუვარე, რა მძრთებს ვაწბილებულსა,
თაყსა ვაბრალეხ საქმესა, არ დანმით გავონებულსა!
ცდრე კაცი კარვა ვერა იქმს საქმესა განხელებულსა,
თქმულა: სიწინარე კომბილი სჯობს სინქარეს ქებულსა.»

უცნობო-ქმნილი ტარიელ ძეს შზავასდ ნატუსლისდ,
ავთანდილ ადგა, გამოვლნა შამბნი სამებრად წუბლისდ;
მნ ჳხოვა სისხლი ლომისა, მოაქეს სავსებლად აღისდ,
მკერდსა დასხს, გავუჭნდ ლეკვარდი ფერდ ლაღისდ.

ავთანდილ მკერდსა დასხს მას ლომსა სისხლი ლომისა;
ტარიელ შეკერთა, შეიძრა რანხი ინდოთა ტომისა,
თვალნი აღახუნა, მიეცა ძალი სე-წამოჯდომისა,
ლურჯად ჩანს შუქი მოვარისა, შსინაგან შუქ-ნაკროთომისა.

ზამთარი ვარდთა განსობს, ფურცელნი ჩამოსცვივიან,
ზაფხულის შსინა სიხლე დასწავს, გვადღვასა წივიან,
ძაგრა მას ზედა ბუღბუღნი ტურფასა ხმასა ჳეივიან,
სიცხე სწავს, ეინვა დახრობს, წელუღნი ორჯერეე სტეივიან;—

ავრეეე გული კაცისა მოსაგვარებლად მწელია,
ჭირსა და ლხინსუდ ორსედვე ზედან ძართ ვითა ხელია,
მიწეივ წელუღებობს, საწუთრო მისი აროდეს მრთელია,—
იგი მიენდოს სოფელსა, ვინცა თავისა მტერია.

ტარიელ ჳნასა ნაწერი კვლავცა მკვლელისა მისისა,
იკითხავს, თუცა ამეთებს კითხვა წიგნისა მისისა;
დაუევის ცრემლმან სინათლე, ბნელად ჩანს შუქი ღღისისა;
ავთანდილ ადგა, დაუწეო თხრობა სიტყვისა მქისისა;

იტყვის თუ: ნაქმრად არ ვარკა კაცისა გასწავლულისა,
აწ რაღდა გუმრთებს ტირილი, ჰხამს, დავსხდეთ ქმნად ღიმილის;
ადგე, წავიდეთ სამებრად მის შისა წახდომილისა,
ადრე მიგეყან, მიგეყან არს შენგან მონდომილისა.

ვითა გუმრთებს განსრება, ზირველ ავრე გავიხრნეთ,
მერმე შეესხდეთ, გავემართნეთ, ქაჯეთისკენ თავნი ვარნეთ,
ესმალნი ჩუენნი ვიწინამდევრნეთ, მათნი ზურგნი დავიუარნეთ,
ეუჭირველად შემოვიქცეთ, იგი მძორთა დავადარნეთ.ა

მერმე ტარიელ აზბაესა ჰკითხავს, აღარა ნნდებოდა,
შეჰხედნის, თვალნი აძრთნის, შავ-თეთრი ეღვავ ჰკრთებოდა,
მართ ვითა ღლავსა, მისისგან მას ფერი ესარღებოდა,
ვინ ღირსა, თუცა წეალობით ცა მიწეუ მობრუნებოდა.

ავთანდილის მადლი უბრძანა, ქმნა უფო საუბარისა:
მეუ შენი ქება ვითა ვთქვა, ბრძენთაგან საქებარისა!
ვითა ზე მთისა წეარომან, მოჭრწეე ევაგილი ბარისა,
დაძწევიდე ღენა ცრუმლისა, ნარგისთა ნაკუბარისა.

მე ვერა გეოფე ნაცვალსა, დემრთი ვარღვისდის ციერი,
ესეგარდმით მისთა შემოგხდოს მუქაფა ჩემბეგიერი!ა
შესხდეს და შინა წავიდეს, მთ ღზინი ჰქონდათ ძლიერი;
აწ გაეესძლო სოფელმან ანძათ, ადრიდგან მძიერი.

ქებას კარსა ანმათი მარტო ზის, არ ბარგოსანი,
შეჭყენა, იცნა ტარიელ, თანა ვაზ ჭარმაგოსანი,
ორნივე ტურფად იმღერდეს, ვით იაღონი მკოსანნი;
მაძინვე იცნა, ავარდა შიშველი, ზერანგოსანი.

აქამდის მიწვიე ენას ქებას მისულა მოტირალისა,
აწ გაუკვირდა დანახვა სიცილით მოძღერალისა,
ზარ-აღებული ავარდა, ცნობა უძს, ვითა მთვარლისა,
არ იცის სძენა ამბისა, ჯერ მისვან სასურვალისა.

მათ რა ჳნახეს, შემოჭკვილეს სიცილით და კბილთა ჩენით:
«ჲე, ანმათა, მოგუვიედა მოწველება ღუთისა ზენით,
ფვაოვეთ მთვარე დაკარგული, რაცა გეწადა, იგი ვქმენით,
აწ გაუხვდით ბედინაგან ცეცხლთა შრეტით, ჳირთა ღზენით!»

ავთანდილ ცხენსა გარდაჭხდა ანმათის მოსსეველად,
მან მიჯყო ხელი ალუასა, შტო მოჯევა მოსარსეველად,
ეულსა და ჳირსა ავოცებს, არის ცრემლისა მფრქვეველად;
რა სცანთ, რა ჳქმენ, მიამბე? ჳტირ შენი მოაჯე ველად.»

ავთანდილ ანმათს უსტარი მისცა მისისა ზრდილისა,
აღუისა შტო დამჳქნარისა, მთვარისა ფერ-მისდილისა,
უთხრა თუ: «ჳნახე ნაწერი მის ზატო-გარდახდილისა,
აწ შე მოკეასელი, მოკეცა ჩვენ მომორება ჩრდილისა.»

ასმით რა ჳნასა უსტარი, სცნა მისი დანსწერობა,
ტაჭკვირდა, ჳარმზნ აიღო, ათრთოლეზს, ვითა სელობა,
ტრფოთ თსეამძდის გაუზდა მას მეტი საკვირეულობა,
იტყვის: «რა ვნახე, რა მესმის, არსმცა ამისი შრთელობა?»!

ავთანდილ უთსრა: «ხუ გემის, ეტე ამბავი შრთელია,
«ლსინი მოტეკვა, მოკეშორდა ეოველი ჳირი მსელია,
«შე მოკეკასლა, უკუნი ჩუენთვის აღარა ბნელია,
«ბოროტსა სმლია კეთილმან,—არსება მისი კრძელია!»

ინდოთ მეფე მსიარული ასმათს რასმე უბრძანებდა,
ერთმხნერთსა ესევიდეს, სისხრული ატირებდა;
ვარდსა შედან ეორნის ბოლო ნამსა თსელსა აწკურებდა,—
კაცსა დმერთი არ კასწირავს, თუძცა კაცი შეიკებდა.

დმერთსა მისცეს დიდი მადლი, სთქვეს: «კვიეოთ, რაცა სჯობდა;
«აწლა ვცანით, უარესსა ჳირი თქვენი არ გაბრჭობდა;»
ინდოთ მეფე სელ-განწრობით. მსიარული ამას ჳნსობდა;
ქებას შევიდეს მსიარულნი, ასმით რასმე მასწინძობდა.

ტარიელ ეტყვის ავთანდილს: «ისმინე სიტყვა ასები,
«გიაზობ რასმე ამბავსა, მოაშეკდ რე განასები:
«მე ოდეს ქებანი წავუსეკს, დავსოცენ დეეთა დასები,
«მას აქათ მთიი აქა მეს საჭურჭლე მვირ-ნაფასები.

მე აგრე არა მინსხვს, მართ ვითა არა მსდომია,
ძოღი და გავსხნათ, შევიტყო, სსჭურჭლე თუ რა ზომია;»
იამა, აღგეს ორნივე, არცა ქვე ასმათ მჯდომია;
დაჭლეწეს კარი ორმოცო, მათგან არ სედან ოძია.

ჭოვეს სსჭურჭლე უსსხო, კვლავ უსსხავი თვალისა,
მუნ იღვა რიეე თვალისა, სელწმინდღ განათალისა,
ჩნდის მარგალიტი, ოღენი ბურთისა სსბურთაღლისა,—
ვინცა ჭქმნა რიცხვი ოქროსა, ვერვისგან დანათვალისა!

იგი სსხლი ორმოცოვე მიგან იეო ვატენილი;
ჭოვეს ერთი სსრადსხანა, აბჯრისათვის ასლად ქმნილი;
მუნ აბჯარი ეოვლი იფერი ასრე იღვა, ვითა მწნილი,
მიგან ერთი კიდობანი დაბეჭდილი, არ განსნილი.

•ხედ ეწერა: აქა მეს აბჯარი სსკვირველიო,
ჯაჭუ-მუსარადი, აბჯარი, სმელი, ბასრისა მწრელიო;
თუ ქაჯნი დეეოა შეებენ, ეოოს დლე იგი მსელიო,
ეუძის-ქაძისოდ ვინც განსსნის, არის შეყუთა მკალელიო.»

კიდობანი განსსნეს, ჭოვეს მუნ აბჯარი სსძი ტანი,
რასცა ვით შეიძოსენ შემძარნი სსძნი უმანი:
ჯაჭუნი, სმელი, მუსარადი, სსაბრკული მათი მკვანი,
სურმუხტისა ბუღებითა იუენეს, ვითა ლუსეუმანი.

თვითომან თვითო ჩიცვეს, თავის თავს გაბოხვდიდან,
ჯაჭვ-შუსარდსა, ახარსა მართ ვერ ვერ მოჰკიდინს;
სმელი რეინასს მოჰკრინს, ვით ბანის მეგლს სჭრიდინს,
მართ უღირს უოვლად ქვეხანად, შევტევე, არ ცაჰვიდინს.

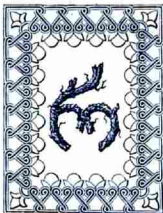
სთქვეს: ესე ნიშნად გუგუოჟის, ვართო კარგითა ბედითა;
დამერმანს მოგესყენა თვლითა, სეკარდმო მონახედითა;
აიღეს იგი ახვარი თავის თავისა ქედითა,
თვითო მათ ერთი ფრიდონის საძინობლად შეჰკრეს ღვედითა.

ოქროც რაჟე წაიტანეს, მრგვალითი ღარიბები,
გამოვიდეს, გამობეჭდეს ორმოცევე საჭურჭლები;
ავთანდილ სთქვა: ამას იქით დავამგრო სმალთა ნები,
ამას ღამე არსად წავალ, რა გათყენდეს, არ დავდგები.◦

აქა, მხატვარო, დანსატე მძად უმტაცესი მძიბილნი,
იგი მიჯნურნი მსითობა, სხვისა ვურვისკან სწრობილნი;
ორნივე გძირნი მოეძინი, მამცობისა ცნობილნი,
რა ქაჯეთს მივლენ, განინჯოთ ომი ლესკართა სობილნი.

ტარიელისა და ავთანდილის წასვლა
ფრიდონისას

ა ვათენდა, გაემართნეს, წაიტანეს ახმათ თანა,
ნურადინის ქვეყანადი შეისვიან მათ უკანა,
მუნ ვაჭარმან ოქროს ფასად ცხენი მისცა, არ უძღვებანა;
ავთანდილ ემა უოლაოხად, სსვამცა ვინცა წაიტანა.

იარეს და შედან შეჭვადეს ნურადინის მეჯოგეთა,
ჯოგი ჭნახეს, მოეწონათ, ფრიდონისთვის ეცეთა;
მუნ ავთანდილს ინდო ეტყვის: ევაქვე კარეთა სიმმაგეთა,
ძოდი, ფრიდონს კავალაობნეთ, ჯოგსა მისსა მოვადგეთა.

ეჯოგი წაეუღოთ, მოსრულსა ესმის ჯოგისა წადებად,
ეამოემართვის საომრად, ველთა სისხლისა დაღებად,
ანაზად გვიცნობს, გაჭკროების, გულსა შეჭლამის დაღებად,—
ამბოა კარგი ლაღობა, ლაღსა შევეიქმს ლაღებად.

დაიწუეს ზეობა ტაიჭთა, ფრიდონის უკეთესებს;
მუნ მეჯოკეთა ფანონი შეექმნათ, ეკრ კვესებს,
უვილეს: ფინ ხართ, მოემნო, ვინ იქით სექმეს სესებს?
ჯლოგი მისია, ვინ მტერსა ჰკრავს ხმალსა, არ აკენესებსა.»

მათ მშვიდლები დაიწვადეს, მეჯოკეთა გაეკიდნეს;
მეჯოკენი მიისხდეს, ხმანი მათნი გადიდნეს:
გვიშველეთო, გვიშველეთო, მეკობრეთა ამოგვეშვიდნეს!
ხმა შეიქმნა, შეიყარნეს, ფრიდონს ჰკადრეს, არ დაჭრიდნეს.

შეკვამბა ფრიდონ, შესჯდა, შეკამბული გამოვიდა;
ხმა შეიქმნა, შეიყარნეს, რა ხში ველთა დაჭყარდიდა;
იგი მსენი მოეცებნეს, ვის საძთარი ვერ დაჭყარდიდა,
დაესურათ საზრდები, ზირსა მათსა უყარვიდა.

რა ტარიელ ფრიდონ იცნა:—აწ ვნასეო, ვინცა მინა,
მუსარადი მოისადა, კაილიმა, კაციცინა;
ფრიდონს უთხრა: თანსა ჰლამი, სვენი მოსვლა რას გეწეინა?
ღურად ავი მსინიშელი მოგვეგები ომად წინა.»

ფრიდონ ფიცსლად გარდაიჭრა, დავარდა და თაყვანი-სცა;
იგინიცა გარდაუსდეს, მოესვიენეს, აკოცესცა;
ფრიდონ ღმერთსა სელ-აღზერობით უსალომო მადლი მისცა;
დიდებულნი აკოცებდეს, იცნობდიან იგი ვისცა.

ფრიდონ უთხრა: «რას სდევკით, მოგელოდი უწინარე,
ქვე შსა ვარო, სამსახური თქვენი რაჲცა დავიხარე;»
ღკეჲნდა, თუჲცა შეერილი-იყვნეს ორნი შსენი, ერთი მთუარე,
ერთმანერთი დაამჲყენეს, გაემართნეს, იქცეს კარე.

ფრიდონის სახლსა გარდაჰსდეს ორნივე, ტურუად გებულის,
ახლოს დაიწყაჲს აგთანდილს, მისსა მხად შევიცებულსა,
ტარიელ დანჯდა საჯდომსა, ოქსინო-გარდაგებულსა;
მათ უძღვნეს იგი ანჯარი ფრიდონს, ჴაბუკად ქებულსა.

უთხრეს: «ჯერ ჯამად არა გუჲქვს სხვა შენთვის არმდღანია,
«მაგრე ტურუანი მრავალნი ქვე სადმე გვისსენ სხვანია;»
მან დანჯდა ზირი მიწასა, არ დაყოენა სახია:
ძემთვის აძისი ბოძება არს თქვენი შესაგანია.»

გამოიხვეწეს მას ღამით ფრიდონის მასწინძობითა, —
აბნოს ჴბანა, აყენა შესძოსლის ძნობითა,
დაჴმოსნა ტურუა ტურუითა, ერთმანერთისა მჯობითა,
თუღა-მარგალიტი ღარიბი უძღვნა ოქროსა გობითა.

უთხრა თუ: «ესე სიტყუადა ავისა მასწინძეჲლისა,
«ღკეჲს, მოსწჲქნოღეს სტუმრობა თქვენი ბრძინსა, ვითა სეღისა,
«მაგრე აწ ეოენა არ ვარება, წაგულა სჯობს გისის გრძელისა,
თუ ქაჯნი მოგუჲსწრობიან, საუჴვი არს სიძნეღისა.

დღითა რას ვაქსევი ლამქროთ, კარგნი გვინდა და ცოტანი,
ღამისი კაცი გვეყოფის, წაგვიდეთ მართ მეოტანი;
ძვენი ქაჯეთს ქაჯათ მეომრად დაგვგენეთ სძლეთა ვოტანი,
ძანს ადრე ვზოებთ, ვისიცა მოგვეკლავს ზღვის აძო ტანი.

ქაჯეთს ერთსელ კვალც ვყოფილვარ, ჰნახვით, თქვენცა გემბარების;
ყოფელენით კლიქა, ვარუშქო მტერი ვერა მოადების;
თუ იღუძელ არ შეუვალთ, ცხადად შეძბა არ ვეების,—
მით ლამქრი არად გვინდა, რასმი ძღვლით ვერ მოგვეკვების.

ივინიცა დაემოწმენს ამა მისსა საუბარსა,
მუნ დაბედეს ქალი ანამთ, ფრიდონ მისცემს სსრქარსა,
თვით სამასსა ცხენისანსა წაიტანდეს, უძირთა დარსა,—
ბოლოდ ღმერთი გაუმბრჯავებს ვოვლსა, ზირველ შენსარსა.

სღვა ვაიარეს სამთავე, ერთგან მძღ შეფიცებულთა;
ფრიდონ გეს იცის, იარეს, დღისით და ღამით რებულთა;
ფრიდონ სთქვა: ვახლავთ არეთა ჩვენ, ქაჯეთს მიახლებულთა,
აქათგან ღამით სვლა გვინდა, მით არას გამყლავსებულთა.

ამა ფრიდონის თათბირსა სმნივე ერთგან ჰსმდიანს,
რა გაუთენდის, დადგან და ღამით ფიცხლად ვლიდინს;
მივიდეს, ახნდა ქალაქი, მცველთა ვერ დასთვალვიდინს,
გარე კლდე იყო, ვუმბატა სმა ჯარვით ვადიდინს.

გვირბის კარსა ჭაბუკი ათი ათასი მცველია;
მათ ლომთა ჭნასეს ქალაქი, მთვარე დგას მუნ ნათელია;
სთქვეს: ფითათბიროთ, ვითა სჯობს, აწ გაძორჩევა მნელია,—
ასი ათასი აჯობებს, თუ გაძორჩევით მქმნელია.»

თათბირი ფრიდონისა ავთანდილისა და ტარიელისა
ქაჯეთის ციხეს რომ მოადგეს

რიდონ სთქვა: ფიტევი სიტყვას, ვეჭვ, ხეში არ დამცდარია,
ჩვენ ცოტანი ვართ, ქალაქი დიდთაგან საომარია,
ღირის-ღირ ომი არ მალ-გვაქვს, არ ჯამი სავესართია,
ათას წელ ვურსით შევუვალთ, თუ შედ დავცისძან კარია.

ჩემსა სიმცროსა გამსრდელნი სამუხითოდ მსრდიდის,
მძსწავლენეს მთისი საქმენი, მსტუნებდის, მწკონიდიან,
ასრე გავიდი საბელსა, რომ თვალნი ვერ მოჰკიდის,
ფინცა მსერუტდის ემსწვილნი, ივიცა ინტრიდის.

აწ ვინცა იცით უკეთა შეტეორცა საგდებელისა,
მძს ერთისა ბურჯსა გარღვაგდით წვერი საბლისა გრძელისა,
მძს ზედ გავლა ღვვილად მინსს, მრთი ვითა ველისა,
თქვენ ჭირად კიეო შიგნითა ზოენა კაცისა მრთელისა.

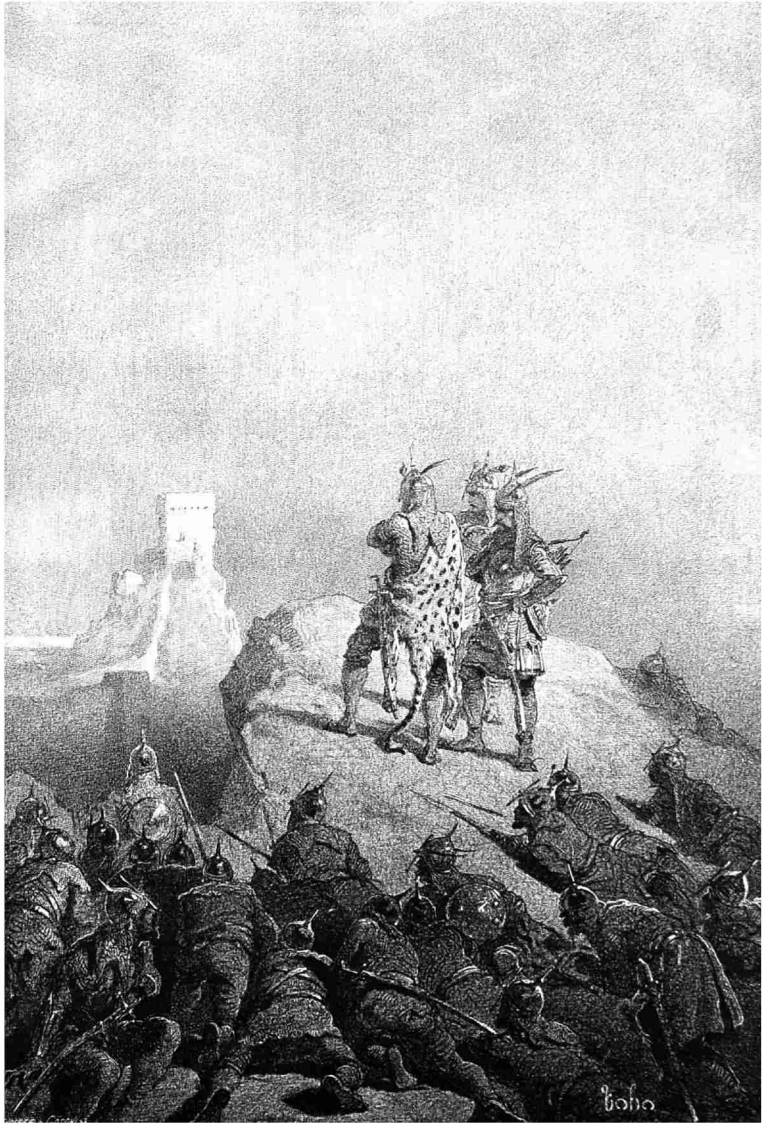
აბჯრითა გავლა არად მხანს, ჭირად გატანა ფარისა,
შივიან ჩაესტები კისკასად, ვეცეში მზგავსად ქარისა,
ლამქართა დავსოც, გავახვამ,— ჭნახოთ გაღება კარისა—
თქვენცა მუნ მოვლით, სხადცა გესმით ზრიალი ზარისა.ა

ავთანდილ უთხრა: ეჭე, ფრიდონ, მოუვასნი ვერ გიჩივიან,
ლეომთა შკლავთაგან იძედი გაქვს, არა წყლულნი გტკივიან;
ღსთათბირობ მხელთა თათბირთა, მტერთა ივაგლან-ივიან,
მაგრან თუ გესმის, გუშავნი რა ახლო ახლო ჰყვიან!

რა გასვიდოდე, გუშავთა ესმას აბჯრისა ჩხერება,
ფიგომნობენ, თოკსა მოჰკვეთენ, ამისი ჰხამს დაჯერება;
წვაგინდეს ცუდად ვეული, დარჩეს ცუდი-ღა ფერება,—
ფეკ თათბირი არ ვარგა, სხვებრ ვქმნათ თავისა ტერება.

ღსჯობს, დადგით დამალულნი თქვენ ადგილსა იდუმალსა,—
ისი კაცნი არ იჭირვენ მგზავრსა, ქალაქს შეძავალსა—
ღსავაჭროდა შევეკახმი, ვიქმ საქმესა მე მუნთალსა,
ფერთსა ჯორსა გარდავკიდებ მუხარადსა, ჯაჭვსა, ხმაღსა.

ღსამთავე შესვლა არ ვარგა, თუ გვიგომნან, არს სათუები,
მე მარტო შევალ ვაჭროლად და კარგად შევეტეუები,
მაღვით ჩავიცვამ აბჯარსა, გავზნდები, გავეცრუები,—
ღმერთმან ჰქმნას, უხვად ვადინო შიგნით სისწილისა რუები.

მძინითა მცველთა მოვიცლი ძე უნაზაჲდ ჭირისად,
თქვენ გარეთ კართა ეცნით, ეოკელნი მზგავსად გმირისად,
ყლიტეთა დაჟლეწ, გავსვამ, ჳინსით გადაება კარისად,—
თუ რა სსება სჯობდეს, თქვენ ჳბრძანეთ, ვარ მრჩეულად ამ ჳირისად.ა

ტარიელ უთხრა: ძე თქვენი ვცან გმირთა მეტი გმირობა,
თქვენსა ძალ-ტულსა თქვენივე ჳტავს თათბირობა, ჳირობა;
ფიცია, ტწადთ ომი ფიცხელი, არ ცუდი ხმალთა ღირობა,—
ყვამცა ძმინ თქვენ განლაგეს, რა ომძინ ჳქინას გაჭირობა;

მაგრა იყენით ჩემთვისცა საქმის რანძე რჩევითა:
ღმნ ესმას ჩემსა ხელ-მქმნელსა, ჳედა გარდმოღეეს, მზე ვითა,
თქვენ გქონდეთ ომი ფიცხელი, უომრად მნასოს ძე ვითა!
ფსე ძე დამსვრის, ნუ უბნობთ სიტყვითა თქვენ სასთევეითა.

მაგა თათბირსა ესე სჯობს, ვქმნათ ჩემი მონასხენები:
გვაფიეთ კაცი ას-ასი, რა ღამე ჩნდეს ნთენები,
ღმნთავე სამტინთი მოგმართოთ, ფიცხლავ დაჟსნლიტოთ ცხენები;
მოკეგებთან, ვემცრობით, ჩვენ ხმალსა მიყვით მძლე ნები.

ფიცხლა მკვებნეთ, მკვანრეთ, ვერ მოკვასწრებენ კარებსა,
ღმნთავან ერთი შეჟუვალთ, სსვა გარეთ ვცემდეთ ბარებსა,
ღმნ ერთმან შიგნით შიგანი მიყვით სისხლისა ღვარებსა,
ღხელი ყვლავ ესადოთ აზვარსა, ძნს ჩვენგან მძლეღ ნახმარებსა.ა

ფრიდონ უთხრა: შემიგია, გამიგია, ვიცი მე რა,
მაგა ცხენსა ჩემუელს მთასწრობენ კართა ვერა,
ოღეს კიძივენი, არ ვიცოდო, ქავჯოს გვინდა ქავჯთა შხერა,
თვარა უოლა არ კიძივენი, ჩემი კითხრა სიძუენს რა.

ფრიდონ ლაღი ამხანაგობს სუბართა ესოდენთა,
ამხედნ გაციენეს მთა წელანთა, სიტყვა-ბრძენთა,
ერთმანერთსა ვლადობნეს ლადობათა, მთთა მშენთა,
გარდაჭედეს და დავკაზმეს, უკეთესთა შესხედეს ცხენთა.

კვლავ ერთმანერთსა მიუკეს სიტყვები არ ზირ-მკვავები,
დასკენეს იგი თათბირო, ტარას განანზახები,
გაივეს კაცი ას-ასი, ვეღლი გმირთა სხები,
ცხენებსა შესხედეს, აიღეს მთ მთი ჩაბლახები.

იგი ჰაბუენი შუქითა ვინაენ, შხისაცა მეტითა,
მთ სიძთა შეიღნი მნათობნი ჭვარკენ ნათლის სვეტითა;
ტარიელ მავსა სედან ზის ტანითა მთა წერწყეტითა,
დაჭლიენეს მტერი იძითა, ვითა მჭვრეტელი ჭვრეტითა.

ჩემი აწ ესე ნათქვამი მთი სხე და ღარია,
რა ზედა სწვიდენ დრუბელნი და მთთა აღტედეს ღვარია,
მოვა და ხევათა მოჭვრეანის, იხმის ზათქი და ზარია,
მაგრა რა ზღვათა შეერთვის, მამინ გვრეცა წყნარია.

თუცა ფრიდონ და ავთანდილ სიკეთე-მიუწოდებია,
მაგრც ტარია შემბძელი ზრვისკან მოსანდომნია,—
შხე მნათობაცა და ჭფურავს, არცადა ნათლად სომღნია,
აწ იუურები, მსმეჩელო, კემსნეს ფიცხელნი ომნია.

სამთავე სძაღ გავიკვს, თვითომნ თვითო კარები,
თანა ჭევთ კაცი სძასი, ეველი ემირთა დარები,
მას დამით უქმნეს საღარხო, უცრუო, ანაქარები,
გათუნდა, განდეს, მიჭმართეს, თავის-თავ ჭქონდათ ფარები.

ზირველ აძოდ მოდიოდეს მეზავრთა რათმე მავიერად,
მთ შივინთა ვერს უგრმეს, ვერცა დაჭხედეს გულ-სმეორად,
გულსა შიში არა ჭქონდათ, აძოდ დგეს და ნებეორად;
მიდგეს, გარე მუსარდანი დაისურეს ჩამიერად.

ანაზღად ცხენი გაჭქუსლეს, მთონსმან შეჭქმნა წრიალი;
რე ჭნახეს, კარნი განახეს, ქალაქით გაჭხდა წრიალი;
სამთავე სამენით მიჭმართეს, თავსა მით უევეს რიალი,
ივრეს ნობსა და დანდაბსა, შეიქმნა ბუკთა ტკრციალი.

მაშინ ქაჯეთს მოიწია უსასომო რისხვა ღუთისა:
კრონოს, წყრომით შემსედველმან, მოიშორა სიტკებო შხისა;
მთვე რისხვით გარღებურხდა ბორბალი და სიმრკველე ცისა,
ველნი მკვდართა ვერ იტყვდა, გაღიადდა ჯარი მკვდრისა.

კაცსა უკრავად დაჰბნედიდის სმა ტარიელის საფისა,
აზარსა ჰფრეწდის, გაცუდდეს სიძებრე ვაჰგვამან-ქაფისა;
სამტნითვე კართა შესვარნეს, ჰინნი არ ჰნახნეს კაფისა;
რა ქალაქს შეჰხედეს, შეიქმნა სიკრესე ცინის სწრაფისა.

ავთანდილ და ლომი ფრიდონ შიგნით ერთგან შეივარნეს,
მტერნი სრულად აეწევიტნეს, სისხლი მათნი მოელვარნეს,
იუიფლეს და ერთმანერთი ჰნახეს, დიდად გაუნარნეს,
სთქვეს: «ტარიელ რა იქმნაო?» მისად ჰკრეტად თვაღნი არნეს.

ერთმანცა არა იცოდა, ვერა სცნეს ტარიელისა,
ცინისა კარსა მიჰმართეს, რიდი არ ჰქონდათ მტერისა,
მუნ ჰნახეს რიფე აზვარისა, ნაღეწი სმალოთ წეკრისა,
ათი ათასი ნობათი, უსულო, შსგავსი მტვერისა.

ცინისა მცველი ვეელი იღვა მართ ვითა სნეული,
თავით ფერსამდი დაჭრილი, აზარი მუნ დასეული,
ცინისა კარნი განსმულნი, კართა ნაღეწი სრეული,
სცნეს ნაქმრად ტარიელისად, სთქვეს: «საქმე არს მისეული.»

გზანი და ჰხედეს შეკანძული, შევიდეს და კამერეს სვრელსა,
ჰნახეს, შისა შესაურელად კამოყმა მთვარე გველსა,
მუსარადი მოყნადა, ჰმუნის აკვრა თმასა ლელსა,
მვერდი მვერდსა შეეწება, კარდაეჭლო ველი ველსა.

ესვეოდეს ერთმანერთსა, აკოცნეს და ცრემლინი ჰღვარნენ,
ამას ჰკვანდეს, ოდეს ერთგან მუძიარ, სულ შეივარნენ;
მზე რა ვარდსა შემოადგეს, დაშვენდენ და შექნი არნენ,—
აქანამდის ჭირხახულთა, ამას იქით განიზარნენ.

მათ ერთმანერთსა აკოცეს, დგანან ეულ-გარდაჭლობილნი,
კვლავ შეეწებნეს ხშირ-ხშირად ვარდი ბაგეთათ ზობილნი,
აწ ესენიცა გაუდეს, შეკრბეს სანთივე მხობილნი,
მას მშესა მისცეს სილამი, წადგეს მართ ვითა ხმობილნი.

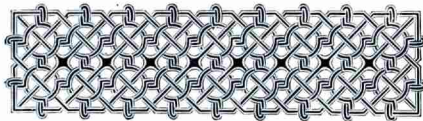
მზე მოეგება ზირითა ტურფითა, მოცინარითა,
აკოცა მისთა მშველელთა ლაღმან ცნობითა წუნარითა,
მათ მდაბლად მადლი უბრძანა სიტყვითა მით ნარნარითა;
ორნივე ერთგან უბნობდეს ტურფითა საუბარითა.

ტარიელსცა უსლაძეს, მას ალვისა მოწისა, ვით ხეს,
მიულოცეს გამარჯვება, ერთმანერთი მოიკითხეს;
არა სჭირდა, არ იზნეს, რომ აბჯარი არ გაითხეს,
თაფნი მათნი გაალოძნეს, მათნი მბრძოლნი იშვლეს, ითხეს.

სამსისა კაცისაგან ან სამოცი შეჭეოლოდა,
ფრიდონს უძიმს სიათა მისთა, მაგრა ერთ-კერძ უხაროდა;
მოჭნახეს და არ აცოცხლეს, რაცა მბრძოლი დარწმობდა;
რომე ჰბოკეს საჭურჭლენი, აწმცა თვალვით ვით ითქმოდა!

მოჭკრიფეს ჯორი, აქლემი, რაცა ვით ჭნოვეს მღლები,
სამი ათასსა აჭკიდეს მარგალიტი და თვალეობი,
თვალი ეველი დათლილი, იაგუნდი და ლაღები;
იგი შხე შეჭსვეს კუბოსა, არს მათგან განაგრძალები.

სამოცი კაცი დააგდეს, ქაჯეთის ციხის მცველია,
წამოიუანეს იგი შხე,—მათილა წაგრა მხელია—
ზღვათა ქალაქსა დაჭმართეს, თუცა გსა მუნით გრძელია;
სთქვეს: ლატმან ვნახოთ, მუქაფა გვამს მისი გარდუსდელია.»

მისვლა ტარიელისა ზღვათა მუყისას
და ფრიდონისას

ღვათა მუყისა წინაჲ კაჭკაყისა მხარობელი,
მესთავლა: ძოველ ტარიელ, მტერთა მძლე, მოსწვით მსწობელი,
ქაჯეთით მოძეავს ჩემი მსე, ჩემი ღლხვართა მსობელი,
მწაღიან, განსე ჰტოვით, ვითა მამა და მშობელი.

აწ მე მქეს ქავთა ქვეყანა და მთი დანადებია,
მეფეო, კარგი უველი მე თქვენიწა წამედიებია,
ფატმანს უსნია ჩემი მსე, დეებია და სდეებია,
ძისად მუქაფად რა კიძენა, — მძულს ცუდი ნაქდეებია!

ძოდი, კვანხე, კავიარღეთ ქვეყანასა მესა ვირე,
ღრულად ქავთა სამეფოსა კიძენი, ჩემგან შეიწირე,
ვაცნი შენი შეაყენე, ცინე მგერად დაიჭირე,
მე ვისწრაფი, ვერა განსაჲ შენ წამოდი, ჩემკერს ირე.

თქვენ უბრძანეთ ჩემგაგიერ უსენს, ქმარსა ფატმანისსა,
გამოტყაზნოს,—იამების ნასკა მისი სხნილსა მისსა—
მისიან კიდე ინატრიდა ჳგურეტანძცა სხვადღა ვისსა,
ფინ შხესნცა უნათლეა, ასრე ვითა ბროლი ფისსა!

რა კაცი ტარიელისა ესტუმრა ზღვათა ძეგლობელსა,—
წესია, გული განტკობის ამავესა განსკობთებელსა—
მისცა მადლი და დიდება დმერთსა, მართლისა მსკობელსა,
მაშინვე შესჯდა, არ უნდა მისვლა სხვისა-ღა მშობელსა.

ბარგი ატყვიდა, გააგო ქმნა ქორწილისა მათისა,
მას მიაქვს რიცხვი ტურუათა, არ სიდიადე სათისა,
ფატმან ჳევს თანა, იარეს სავალი დღისა ზთისა,
უსარის ნასკა ლომისა და შხისა, სძელთა მნათისა.

შორს გაეგებნეს საძნივე დიდსა მეფესა ზღვათასა,
გარდატყნეს, მდაბლად აკოცეს, გარესწეღეს ჯარსა სწათასა;
შესსეს ქება ტარიელსა, მან მადლი გაუათასა,
ქალი რა ჳნასეს, სტროფილობს შუქსა მას ბროლ-ბაკმთასა.

ფატმან სათუნს, მისსა მგურეტსა, ეღებოდა ცეცსლი ნელი,
მოესვია, გარდუკონა სელი, ფერსი, ზირი, ეელი,
იტყვის: დმერთო, გამსახურო, განძინათლად რადგან ნხელი,
ფეცან სიმოკლე ბოროტისა, კითილია შენი გრძელი.»

ქალი ფატმის ეხვეოდა, ტკბილად იტყვის, არ გამოწვრილი:
დემურთმან გული განმინთლა ვახუთილი, ვაცამწვრილი,
ანუ ბერე ვარ გავსებული, წინას ვიჯე ვითა მცხრალი,
მზემან შუქნი შემომადგნა, ვარდი მით ზანს არ დამწრალი.▶

სივითა მეფე ვარდახდის მუნ ქორწილსა მეტად დიდსა,
ქაჯეთიცა დაუბაღლა, არ გაუშვა დღესა შვიდსა,
უზვად გასცემს საბომვარსა, საჭურჭლეცა ანაკიდსა;
ზერზერასა დაფანტულსა სეღან სცეკოდენ, ვითა სიდსა.

მუნ იღვის გორა ღაზისა, სტავურისა და ატლასისა,
ტარიელს უძღვნა გვირგვინი, ვერ დანადგობი ფანისა,
იგუნდისა მრთელისა, ვეითლისა მეტად ხანისა,
ველავე ერთი ტანსტი თქროსი, წითლისა მართ ხელისა.

სესტან-დარეჯანს ებაზა უძღვნა შემეკული თვალითა,
იგუნდითა წითლითა, ბადანძითა და ღლითა;
დასნდეს თრნივე ქალ-ყმანი ზირითა ველა-მერთალითა,
მათნი მჭკრეტელნი დაიწვენეს, ცეცხლითა მართ ახალითა.

ავთანდილს და ფრიდონს უძღვნა უსაზომი დიდი ძღვენი,
მეორფასისა უნაგირი, უკეთესი თვითთა ცხენი,
თვითთა კაბა თვალბანი, უცხო ფერთა შუქთა შიგენი,
პოასსენეს: მძაღლი რა ვთქვათ, სვიანმცაა დაველა თქვენი.▶

ტარიელ მადლსა გარდისდის ტურფა სიტყვითა, ენითა:
დღიდად ვიამე, მეფეო, ჰირველ ნახვითა თქვენითა,
მერძე ბგავსენს მრავლითა ტურფა ფერთა ძღვენითა,
ფიცვი, შორი-შიორ არ ჩავლა ჩვენ თქვენი კარგა ვქმენითა.▶

სღვათა მეფე მოახსენებს: ხელმწიფეო, ლომო, ქველო,
ძოახლეოთა სიცოცხლეო, ვერ-მჭვრეტელთა მორით ძველეო,
მზგავსი თქვენი რამცა შეძლუნა, შევნიერო სანახველო,
რნა მოგშორდე, რა შერგების, საჭვრეტელად სასურველო?!▶

ტარიელ ფატმანს უბრძანა: მე თაგი შენი მიდია,
დავ, გუღი შენი ჩემსკად გარდაუხდელი დიდია,
აწ რაცა ქავთა საჭვრეტლე ქავთით აძიკიდია,
მომიციეშია, წაიდე, არ კიდე მომიედიან.▶

ფატმან სათუნ თაყვანი-სცა, ჰკადრებს მადლსა მეტის-მეტსა:
მე, მეფეო, შენი გაურა მიდებს ცეცხლსა დაუშრეტსა;
რნა მოგშორდე, რა ვიქმნები, მე დამატდებ, ვითა რეტსა,—
ნახ, ნეტარმი მოახლეთა, ვაკლას თქვენსა ვერა-მჭვრეტსა!▶

სღვათა მეფეს ეტევიან ორნივე შუქთა მფენი,
კბილნი, ბროლნი და ბავენი, სადაფთა მოსდაფენი:
ყოთქვენიოდ შეოფთა არ გვინდა ნიშგენი ნანანგ-დაფენი,
მავრა გაგვიმევენ, ჟამია, წაუიდეთ, ვართ მოსწრაფენი.

ძენ იუაჲ მამა მშობელი და ჩუენი სავსავიო,
ძაგრა აძასცა ვიჯჯით, გვიბოძო ერთი ნავიო;
მეფემან ჰბრძანა: ღრა მშურს სამიწოდ თქვენად თავიო,
რადგან ისწრაფი, რა გკადრო, წა, გიწინამღვგრდეს მკლავიო.~

მეფემან ნავი ზომადლი მოჰკანა ზღვისა კიდესა;
გამოემართა ტარიელ, განურულნი ცრემლსა ჰღვრიდესა,
თავსა იცემდეს, იღვუჯდეს თმა-წყურსა, გაიერიდესა,
ფატმანის ცრემლთა შედენით თვით ზღვაცა გაადიდესა.

გამოვლნეს ზღვანი სამთავე, ერთგან მძღ შენაფიცართა,
გვლავ ამტკიცებდეს სიტყვათა მათ, ზირველ დანამტკიცართა,
ჰმეინსთ ძღერა და სიცოლი მათ, მისთა არ უვიცართა,
ბაკეთათ შუქი შეადგის ზღდან ბროლისა ფიცართა.

მუნით კაცი ანძათს თანა მათ გაჰგზავნეს მახრობლად,
გვლავ ფრიდონის თავადთანს ნომართა მათთა მისრობლად:
მანდა მოვა, მოიძღვლებს მზე მნათობთა მამაგრობლად,
ჩვეს, დამწრალნი აქანძდის, აწ ვიქმნებთ დაუსრობლად.~

იგი მზე შეჰსვენს ვუბოსა, იარეს გზა ზღვის ზირისა,
მიუმაწვილობენ, უხარისთ მათ გარდახდობა ჭირისა;
მიუიღეს, სადა ქვეყანა იუო ნურადინ კმირისა;
მოეკებინან, ისმოადის სმა სიმღერისა სმირისა.

მუნ მიეკებნეს ეოველინი ფრიდონის დიდებულები;
ასმბთი, საესე ლხინითა, ვის ღღარ ახნდა წულულები,
ნესტან-დარეჯანს მოეჭდო, რომე ვერ გაჭსნის ცულები,
აწ გაუსრულა ეოველი მან მისი ნაერთგულები.

ნესტან-დარეჯან ეხვევის, ზირსა აკოცებს ზირითა,
უბრძანა: ჩემო, ვაგლას მე, შენცა აგავსე ჭირითა,
აწ ღმერთმან მოგვცა წუალობა, ვცან მისი არ სიძვირითა,
მე გულსა შენსა ესომსა, არ ვიცი, გარღვიხდი რითა!»

ასმბთ ჰკადრა: «მაღლი ღმერთისა, ვარდნი ენასენ არ დასრულენი,
ბოლოდ ასე გაცხადნა გონებამან დაფარულნი,
ესიკვდილიცა სიცოცხლედ შხანს, ოდენ კნასენ მხიარულნი,—
ესჯობან ეოვლთა მოყვარულთა ზატრონ-უმანი მოყვარულნი.»

დიდებულთა თაუკანი-სცეს, მოახსენეს დიდი ქება:
რომე ღმერთმან გაცახარნა, კურთხეულ არს მისი ღვთება,
ჩვენ გვიყენა ზირი თქვენი, აღარა-გვწუავს ცეცხლთა ღება,
წულუელსა, მისგან დაკადილსა, მასეე ძალ-უმს განკურნება.»

მოვიდეს და ზირი ხელსა დასდევს, აგრე გარდაჰკოცნეს;
მეფე ეტყვის: «მძთა თქვენთა თაფნი ჩვენთვის დახოცნეს,
იგი შება საუკუნოს ცხადად ჰმოგეს, არ იოცნეს,
ერთსა მიჰხედეს საზიაროდ, დიდებანი იასოცნეს.

თუცა მე მათი დანოცა მტკივის და სტკივარია,
ძაგრა მთ მიჭხვდა უკვდავი მუნ დიდი სანუქარია;
ესე სიქვა, ნელად ატირდა და წვიმა თოვლსა ზრია,
სანგისთათ იძვრის ბორით, ვარდსა ჳსრავს იანვარია.

მუნ ატირდეს ვეღვანია, რა ტირილად ივი ჳნახეს,
რაცა ვის რა დაჭკლებოდა, მთ ტირილით, სულ-თქით ახეს,
დადუძდეს და მოახსენეს: რადგან ბრძენთა შხეებრ ესახეს,
თქვენთა მწერტობა ძღერა ჳმართებთ, რასათვისმცა ივაგლახეს!

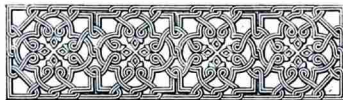
ეჳინ დირს ა თქვენსა ეგ ჳომსა ტირილსა, მკწირუებასა,
თქვენთვის სიკვდილი დია სვობს მიწათა ჳედან რუბასა;
კვლავ ფრიდონ ჳგადრა მუყეს: ესე რად იქმ გაწწრუებასა,
ღმერთიმცა მუქფად მოვიწიდავს ათასსა ვასრუებასა.

ავთანდილცა მიუძტკიება, ეტყვის დიდსა სიმძიძილს;
მთ შესხეს. ქება, უთხრეს: თავნი მივცნეთ აწ დიმილსა,
რადგან მიჭხვდა დავარეული ლოძი შხესა წახლოძილსა,
აღარა ვტირთ სტირეულსა, აღარ დავღებთ თვალთა მილსა.

მივიდეს, სადა ქალქი, დიდი მუღღაზანსარია;
სცემდეს ბუკსა და ტაბლავსა, გახდა წათქი და წარია,
დაბდაბისა და ქონისსა სძა ტუროფდ შეხათსარია;
მოატყდეს მოქალაქენი, დააგდეს მუნ ბაწარია.

შუკათა მოდგეს ვაჭარნი, ეოვლენით მჭკრეტელთა ჯარია,
შორს უარებდეს სარანგნი, სელთა აქვთ მით აბჯარია,
მოიჯრებოდეს ჯალანნი, სარანგთა დამსჯარია,
მათად საჭკრეტლად მიშვება ბუნ მათგან სნაჯარია.

ვარდაჭხედეს ფრიდონისა, სრა ჳნახეს მოსაწონები;
კამოეგება მრავალი ოქროს სარტეულითა მონები,
ფერხთა საფუნლად ოქსინო მართ მათგან არს ნაქონები,
თავსა აერიდეს ოქროსა, ჳხვეტს ჯარი ბუნ ნარონები.

ქორწილი ტარიელისა და ნესტან დარეჯანისა
ფრიდონისაგან

ათ ქალ-ეშთათვის საჯდომი დაეგა თეთრ-მოწყული,
წითელ-უკითლითა თვლითა ზედა კველუცად ფრქვეული,
აუთანდილისთვის ევითელი და შავი ერთგან რეული;
მოვიდეს, დასხდეს,—მწერეტელნი, ვჳან, მთი სულ-დალეული.

მკონები მოდგეს, ისმოდეს სმა სიძღვრისა ტკბილისა;
ქორწილი ჳქმნეს და კაძრავლად მღნობა ლორისა ღბილისა
ფრიდონის, ზურად კარვისა, არ მსწინმლისა წიბილისა;
ნესტან-დარეჯანს უმკუნის ღიბილი, სუნა კბილისა.

ბოიდეს ძღვენი უსახო ფრიდონის არ აღქატისა,
ცხრა მარგალიტი სიდიდით, მართ ვითა კვერცხი ბატისა,
კვლავ ერთი თვალი, სმშხავესო შხისა მუქ-მინამატისა,
მას წინა ღამით ძღვ-ეღვან მხატვარსა სარგა სარტისა.

კვლავ უძღვნა თვითო ფარღული, გარდასწერული ველის,
მრგვლად დათლილისა თვალისა, იაგუნდისა შრთელისა;
კვლავ მოაქვს ერთი ტაბაკი, მძლვდ სწორბუი ხელისა,
აფთანდილისთვის ღომისა ძღუეი ფრიღონის ქველისა.

იგი ტაბაკი სავსეა მარგალიტითა სხვილითა;
აფთანდილს უძღვნა ეკვლია არა სიტყვითა წბილითა;
აივსო სსხლი სტავრითა და იქსინოთა ღბილითა;
ტარიელ მღღი უბრძანა ღადჯან სიტყვითა ტკბილითა.

ფრიღონისგან უსაზომო ქორწილია დღესა რვანა,
ეოვლთა დღეთა მინათმეკვლავ უფასოსა ძღუენსა შსსანა,
დღე და ღამე არ გასწეუვტდის ჩაღანა და ჩანგი სპასანა;
აჭა, მიჭხვდეს მესაფერნი ემა ქაღანა და ქალი ემასანა.

ტარიელ ფრიღონს უბრძანა დღე ერთ სიტყვები გულისა:
არს გული თქვენი სანემო უფროსი მისსა სრულისა,
არ გემუქეების სიცოცხლე, არცა მოცემა სულისა,
მე თქვენგან ვწოვე მოკვდავმან ჩემი წამალი წელეულისა.

აფთანდილისგან შენ იცი ჩემთვის თავისა დაღება,
აწ მე მქვს ნაცვლად მისისა მოხმარებისა წადება:
შენ მიდი, ჰკითხე, რა უნდა, მან ჰქმნას ამისი ცსადება,
ფითა დამივსო სანძილი, ვერე მისიცა ვმა ღება;

უთხრო: „ძეო, რა გარდიხდის შენგან ჩემს ჭირსხუელს!
„ღმერთი მოგცემს წვალობას მისს, სეცით შესხუელს!
„თუ ვერა ვიქმ სწაღელს შენს, შენთვის გასრახულს,
„არა ვინაჲ სსახოს ჩემს, არ დარბახს, არცა სუელს.

„აჲ მითხრო, ჩემგან რა გინდა, ანუ რად მოგეხმარები?
„ვარსევე, წავიდეთ არბეთს, იქვე ჩემცა ძრები,
„ტბილის სიტყვეთა გუმართოთ და სძლით სიამარბები;
„თუ შენ შენს ცოლის არ შეერთავ, მე ჩემს არ ვეძრები.“

რა ფრიდონ უთხრა ზთანდიდის ტარის მოციქულობა,
მს გაცეხნეს, გდიმდა, ვშენოდა მხარულობა;
სიქა თუ: მუშეული რად მინდა, მჭირს არვისგან წელულობა,
მეში მსე არცა ქავთა ჰეფთ, არც სწირს ღისინ-ნაგულულობა.

მეში მსე ტახტს სედან წის მორტეული ღეთის სებათ,
სხკრამღევი და უკადრი, ღლი, არვისგან ვნებთა,
არცარა უმძიმს ქავთაგან, არცა გრმეულთა გრმეებთა,—
მას სედა შევლა რად მინდა, რად მეჲვ რასცა თნებთა!

რა მოვა ჩემთვის განება სეცით ბოსრუანი ხენანი,
ღმერთი იწადებს, მოძიელს გულს სხმილითა ღხენანი,
მამინდა მამსელს მოვლავს მხის ელვათა ფენანი,
უძის-კამისოდ ცუდია ჩემგან მიღბო რენანი.

დბი და ჰკადრე ტარიელს ჰსუხი, ჩემგან თსრობილი:
„მბლი რად უნდა, შეყო, სარ რასომ გინდა ლობილი,
„ვარ მუცლიდგანეე დღისა თქვენად სამხრად სობილი,
„დბერთან მუნადმის მიწა მუოს, ვირ ბუეე იეო ცსობილი.

„ტებრძანა,—შეერა შწადის სეუვარელისა შენისა—
„მბე არს მსტავსი გულისა ლობიერისა თქვენისა;
„მუნა მე ხბლი არ მიკვოს, არცა სიფრცვლე ენისა,
„მიჯობს მოლოდნა სექმისა მის განგებისა ზენისა.

„ესეა ჩემი სეწადი და ჩემი მოსინდომარე,
„ინდოეთს განხო ბორჭმული, სეჯდომთა სედან მჯდომარე,
„ტეკორდსეე გეჯდეს მსთობი, ჰირი ელვათა მერთომარე,
„მებრძოლნი თქვენნი მოტესრეს, არეინ ჩნდეს მუნ მეომარე.

„რე ვადისრულდეს ესეჩი ჩემნი გულისა ნებანი,
„მბინდა მიუღლ არაბეთს, მომხვდეს მის მხისა სლებანი,
„ოდესცა სწადდეს, დამბესნეს ამა ცქცხლისა დებანი,—
„სსევა თქვენგან არა არ მინდა, მმულან რასცა თნებანი.“

რე ფრიღონ ჰკადრა ტარიელს ესე სიტყვანი ემისანი,
მან ჰბრძანა: ამაგას არა ვიქმ, ამას არ უნდა მისანი,
ფითა მან ჰმოვა მისეჩი ჩემისა სულთა დემისანი,
ეგრევეე მანცა სამისოდ ჰნახეს მალეგული მმისანი.

მდიდი, უთხარ ჩემბაგიერ სიტყვა ჩემგან არ ნათიები:
„მე შენისა გაშხრდელისა უნასაყად არ დაუღებო,
„ვეპსე, შრავალი დამესოცოს მინა მისგან საყვარლები,
„ვითხოვ სოღე შენდობასა, ავითი-ღა მოვბორუნდები.“

ესე უთხარ: „ამის ბეტსა მოციქულობ სურას სუო,
„სვალე წასვლა არ დაუშალო, არცა სიტყვა გავათუო;
„მე არ მისამს არაბთ ბეფე, რომე სიტყვა გავაცრუო,
„ამოდ ვითხოვო ქალი მისი, შეეხვეწო, შევაუო.“

უამბო ფრიდონ ავთანდილს ტარისა მოციქულობა:
არ დაღებისო, ცუდისა შენგან ცდისა-ღა თქულობა!
მის დაუმძიდა, მოედვა კვლავ გულსა კვამლ-აღძულობა,
ანრე ჳხამს რიდი ბეფეთა, ემათაგან მოკრძაღულობა.

ავთანდილ მივა ბუხლ-მოურით ტარისა შესხვეწულად,
ფერსთა ეხვევის, აკოცებს, აღარ შეჳხედავს ჳე წუღად;
ეტივეის: ემა, რაცა შევცოდე როსტენს წლეულად მე წუღად,
კვლავ სუ მიქ ერთგულობისა გაბტყელად, დაცამლეწულად.

რასაცა ჳლამი, არ მოგცემს მის ღვთისა სამართალია,—
გაშხრდელსა ჩემსა ვით ვკადრო მე საქმე სამუსთალია!
მე მისთვის სელი ვით ვკადრო, ვინ ჩემთვის ფერ-ნამურთალია,
ვით მოინძროს მინამს ჳატრონსა ჳედან სმალა!

«ეგე საქმე მე და ჩემსა საყვარელსა შეგავძღურებენს,
ფაჲ თუ ვაწუროეს, ვაგულისდეს, კუშტი გულისა მთაურებენს,
აძმაყსაცა დამძივირებენს, ჭვრეტისათვის დამძსურებენს,
ძმინდობასა სორციელი კაცი ვერა დამიურებენს.»

ტარიელ უთხრა სიცილით, მან მზემან შექ-ნაფენამან,
სელი მოჭკიდა აუთანდილს, აძრთა, ააყენა მან:
«ძიუოო კარგი ეველი მოძრთებამან შენამან,
მაგრან სჯობს, შესცა გალსინოს ჩემმან შენითა ლხენამან.

«ღია მბულს მტი მოყვრისა შიში, კრძალვა და რიდობა,
ამბულს ვაწუშვეტლად კუშტობა და სულ-მძიმობა, დიდობა;
თუ მოყვარეა გულისა, ჭქმნას ჩემყენ მონასიდობა,
თავარე მე ჩემდა, იგ მისდა, ღია სჯობს კიდის-კიდობა.

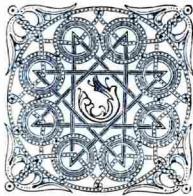
«მე ვიცი გული საშინოდ შენისა საყვარელისა,
აზრ ეწეინების სტუმრობა შენისა მე შეყურელისა,
რადმცა რა ვკადრე შეყვას თსრობა რისაცა ჭრელისა,
ოღენ ნახვისა მათისა ნატრა მაქეს სანატრელისა.

«ამას ოღენ მოვასწენებ მუდართ და შეზოყნებით,
რომე მოცეს ქალი მისი მან მისითა მოკონებით;
რადგან ბოლია შეერავეა, სიძორესა ვით კანებით?
«დააშენეთ ერთმანერთი, თავის თავის სუ დაჭენებით.»

რა ავთანდილ ტარიასკან სცნო, წასვლას არ დაჰყოფდა,
არა ჰკადრა შეცილებს, საუბარსა ზედან ჰრთოვდა;
ფრიდონ კაცსა დარჩეულსა სათანოდ გარდასთოვლიდა,
თანა წაჰყვა, გელანამცა მათთანავე გზას ვლიდა.

ტარიელისა ქვაბსავე მისვლა მეორედ
და საჭურჭლეთ ნახვა

მ საქმეს დაფარულსა ბრძენი დიუნოს გაცხადებს:
ღმერთი კარგსა მოაუღინებს, არ-ბოროტსა არ დაჭბადებს,
ავსა წამ ერთ შეაძოკლებს, კარგსა სინ-გომლად გააკვლადებს,
თავსა მისსა უკეთესსა უსაღო ჭეოფს, არ აზადებს.

ფრიდონისთ გაემართნეს იგი ლომნი, იგი მშენი,
თან მიჯეავს ზირი მზისა, ქალი, მჭვრეტთა ამასრენი,
ჭკიდავს ბროლსა ეორნის ბოლო დაწეობილი, დანათსენი,
მუნ ბადახშსა აშენებდეს სინატიფე, სინასენი.

იგი მზე უჯდა კუბოსა და აგრე არონინებდეს,
მინადირობდეს ნადირსა, მუნ სისხლსა დადინებდეს,
სადაცა დაჭხედის ქვეყანა, მჭვრეტელთა მოაღინებდეს,
მოეყინან, სძენობდინ, აქებდეს, არ ავინებდეს.

მას ჰკვებდეს, თუცა სძვიაროს შვე უჯდა შუა მიფარეთა;
იარნეს დღეინ ძრავაღნი ღაღთა, ბრძინდ მოუბარეთა,
შიგან მათ დიდთა მინდორთა, უოვლეგნით კაცთ-მიუძწვადრეთა,
სად უოვილ-იყო ტარიელ, მიჰსწვდეს იმ კლდისა არეთა.

ტარიელ ჰბრძანა: ძე მძირთებს დღეს თქვენი მასწინძელობა,
ძეუნ მივალ, სადა ვეოვიღვარ, მჭირდა სადმდის სელობა,
ძეუნ გვიმასწინძლოს ასმითმან, მას უმს სორცისა სძელობა,
ძე რომე გიძიგენი ტურფათა, აქით ღარიისა სწელობა.

მივიღენ, შიგან გარდაჰსწდენ ქვაბსა მას დიდთა კლდეთასა;
ასმათს უმს სორცი ირძისა, იქმს მასწინძელობა-კვეთასა;
ამსანავობდეს, ღადობდეს წასეღასა მათ საქმეთასა,
ღმერთსა ჰმადლობდეს შეცვლასა ღმინად ჭირისა დღეთასა.

მოიარეს ქვაბთავანნი, თამამობდეს მხიარულანი,
ჰნოვეს იგი საჭურჭლენი, ტარიასგან დაბეჭდულენი,
ვერცხვისგან დანათვალენი, ვერცხვისგან შეკეპულენი,
არ იტყვიან, არა ვკაქსო, იგ ამისთვის გულ-ნაკულენი.

უბთაბ ტურფა ძრავალი მათ მათი შესაფურები,
კვლავ ფრიდინისნი აღავსნა, სწა ჰკვა, თუ სწასალარები;
ღღვისო კაცი ვეგალი, მამის მათ თანა ნარები,
მტერს მეს რომე საჭურჭლე, ჰკვებდა კაც-დაუკარები.

ფრიდონს უთხრა: «ვალე შენი ჩემგან ძნელად გარდისდების,
მაგრამ თქმულა, — კარვის-ქმნილი კაცი ბოლოდ არ წახდების —
«აწ საჭურჭლე რახომიცა აქა მეს და ან იღების,
ამენი იუოს ვეჲლაჯი, შენ წაიდუ, ვითა ცხედების.»

ფრიდონ მღაბლად თაუვანი-სცა, ჰკადრა მადლი მეტის-მეტი:
«მე, მეფეო, რად გეკონივარ უჭკუო და აგრე რეტი?
მტერი უოვლი ჩალად გინანს, ვინმცა იუოს ვითა კეტი,
ჩემი ღვინი მუნამდის ა, ვირე ვიუო შენი მჭვრეტი!»

ფრიდონ კაცი დაბორუნა მოსახმელად აქლემისად,
სახლსა მისსა მისაღებლად მის ვეჲლასა საჭურჭლისად;
აწ მუნითგან გემართნენ არაბეთით მივლად ცხისად;
ავთანდილ ა ცალეული შესაურელად მოვარე შხისად.

მიჰხევეს არაბთა საშლევართა, რა ვლეს მრავალი ხანები,
დახვდათ სოფლები, ციხები სძირ-სძირად თანის-თანებო,
მუნ შიგან მუოფთა ექოსა ტანსა ლურჯი და მწვანები,
ავთანდილისთვის ვეჲლი ცრემლითა არს ნაბანები.

ტარიელ კაცი გაჰტანა წინაშე როსტან მეფესა,
შესთავალა: «გადრე, მეფეო, სურვილთა სიიფესა,
მე მოვალ მეფე ინდოთა დარბაზსა თქვენსა სეფესა,
გეჩეფენებ ვარდსა კოკობსა, უფრჭკენელსა, მოუკრეფესა.

მაშინ თქვენ ჩემი გეწეინათ ნახვა მიწისა შენისა,
ცდა შეწურობისა ზვი ჰქმენ, შემოტყვება ცხენისა,
მე შენთა სწათა ვახვერე ნიშანი რამე წყენისა,
დავსოცე მონა მრავალი, მსახური სრისა თქვენიისა.

აწ ამაღ მოვალ წინაშე, დავუარენ ჩემნი გსნაია,
შემინდოთ, რაცა შეტყობდეთ, ჰქმნეთ გაწურობისა კმანია;
მღვენი არა გვაძქეს, გემოწმობენ ფრიღონ და მისი ემნია,
ლოდენ ძღვენად თქვენი ავითანდილ მე თქვენითვის მოძიტანია.ა

რა მიუვიდა შეუესა მახრობელი კამისა,
ვით გაეხარნენ, ვერ იტყვის ენა ერთისა წამისა,
თინათისნ დაწუთა ემტრა ელვა შექისა სამისა,
ბროლისა და ლაღისა აშეენეს მუნ ჩრდილი წარმ-წაშქამისა.

ტაბლაცა ჰკრეს და გაისმა სიცილი თქართქარებისა,
ღაშქარნი რბოდეს მიდმო, ჰქმნა სწადღათ მათკენ რებისა,
დაიწვეს მოსმბა ცხენებთა, მოღება უნაცრებისა,
შესსდა სიმრავლე მოემისა ძვლავ-ფიცსელ, გულ-მატრებისა.

მეფე შესჯდა, გაეტყობეს თავადნი და სრულად სწანი,
ვისცა ესმის, მოვიდინ მს წინაშე სსვანით სსვანი,
ეველაჯი დმერთსა ჰმადლობს, გაძაღლენს მათნი ხმანი,
სოქვეს: ებოროტსა უმყოფობა, კეთილნა მენთვის მხანი.ა

რა ერთმანეთი აუხნდათ მიკებულ-მოსაგებავთა,
აუთანდილ ვტყვის ტარიელს სიტყვათა დანასებათა:
ააკერა ჭყედაუთ მინდორთა, მტყვრითა შენაღებავთა?
აძაღ მეღების სახმელი, გულსა ეცხება, ებავთა.

ისია ჩემი გამწოდელი და თქვენდა მოკებებულა,
იქი ვერ მივალ, მრცხეყინან, გულსა სახმელი დებულა,
ჩემად არაკად სულ-დგმული კაცი არ გაწბილებულა:
ონსაცა მიწამთ, თქვენ იცით, ფრიდონ თქვენდავე სღებულა.ა

ტარიელ უთხრა: აკარეს იქმ შენ ზატრონისა კრძალვასა,
აწ დადგე, იქი ნუ მოხვალ, იქმცა ურემოდ სღლვასა,
ამე მივალ, ვუთხრობ მეფესა შენგან თავისა მალვასა,
ემბჳ, ღუთითა ადრე შეგუარო მესეს მას, ტანად ალვასა.ა

მუნ დადგა ლომი აუთანდილ, დაიდგა მცირე კარავი,
ნესტან-დარეჯან მუნვე დვას, იგი, მჭვრეტელთა მხარავი,
მისთა წამწამთა ნიავი ჭქრის, ვითა ქარი არ ავი;
წავიდა მეფე ინდოთა მისრული, მიუზარავი.

ფრიდონ წაჭევა, კაღანამცა კაგლეს ველი დიდსა ხანსა;
სცნა მეფემან,—ტარიელი მართო მოვა, მოჭსრის ტანსა,
კარდაჭუნდა და თაუვანი-სცა მას უკადრსა, ლომიერ ვანსა,
სღებს ზატოვსა ინდოთ მეფეს მართ ძამისა შესაკანსა.

ტარიელს თაყვანი-სცა, მივა კოცნად, სასალამოდ;
მეფე ეელს აკოცებად მართ ბაგის დასაძოდ,
გაგვირვებით ვუბნების, არის მისეან სათამაძოდ:
მეც მსე ხარო, შენი გაურა არის დღისა შესაღამოდ.»

გაგვირვა მეფე მისსა თვალადობა-სიტურფესა,
ზირსა უჭერუტს გაგვირვებით, უქებს მელაეთა სიადლეესა;
კვლავ ფრიდონცა უსაღამა, თაყვანი-სცა მან მეფესა,
მან მეფესა, ავთანდილის ნახვისათვის მოსწრაფესა.

მეფე ტარის ქებას დაჭკობების, დაელონების;
ტარიელ ეტყვის: ძეფეო, აწ გული შენ გემონების,
ძვიკვირს, თუ ვერე სიკეთე თქვენ ჩემი რად გვეკონების,
რადგან ავთანდილ შენია, სხვა რად ვინ მოგეწონების.

ძნე კივირს მისი ვერ-ნახვა და დაეონება ხანისა,
ძოდი და დაესხდეთ, მეფეო, აძოა კორდი მწვანისა,
ეკადრო მიხეხი მისისა თქვენს წინა ვერ მოტანისა,
ფიავ რასამე, აწ მძრობის მოთხოვა მე ფარმანისა.»

დასხდეს მეფეი, მოადგა გარე სიმრავლე რანძისა,
ტარიელს ზირსა ციმციმი ათქს, უნათლესი ბანძისა;
ჭვრეტა ახელეებს მჭვრეტელთა ეოფა-ქცევისა და შმისა,
დაუწეო თხრობა მეფესა სიტყვისა, ბრძნად ნაკანძისა:

მეფეო, თავი შემცრობის შე მისად მოსახსენებლად,
მაგრად მოსული თქვენს წინა ვარ შემომხვეწლად, მქენებლად,
თავით იგი იავს, რომელიც ჩანს მსყებრ შუქთა მფენელად,
ვინ არის ჩემად სინათლედ და ჩემად კამათენებლად.

აწ ამას გუადრებთ ორნივე ხვეწნით და შემუდარებით,
ავთანდილ დაძღვა წამალი მისგან თავისა დარებით,
დავაწოდეს, რომე ზატენი სჭირდეს ჩვენთავე დარებით,
არ გაწყენ, კრძელი ამბავი არს ჩვენგან მიუშვადარებით.

თქვენთა უკუვართ ერთმანერთი, ქალი მის და იგი ქალსა,
მით ვიგონებ საბრალოსა, მტირალსა და ფერ-ნამკერთალსა;
მუსულ-მოყრილი გუაჯები, ნუღარ აწვევ იმათ ალსა,
რომე მისცე ქალი თქვენი ძვალე-მბეგრსა, გულ-იქალსა;—

ამის ძერსა არას გუადრებ, არ მოკლესა, არცა კრძელსა.^ა
ამოიღო სულ-მანდილი, მოინახვავ სუდან უკლსა,
ადგა, მუსულნი დაუყარნა, იაჯების, ვითა შწრდელსა;
გაუპვირდა უოვლსა კაცსა, მის ამბისა მომსმენელსა.

რა ტარიელ მუსულ-მოყრილი ჰნასა, მევე შეუსარდა,
შორს უკუ-დგა, თავეანი-სცა, ქვე მიწამდის დაუვარდა,
მოასენა: ძეგლმწიფეო, ღზინი უოვლი განმიქარდა,
თქვენმან ატრე სიმძაბლეზნ ნასვა თქვენი ჩამდარდა.

ფით ეგების, რაცა გწადდეს, რომე კაცი არ მოგთმინდეს,
ანუ მშურდეს ქალი ჩემი, საკვდავად და ტყვედცა გინდეს,
ცებრძანაძცა სახლით თქვენით, ცრემლი არცა მამის მდინდეს,
ღსება მისებრივ ვერა ჳწოვის, ცათამდისცა აღცაფრინდეს.

ემე სიძესა, აუთანდილის უგეთესსა, ვწოვებ ვერა,
თვით მეუობა ქალსა ჩემსა მიუცე, აქეს და მის ეფერა,—
ფარდი ახლად იფურხნების, მე ვვაფილი დამებურა—
არაძცა კვადრე შეცილება, რასაც იგი ოდენ სჯერა.

თუ შეგერთო ერთი მონა, თქვენთვის არცა მამის მშურდა,
ფინძცა კვადრა შეცილება, უძმაგოძცა ვით მოკმდურდა,
თუ აუთანდილ არ მიუვარდა, აგრე მისთვის რად მოამსურდა?!
ღდა, ღმერთო, წინაშე ვარ, ესე ჩემგან დადსტურდა.

რა ტარიელ მეფისაგან ესე სიტყვა მოისმინა,
დადრკა, ძღაბლად ვთაუვანა, ზირსა ზედან დაეფინა;
კვლავ მეფემს თაუვანი-სცა, წამორეკლო, წადგა წინა;
ერთმანერთი მოიძაღლეს, მით ერთსაცა არ ეწეინა.

ფრიდონ შესჯდა, აუთანდილის მახრობლად გაექანა,—
ესღენ დიდი სისარული გაესარნეს მსცა განა—
წავიდა და წამოუძღვა, მოიუვანა, მოჳევა თანა,
ძერა ირცხვის მეფისაგან, შექი ბნელად მოევანა.

მეფე ადგა, მოეგება, ემა გარდაჰსდა, რა მივიდა,
სელთა ჰქონდა სელ-მანდილი, ზირსა მითა იფარვიდა,
მზე ღრუბელსა მოჰყაროდა, ქუძღებოდა, ვარდსა ჰსრვიდა,
მკვრა მისსა შეეჩებასა რამცა ვითა დაჰფარვიდა!

მეფე კოცნასა ჰლაპოდა, აღარა ცრემლნი სდენია,
ავთანდილ ფერსთა ესევეის, შუქი ქვე დაუფენია;
უბრძანა: ადგე, ნუ ირცხვი, შენ სწენი გაშოგქენია,
რადგან მერხიო, ნუ მერცხვი, ჩემგან რასადა გრცხვენია?

მოეხვია, გარდაჰკოცნა მან ზირისა არე-მარე—
დაძივსო ცეცხლი ცხელი, მკვრა წელი არემარე;
ფინ გიშერი დაჯოგა და წამქმისა არე-მარე,
ესვალე შეგური, ლომო, მსესა, თავი მისვენ არე მარე.ა

მეფე ეელსა ესევიდა მან ლომსა და ვითა გვირსა,
ახლოს უხის, ეუბნების, ავოცებს და უჰვრეტს ზირსა,
იგი მზე და სელმწიობა ასრე მიჰსვდა, ვითა ღირს ა,—
მაშინ ღსინი ამო არის, რა გარდისდის კაცი ჰირსა.

ემა მეფესა მოახსენებს: ეძივირს, სხვასა რად რას ჰბრძანებ,
რად არ გინდა ნახვა შისა, ანუ რად-და აკვიანებ?
ძიეკები მხიარული, სხვასა თქვენსა მოიფენებ,
მეშობისა შუქთა მისთა, ნათლად გარე მოივანებ.ა

ტარიელსა მოახსენა, შესხდეს, ქალსა მიეგებნეს,
მთ სმთავე გოლიათთა შინს ფერად ღაწკნი ჰლებნეს,
მიჰსეღეს მთის საწადელსა, იგი ჰწოკეს, რაცა სძებნეს,
სული ჰსადეს სძალითა მათთა, არა ცუდად წეღათა ებნეს.

მეფემ ქალსა უსაღამა, მან შორით გარდახდომილმან,
დაუგენა თვალნი ელვამან, მისთა დაწკოტანს კრთომილმან,
კამოეგება, აკოცა კუბოსა შიგან ჯდომილმან;
დაუწეოა ქება შეუქმან, თვით ვერას ვერ მისდომილმან.

ეტყვის: ძმეო, ვითა გაქო, ნათელი და დარბანო,
ძენთვის სელნი გონებანი არა ცუდად არიანო,
ძმინანო და მთვარიანო, ეტლად რაო და რიანო!
«თქვენ საჭერეტლად აღარ მისდით, არ ვარდნო და არ იანო.»

გაჰკვირდეს ყოვლნი მსედველნი მისთა ელვათა ფენასა;
ვითა შხემან, დაჰყენა მჭერეტელთა თვალნი ნათლის ჩენასა,
მისგან დაშვარნი მისცხინან გულნი ჰჭერეთთა ღრენასა,
სითცა გამომნადის, იქმოდეს ჯარნი შუნითკენ რბენასა.

შესხდეს, წაუღეს ყველანი შინათ თავისა მარებად,
ჰქონდეს შვიდნივე მნათობნი მის შინსა დასადარებად,
არ მიხედობის სიტურფე, არს მათგან მიუმხვადარებად,
აღრე მივიღეს მეფისა სახლიად სამყოფად, არებად.

შევიდეს, ჳნასეს თინათინ მჰვერეტთა მომცემი ჳირისა,
სკინტროსან-გვირგვინოსანსა ჳშვეროდა ცმა ზორფირისა,
მოსრულთა ჳირსა შეადგა ელვა მისისა ჳირისა,
შევიდა მეფე ინდოთა, იგი მჰე, მსგავსი გმირისა.

ტარიელ და ცოლმან მისმან ქალსა მდაბლად უსალამეს,
მოეკებეს, აკოცეს და საუბარი დააამეს,
იგი სახლი გაანათლეს, არ ნათელი შეაღამეს,
ბროლ-ბადანში გააღაწვეს, და გიმერი აწამწამეს.

თინათინ შედა აწვია ტახტსა მეფესა სეთისა;
ტარიელ უთხრა: მენ დაჯე, სწადიან ბჰესა ბჰეთასა,
დღეს ტახტი შენი შენ გამართებს მეტად ეოველთა დღეთასა,
მე ლომი ლომთა დაცივსა გვერდსა შენ მშეთა მშეთასა.~

ორთავე სელი მოჰკიდეს და დაჰსვეს ტახტსა თავისსა;
გვერდსა დაუსვეს ავთანდილ, სურვილსა მოეკლა ვისსა;
უნახავსა და ნახულსა სჯობს ეოვლისა სანახავისსა, —
სე ეჰე მიჯნურად მათებრსა, სუცა თუ რამდინ და ვისსა.

ქალი შესწაბ, გაუგვირდა ავთანდილის გვერდსა ჯდობა,
ფერი ჳკრთა და გაუფიცსა შედაგამო გულმან კრთობა;
მეფე ეტყვის: მძეილო, ჩემგან გაქვს სირცხვილი თუ რა ჳობა,
მორმენთა უთქვამთ სიეგარული, ბოლოდ მისი არ წახდობა.

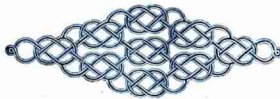

აწ, შეიღწო, ღმერთმან თქვენ მოვკეთ ათას წელ ღღეთა კრძელობა,
ესეუ, სვიანობა, დიდობა, კვლავ ჭირთა კარღუნღელობა,
ცაძეცა ნუ შეკვლით, მოკვლეებისთ თვით მისებრ შეუკვლელობა,
თქვენით სელითა შეღირსოს მიწათა შემომერელობა!»

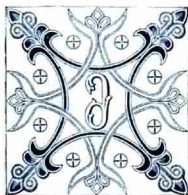
მართ მეფემან სწათა ჳბრძანა ზეთანდილის თაყვანება:
ეყვია მეფე თქვენი, ასრე იქმნა ღუთისა ნება,
ღღეს ამან ჯქეს ტახტი სეძი, მე სიბერე, ვითა სნება,
მეძედ სწორად მსახურებდით, დანიჭირეთ სეძი მცნება.»

ღაშქარნი და დიდებულნი მოღრკეს, მდებლად ვთაყვანეს,
მოახსენეს: მძინად ვექმნეთ, ვინცა მძინად მიგვივანსეს,
ძორზილ-ქმნილნი დაგადიდეს, ურსნი მკვლართა დაგავანსეს,
ძტერთა ძელაფნი შეაძურტნეს, გულნი სეყნნი აგულავანსეს.»

ტარიელცა ქებით უთსრა იძღვისა გადიდება;
ქალსა ეტყვის: შემოერიხართ, აღარა გწკავს ცეცხლთა ღება,
ქმარი შენი მძა სეძი, მწადს ზგრევე თქვენი ღება,
ორკულთა და შემცდილთა შენთა მე ვქმნა კაფლიღება.»

აქა ქორწილი ავთანდილისა და თინათინისა
აწაბთ მეფისაგან

ას დღე ავთანდილ ზატრონად სის და ხელმწიფე სენია,
მასთანა მჯდომსა ტარიელს ჰუგუნიან სინასენია;
ნესტან-ჯარ ახლავს თინათინს, ვით მჭკრეტა ამაზრსენია,—
ჰბავს თუ, ცა მოდრეკა ქვეყანად, შეკრილან ორნი მსენია.

დაიწვეს მორთმა ზურისა ლაქართა მის მესვესისა,
ზროსა და ცხვარი დაკლული არს უმრავლესი სვესისა,
ჰეიქნა ძღვნობა ძღვესისა, მათისა შესამსვავსისა,
მათ უოვლთა შუქი ანათობს ზირისა, შხისა მსვავსისა.

იაკუნდისა ვაშები იუვის, ღაღისა ჰიქები,
კვლავ უცხო ფერთა ჰურჰველთა სხდის უცხო-უცხო სიქები;
მის ქორწილისა მაქები კაცი ბრძენთაგან იქები;
მჭკრეტელო, კულისა ეტეოდი,—ნუ აესნები, იქ ები!

მეტრებიანი მოდგენეს ეოველენით, იხმოდის სხა წინწილისა,
შეერთ მეს გორი ოქროთა და ბადახშნისა თილილისა,
მსმელთათვის წყარო ღვინისა ასგან სდის, მსგავსი მილისა,
ბინდით ცისვრამდის სხა იყო, კარდაჭხდა ქაძი დილისა.

ზარ დარხა უსაბოძეო, არ კოჭლი და არ საწეარი,
მოდიოდა მარგალიტი მოფანტული, მონაქარი,
გაბედიდა წასაღებლად ატლასი და ოქრო მუარი;
სამ დღეს იყო ინდოთ მეფე ზუთანდილის ვით ძეყარი.

ხვალისა მეფე არაბთა კვლავ ზურობს, არ დაფულია;
ტარიელს უთხრა: მუნი მსე საჭურეტლად სატურფულია,
ძეფე სარ უოვლითა მეფეთა და კეე დეფოფულია,
ქვხამს, უურსა კეეკდონსა საყურულად ჩეენ თქეენი ნატურფულია.

აწ, მეფეო, არ კეებთს ჩეენი სხდობა თქეენად სწორად;
სახელმწიფო საჯადობი და სხვა დაუღვა ტანტი შორად,
ქეეშოთ დაჭხინა ზუთანდილ და მისი ცოლი მათად სწორად;
წირველ ძღვენი ტარინასთვის მოილიან, იღვის კორად.

არაბთა მეფე მასწინმლობს, იქმს ოღენ მასწინმლობას,
ზოგჯერ მათ ასლაგს, სოგჯერ მათ, არ იხმობს ხელმწიფობას,
განსეშს და უქეშს ეველი უსუობა-იეფობას;
ფრიღონ წის ასლონს ზუთანდილს, ჩეეულა თვით მეფობას.

მეფეს ქრითურთ ზატივი ჰქონდა ინდოთა ქალისა,
სიფარული და ჩუქება, ვით სიძისა და სძალისა,
რომე სძვანა, არა ეგების თქმა არცა ნათალისა,
თვითო სკინტრა და ზორფირი და გვირგვინები თვალისა.

კვლავ უძღვნა ძვენი ორთავე, მსტავსი მთისა ბედისა,
ათასი თვალი, ნაშობი რომანულისა დედლისა,
კვლავ მარგალიტი ათასი, მართ ვითა კვურცხი მტრედისა,
ათასი ცხენი ტაიჭი, სიდიდით მსვავსი ქედისა.

ფრიღონს უძღვნა ცხრა ტაბაკი მარგალიტი თავ-მედგმული,
ცხრა ტაიჭი, მვირფასისა უნაგრითა შუკასმული;
ინდოთ მეფე თავანის-სცემს ღალი, ბრძენი, არ მახმული,
მადლი ჰქადრა ფისიელურად, თუცა იყო ღვინო-სმული.

რას ვაგრძელებდე, გარდაჰხდეს დღეხი ერთისა თვისანი,
თამაშობდიან, არ იუყნეს ვოლა გავრანი სმისანი;
ტარიელს სმღვინან უცხოხი თვალნი ღალისა ქვიხანი,
მათ ვოვლთა მათნი ელვანი ჰფარვენ, მართ ვითა მხისანი.

ტარიელ ჰგვანდის ვარდსა და იყვის ფიფქისა მითოვლად;
ავთანდილ როსტენს წინაშე გაჰტახანა დასთხოვლად,
შესთვალა: «მუნი სიანლე ვა ჩემად ღზინად ვოვლად,
მტერთა აქვთ ჩემი სამეფო, ვიცე მუნ შიგან მითოვლად.

ეუცები მოჭსრნის ძცოდნეთა ცოდნაძან, ხელოვნებაძან,—
ფეჭუ, მოცეს თქვენცა დაღრუჯა ჩემძან რასცა ვნებაძან;
წაზვიდე, ავი არ მიუოს მე აქა დუოვნებაძან,
ადრე კვლავ ენახნე მორჭმულნი, ინებოს ღუთისა ნებაძან.ა

როსტვეან ჰედარა: მეფეო, რად ხარ რასცა რიღითა,
რაცა გიჯობდეთ, იქმოდით, განჭვრეტდით, გაციღიღითა,
ავთანდილ თანა წამოკვეს, წადით ღაშქრითა დიღითა,
თქვენთა მტერთა და ორგულთა დაჭურეწდით, დაცასწრიღითა.ა

ავთანდილ უთხრა ტარიელს ესე სიტყვები ორები;
ძან უთხრა: აგრე ნუ უბნობ, შეცვე ბროლისა ეორები;
ასხალ შეურიღსა მთვარესა, შსეო, ვით მოეძორებიზა
ავთანდილ უთხრა: ძეგითა შენგან არ მოვიღორები:

არ დია გინდა, დამგლო, წახვიდე ჩემდ შხრახავად,—
ცოლი უვეარსო, გამწირა, იეო ამისად მსახავად—
მე დავრნე შენი გურელი თავისა მე ვავლახავად,—
ეაცსა მოვერისა გაწირვა, ახ, მოუნდების, ახ, ავად!ა

ტარიელს უტავს სიცილი ბროლსა ვარღითა ფრქვევას;
უბრძანა: ვეიტვეი უშენოდ შენისა უფრო მე ვასა;
რადგან გწადიან, წამომევე, დამწამებ ნურას თნეკასა;ა
ავთანდილ ჰბრძანებს ღაშქართა ეოვლეგნით მისთანა წვეკასა.

შეჭეარნა სწანი არაბეთს, აღარა სასნა სმულია,
კაცი ოთხმოცი ათასი, უველი დავაშულია;
კაცსა და ცსენსა ემოსა აბჯარი სვარაშულია;
არაბთა მეფე მათთა გაურითა ნაღველ-ჭმულია.

ერთმანერთისა გაურილნი ქალნი ორნივე დობილნი,
ერთმანერთისა დად ფიცნი, სიტყვისა გამოხდობილნი,
მკერდითა მკერდსა შეკრულნი, უვლითა კარდაჭდობილნი,
სტიროდეს, — მათთა მჭერეტელთა გულნიცა ესხნეს წდობილნი.

მთვარე ცისკრისა ვარსკვლავსა რა თანა შეესწოროსა,
ორნივე სწორად ნათობენ, მოძორდეს, მოეძოროსა;
არათუ იგი მოძორდეს, მართ ცაძან მოაძოროსა,
მათა საჭერეტლად მჭერეტელმან ჳსაძს, თავი იქედგოროსა.

მათდავე სახედ, რომელსა ესენი დაუბდიან,
იგივე გაჭურის, სიმორე არა თუ ნებით სწადიან,
ვარდსა სწუბუენ და აზობენ, სტირან და ცრემლნი ჩადიან;
მათთა გამურელითა უველთა სიცოცხლე არ იქადიან.

ნესტან-დარეჯან სთქვა: ძეგტამც უოლე არ შემოგმცნებოდი,
შხისა გამურელი გაურითა აწ ასრე არ დავდნებოდი;
აძბავსა სცნეუდი, მცნეუდი, წიგნითა მეუბნებოდი,
ფითა მე შენთვის დამწვარვარ, აგრე შენ ჩემთვის დნებოდი.▶

თინათინ უთხრა: «ჲე, მხერო, შენთა მჭკურეტელთა ლხინებო,
რამცა გავწირე, თუ ვითა გურასა მოვითმინებო!
ღვთისაგან დღეთა თხოვისა ნაცვლად, სიკვდილი ვინებო,
აგრემცა მივი, რასომსა ცრემლსა მე დავიდინებო!»

კვლავ ავოცეს ერთმხერთსა, გაციარნეს იგი ქაღნი,
ქვე დადგომდნ წამჯალსა ვერ მოსწევიტა უოლე თვაღნი,
იგი იჭურეტს უკუღმავე, ეღებოდა ხმით ზღნი,—
რომე შწადდეს, ვერ დაუწერენ მე სიტყვანი ნათაღნი.

როსტან მთითა გაერთია სელთაგან უფრო სელღების,
ათასჯერ იტევის ვაგლასსა, არ სულ-თქმა უერთსელღების,
ცხელი სდის წუარო ცრემლისა, მართ ვითა ქვაბი ცხელღების;
ტარიელ არის დაღრეჯით, ფიფქი ნახღების, თსელღების.

ტარიელს ვარდსა დაუტეღევს მეფე სვეკით და კოცებით,
ეტევის თუ: თექეინი სიხლე მინს აქმდისცა ოცებით,
რადგან მოგმორდი, დაგრჩები ზატეკთა გასოცებით,
მეინგან მოგვეცა სიცოცხლე, შეინგანვე დაეისოცებით.»

ტარიელ შესჯდა, მეფისა კამერელი, გამომსაღამე;
სრულად ლამქართა სდიოდა ცრემლი, მინდორთა საღამე,—
«მზე შენ გელმისო საღამად და თავი შენ მას ზღამე!»
უბრძანა: თექეინთვის მტირაღლსა უოლა რად მინსდეს საღა შესა!

გამბრტყეს და წავიდეს დია სწითა და ბარკითა,
ტარიელ, ფრიდონ, ავთანდილ თავითა მეტად კარკითა,
კაცი ოთხმოცი ათასი ჰქვად ცხენებითა ვარკითა,
მივლენ სამნივე გულითა, ერთმანერთისა მარკითა.

სამთავე ვლეს,—ღმერთმან მათებრ სსვა სურა ნუ დაჰბადოსა!—
მოვეკებინან, მტერობა ვერავინ დაიქადოსა;
მინდორსა შინა სადილად გარდაჰხედეს უდილადოსა,
ვითა ჰმართებდათ, ჰურობდეს, ღვინოსა ჰსვემდეს, არ ღოსა.

ტარიელს და ცოლისა მისსა მიჰსვდა მათი სწადელი,
შვიდი ტახტი სახელმწიფო საშეკებელი, გაუცდელი,
მათ ჰატრიათ დაავიწყებს ღვინო ესე აწინდელი,—
ყოლა ღვინოთა ვერ იამებს კაცი, ჰკრთა გარდუხდელი.

თვით ორნივე ერთგან მსხდომნი ჰხსნეთ, შხეცა ვერა სჯობდეს;
ბუკსა ჰკრეს და მუფედ დაჰსვეს, ქოსნი სმათა დატკობდეს,
მისცეს კალიტე საჭურჭლეობა, თავთა მათთა მიანდობდეს;
ფსეაო მუფე ჩყინი! იხსნდეს და აძას ჰხმობდეს.

ავთანდილ და ფრიდონისთვის ორნი ტახტნი დამწადნეს,
სედა დასნდეს სელმწიფურად, დიდებანი უდიანდეს,—
ღმერთმან სსვანი ხორციელნი მათებრნი-და რა დაჰბადნეს!—
ამბობდინა ჰკრთა მათთა, ეველავანს გაუცხადნეს.

სმა, ზურობა, გასარება ჰქმნეს, ვაღლები გაადიდეს,
ვითარცა ქორწინობა ჰსამს, ვეკოსა გარდისდიდეს,
მათ ომთავე თავის-თავის ძღვენსა სწორად მძარბიდეს,
გლახსთათვის საბიძვარსა საჭურჭლესა ერთგან ჰურიდეს.

სრულნი ინდონი ზუთხდილს და ფრიდოსს მწედ ჰხადოდან,
თქვენსა გაჭირს კარგი უველია, მართ ზმას მოიტეოდან,
ვითა ზატრთხთა, სჭერეტლიან, რაც სწადდით, მის იქმოდან,
სადარბაზობლად ნიადგე მათ წინა მოვიდოდან.

ინდოთ მევე უბრძანებდა ახმთს, მისსა შეკდობილს:
რაცა შენ ჰქმენ, არ უქმნია არ გამხრდეულსა, არცა სრდილსა,
აწ ინდოეთს სამეფოსა შემედიესა ერთსა წილსა
ესეღან დაესეამ, შენი იეთს, გემსხურებდი ტებილი ტებილსა;

ვინცა გწადდეს, ქმრად შეიროე, სამეფოსა ეატრონე,
«შენიდადმე გემსხურებდი, თავი შენი დაგვამონე»
ახმთ ფერსნი გარდუკოცნა: მხსენალო ჩემი დონე,
მონებისა უკეთესი რამც ვიმოვე, რამც ვიქონესა

ერთგან სამთავე მძობილთა დაჰქვეს ცოტეი დღენია,
თამაშობდინა, უსხია მიუდიოდის ძღვენია,
რე მბრგალიტი ღართი, რე უკეთესი ცხენია!
მეგრე ზუთხდილს სურვილმან დღორუჯა დაჩეხია.

ტარიელ სცნა ამა უმისა, ცოლისათვის მოესურვა,
უბრძანებდა: «გული შენი გაღანამცა მომემდურვა,
აწ ვავლას მე ჭირნი შენნი გონებაჲს შეიდი თუ რუა,
ძოკმოვლები, ღზინი ჩემი საწუთრომან დამძმურვას!»

აკვალე ფრიდონცა დაეთხოვა, წაჴიდეო სახლსა ჩემსა,
წყედა-სყედა დაუტყუნიდე დარბაზსა და ამა თემსა,
ღმამასურსა მიბრძანებდი, უხუცესი ვითა ბრწყმსა,
თქვენთვის ასრე მომსურების, წყაროსათვის ვით ირემსა.»

როსტკინისთვის წაატანა ძღვნად ტუროვები ჯუბახები,
აკვალე ჳურტელი თვალთა თლილთა, არ კოვსები, არ ჩამები, —
ჩემბტიურ მიუტანე, წაო, სურას მეურნები;»
ავთანდილ სთქვა: «არა ვიცი მე უშინოდ ვით დაურჩები!»

ქალსა ქალმან გაუგსავსა ებასა და ერთი რიდე,
რომე ჩაცმა-დაბურვასა ვინ ღირს-იყო მათგან კიდე!
ერთი თვალე, წამდეგელმან ვერა სთქვას თუ: «ცუდად გსიდე.»
ღამე მხეებრ განანათლის, ჩნდის, სადაცა შეჭხედვიდე.

ავთანდილ შესჯდა, წავიდა, ტარისა გაესალამა,
იგი ორნივე გაურისა დასწვა ცეცხლისა ზღამა,
სრულად ინდონი მისტირან, ცრემლმან მინდორი დაღამა;
ავთანდილ იტყვის: «მომკლავო სოფლისა მე სამსალამა!»

ერთგან ფრიდონ და ავთანდილ იარსეს დღეი მცირენი;
გ'სმან გაჭყარნა, წავიდეს თავის-თავ ანატირენი;
კარვად მოუსდეს მთ მთნი საქმენი დანაირენი;
ავთანდილ მიჭნდა არაბეთს, ჭნახა არ ცუდნი ჭირენი.

გამოეკებნეს არაბნი, სამეფო დააშეუნა მან,
ჭნახა მ'ზე მისი, მიჭრიდა მისთა სურვილთა წუენახან,
მისთანა ტახტ'სედ დაუესჯდა, ალხინა მჭვრეტთა ღებინამან,
განახელმწიფა გვირგეინი 'სეცით მოსრულმან ზენამან.

მთ სძთავე ხელმწიფეთა ერთმანერთი არა სძულდეს,
ერთმანერთსა ჭნახვიდიანს, საწადელი გაუსრულდეს,
ბრძანებისა შემციღენი მთთა სძალთად დაგვეწკულუდეს,
მოიმტენეს სამეფონი, განხელმწიფდეს, გამოარჭმულდეს.

უოვლითა სწორად წუალობასა, ვითა თოვლსა, მოათოვდეს,
ობოლ-ქვრიუნი დაამდიდრეს და გლახკანი არ ითხოვდეს,
ავთა მქმნელნი დაამინეს, კრავნი ცხვართა ვერა სწოვდეს,
შიგან მთთა სანრმანისთა თხა და შკელი ერთგან სმოვდეს.

გასრულდა მთი აძბავი, ვითა სისძორი ღამისა,
გარდაჭნდეს, გაუღეს სოფელი,— ჭნახეთ სიბუნთლე ჟამისა!—
ვის ერძლად ჭვონია, მისთვისცა არის ერთისა წამისა,—
ეწურ ვინმე მესნი ძელექსე მე რუსთავისა ღამისა.

ქართველთა ღვთისა ღვთიის, ვის შწე მსახურებს სარებლად,
ესე ამავე გავლექსე შე მათად საკამათებლად,
ვინ არის აღმოსავლეთით დანავლეთს ზართა მარებლად,
ორგულთა მათთა დამწველად, ერთგულთა დამამტერებლად.

ღვთიის ქნარი ვითა ვთქვენე, სიზალსე, სისაფეთანი!
ესე ამავენი უცხოთა უცხოთა სელმწიფეთანი,
ზირველ ზხენი და სექმენი, ქებანი მათ მეფეთანი,
ვზოვე და ლექსად გარღვთქვენ, ამითა ვილაფეთანი.

ესე ასეთი სოფელი არვისგან მისანდობელი,
წამია კაცთა თვალისა და წამწამისა მსწრობელი:
რასა ვინ ემეოთ, რასა აქნეოთ,—ბუღია მკვირებელი?!
ვის არ შეუცვლის, კარგია, ორისავე იყოს მსლაველი.

ამირან დარეჯანის ძე მოსეს უქია ხონელისა,
აბდულ მესია მზეთელისა, ლექსი მას უქეს რომელისა,
დიღარგეთ სარკის თმოგველისა, მას ენა-დაუმრომელისა,
ტარიელ მისსა რუსთველისა, მისთავის ცრემლ-მკეუმრობელისა.

გ ა მ ო მ ც ე მ ე ლ ი ს ნ ა გ ა ნ

ზირველი აზრი სურათებიან ზეკუფხის - ტუაოხისი“ დაბეჭდვის დაბად და მისი, როდესაც ბ. იონა მუხარბიას თაოსნობით შემდგომს კომისიამ შეამოწმა ამ პოეტის ტექსტი ძველ ვარიანტებთან, თუიღა ძველის - ძველი გეზემლიანი არ აღმოჩნდა. — კომისიისაგან მოლოკებული უძველესი გადწერილია 1646 წ. — მანც კომისიამ სხვა-და-სხვა სელან-წერების ერთმანერთთან შედარებით რანდენიშე ბნელი აზრი გაშიანგვია, ძველებური მართლ-წერა შეძლებისამებრ აღადგინა და ზოგერთი ხანა, რომელიც ძველ ვარიანტებში არ იყო და აზრის მიმდინარეობას უშლიდა, ტექსტი გამაჯგლო.

სურათების დასატვა ამ წიგნისთვის იეისრა უსახიდლოდ გამოჩენილმა მხატვარმა ჩიხიძე, რომელსაც ამ დავალებისთვის უსახიდრო მადლობას ვუძღვნი, ჩიხის სულით დასატულიდამ ფოტო-ცანკოგროფით გენაში ან გერეშა გადაილო; ხოლო ფერადებთან სურათი გაჭეუბულია პეტერბურგის, ბრესკის ქრომო-ლითოგრაფიისში.

არშეიბი, სთაური ასოები და სხობლოება შეადგინა გრიგალ ტატიშვილმა და ამოსტრეს პეტერბურგში ლექსანმა და მქიძე. მხატვრობა ამ მორთოლობისთვის გადმადებული ძეგლის მწერლობიდან და სანართელის ცანუკლევიებიდან, მხოლოდ ზოგერთი ამ მხატვრობათაგანს უფრო დანთავებული და დასრულებულია. თითქმის ყოველ მონასტერისა და ცისეს, — მცხეთას, ჟუელის-ცისეს, ბეთნას, ქეთასის, ცელათს, სთფარას, კაბენის, ახტალას, იუტარეთს, სანთავისს, ატენს — თავისი წილი უღვეს ამ წიგნში, თავისი კვლი აჭეს აღბეჭდილი.

ბეჭდვის დროს ეურის-გდება თავს იღვა თ. ივანე გიორგის ძე მანაბელმა, რომელსაც კვუთნის ამ წიგნის უკანასკნელი რედაქციაც.

მარტის 20, 1888 წ.